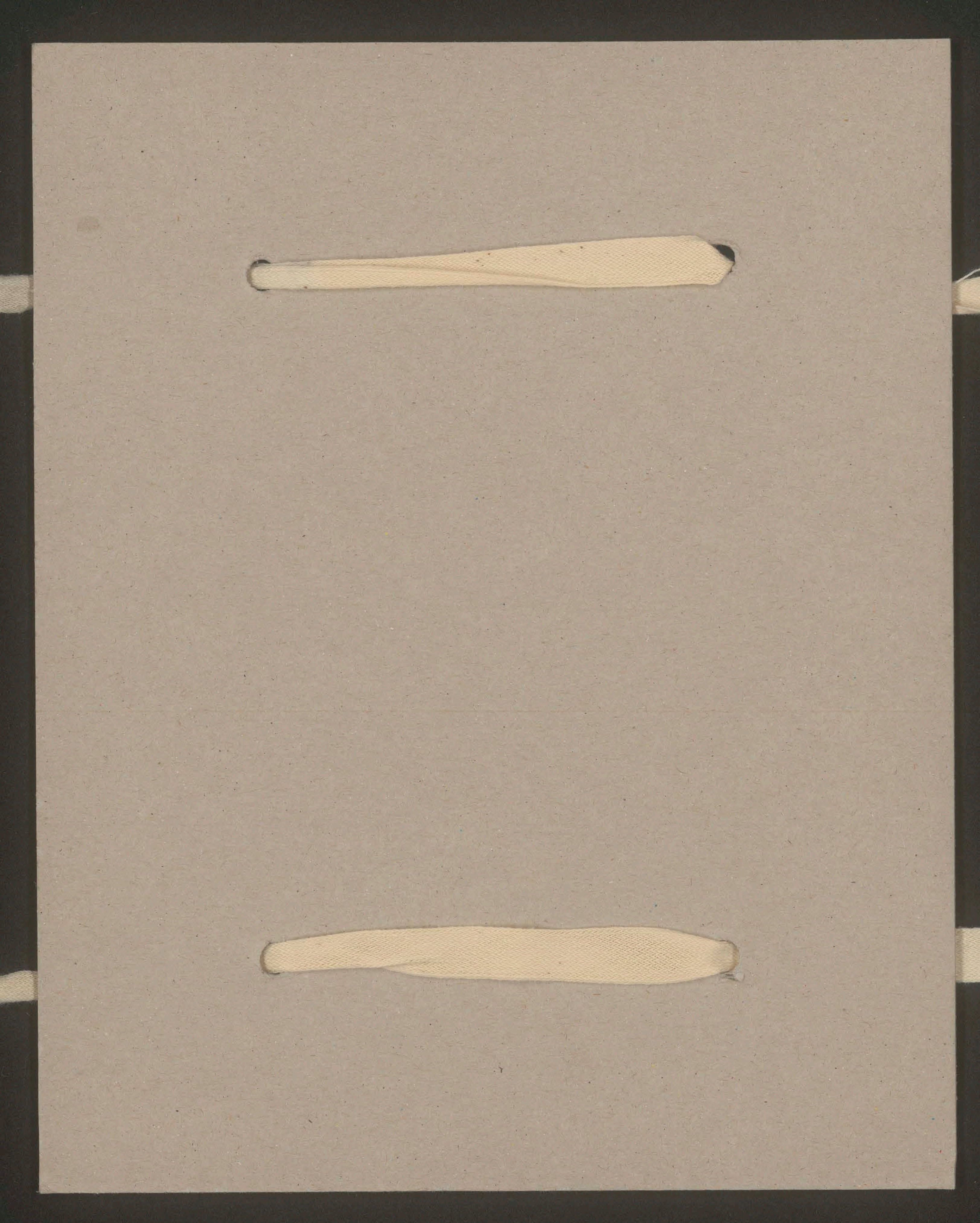

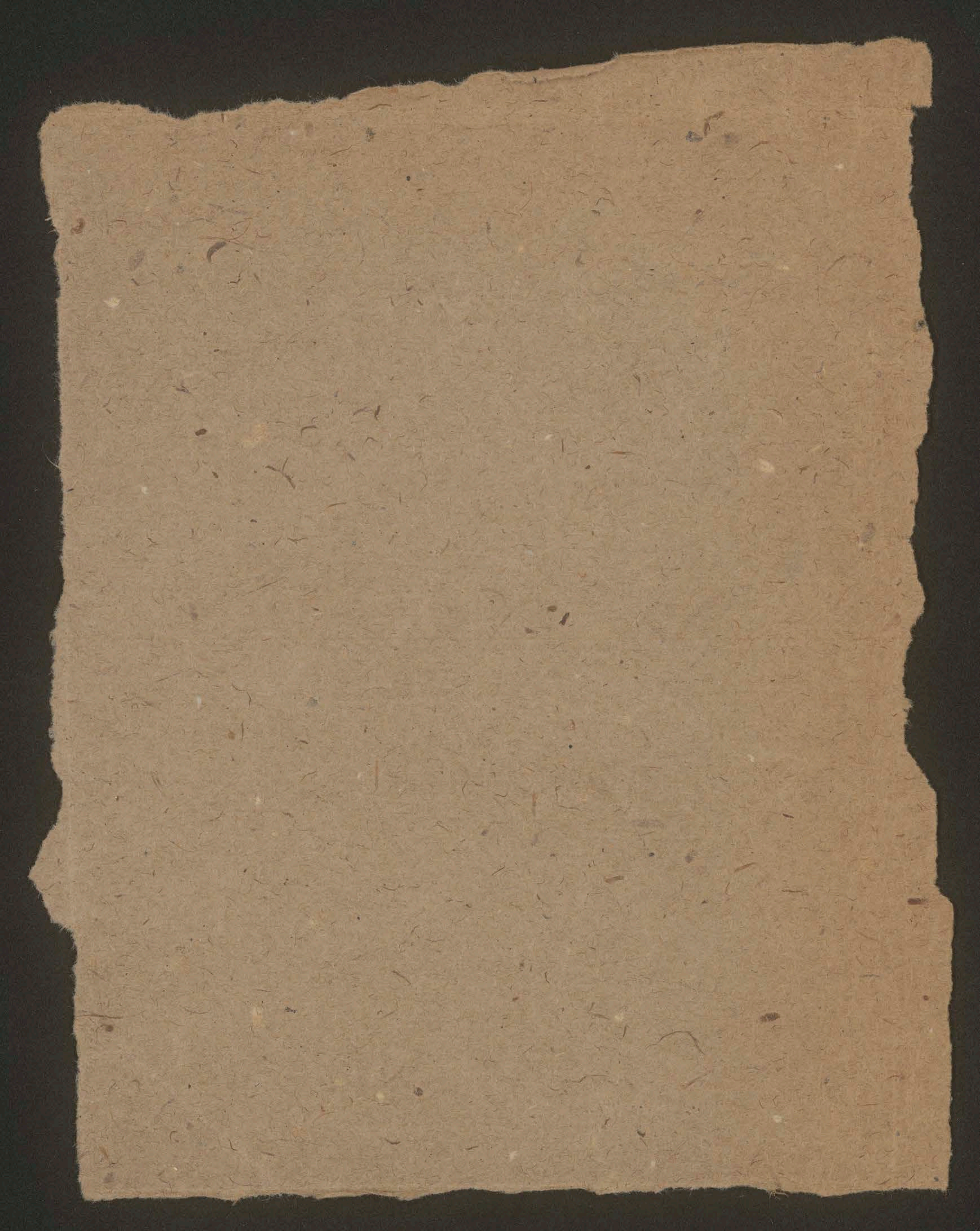
5376 t. 2.

Oświęcim i Zator

II

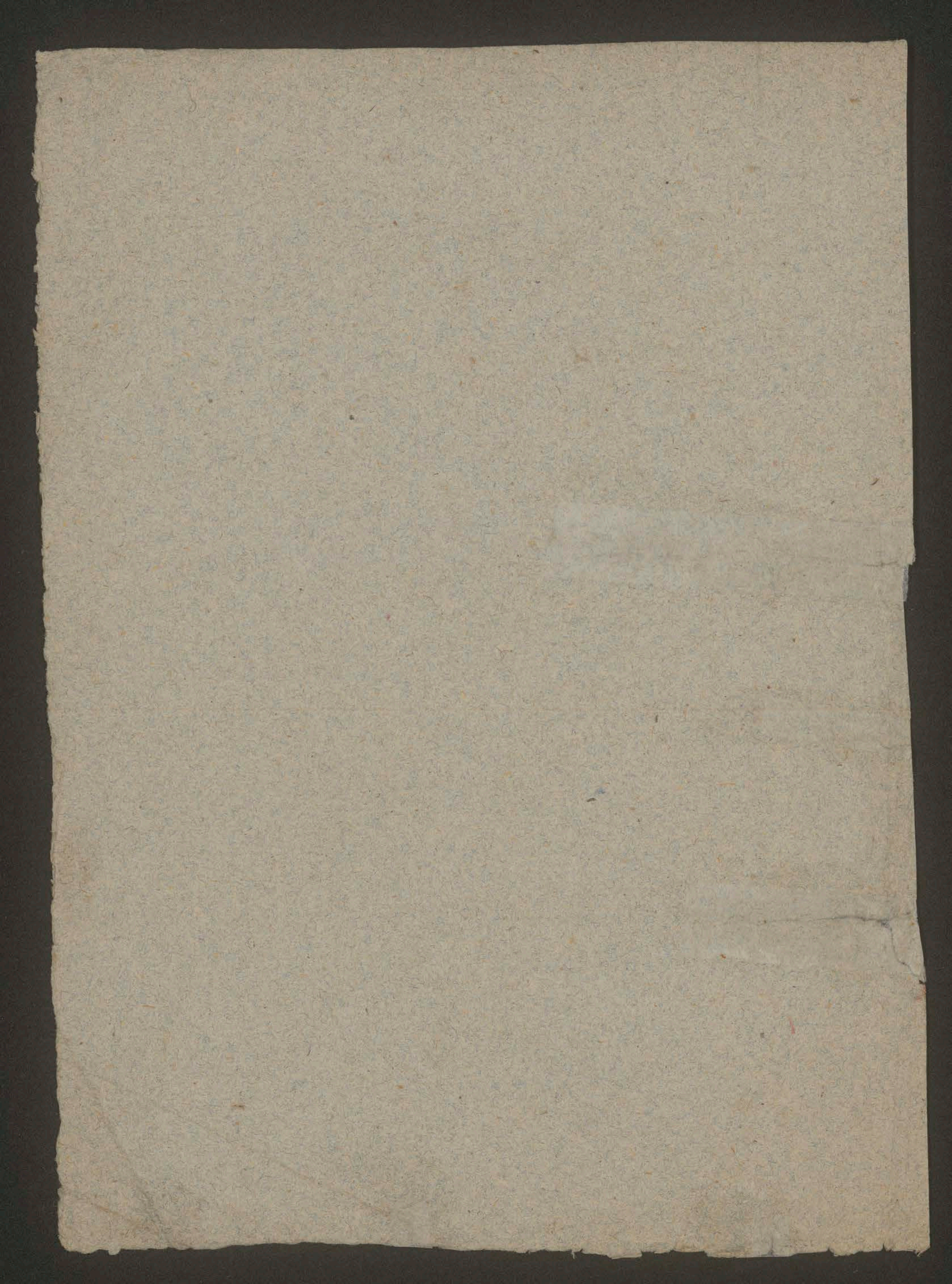
„Historyczne data...”

Kart 167

./. 10 1

Historyczne data
do
Księstwa Oświecimskiego i
Zatorskiego.

2

Inventarium omnium et singulorum privilegiorum litterarum diplomatum et monumentorum quaecunque in archivo Regni in Arce Cracoviensi continentur per Commissarios a S. R. M. et republica ~~[illegible]~~ confectum 1682. (Komisarzem tym był Stanisław Wojenski episcopus Camenecensis 1682 d. 14 Julii) Mscr. fol. fol. 236. darowany bibliotece Uniwersyteckiej w Upsali von Strokirk 1843 – jest tu miedzy innemi treść 67 dyplomatów szlaskich od 1290–1551, Oświecim i Zator 74 dyplomatów od 1333–1540, Palatinatus Cracoviensis 318 dyplom od 1333–1540 str. 326

szląskie wypisał Dudik

Forschungen in Schweden für Mährens Geschichte von Dr. B. Dudik O. S. B. Brünn (Winiker Carl) 1852. 8o ⅋ 2 flm.

o Jadwidze p. 273.

1431. Taboryci zyrotli do Węgier ięgni

Literaturgeschichte Mährens und Oestr. Schlesiens. von Christian d'Elvert
Brünn 1850. 8. fl. -.51.

Otto Steinbach: diplomatarische Sammlung historischer Merkwürdigkeiten aus dem
Cistercienser-Stifte Saar in Mähren 1738. 2 Thl. 8.
(Ždiar im Iglauer Kreise)

Mährische Geschichtsquellen II

Herb Tenczyńskich: Topor, do koła dewiza:
„Frustra vivit qui nemini vivit."
protest
i litery A(ndrzej Tęczyński
G(rabia) N(a)
W(ojewoda) B(ełski)

H(rubieszowski) O(święcim) Z(ator) S(tarosta)

od r. 1578 – 1599.

W magistracie oświecimskim: Acta acamerum.

1) Offiy Super. Cas. Oświeczim. iure Magidemb.
Civib. et Plebeys spect.

od r. 1578 do 1599 stron 856 ark. 214.

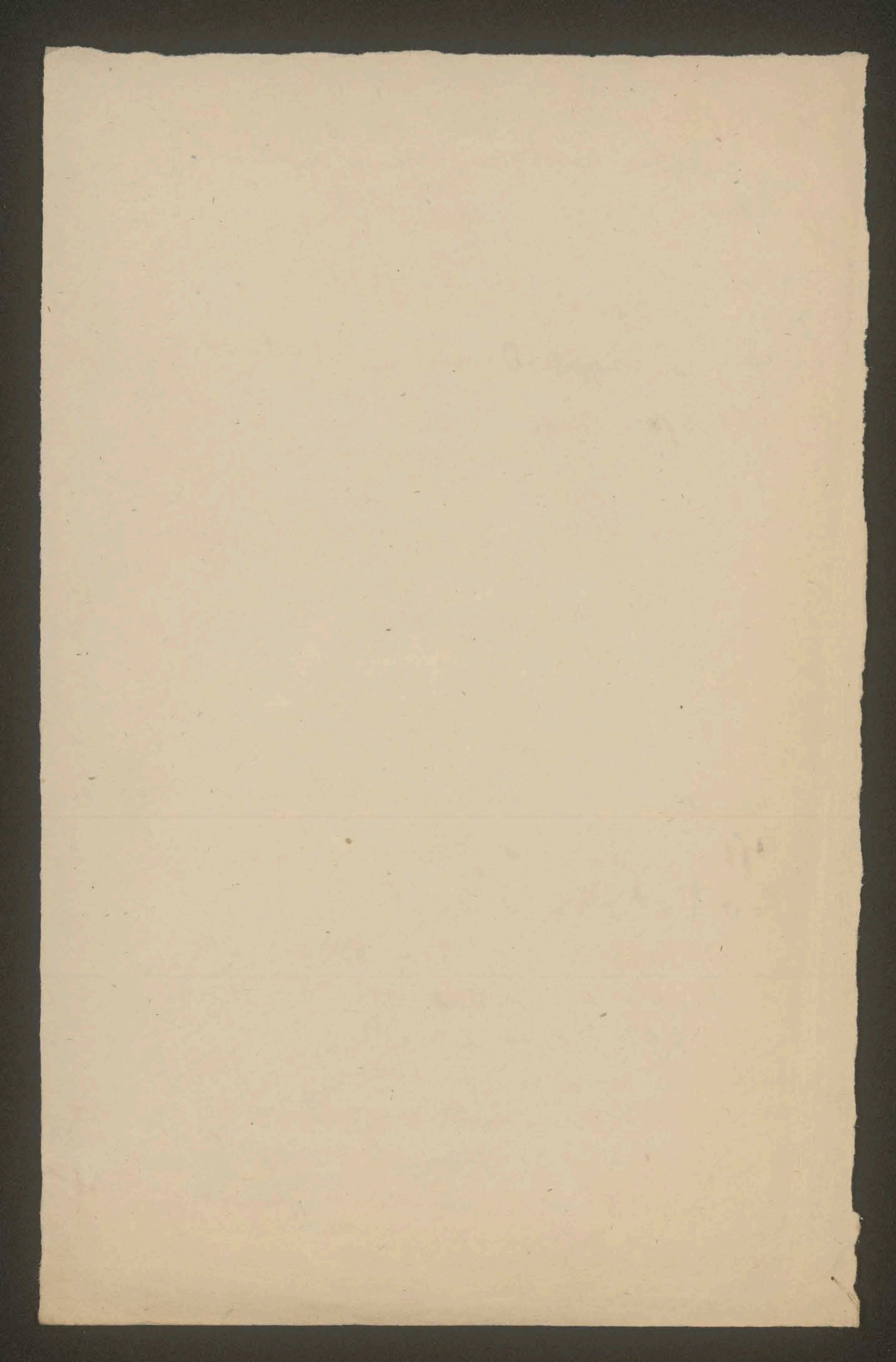
za starostwa Andrzeja ~~…~~ Tęczyńskiego wojewody bełsk:
starosty oświecim. i zato rsk.

2) Akta urzędu miejskiego Radzieckiego od r. 1610. 1612

Podróż do Oświęcimia Płyzotka Krak. II. 74.

W Oświecimiu był kościół drewniany S. Mikołaja

Niemcewicz Pamiętn. III. 114. pisze iż w czasie lustracyj skarbu Rzeczy:
pospol. koronnego w Krakowie 1730 odprawionej znajdowały się ważne
akta i rękopisma między temi skrzynia pod N.ro 3 zawierająca trzy pudła:
1o papiery palatinatus Cracoviensis. 2o pudło Papiery Ducatus Osvieumensis
3 Pudło: Palatinatus Sandomiriensis.

Gdy panujący wielko-morawskiej rzeszy Swatoboj wstąpił do klasztoru Zobor zbudowanego przez Greków i leżącego koło Nitry – gdy wewnętrzne niepokoje targały państwo, przy wkroczeniu Hunnów sąsiedni mocarze zajęli części Wielkiej Morawii między innemi Ziemowit który do Polski północną część państwa (Cieszyn, Raciborz, Opole, Oświęcim Kraków) zajął. Wiele Chrześcian z bojazni przed Hunami uszło do Polski, Czech jak n.p. Prokop Zwan w Czechach a może w Polsce Swiład (O Prokopie czyli Zwanie mniema Palacki że był z rodu Swiętopełka) (Ob: Strzedowski Moravia sacra p. 415, 416 Cromer lib II p. 28, Lucae Schlesischer Denkw., Hagek Kronyky p. 894 Cosmas p. 11, Peßina Prodromus lib I cap. 5)

Zajęcie to działo się około 895, wprzód jeszcze około 862 Cyryl i Metod wysłali swych uczniów do Polski i Szląska a nawet 863 sami byli w Polsce (Strzedowski Moravia sacra p. 231, 235) bo w życiu Cyrylla wspomniana Wisła.

R. 948 pobili Hunnowie Olega i zabrali mu południową część Wielkiej Morawii, sam Oleg uszedł do Polski pomagał mu Ziemomysł około 949 lecz to nic niepomogło Hunowie wygrali a nawet około 950 wpadli do Chrobacyi to jest do xięstwa Oświęcimskiego i Szląska

Zdaje się że najprzód wschodni Kościół był w Polsce ślad tego, jak mówią historycy pozostał w długim poście polskim który się zaczynał od niedzieli Septuagesima który dopie: ro Innocenty IV na synodzie wrocławskim przez legata swego Jakóba z Lionu archidiakona leodyjskiego (Lüttich) zniósł. Drugim śladem były Kościoły i malowidła greckie o których mówi Damalewicz, Regenvolsius, twie: rdzą że w Polsce Cyrylla i Metoda czczono

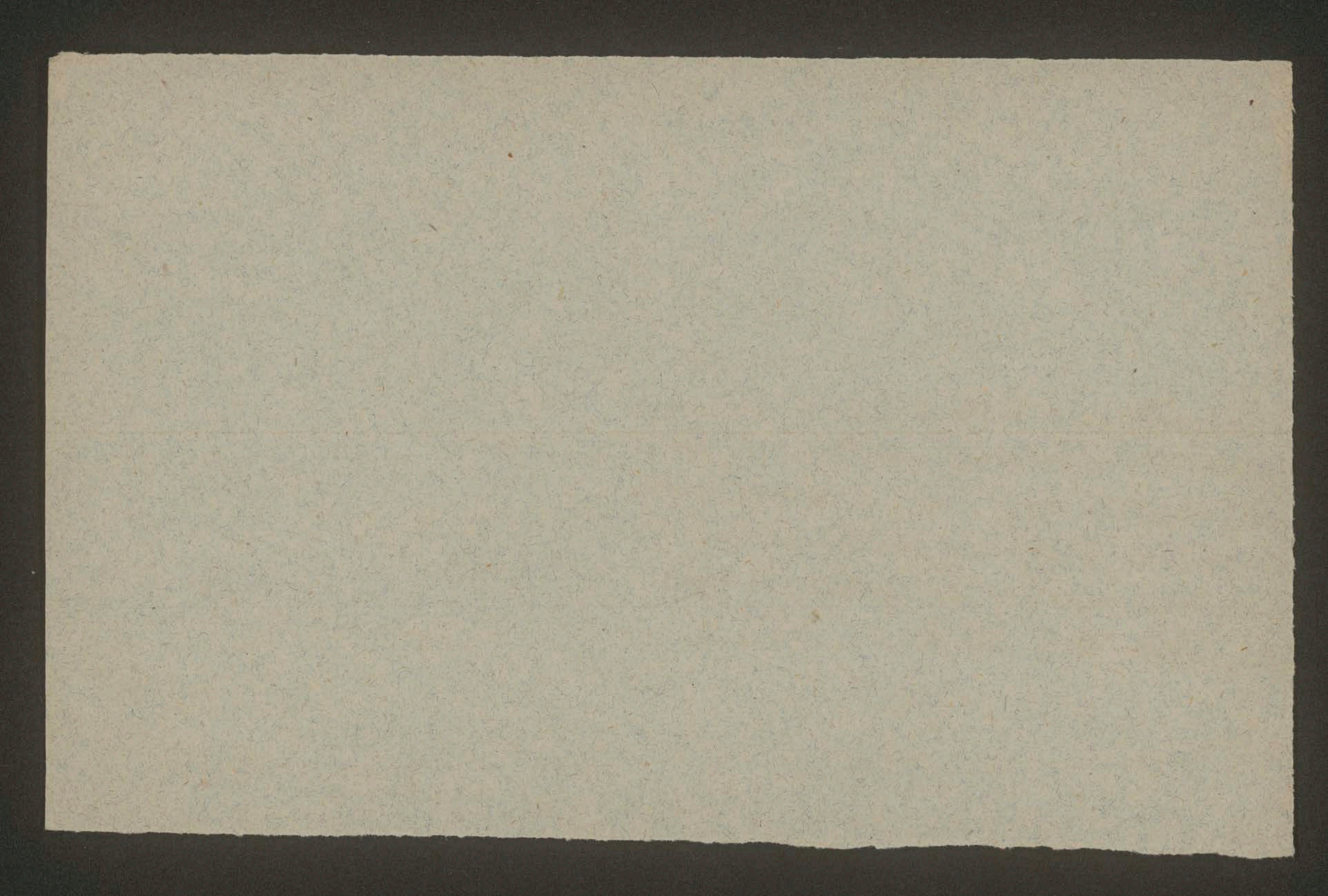
Cesarz Otto wielki utworzył jedyne za Mieczysława w Polsce biskupstwo w Poznaniu które najprzód podlegało moguncyi a od r. 970 magdeburgowi; dopiero w roku 1000 Otto III cesarz arcybiskupstwo i metropolią w Gnieźnie założył; Kraków zaś należał do Praskiej dye: cezyi i niebyło w nim biskupstwa

R. 983 gdy za czasów S. Wojciecha biskupstwo praskie połą: czono z morawskiem należał Kraków do dyecezyi praskiej dopiero Otto III r. 999 biskupstwo w Krakowie założył i Poppona biskupem ustanowił

Za Swatoboja (syna Świętopełka) gdy około 903 Ludwik IV ujnął go za nieprzyjaciela swego zajął Ziemowit część Chrobacyi; Swatoboj r. 908 wstąpił do klasztoru Zobor

R. 993 czeski xiążę Bolesław pobożny zabrał Polakom Kraków mówiąc że Wielka Chrobacyja należy do Czech i oddał rząd polskiemu xięciu Władybojowi wtedy Wojciech święty r. 995 przybył do Krakowa — Po śmierci Bolesława II w r. 999 zajął znowu Kraków Bolesław chrobry.

Niepowtarzając tutaj o czasach przedchrześ=
ciańskich, o mieszkańcach pogańskich i o począt=
kach nazwiska kraju znanych baśni i hipotez
wspomniemy tylko, iż po upadku wielko-mo=
rawskiego państwa Polscy książęta zajęli
cały Szląsk i Małą-Polskę

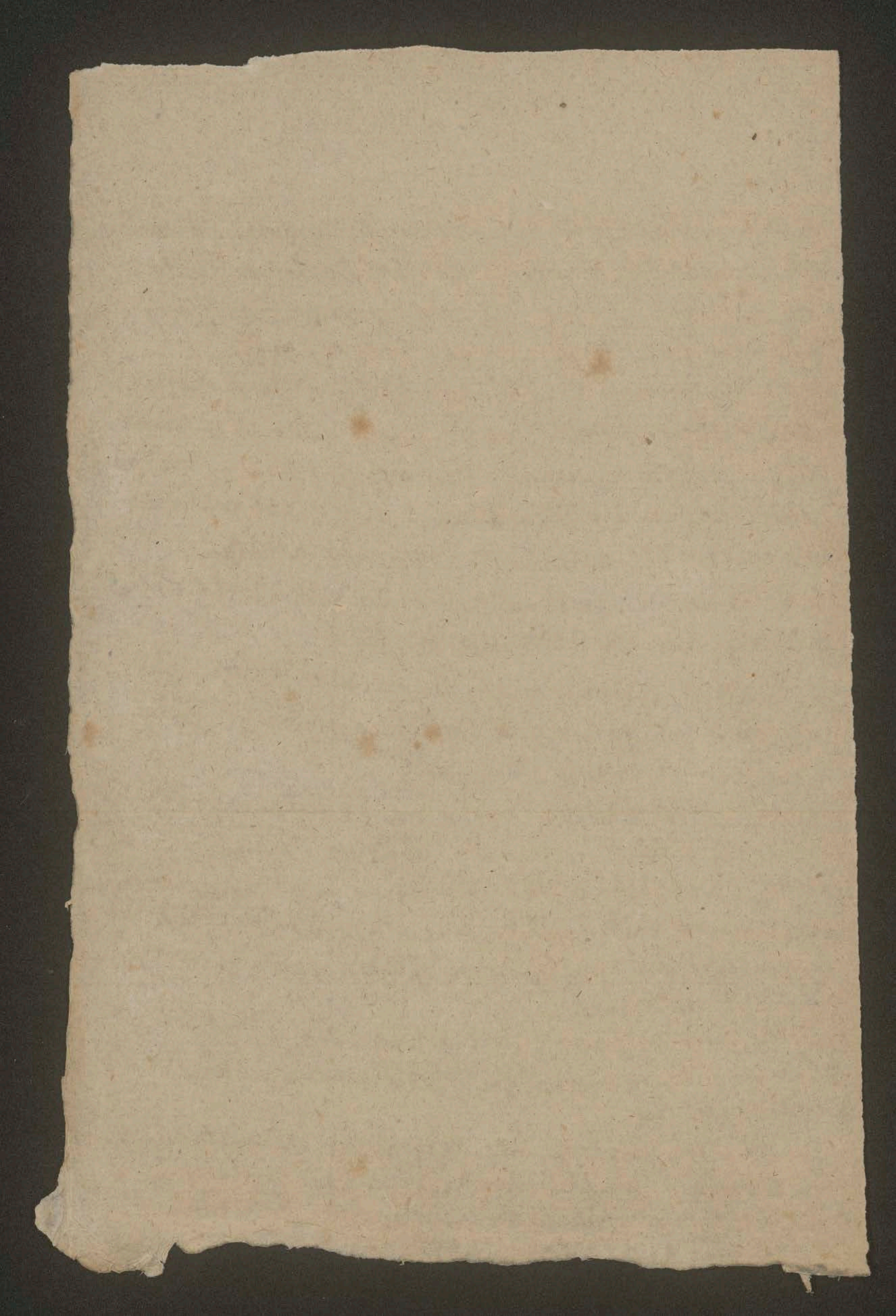
6

Bielsko Stare na Szląsku ma kościół założony r. 1135 prezbyterium gotyckie z XIII wieku, ołtarz szafiasty z ś. Stanisławem z XIV wieku (a jak Łepkowski twierdzi z XIII wieku!) miasto Bielsko założył Kazimierz III książę Cieszyński.

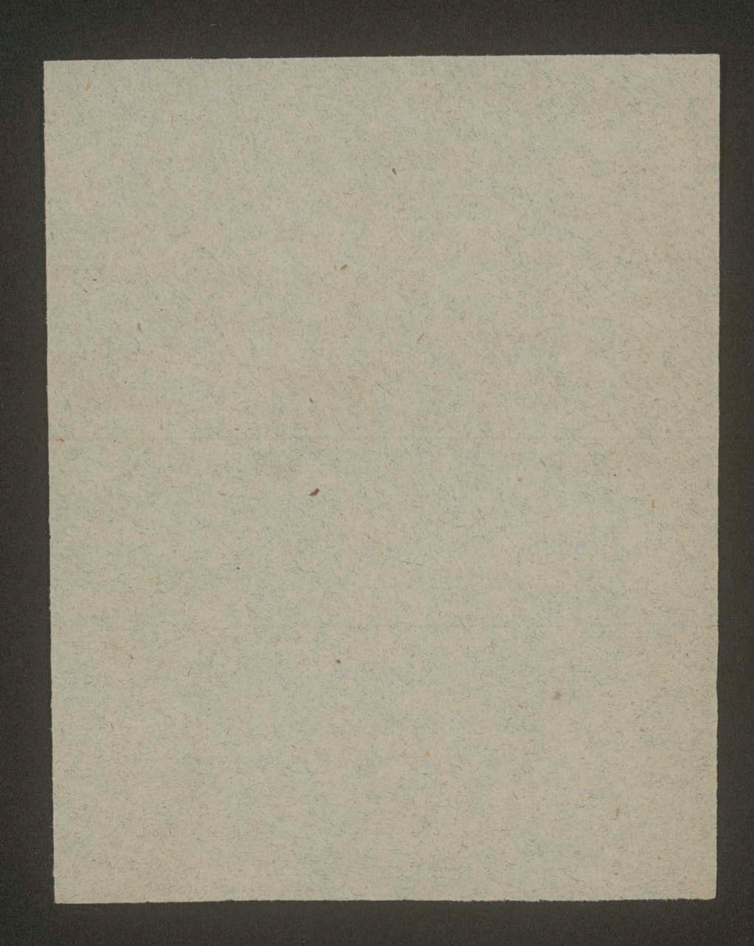
Władysław xiążę Szląski

Vibaldus abbas stabulensis et corbeiensis Epistolae (w Martene et Durand Amplissima collectio veterum Scriptorum. Epistola 170 ad annum 1149 pag 362) mówi iż żoną Władysława była Agnieszka córka Leopolda św. margrab. austr.
Rikardus Canonicus Claustro neoburgensis: Historia Leopoldi (Pez: Historia S. Leopoldi) pag 72 mówi: Sub eundem annum 1115 D. Leopoldus e foecunda sua conjuge filiam ex matris nomine Agnetem apellatam Wlaslao seu Wladislao Silesiae duci anno 1134 nuptam et 1139 e vivis sublatam.... pag 118 mówi: Agnes nata an. 1115 nupta Wlaslao Polono duci Ślezorum an. 1134, obiit an. 1139.
— Przeciwnie znowu przywilej fundacyjny klasztoru Leubus wspomina r. 1179 iż matka Bolesława wysokiego była Adelajda córka cesarza Henryka IV
Zdaje się więc iż Władysław miał 2 żony co potwierdza Vincentii Chronicon (Dobner monumenta Historica Boemiae Pars I pag 43): Eodem anno (1155) Wladislaus dux a rego Friderico in maximam recipitur gratiam, filiam Marchionis Alberti de Saxonia dominam honestissimam optimis ornatam moribus sibi jungit matrimonio
Przeto też Chronicon Joannis (Sommersberg T. I p. 10) zowie: Boleslaum altum primogenitum Wladislai monarchae de prima conjuge sua.
Ta więc druga żona była córka margrabiego Albrechta Niedźwiedzia. Böhme Diplomatische Beyträge zur Untersuchung der schles. Rechte und Geschichte. Berlin 1772. I Bd. IV Theil pag 189.

Księstwo Oświęcimskie.

Z odkryć P. Przezdzieckiego pokazuje się iż Władysław Książę Krakowski a potem Szląski żył jeszcze r. 1162 bo w tym roku był pod Medyolanem z córką swą Riką (czyli Ryxą Ryszeldą) która poszła potem za cesarza Kastylii (o której córce niewiedzą historycy polscy) żona tegoż Władysława była pewnie Agnieszka a matką owej Ryxy. 1852

...schrift Nr. 43 d. 22 November 1862

Oświęcim zmata dawniej gród i Kasztelanią dokumentalnie 1163 pierwszy raz przychodzi przy dziale synów Władysława dostał ją drugi syn Mieszko z Raciborzem i Opolem. Mieszko zaczął się zwać dux Opol.

z przywileje 22 Maj 1250 i z d. 28 Sept 1278 fałszywe wnioski Oświęcimskiej

Władysław opolski + 13 Nov. 1282 synowie
1) Bolesław dostał Opole
2) Kazimierz Bytom i Kozle
3) Mieszek i Przemysław Racibórz z Kasztelaniami Cieszyn i Oświęcim

R. 1290 dział: a) Mieszek dostaje Cieszyn i Oświęcim b) Przemysł Racibórz

Po śmierci Mieszka dzielą się synowie a) Kazimierz Cieszyn b) Władysław Oświęcim (około 1316) jako oddzielne jak widać z listu papieża

R. 1291 odpadł Oświęcim od Polski (?) a od r. 1327 Jan I syn Władysława hołduje

R. 1406 wygasła Oświęcimska linia Piastów i przeszła na Cieszyńską, która się dzieli r. 1414: a) Bolko cieszyński b) Kazimierz oświęcimski którego synowie 3: Wacław, Przemko i Janusz 1445 dzielą się powstaje Zator

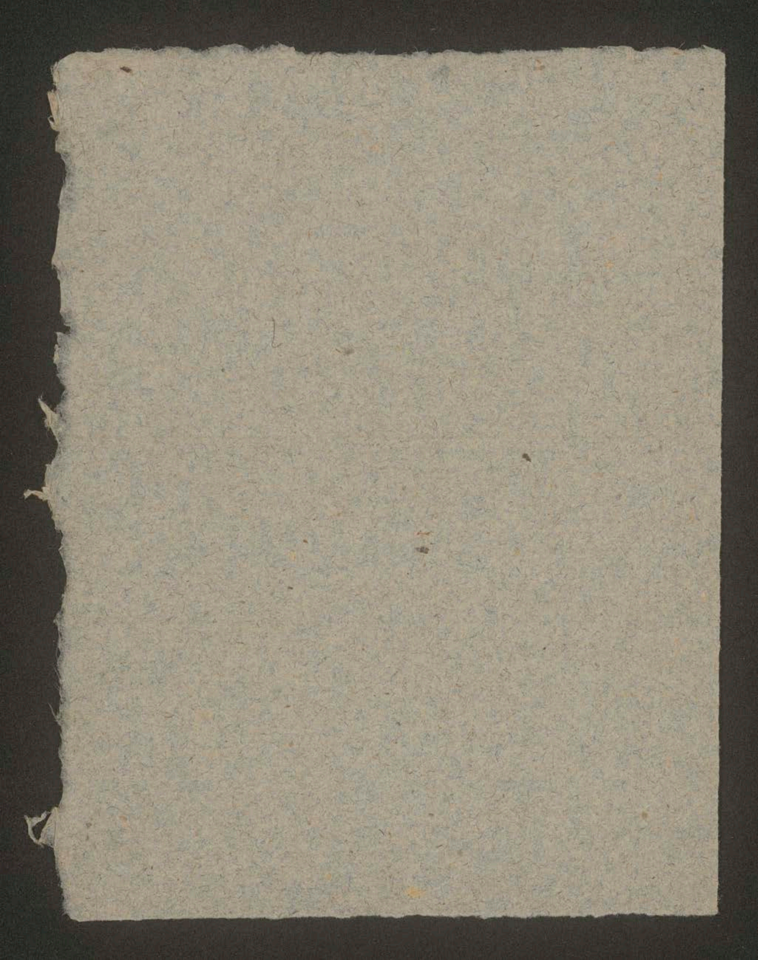
Zur Geschichte des Herzogthumes Zator und Auschwitz von Gotlieb Biermann d. 12 Novemb 1862

Stephanus

1086

Ludmilla żona Mieszka Księcia opolskiego fun:
duje klasztor dla zakonnic norbertanek w
Rybniku r. 1200*); syn jej Kazmierz Ks. opolski
r. 1228 przeniosł ten klasztor r. 1228 do Bozi
dom czyli Czarnovans i różne włości temuż
klasztorowi nadał
Wdziele: Sacri et Canonici Ordinis praemon:
stratensis Annales Tom I Nanceji 1734
pag 479 – 499 jest 19 dokumentów klasz:
toru w Czarnowąs od r. 1228 – 1690.

*) biskup wrocławski Wawrzyniec temuż
klasztorowi rybnickiemu in castellatura
de Tesin nadał różne dziesięciny r. 1223.

Bzovius Propago D. Hiacynthi
Venetiis 1606. 4º. p. 5

Osviecimen. S. Crucis. Joannes dux Osviecimen. cum Eufrosina consorte paulo post Cracov.

krakowski załozony 1223.

Ratiboriensem S. Jacobi. Dux Opolien. et Ratiborien. Vladislaus cum matre Vigiola et fratre Mieszcone olim suasu Innocentii IV Pont. Max. et fama sanctitatis D. Hyacinthi permoti inchoatum solemni ritu dedicarunt. Thoma Episcopo Vratislavien. Comitibus et Palatinis atque nobilibus multis praesentibus A. D. 1258. 18 Kalend. Maji Privileg. To ważne bo się

pokazuje iż 1258 Viola była
matką Władysława i Mieszka
a żona Kazimierza xięcia opolskiego
przezwisko też miał Bzowski

p. 93 Koło Leszka czarnego był
Dominikanów Eufrosina
Dux Oswiecimensis.
(Żona Jana co założył
Klasztor w Oswięcimiu)

Rosa Jerychona

Klasztor Dominikanów w Oświęcimiu S. Krzyża.

Felician Nowowiejski: (Phaenix decoris et ornamenti provinciae Poloniae S. Ordinis Praedicatorum. D. Hyacinthus Odrovansius redivivus. Posnaniae typis Academicis 1752. 4º str. 209) mówi iż ten klasztor dominikański co do wieku drugim był po krakowskim w Małej Polsce. „Brevi intervallo temporis post erectum „conventum cracoviensem, hic (osveciмensis) conventus fundatus „est adhuc temporibus D. Hyacinthi, a Vladislao Mieschone „serenissimo principe osvecimensi cum sua serenissima consorte Eleo„nora qui primi aream pro aedificando monasterio et ecclesia do„narunt cum hortis in longa platea et aliquibus agris pro consemi„nationibus designatis ac molendino supra flumen Sota. Ast post „mortem horum ac D. Hyacinthi in semialteram decadem annorum „dum variae sectae praesertim vero Arianorum et infidelium Judaeo„rum in hanc civitatem invectae sunt: impii Ariani fratres nostros „expulerunt, monasterium et ecclesiam diripuerunt et in fanum arianum „converterunt, per centum quinquaginta circiter annos ibidem inco„lentes...... Post hos ergo centum quinquaginta annos solemniter „reintroducti sunt fratres nostri."

Mieczysław II xiążę opolski i oświęcimski Otyłym zwany panował 1230 + 1246 brat zaś jego młodszy: Władysław xiążę opolski i oświęcimski panował 1246 + 1286 ojciec ich Kazmierz + 1230. S. Jacek, + 1257; bitwa Tatarów pod Lignicą r. 1241. Można więc przypuszać że ten klasztor założony około r. 1240 może przez Tatarów zburzony r. 1241. i dopiero około r. 1398 przez Jana III Księcia oświęcimskiego odbudowany został. — Xiężniczki Eleonory nie wspominają dzieje.

Abraham Bzowski: (Propago d. Hyacinthi seu de rebus praeda: re gestis in Provincia Poloniae Ordinis Praedicatorum commentarius Venetiis 1606. 4º str. 5) mówi o tym klasztorze: „Osvicimensis S. „Crucis Joannes dux Oświecimen. cum Eufrosina consorte paulo post „cracoviensem."

Michał Siejkowski: (Dni rożne świętych, błogosławionych, wielebnych i pobożnych sług bożych zakonu Kaznodziejskiego prowincyi polskiej. Kraków w drukarni akademickiej 1743. 4º str. 40) pisze: Kościół Oświęcimski „pod tytułem S. Krzyża wymurował xiążę Oświęcimskie z Eufrozyną małżonką „swoją; w krótce po krakowskiem klasztorze jeszcze za życia Jacka św. do tego wprowadzeni „byli dominikani."

von Ahn, [illegible] kleinen Seiten, im Ganzen aus 104 Aufgaben besteht, während hier auf 10 Gross Octav Bogen 222 Aufgaben gegeben sind, darunter allein 66 über die unregelmässigen Zeitwörter, welche Ahn ganz weglässt.

Denjenigen hochgeehrten Lehrern und Lehrerinnen der Englischen Sprache, welche dieses Elementarbuch einzuführen die Güte haben, ist die Verlagshandlung gern bereit, **ein Freiexemplar** zu gewähren, und ist die unterzeichnete Buchhandlung in den Stand gesetzt, gegen gefällige Rückgabe des unten angefügten, gütigst auszufüllenden und mit Namensunterschrift zu versehenden Zettels ein desfallsiges **Freiexemplar** zu verabfolgen.

ORT und DATUM: FIRMA:

Von der Verlagsbuchhandlung von **Carl Meyer** *in* **Hannover** *erbitte ich mir durch die Buchhandlung von*

1 Englisches Elementarbuch von PINEAS, **als Freiexemplar,** da ich die Einführung in veranlasst habe.

Ort und Datum: Name:

Jadwiga ducissa Usvicensis ~~[illegible]~~ corka naszego Ludwika xięcia szlązkiego podług Sommers-berga Tab V. p. 417. Tab VI Nr. 43 mylnie mowi że jej mąż był Premysław.

Ludwik I mowi w dyplomacie z r. 1376 „Hedwigis, relicta ducis Jesconis domini Uswiczensis, filia nostra." Ten Jan Oswięcimski zdaje się być nieznany dotąd syn Kazimierza III Xięcia cieszyńskiego nie trzeba go mięszać z innym Janem z Oswięcimskim który 1396 i 1400 był zarubiony z Jadwigą której wiano na Zatorze zapisał.

Stenzel Scriptores I. 145.

R. 1234 Henryk I Xiążę szlązki i krakowski w przywileju dla klasztora Czarnowąs (Cirnowicz) mowi że wydaje ten przywilej jako opiekun i rejent synów swego brata (stryja Untlerob) Xięcia Kazimierza to jest młodych xiążąt Mieczysława i Władysława. — R. 1235 Mieczysław xiążę Opolski już jako pełnoletni wydaje dokument w którem wspomina swe matkę i brata.

Stenzel Script. I. 20.

Agnieszka żona Władysława xięcia Opolsk. i Zatorsk była corką Agnieszki siostry Henryka V (późniejszego cesarza Henryka IV) i Leopolda austryjackiego. Pierwszym mężem jej był Fryderyk von Hohenstaufen (a drugiego męża (a z pierwszego jego z Agnieszką Król Konrad III i Fryderyk von Schwaben) więc ta Agnieszka szlązka była [illegible] Króla Konrada III

H: Böhms diplomat. Beiträge IV p. 189.

Duces Ratiborienses

Mesico
Kazimirus
Mesico crassus et Wlodeslaus p. 97.

Chronica principum Poloniae apud Stenzel I p. 97.

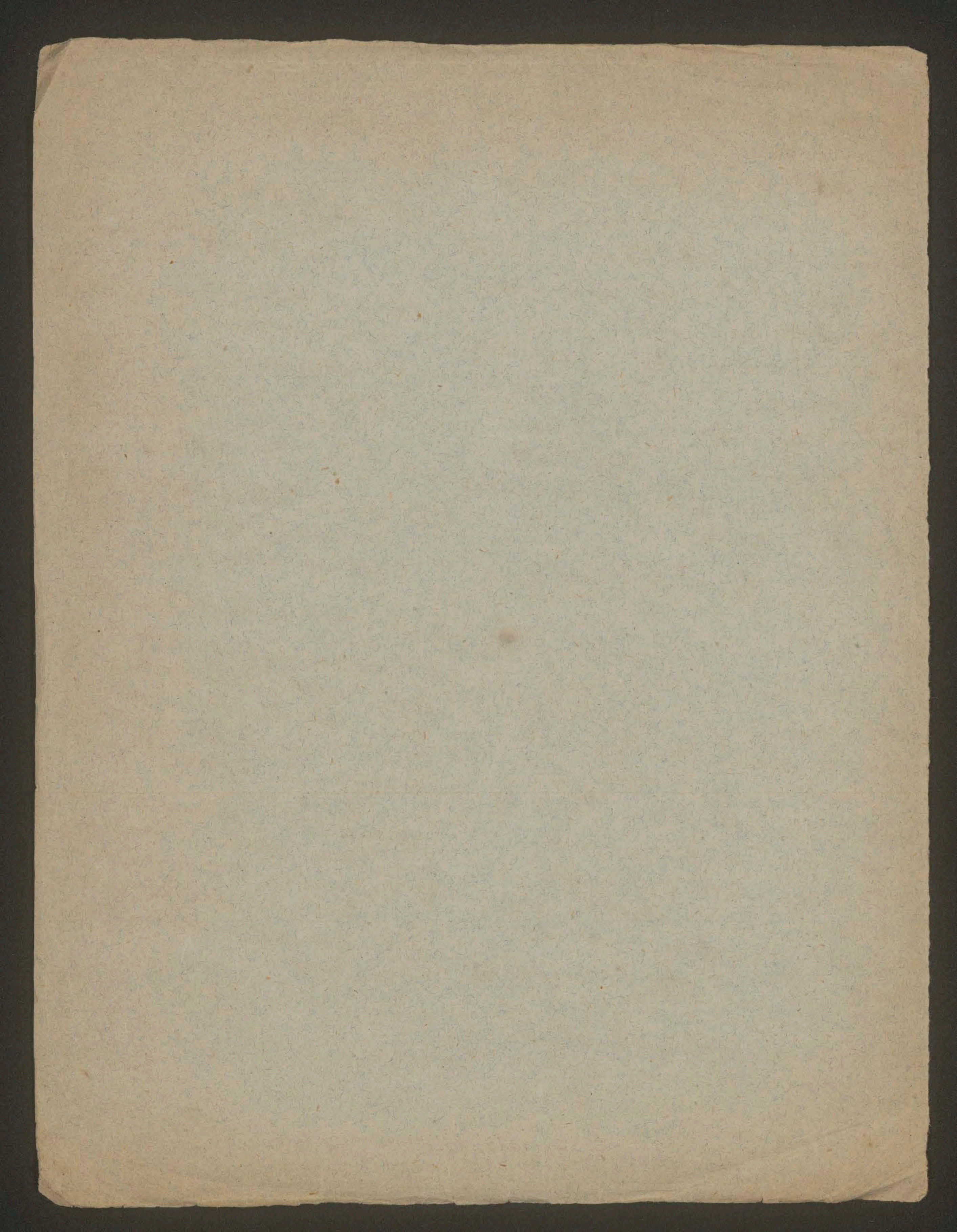
1472 Dux Balthasar Saganensis ducit neptem Przimconis Teschinensis

była to siostra Kazimierza Xięcia Cieszyńskiego (Sommersberg mylnie twierdzi że to była Anna corka Bolesława cieszyńskiego — lepiej ma Długosz.

1472 Joannes Schilling sławny astronom w Krakowie (Stenzel I p. 364.) przepowiedział pożar Saganu.

Chronica Polonorum (Stenzel I p. 23)

„De Mesicone Casimirus, de Casimiro
„Mesico Crassus et Vladislaus duces Rati
„borienses nati sunt. Mesicone sine haerede
„defuncto Heinricus III Vratislav. relictam
„illius (filiam ducis Masoviae et Lusaciae
„Cunradi) duxit uxorem
„Vladislaus frater Mesiconis ex filia
„ducis Gnesnensis Vladislai filii Odonis genuit
„IV filios: Mesiconem Ratiboriensem, Casimi-
„rum Bitumiensem, Boleslaus Opoliensem
„et Przimkonem (Primislaum) Osven-
„tinensem duces

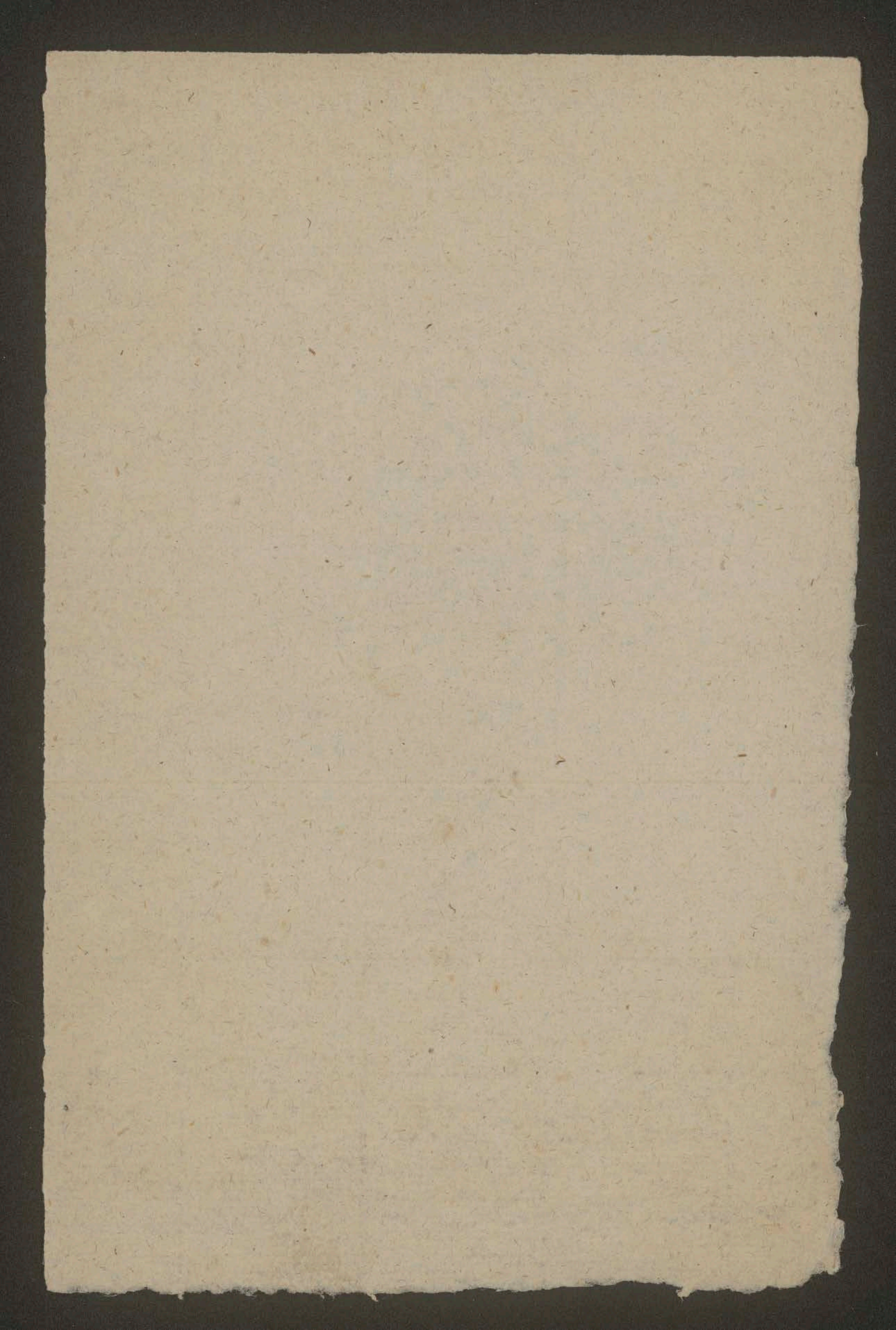
i 666

Kazmierz I Księże opolski o którym Somersberg I p. 673 pisze
iż umarł 1230, umarł nierownie wcześniej albowiem
Henryk I brodaty xiąże szląski w przywileju na klasztor premon:
stratensek Bożydom w Czarnowanzu r. 1234 mówi:
„Cum tutelam et gubernationem filiorum dilecti fratris
nostri Casimiri Meskonis scilicet et Vladislai gerentes esse:
mus . . . . . omnibus coram nobis et dilecta nuru nostra
relicta ducis Casimiri filioque ipsius nepote nostro Meskone."
na tym przywileju jest pieczęć Henryka I brodatego i druga
Księżniczka siedząca a przed nią 2 dzieci i napis: Viola du:
cissa (więc jej nie nazywała Wencesława)

Mortuarium klasztoru w Czernowanz mówi że Kazmierz I
† III Idus Maji (13 Maja)

Diplomatische Beyträge zur Untersuchung der Schle:
sischen Rechte und Geschichte Berlin 1770. 4°
I ~~Theil~~ Band I Theil p. 5 i 6.

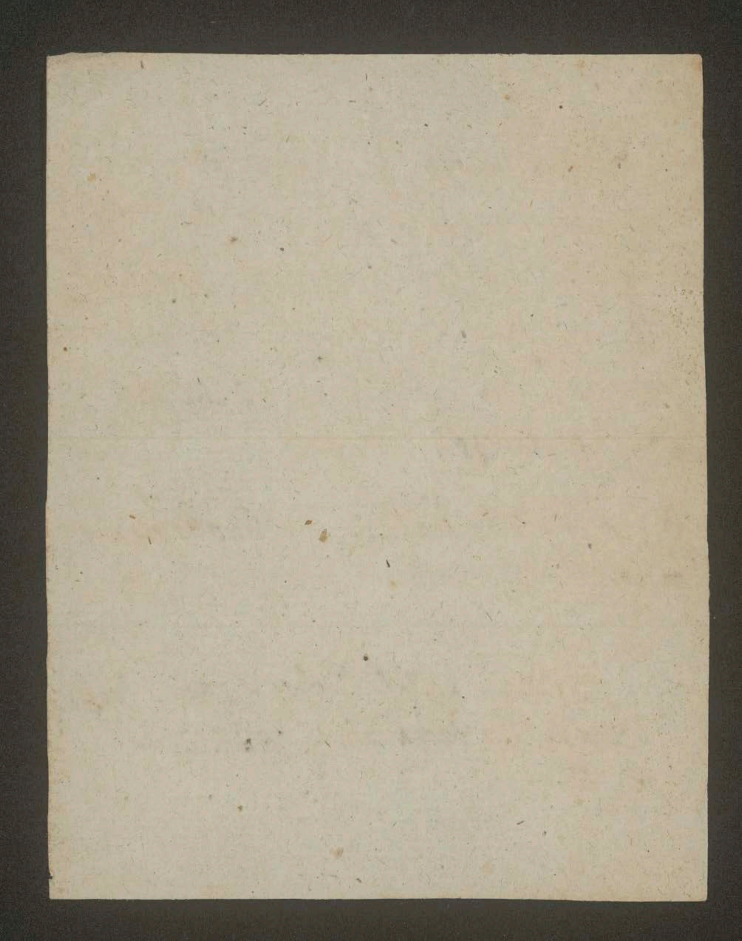
(p. 7) „Nos Casimirus Dei gratia dux Opoliensis filius ducis Meskonis
quondam bonae memoriae -- przenosi „claustrum quod antea per
dominam Ludmillam piae recordationis matrem nostram in
Ribnik fuerat fundatum . . . . ~~de~~ in Bosidom transferentes . . . .
ipsum Rybnik pro Czarnowaz commutantes . . . uwalnia posiadłości
tego klasztoru ab omni servitute juris polonici ut est Stan Stroza
Powoz, Przewod, qualitercunque Bobrovinci, Psare . . . . In
Opol 1228. ten przywilej potwierdza: Vladislaus Dei gratia dux Opo:
liensis sepedicti ducis Casimiri filius . . exceplo theloneo . . . . in dicta castella:
tura Schebor (Sieviez?) . . . Acta in Ratibor A. 1260 Inductione septima concurren:
ti quarta Epacta 6 Luna vigesima octava. presentibus: Sulcone castellano
de Chranow" (p. 8)

Viola Ducissa de Kalisz et de Ruda cum filio Duce Vladislao baroni „nostro" Clementi Castellano de Cracov. jus theutonicale in haereditate sua Lubnie (Łubnica) et Konarejow confert

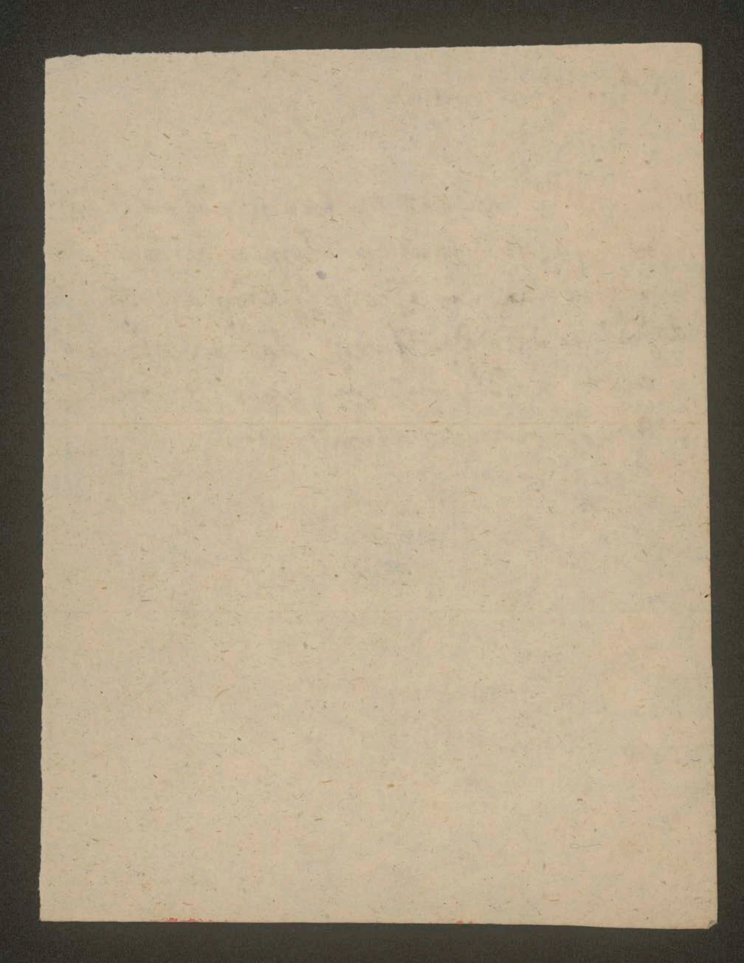
Anno 1238, Datum in Bobrownik in colloquio cum Duce Henrico

Archiwum Klaszt. Otobockiego – Fafiöz
Kronika dekanalna Kempińska
str. 247.

Xstwo Oświecimskie

Bruno hrabia von Schaumburg-Holstein obrany 1245 biskupem ołomunieckim; w nagrodę za poniesione szkody r. 1255 dostał od Xcia Opolskiego dobra Roszwald sławny polityk i wojownik + 18 lutego 1281 pochowany w Kromieryżu.

1246 Conradus et filius
ejus Casimirus et Nepos
dux de Opol budują
zamki w Krakowie
przy ujściu Rudawy, koło
Tyńca i Lelowa
mortuo Nepone Lelow
restitutus

1253 Boleslaus dux cracov.
Wladislaus dux Opol
cum Ruthenis vastant
Opaviensem terram i jeń-
ców biorą

1212 dux Mesco de Opol +

1235 Wladislaus filius Meskonis obiit

1236 Kazimirus dux Opol +

1246 dux Mesko de Opol +

1194 dux Casimirus frater ducis Meskonis obiit

1202 dux Mesco frater Casimiri +

1211 Mesco dux Ratiborie + Kazimirus filius succedit

1249 datum Legenitz, XII Kal. Maii (d. 20 Aprilis) – Bolezlaus dux Slesie et Polonie Wilbrando archiepiscopo Magdeburgensi resignat medietatem districtus Lubucensis. „Hii autem sunt termi-
„ni castri Lubus versus Poloniam: Ex illa parte Odere a flumine
„quod vocatur Nothes incipiunt in prato quod vocatur Guba et
„procedunt in Rudna et Rogi, et usque ad lacum Wandrine et
„usque Slavice, et usque Preslice, quod est inter Magnam
„villam et Molosson. Item usque Pozirzadlo, post hec
„ubi Schuga Pilsha intrat magnam Pilscham. Item us-
„que Sirze et usque Rampice. Ex ista parte Odere in-
„cipiunt in Konothope usque ad lacum altiorem Trebule
„et per viam quae ducit de Gubyn usque Lypa. Dehinc
„ad Powodeicers, post hec inter Corasno et Splawe,
„deinde ubique in Osdra, de Osdra Sprena fluvius per
„medium usque in Prelauki. Item ubique in Lecnici.
„Item ubique in Koepnici. Item per Stobravam fluvium
„usque in Odrizam. Preterea attinent Lubus ista loca
„castrorum sita infra terminos prenotatos Chynez
„et terra que attinet Kosterin cum tota terra attinen-
„te, deinde Torum, deinde Ponzin, deinde Blatkou."
(Ob. Riedel: Cod dipl. Brandenburgensis I. 24, pag. 336-338.
– Co do granic kraju lubuskiego ob. Wohlbrück: Geschichte des Bisthums Lebus I. 34-46; Ledebur: Archiv für die Geschichtskunde des Preussischen Staates VI. 86-89; Berghaus: Landbuch der Mark Brandenburg III. 154-166; Regesta historiae Neomarchicae, w Märkische Forschungen X. 13. – Darowiznę tę uczynił r. 1249 Bolesław gotując się do wojny z bratem Henrykiem. Drugą część kraju lubuskiego r. 1250 odstąpił Bolesław margrabiom brandeburskim.)

Lubus – granice od Polski.

Podział Niższego Szląska. 1312.

1312 feria tertia post dominicam Oculi (d. 29 Februarii) in Glogavia. — Heinricus secundus, Johannes et Primko duces Slesie, domini Posnanie et Sagani fratres (filii Henrici III ducis Glogoviensis) divident terras haereditarias in duas partes cum fratribus Conrado et Bolkone. Pars prima Olesnicz, Kalis et Gnezna erit portio Conradi et Bolkonis, ad quam pertinere debent: Lubes (Leubus) claustrum ex illa parte Odere ex qua claustrum situm est, Wolow (Wohlau), Winczk (Winzig), Hernstat (Herrnstadt), Trachinburg (Trachenberg), Milicz (Militsch), Uras (Auras), Trebenicz (Trebnitz), Olesnicz (Oels), Beroldistat (Bernstadt), Koly (Kaulwitz), Nannslavia (Namslau), Cunzinstat (Konstadt), Cruczeburg (Kreuzburg), Landisberk (Landsberg), Byzina (Pitschen), Boleslawicz (Bolesławice w Kaliskiem), Wartinberg (Wartenberg), Hurla (Orla w Krotoszyńskiem), Sroda (Środa w poznańsk.), Pobedist (Pobiedziska w poznańsk.), Cleczk (Kłecko w poznańsk.), Nakil (Nakło w poznańsk.), Gnezna (Gniezno w poznań.) Wrimstat (w poznań. nad Wartą ?), Congn (Konin w Kalisk.), Nuwinstat (w Kalisk. ?), Kalis (Kalisz). — Pars altera erit portio trium fratrum Henrici Johannis et Przimkonis videlicet Posnania et Saganum, ad quam pertinere debent: Stinavia (Steinau), Lubin (Lüben), Sprotavia (Sprottau), Saganum (Sagan) Nuwinburg (Naumburg am Bober), Gruninberg (Grünberg), Crozna (Crossen), Ponecz (Poniec w poznańsk.), Gora (Guhrau), Costan (Kościan w poznań.), Srzem (Schrim w poznań.), Poznania, Rogozno (Rogasen w poznań.), Uzek (Ujście Usch w poznan.), Obornik (w poznań.) Wronit (Wronke w poznań.), Grodis (Grätz w poznan.), Criwin (Kriewen w poznan.), Gostyn (w poznań.), Premitat (Przemęt w poznan.), Brandindorf (Brandorf bei Meseritz, w poznań.), Benschin (Bentschin w poznań.), Slava (Schlawa w poznan.), Wrowinstat (Fraustadt, Wschowa w poznań.), Lubenow (Liebenau bei Züllichau)

(Ob: Sommersberg. Script. rer. Siles. I. 869. — Cod. dipl. maioris Poloniae II. 292.)

1298 in die b. Calixti papae et mart. (14 Octobr.) in Gnezna in loco bene=
dictionis synodalis. – Jacobus archiepiscopus Gnesnensis, Thomas
episcopus Masoviensis, Wislaus ep. Cujavien., Johannes epist. Posnan.
et Conradus epist. Lubucens. confirmant privilegium Henrici IV du=
cis Slesiae Cracoviae et Sandomiriae approbans possessionem bono=
rum ecclesiae b. Johannis (cathedr.) in Wratislavia, dat. Wratislaviae
in vigilia b. Joannis Bapt. (23 Junii) 1290 et sententiam excommuni=
cationis invasorum horum bonorum per Thomam epist. Wratisl. d. 26
Junii 1290 publicatam. (Stenzel: Bisthumsurkunden von Breslau
pag. 259)

1407 dominico die post Octavas Epiphaniae (d. 16 Januarii), Vilnae.
– Farka (Farkacz) de Miedzyrech ([illegible]) capitaneus in Plochzina (Frykacz z Mię=
dzyrzecza starosta pszczyński i raciborski – przodek Frykaczów z
Maikowa), Mierako de Pstrazna et alii caveat pro Johanne
duce Oppaviensi et Ratiboriensi, quod dotem uxori suae Helenae
(córka Kiejstuta litewskiego) super Plochzina et Berun in 3000
marc. lat. gros. inscribebit. (Sommersberg Script. rer. Siles. I. 951)

1517, we czwartek den S. Wincenteho (d. 22 Januar.), Freistadt. –
Kazmierz książe cieszyński i Górnego Głogowa sprzedaje za
40,000 czerw. złot. węg. Aleксemu Turzo de Bethlehemsfalva i Sta=
nisławowi Turzo biskupowi ołomunieckiemu, brunon zamek
i miasto Plozing (Pless) – /: ~~[illegible]~~: Grünhagen u. Markgraf.
II pag. 403 No. 38.)

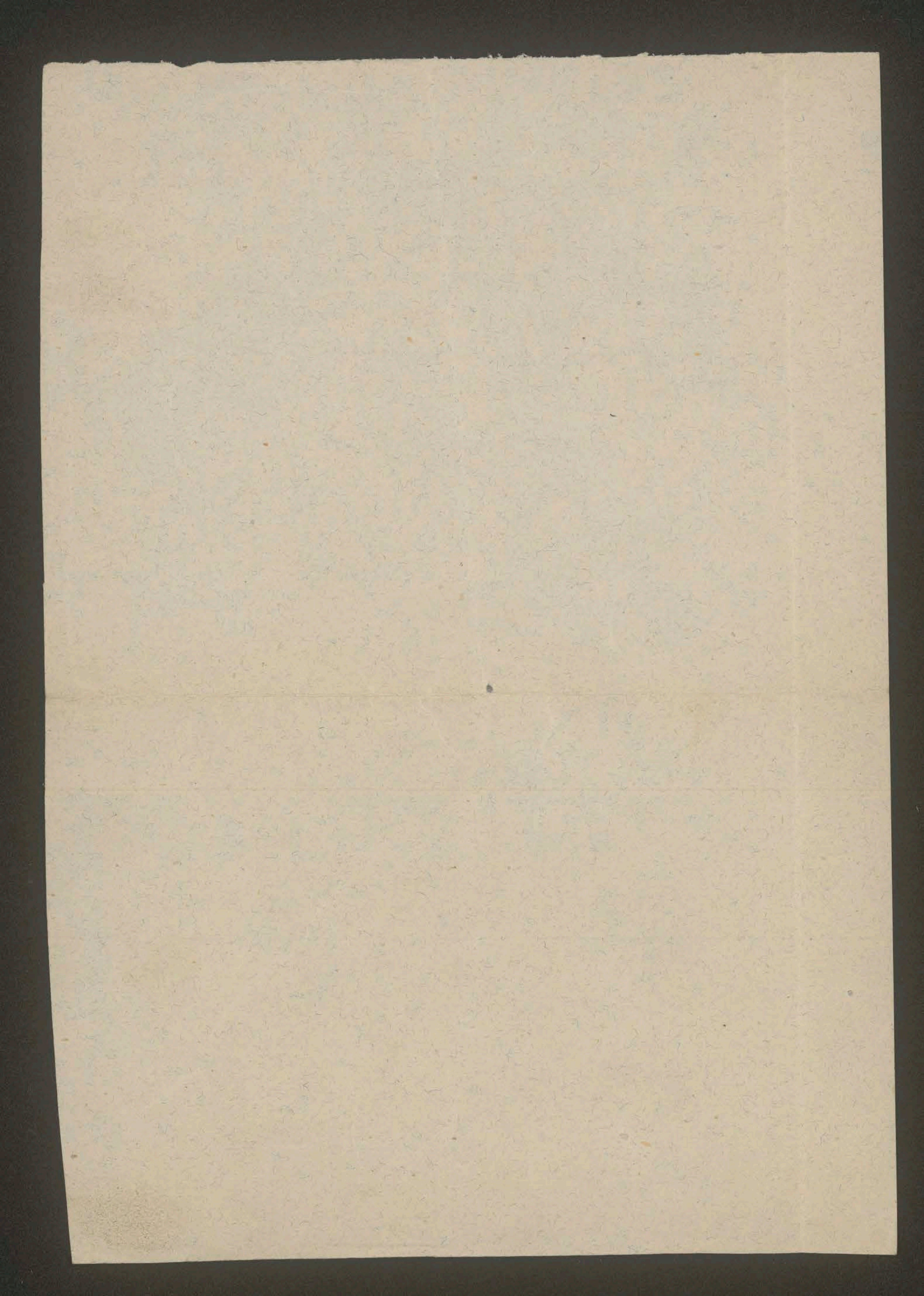
1337 in die S. Stanislai Mart. (d. 8 Maii), in Kozle. – Kazimirus dux
Tessnensis castrum Sewor (Siewierz) cum toto districtu permittit
pro 800 marcis redimere apud ipsum per Wladislaum (patruum suum)
ducem Bythomiensem et Kozlensem, filiumque ipsius primogenitum
Kazimirum, ad quod pertinebunt et aliae villae obligatae in praedicto
districtu, Czelacz et alia bona apud Jesconem de Pilcia obligata.
(Sommersberg Script. rer. Siles I. 805 – Grünhagen u. Markgraf.
II. p. 625 No 1.)

1442 Mikolasz zwany Marschalk z Dubowcze (Baumgarten) na Frydku, Mikołaj Czelo starosta cieszyński, Cloch Kornicz starosta siewierski, Piotr Przedbor z Panyowa – szlachta Księstwa Cieszyńskiego.

1445 feria 3a infra Octavas Epiphaniae (d. 12 Januarii) Ratiboriae. – Wenceslaus Dux Oppaviensis et Ratiboriensis consorti suae Margarethae de Schamotuli dotem inscribit super civitate Ratibor et villis ad id pertinentibus. – Testis: generosus Nicolaus Marschalko de Friedek. (Cod. dipl. Silesiae Tom II pag. XXV.)

Xtwo Oświęcimskie

Ziemia Rudzka była to ziemia wieluńska w Wielkiej Polsce tak zwana od stołecznej wsi Ruda o 1/4 mili od Wielunia leżącej. Opanował ją 1233 Mieczysław Xże Opolski i raciborski lecz r. 1251 odzyskał ją Przemysław Xże Wielkopolski. — Leszek Czarny mając ją w dziedzictwie r. 1287 odstąpił Henrykowi pobożnemu Xięciu Głogowskiemu, odebrał ją Władysław Łokietek i r. 1370 Ludwik Król dał lenno Władysławowi xięciu opolskiemu; r. 1396 Władysław Jagiełło nazad ją odebrał.

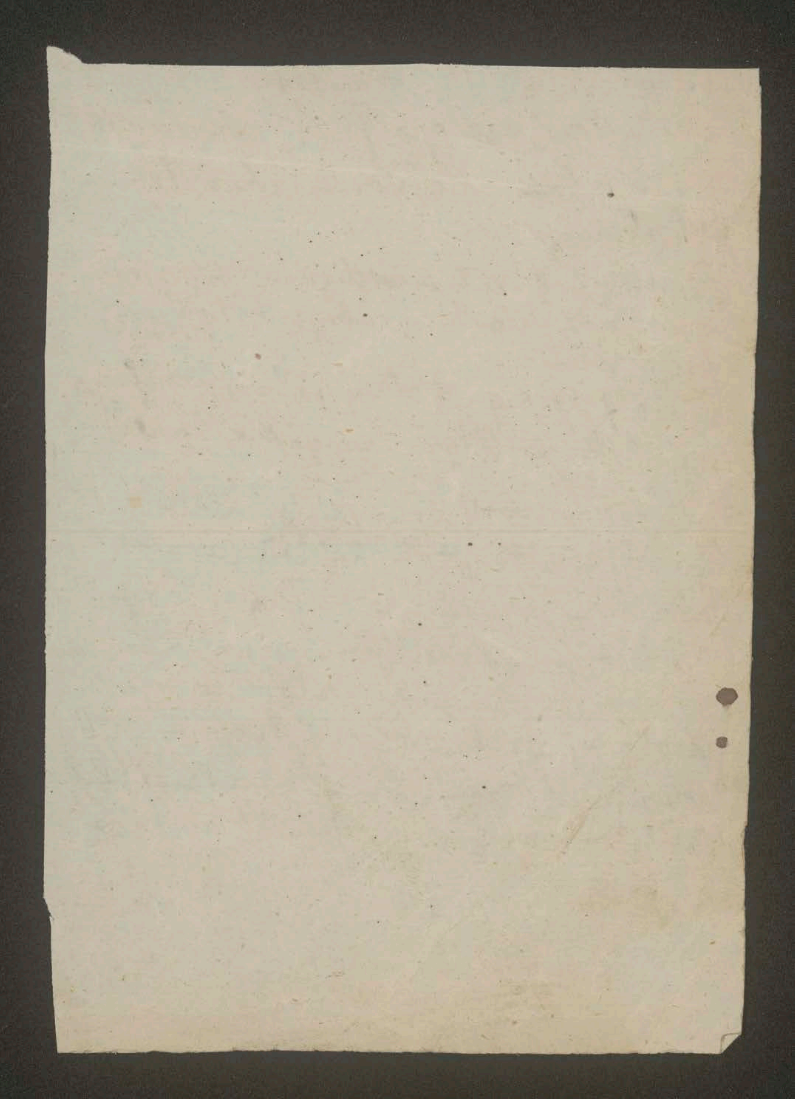

Oświęcim i raciborski.

Władysław xżę opolski (i oświęcimski ?)
r. 1257 fund. klasztor Miechowitów
w Bytomiu.

R. 1684 d. 8 Sept. Rebellizanci Węgierscy
wpadają na Szląsk – rabują Bilsk gdzie
księdza zabili
R. 1587 Kozacy i Polacy rabują i niszczą
Bilsk (po bitwie Byczyńskiej ? przed)

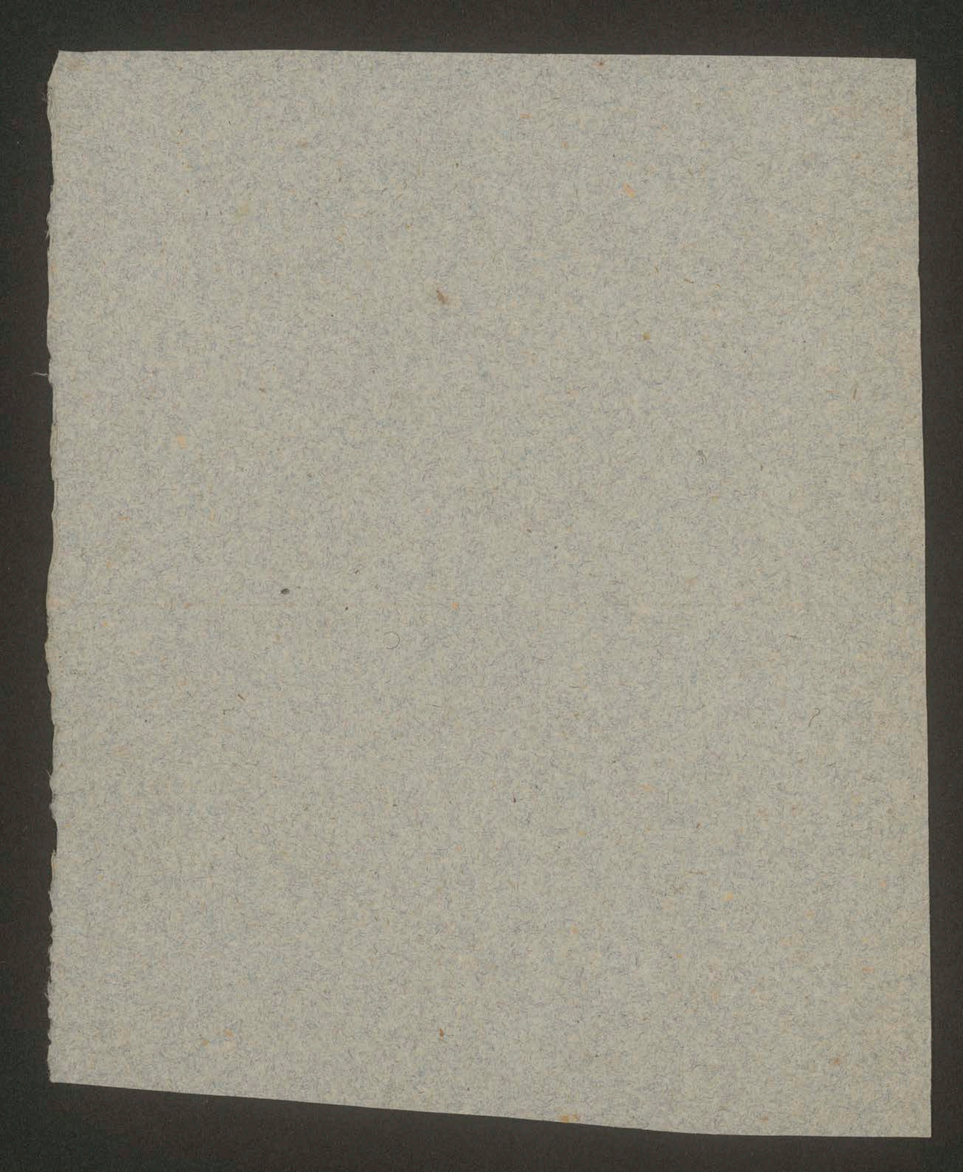
Jan trzeci xiąże Oświęcimski w Zatorze d. i
lipca 1325 altarystom (kościoła farnego
zatorskiego zapisał czynsz z summy 68 grzy-
wien groszy praskich czyli rocznie 2 grzywny
na dobrach Mucharzu który to zapis
Piotr biskup Krak. d. 9 stycznia 1396
potwierdził; czynsz ten 1752 opłacał jeszcze
klasztor zwierzyniecki właściciel Mucharza.

Xięstwo oświecimskie

~~Bo~~Bolesław wstydliwy

R. 1270 w sierpniu w Krakowie zawarli przymierze Stefan
Król węgierski Lew i Mścisław bracia Książęta haliccy, ~~Władzi~~:
~~mie~~ Bolesław pobożny Książę kaliski, Konrad xiążę mazo
wiecki przeciwko Przemysłowi Ottokarowi królowi czeskiemu
(któremu pomagali Książęta szląski mianowicie Władysław
xiążę opolski) a gdy Przemysław Ottokar wpadł do Węgier
rycerstwo polskie wpadło do Szląska (z Rusinami, Litwinami
Kumanami) r. 1271 i niszczyli posiadłości biskupów wrocławskich
koło Namysłowa mianowicie Warsz kasztelan, Piotr wojewoda
Krak. w końcu kwietnia lecz gdy w lipcu zawarł Król czeski
i węgierski pokój w Presburgu a r. 1273 rozejm na lat 20 w
Opawie.
Tegoż r. 1273 niespokojny biskup Krak. Paweł z Przemankowa
wzburzył rycerstwo krakowskie przeciw Bolesławowi pudykowi
(z powodu iż tenże Bolesław przybrał za następcę Leszka czarnego
którego ~~Bole~~ Paweł Przemankowski w więzieniu siedział r. 1271)
które rycerstwo przeszło do Bolesława Xcia Opolskiego. Bolesław
wysłał za niemi wojsko w pogoń. Odegnała ich ta pogoń około
Boguczina d. 10 czerwca 1273 i pobiła.
Bolesław Krak. wraz z Leszkiem czarnym i Konradem mazowiec:
kim przez zemstę za to r. 1274 wpadł i pustoszył ziemię Księcia
opolskiego

Po śmierci Leszka Czarnego (†1288?) objął Henryk IV książę
wrocławski (syn Henryka III) księstwa krakowskie i sandomirs-
kie (do których także księstwa górno-szląskie, mianowicie cieszyńskie
i oświecimskie, jako związkowe pod ogólną nazwą Polski, aż po
rzekę Ostrawę należały). Umierając d. 23 czerwca 1290 zapisał testamentem
Szląsk Henrykowi głogowskiemu, Krosno (na Szląsku) Fryderykowi
landgrafowi turyngskiemu, Kładzko Wacławowi II królowi
czeskiemu, a Kraków i Sandomierz Przemysławowi księciu wiel-
kopolskiemu (Stenzel: Urkunden zur Geschichte des Bisthums
Breslau, pag. 252, Nr. CCLI). – Przemysław zajął część krakowskie-
go i sandomierskiego, lecz wkrótce ustąpił; albowiem zjawił się nowy
pretendent Władysław Łokietek z jednej i Wacław II czeski z drugiej strony, (który miał za
żonę córkę Przemysława) i
którego Gryfina wdowa po Leszku czarnym*) popierała, wyjednawszy
mu stronnictwo u szlachty i mieszczan krakowskich. (Chronicon aul.
reg. ed. Dobner: Monum. V p. 78 et 101 – Franciscus apud Script. rer. Bohem. II p. 40 – Beneš de Weitmülle, ibid. p. 203. – Pulkawa ap. Dobner
Mon. III. pag. 251, który twierdzi, że Leszek czarny, za przyzwoleniem
szlachty zapisał żonie Gryfinie oba te księstwa, co i Długosz I. pag. 857
powtarza). Na mocy tej donacyi Gryfiny (o której nawet sam Władysław
Łokietek[1] zaraz po śmierci Henryka IV wrocławskiego, zamierzył
Wacław II zająć księstwa krakowskie i sandomierskie. W tym celu zawarł r. 1291 d. 17 Stycznia (w Ołomuńcu) z Mieszkiem (oświecimskim) i Bolesławem (zarazem
książętami opolskiemi (należącymi do Polski) traktat pomocy (zaczep-
ny i odporny), kazał sobie hołdować od (polskich) starostów (n. p. r. 1291 d. 7 Lutego od
Henryka de Vosichow burgravius castri Skala sive Steyn in terra Cracov.
et castri novi circa Slavkoviam) i już d. 10 April. 1291 tytułował się jako
dux Cracoviae et Sandomiriae (Boczek Cod. dipl. morav. IV. pag.
377, Nr. CCXCVIII) a d. 26 August. 1291 „Gutta regina Bohem. ducissa Cracov.
et Sandomir." (Boczek V. 293)

*) jako krewna bo Kunegunda siostra Ryxy była żoną króla czeskiego

[1] (w przywileju w Sieradzu d. 18 Novembr. 1297 wspomina)

Na wiosnę 1291 wyprawił Wacław II z Czech wojsko swoje (któremu pew=
nie Mieszko książę oświęcimski posiłkował) pod dowództwem Tobiasza
biskupa praskiego na zajęcie Krakowa i Sandomierza. Za pomocą Gry=
finy zajęło to wojsko Kraków, Wiślicę i zamek Oblekom, lecz od San=
domierza (którego bronił Władysław Łokietek, piszący się wtedy księciem
Sandomirskim) odparte zostało. — ~~20~~ D. 13 Sierpnia (1292) wyruszył Wacław II z Pragi
z całą potęgą do Polski dla zajęcia takowej i wypędzenia z niej Władysła=
wa Łokietka. W Opolu przyłączyli się do wojska Wacława II także Otto (Długi) mar=
grabia brandenburski, Bolesław książę Mazowiecki, Kazimierz książę By=
tomski, Bolesław książę Opolski, Mikołaj I Książę Opawski, Tobiasz bis=
kup prazski i Teodoryk biskup ołomuniecki. Wacław zająwszy Kraków*)
pociągnął pod Sieradz, gdzie się obwarował Władysław Łokietek. D. 28
Września 1292 zajęli Czesi miasto Sieradz, a Władysław Łokietek widząc
niemożliwość dalszego trzymania się, poddał się d. ~~10~~ 9 Października 1292
w obozie pod Sieradzem Królowi Wacławowi II złożył hołd i przysięgę
wierności, obiecał króla wspomagać i zrezygnował (na zawsze) na rzecz Wacława II z
wszelkiego prawa do Księstw Krakowskiego i Sandomirskiego, co obie=
cał dotrzymać pod utratą swych Księstw Sieradzkiego i Kujawskiego i
pod exkommuniką którą w razie niedotrzymania miał na niego rzucić
Jakób arcybiskup gnieznieński. Fiedler Jos. (Böhmens Herrschaft
in Polen w Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen herausg.
von der K. Akademie der Wissenschaften. IVer Band. Wien 1855 pag. 174) mnie=
ma, że Władysław Łokietek z bratem dostał się pod Sieradzem r. 1292 do nie=
woli i wskutek tego aby być puszczonym, uczynił ową rezygnację (w której jed=
nak o niewoli nic nie wspomniano).

Dokumenta przytoczone przez Fiedlera:

(17 Januar.) 1) A. 1291. ~~d~~ XVI° Calend. Februar. Indictione IV in Olomucz. — Mesco et Boleslaus
fratres duces Opolienses, promittunt Wenceslao regi Bohemiae auxilia in expeditione. (pag. 173)

(7 Februar) 2) A. 1291. VII Idus Februarii, Indict. IV. in Brunna. — Henricus de Voschow purcravius castri Skala
sive Steyn in ducatu Cracov. resignat Wenceslao regi Bohemiae castrum Skala, castrum novum
circa Slancoviam et alia castra, quas a duce Wratislaviensi Henrico tenebat, recipit eadem
castra iterum a rege Bohemiae in feudum, cum reddito annuo 300 marc. argenti in Zuppa Salis
vel plumbi ad eadem castra per regem Bohemiae assignato. (pag. 176).

(9 Octobr.) 3) A. 1292. VII Idus Octobris, in castris ante Sijraz. — Jacobus Gneadensis archiepiscopus recog=
noscit, quod Wladislaus dux Cujaviae et Siradiae juri suo in terris Cracoviae et Sudemeriae
renuntiavit et fidelitatem et assistentiam (Wenceslao II) regi Bohemiae promisit sub proprio jura=
mento et sub sententia excommunicationis promulgandae, si contraveniet. (pag. 174)

*) Wacław II był już d. 8 Novembr. 1292 z powrotem w Krakowie. (Akta grodzkie I. 4)
R. 1294 d. 1 Januar. Wacław II był znowu w Krakowie.
1295 d. 29 Martii Nicolaus dux Opaviae et Capitaneus Cracoviae.
1301 d. 6 Januar. Wenceslaus rex Bohemiae et Poloniae ... Pragae. Regnorum Bohemiae anno 5 Poloniae vero anno I (Emler II p. 806)

Mieszko (dominus Osvietimensis) et Boleslaus fratres duces Opolienses promittunt Wenceslao II regi Bohemiae auxilia ferre contra quemlibet hostium.

In Olomucz, Anno 1291 die 17 mensis Januarii.

Nos Mesco et Boleslaus fratres Dei gratia duces Opolienses notum facimus.... quod nos in praesentia... Wenceslai regis Bohemiae et Marchionis Moraviae constituti, nostrae sibi devotionis obsequia promptis affectibus offerentes, libere et spontanee promisimus in aquisitione, persecutione ac defensione iurium terrarum et bonorum ipsius domini regis, ipsum dominum regem iuvare in omnem eventum contra quemlibet principem et omnem hominem, nulla persona excepta, quilibet nimirum in persona propria cum omnibus suis hominibus et tota sua potentia pro cunctis suis viribus et pro posse, omni occasione, fraude et dolo exclusis, quomodocunque et quociensunque per eundem dominum regem vel suos ex parte sua divisim vel communiter fuerimus requisiti. Ita tamen quod dum eundem dominum regem in persona propria ad expeditionem aliquam contingent procedere, nos ambo vel unus nostrum, si alter legittimo fuerit impedimento detentus, assumptis secum utriusque hominibus omnibus, in subsidium ipsius domini regis venire tenebimur.... Hoc expresso etiam quod cum versus terras Boemiae, Moraviae, Poloniae, Slesiae, Cracoviae, Sclaviae vel eorum aliquem venire ipsi domino Regi in subsidium nos contingent,

nulla nobis proinde ipse dominus Rex stipendia... tenebitur ex-
hibere; cum vero versus alias partes Ungariae... Teutuniae vel Ale-
maniae in eiusdem d. Regis subsidium venerimus.... Rex nobis
tenebitur in aliquo subvenire... Promisimus propterea... d. Regem
et suos homines in castris et munitionibus nostris recipere...
Ipse autem d. Rex... nos... defensabit, et si per nostrum auxilium
aliquas terras... evincet... nos remunerare promisit... insuper
... si nos in bello contingeret captivari, a captivitate hujusmo-
di ipse d. Rex suis sumptibus nos exsolvet. Ceterum si cum
aliquo ex principibus Poloniae contra quem nostrum alteri
aliqua competit actio, ipsius d. Regis decisioni committatur. Item
si nos ambo vel alter nostrum occasione servitiorum, quae prae-
fato d. Regi exhibebimus, alicuius principis ingratitudinem
forsitan incurremus, ipse d. Rex si cum eodem concordabit
principe, eidem concordiae nos includet... Praesentibus
Arnoldo Babenbergensis et Teodrico Olomucensis eclesiarum
episcopis et illustribus Kazimiro de Bytun et Nycolao
Oppaviae ducibus et honorabilibus Godfrido de Klyngenvelt
Magno Preceptore domorum Hospitalis S. Johannis Jerosolimi-
tani per Almaniam, Bernhardo Misnensis, Johanne Wyssegraden-
sis et Magistro Johanne Sacensis eclesiarum praepositis. Actum
in Olomucz, A. D. 1291. XVI Calend. Februarii, Indictione IV.

(Ex transsumpto notariali A. 1341 d. 1 Septembris Pragae
exarato ubi descripta sunt 2 sigilla originalis de cera alba.
In primo: imago hominis armati in dextra manu hastam cum ve-
xillo tenentis, in sinistra vero clipeum in quo erat aquila alis ex-
tensis. Inscriptio circumferentialis: „S. Mesconis dei gracia ducis
oppoliensis domini de Ratibor." In secundo erat in medio
clipeus cum aquila alis extensis, superius vero clipeum galea cum
quodam signo. Inscriptio: „S. ducis Boleslai de opol.") —

172 - 174.

(Fiedler Jos. Böhmens Herrschaft in Polen w Archiv für
Kunde österr. Geschichtsquellen XIV. pag. 172 - 174.)
(Z archiwum cesarsk. w Wiedniu)

4) A. 1292. III Idus Octobris, in castris apud Syraz. – Jacobus Gnez-nensis eclesiae archiepiscopus, Thobias Pragensis episcopus, Theodoricus Olomucensis episcopus, Johannes Wyssegradensis praepositus, Regni Bohemiae Cancellarius, frater Menco ordinis domus Theutonicorum summus Magister Prussiae, Boleslaus Mazoviensis Cazimirus et Boleslaus Opuliensis et Nicolaus Opaviensis Duces recognoscunt, quod Wladislaus dux Syrasiae et Coyaviae Wenceslao Regi Bohemiae Duci Cracoviensi et Sandomiriensi ac Marchioni Moraviae se subjecit, eundem in suum dominum assumpsit et corporali praestito juramento fidelitatis suae homagium exhibuit promittens eidem domino Regi fidelia obsequia facere et perpetuo contra omnem fideliter assistere quandocunque fuerit requisitus. Item idem Dux omne jus proprietatis si quo ipse habuit aut habere videbatur super ducatibus Cracoviensi et Sandomiriensi, ad manus ejusdem d. Regis resignavit renuntians omni juri actioni pro se et heredibus suis. Et promisit sub fide praestiti juramenti, quod si praemissa non impleret, extunc dominium terrarum suarum Syrasiae et Cuiaviae ad d. Regem pertinere debeat et proinde reatum perjurii incidisse apud Deum et homines at exlex et infamis vult amplius ab omnibus censeri, reddens se deinceps inhabilem penitus ad honores. Insuper ad validiorem firmitatem contra se petivit excommunicationis sententiam proferri, si praedicta violaret, quam nos Jacobus Gneznensis Archiepiscopus contra eum protulimus in scriptis si violare praesumpserit supradicta [Cum 7 sigillis] (pag. 198.) (13 Octob.)

5) A. 1292. III Idus Octobris, apud Syraz in castris. – Wladislaus dux Syraziae et Cujaviae promittit Wenceslao regi Bohemiae Duci Cracoviae et Sandomiriae, Marchioni Moraviae, quod in spatio 14 dierum cives nostros de Brzeznicz Michaeli Cancellario Syrazie et consilio domini Regis et alios cives de Brzestwie fratri Menkoni ordinis domus Theutonicae Magistro Pruzzie iurare faciemus fidelitatem super eo, quod si nos pacta et promissa nostra violaremus, extunc terrae nostrae Syrazia et Cujavia ad d. Regem pertinebunt. (pag. 186) (13 October)

(20 Juni) 6) A. 1294. XII Calend. Julii, Indictione VII, Pragae in capella S. Wenczeslai in castro Pragensi. — Procopius dei gratia Cracoviensis episcopus recognoscit, quod quidem seminatores discordiae eum apud Wenceslaum regem Bohemiae, Ducem Cracoviae et Sandomiriae falsis suggestionibus detulerunt, acsi regi non esset fidelis. Ideo fatemur dominum Regem verum esse et legitimum dominum, fidelitatisque juramentum praestamus, promittimusque Regi, quod nunquam sibi erimus in damnum, et si in terris Cracoviae et Sandomiriae turbationem aliquam contigerit excitari, hoc statim Regi studebimus demandare et nos ad ejus curiam conferre et sibi contra suos adversarios per censuram ecclesiasticam assistemus. Quod si non fecerimus, excommunicationis sententiae per Tobiam Pragensem episcopum in nos ferri rogamus. Praesentibus Jarossio Praeposito Scarimiriensi, Ramundo et Magistro Radslao physico Canonicis Cracoviensibus, Magistro Johanne Muscata Lausciensi et Idislao Lublinensi archidiaconis ac Dyetiuno episcopatus Cracoviensis procuratore (pag. 180)

(18 Novemb.) 7) A. 1297, XIV Kalend. Decembris, XI Indict. in Syraz. — Wladislaus D.g. dux Maioris Poloniae, Pomeraniae, Cujaviae, Lanciciae et Syradiae, recognoscimus, quod cum inter Wenceslaum regem Bohemiae et nos super Ducatibus Cracoviae et Sandomiriae, quod ad nos credebamus de iure spectare, dicente Rege quod ad eum potius Ducatus praedicti ex donatione sibi facta per eos qui sibi Ducatus ipsos donaverant, rationabiliter pertinerent, jam dudum exorta fuisset materia questionis; tandem nos non coacti, [illegible] fatemur Regem Bohemiae in praedictis Ducatibus plenius quam nos ius habere, illi tam propter praemissa quam etiam pro 5000 marcarum argenti Cracoviensis ponderis, quas ab ipso Rege recepimus, nostro et nostrorum haeredum nomine renuntiamus ac cedimus de eodem. Datum per manus Magistri Fulconis Cancellarii nostri Syraziensis. (pag. 186)

(23 August.) 8) A. 1299, X Calend. Septembris, XII Indict. Actum apud Clankam. — Wladislaus D.G. Dux Majoris Poloniae, Poznaniae, Pomoraniae, Lanciciae, Cujaviae et Syradiae promittimus quod Pragam ad Wenceslaum Regem Bohemiae, Ducem Cracoviae et Sandomiriae affinem nostrum, in proxime ventura vigilia Nativitatis Domini personaliter veniemus, eidem terras et Ducatus nostros donabimus, ipsosque a praedicto Rege cum solennitate debita recipiemus in feudum et praestabimus homagii iuramentum. Sicque praemissis impletis praedictus Rex nobis 4000 marcarum argenti Polonici ponderis nobis tenebitur solvere et proventus Suppae suae in Ilkus percipiamus per octo annorum spatium. Quod si non faceremus, statim periuri erimus et omnes Ducatus nostros in futurum perdemus. (pag. 183)

|: Fiedler Joseph: Böhmens Herrschaft in Polen. Ein urkundlicher Beitrag I. (in Archiv für Kunde österreichischer Geschichts-Quellen, herausgegeben von der... Commission der Kais. Akademie der Wissenschaften. XIV Band. Wien 1855, pag. 161-188. :|

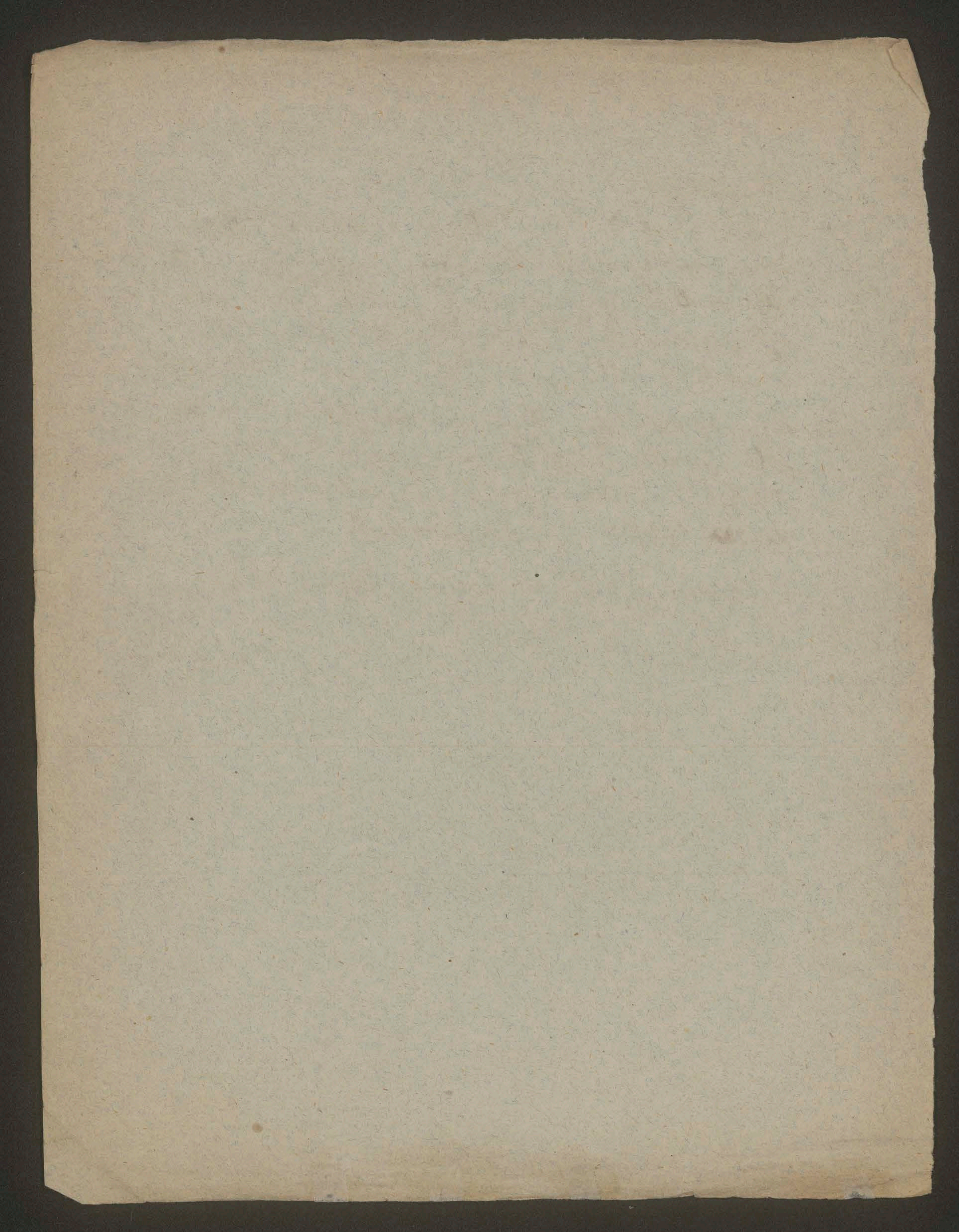
nadaje Kościołowi w Zat orz

de dtta apud Oświęcim

1291 (Mieszko xiąże Opolski i Cieszyński nadał miastu Oświę=
cimowi przywilej na skład ołowiu [i soli] oraz pożytek który miał
z tego jako też roczny dochód 1 grzywny (marcam argenti usualis) z przekupniów
czyli prasołów solnych (które co roku zezwyczaju płacili) darował miastu. Przywilej ten
potwierdził Król Kazimierz (w Krakowie) 1454 i sejm r. 1565 (Zygmunt August

1565 Sejm nakazał aby w Oświęcimiu był główny skład
soli pod karą konfiskaty na mijających ten skład.
Dla tych tę uchwałę wydano co sól w bałwanach
do Szląska i Morawy prowadzili.

przez Oświęcim szła główna droga do Szląska i Morawy.

27

Oświęcim Klasztor dominikanów
fund. Mieszek (żył około 1291) i
Władysław (żył około 1316) xiążęta

Joannes dux Oświęcim. Oświęcimi XIV
Calend. Sept. 1405 donat aream
pro aedific. monast. Oświęcim.

Joannes dux Osv. 1405 assignat 3.
marcas census ex praetorio Oświęc
confirmat. Bolko dux Oświec
die S. Jacobi 1413.

Boguslaus tesaurar. Oświec. 1335
mediam marcam census ex molendino
sub arce Oświęcim.

Margareta Zawischowska 1404 donat
pratum in Franciszkowice

1405 Joan dux Oświec confirmat censum
1 marca ex Dwie Kozy per Przesionem
haeredem donat.

1419 Casimir dux Oświęcim 1 marca in Witano:
wice.

1420 Bolko dux 1 marca in Szydlec

1424 Casimirus dux 4 marcas in Zawischowice.

AB

1426 Casimir dux 2 marcas in Markowa Poremba

1427 Martinus Cyn civis Oswiecim vendit conventui villam Broszkowice

1465 Jacobus de Dambno regni Pol. thesaurar. cap. osw. 1 marca in villa Grodziec infer. per Marcowa.

1520 Nicol. Jordan castel wojnic cap. oswiec et Joannes Myszkowski cast. oswiec 6 flor. census super Grodziec per Petrum de Poremba judicem oswiec

1292 Mesco dux Czieszinen. erigit Advocatiam pro condendo oppido Zathor.

1372 Oswiecim. ducatus concessio feudi in personam Premislai ducis Cieszin in eventum mortis Joannis ducis Oswiecim a Venceslao rege et Marchione brandenburg facta.

1400 Cives Zatoriens. promittunt obedientiam Hedvigi duci Zator ad tempora vitae

1404. Joannes dux Oswiec. testificatur de venditione partis advocatiae Zator: additque privilegium ut in ejus tantum molendino molant cives.

1407. Venceslaus Caesar confirmat feudum ducat. Oswiecim Premislao duci Cieszinen. post mortem Joannis ducis Oswiecimen remittitque ei propter infirmitatem juramentum corporale.

druk

1416 Casimirus dux Oswiecim vendit duas nonas partes advocatiae Zatorien.

Idem inscribit debitum cuidam Georgio ratione advocatiae in Zywiec

1431 Dtum in Toszcek. Induciae annuae Venceslai Premislai et Joannis ducum Oswiecimen. cum Vladislao rege (w którym to czasie obowiązuje neque consilio neque auxilio contra regem Polon. komu pomagać, pozwalają wolny przechód Polakom ~~przez~~ subditis przez swe ditiones. Quod si quis aliorum ducum Slesiae interim Casimiro Boemiae regi adhaeserit sequoque homagium ipsi praestaturos sub amissione Zatoriae et infamia.

1440 Vladislaus rex Bohem. de consilio Bohemorum procerum permittit ducibus Oswiecimen. ut se regi Poloniae subjiciant conservandorum bonorum suorum ~~causa~~ gratia.

1441. Venceslaus dux Oswiecim post redemptam et restitutam sibi a Vladislao Polon. rege Zatoriam promittit cum omni nobilitate w przeciągu 4 tygodni gdy go wezwią stanąć przed Królem w Krakowie i złożyć homagium toż samo obiecuje za synów Premysław i Jan brata gdy dorosną.

1441. Toż samo obiecuje szlachta. przywilej z 34 pieczęciami.

1445 Divisio ducatus Oswiecimensis inter Venceslaum Premisl. et Joan. facta Oswiecimi cum 9 sigillis.

1453. Dat. Zarzovie in Conventus in octava Corporis Christi: Redintegratio pacis inter Janussium ducem Osviecim et proceres Poloniae absente rege his conditionibus: Quod arcem Osviecimensem quae tunc obsidebatur in tria certos dies tradet Castellano et praefecto Cracovien i pojedzie do Litwy prepraszać Krola gdzie złoży homagium za siebie i następców potym recipiet ducatum. Sed poterit eum rex redimere vel aliis bonis commutare. Gdyby nie otrzymał przebaczenia i nie złożył homagium nie oddadzą mu zamku Osviecim. dopóki nie zapłaci Krolowi 1800 aureos partim mutuo sibi datos partim in stipendium militum expensos post eam traditionem durabunt induciae 15 diebus postea licebit regi injuriam suam persequi. Dochody Oświecimskie praefectus regius obracać będzie ad instaurationem et conservationem arcis, poddani zostaną przy swych prawach, gdyby większe porobiono wydatki eas dux non praestabit. Gdyby ante festum Assumptionis proximum nie wypłacił tej summy nie dostanie nazad zamku póki nie zapłaci szkód które z obu stron wybrani arbitrzy osądzą. Gdyby tym czasem umarł Dux, pacta te tyczyć się będą Venceslaum fratrem ducem Zatorei

1453. Casimirus rex Polon. recipit Joannem ducem Osviec in gratiam et approbat conditiones in literis ejus contentas.

2) b

2) a Premislai ducis Osviecim et Tosen induciis cum Casimiro regi obiecuje se ventu: rum albo przystać 4 arbitros którzy z Krolewskiemi 4 arbitrami inter Bithom et Bendzin de controversiis et injuriis cognoscant. Captivi liberi sintusque ad festum S. Gregorii Mercatores libere negocientur. Latrunculos non permittet excurrere in regnum i będzie ich łapał. Karał i zmusi ich do oddania ablatorum nieprzyjaciołom Król. polsk. nie będzie pomagał

1453 Recognitio Janussii ducis Osviec de acceptis 100 aureis a Casimiro rege super ducatum Osviecim et quod rex non debebit ei ducatum et arcem restituere nisi satisfactum debitum erit et aliis obligationibus satis fecerit.

1454 Nobilitas duc. Osviecim promittunt fidelitatem sub juramento Casimiro regi Polon.

1456. Cracoviae Pactum Casimiri regis Polon. cum Janussio duc. Osvietimen. Rex ad 3300 marcas Pragen. ante promissas addit 1000 marcas et 21 aureos rediemens ducatum 1; gdyby Król tej summy ad caput jejunii proximi nie złożył Janussius retinebit ducatum per 4 annos ut praefectus regius cum omni usufructu et pro conser:

vandis munitionibus Osvięcim et Wolek co roku accipiet in subsidium a rege 300 marcas vel pro solius Osvięcim conservatione 100 marcas nam regi licebit ab ipso duce recipere Volek et demoliri. Si non solverit hec subsidia circa solutionem totius summae id facere debebit. Gdyby dux ab hostibus regni non data ab ipso causa był napadniety Król go będzie bronił. Sic intra 4 annos Król powyższą summę nie zapłaci Janussius retinebit ducatum jure perpetuo: uwolni go Król z poddanem ab juramento fidelitatis. Fidejubent pro Janussio de servandis his pactis Venceslaus Zatoriensis et Premislaus Toscensis duces cum 10 primoribus i gdyby Janusz umarł obiecuje paktów dotrzymać sub infamia et invasione dictorum przyczem regne resistere debebunt. Si quas autem literas Janussius regi noxias non tradiderit damna praestabit ad simplicem regis assercionem.

1458 Concordia inter Cazimirum regem et Janussium ducem Osvięcim cum 6 sigillis

1457 Resignatio ducatus Osvięcim.

1458 Janussius dux Osvięcim mortificat omnes literas si quas retinuerat super servicium Prussie aut aliquod aliud debitum sibi inscriptum.

1460 Premislaus dux Osvięcim et Thosensis quietat Casimirum regem de 1200 florenis.

1461 Concordia regis Poloniae cum Joanne duce Osvięcim facta per Premislaum ducem Cieszynen. et Conradum Olesnicen. ducem de Bombarda.

1465 Joannes dux Osvięcim. et Glivicensis praefigit Cazimiro regi terminum ad solvendum 2000 florenorum mutua una cum usuris.

1465 Joannes Labuth et Wlodek germani recognoscunt Castra Berwalt Ziwiecz cum oppidis et omnibus villis ad ea pertinent. Cazimiro regi et regno Polon. se vendidisse.

1465 Idem quietant Cazimirum regem de 3000 aureorum Unger. pro bonis Berwalt perceptor. cum 9 sigillis

1466 Idem quietant Cazimir regem de pecuniis pro bonis Berwalt et Ziwiecz solutis. cum 9 sigillis

1474 Vladislaus rex Bohem. confirmat ordinationem Georgii regis ut Oswiecim Wolek Zator, Szewior Berwalt, Zywiec per Casimirum regem Polo: niae additam pacifice possideantur sine tamen praejudicio regni Bohemiae

1477. Divisio ducatus Zatorien inter Casimirum Venceslaum et Joannem et Vla: dislaum fratres cum successione mutua ut primo secundus, tercio quar: tus tantum succedat si sine liberis decesserint. datum Zator cum 10 sigil nobilium

1477. Successio mutua inter Casimirum ducem Tesschinen et Joannem ducem Oswiecimen. constituta si alteruter sine liberis masculis decesserit, si autem filias reliquerit eis singulis dos 2000 aureos dari debet; item licebit utrique donare inter vivos vel causa mortis de suis bonis mille aureos. Barbara tamen Joannis uxor quoadvivet de bonis mariti moveri non debet. Sigill. 5. jedyna córka tego Jana była Małgorzata Oświe ni w Wrotemwu † 1531.

ważne do Janussa Oświecimskiego

1594. Littera resignationis villa Brzezinkii regi et regno Poloniae in districtu Oswiecimen

1507. De devolutione ducatus Zatorien ad regnum Poloniae Janussius dux appro: bat pacta cum Joanne Alberto a se facta post juramentum fidelitatis Sigis: mundo regi praestitum et subjicit se cum toto ducatu ac omnibus suis regi et regno. Sunt autem inserta pacta quod Joannes Albertus emit ab ipso et Barbara uxore ejus ducatum supradictum et solvit sed usum fructum cum omni dominio quoad vixerint ipsis concessit. Et quod subditi ejusdem ducatus jurare debebunt regi et [illegible] tris cavere quoties opus fuerit. Praeter: ea donat rex supradicto duci et uxori ejus in solidum quotannis ducentas marcas et 16 bancos salis in salinis Crac. sub poena dupli. Excipit etiam eos a jurisdictione omnium magistratuum et judicum suorum et quod a solo rege judicabuntur jure suo. Ipsi vero non debebunt praeficere arci nisi indigenam qui jurabit regi et regno fidelitatem et quod nemini alteri eam tradet post mortem conjugis supradicti. Cracov.

1517. Nicolaus Jordan praefectus Oswiecimen et Zatorien testatur de vendi: tione advocatiae Zatorien.

1521. Venditio census in advocatia Zatorien. pro hospitali suburbano in vim redemptionis in Zathor

Publicarum regni Poloniae literarum inventarium et breviarium A. D. 1551. a Martino Cromero factum. fol. CXXXIV

R. 1292 Mieczysław dux opol. et Thessinen concedit fratribus Rudgero et Petro locare civitatem Zator, z prawem stawiania ławek młynów, łaźni, z prawem milowem i prawem składu ołowiu miedzi i cyny.

30

1292 Mieszko dux Theszynensis, Wladizlai filius Arnoldo capellano vendit advocatiam in Zator et fundandi oppidi cum libertatibus concedi solitis facultatem concedit. Dat. Oswiecimen in vigilia S. Martini a. 1292
(Sommersb. III Coron)

1372 Venceslaus Bohem. rex: Marchio Brand ducatum Oswiecimensem jure feudi confert Przemislao duci Teschinensi (treść)
(Sommersb. III in Coronide Operis)
Zdaje się że król Wacław nadał lenniczo Xięstwo Oświecimskie Xiążęciu Cieszyńskiemu Przemysławowi gdy pierwsza dzielnica wymarła. Następni Xiążęta Oświecimscy byli więc z rodzaju xiążąt cieszyńskich

1396. Johannes dux Oswiecimensis Hedvigi consorti suæ super oppido Zator et castro Woleck ac villis Spytkowice, ~~Deeeeee~~ Przeciczow, Przevvz 5 mill. marc. gross. pragens. dotalitii nomine obligat. Sabbato die S. Mathaei apost. a. 1396.
(Somersb. III Coron)

1398 Cives Zatorienses profitentur obedientiam Hedvig ducissæ Zatoriensi quoad in vivis superstes erit.
(Sommersb. III Coron.)

1400 Venceslaus rom et. boh. rex approbat dotalitii inscriptionem per Janussium ducem Oswiecimens. Hedvigi consorti suæ factam.
(Sommersb. III Coron)

1290 Miesco dux Thessinensis confirmat Bogussio villam. (Przywilej w archiwum szpitala w Cieszynie w odpisie – wieś ta nazwana później Bogrzowice należała do Szpitala cieszyńskiego. ob. Dr. Dt. Gabriel. Programm des K.K. Katholischen Gymnasium in Teschen Prag 1852. 8. st. 24)
podług tego przywileju miał ten Mieszko 2 synów: Casimir i Władisław którzy jak się zdaje młodo zmarli

1419. Conradus (wrocławski) episcopus acceptis ab ecclesia capituloque Vratisl. 3800 marcis grossorum prag. numeri polonici territorium Cantiense in pignus eidem concessit et assignandum curavit: sequenti anno Sigismundus imperator id confirmat quousque facta fuerit reluitio ino fratres in antichresin consentiebant.
Nic. Henelii ab Hennenfeld - Annales Silesiae
Sommersb. II p. 311.

1445. Divisio ducatus Oswiecimensis inter Wenceslaum, Przemislaum et Johannem fratrem per Nicolaum ducem opaviensem et alios quosdam assessores facta
(Sommersb. III Coronid.)

1719

1407 Vencesl. Rom et Boh. rex confirmat feodum ducatus Oswiecimensis Przemislao duci Teschinensi
(Sommersb. III Coron)

Można z tych dokumentów wnosić że Jan Xiąże Oświecimski który miał za żonę Jadwigę był młodszym bratem może Przemysława r. 1410 zmarłego – i że po bez~~dzietnej~~ dzietnej śmierci tegóż Jana xięstwo oświecimskie r. 1407 znów do Przemysława starszego brata wróciło.

1447 Duces Opaviae, Ratiboriae, Teschnenses, Oswicenses foedus perpetuum ineunt cum rege Pol. Inprimis sopiuntur omnes hostiles respectus inter praefatos principes et regnum: hostibus transitum se non daturos duces promittunt, transfugas non recipient, res ablatas restitui facient, de injuriis judices dabunt qui una vice in Skawina altera in Oswiecim judicent, de adventu hostium reges et regnum certiores facient: Datum Cracoviae sabbato ante dominicam carnis privii proximo in conventione inter praedictos principes cum praelatis et dignitariis regni Poloniae celebrata A. D. 1447.
(Sommersb. III Index litterarum regnorum Hungariae et Bohemiae ut et ducatus Silesiae: ex Diplomatario Mspto polonico. p. 88

Casimir Sięe Oświęcim c. Test. I 732, 947, 732

1449 Datum in Osswiecim fer. 4 post fest. S. Francisci. Littera certa idiomate bohemico scripta continentes arbitramentum quoddam Bolkonis ducis Teschinen. inter Casimirum regem et Nicolaum de Włodymno ac nepotes illius Herbortos

(Sommersb. III p. 89)

1450 datum Theszyn. dominica ante festum S. Michaelis. Boleslaus dux teschin. Annae conjugi suae inscribit bona dotalitia in summa 6000 aur. hung. et tutores ejusdem dotalitii Casimirum reg. pol. Nicolaum Ratiboriensem: Wenceslaum, Wladizlaum et Przemyslaum fratres suos teschin. duces constituit.

Sommersb. III p. 89.

1452 Bernhardus, Boleslaus et Nicolaus duces opolienses, Johannes de Czatowice et Johannes Gieltz inducias ad festum Bartholomaei cum rege Casimiro concludunt, arbitros de injuriis dabunt, quidquid statuerint ratum habebunt. Datum Syradiae in crastino S. Aegidii abb. 1452.

(Sommersb. III p. 89)

1453 Idem prorogant inducias cum rege Casimiro. Datum in Lętzkow Sabbato in crastino S. Petri 1453.

(Sommersb. III p. 89)

(wrocławski)

1453 Przemyslaus dux Toschecensis induci-
as biennales sancit cum rege Casimiro in
forma prout alii principes. Datum Pietro-
covia die Visitationis B. V. M.
(Sommersb. III p. 89)

1459. Premislaus dux Oswiecimensis com-
positionem certam facit inter regem Casi-
mirum et fratrem suum Ducem Oswieci-
mensem occasione stipendii in Prussia
promeriti. Datum Teschyni fer. 5 post
festum divisionis apostolorum.
(Sommersb. III p. 89)

1460 ~~Premislaus~~ Idem dux Oswiecimensis
quietat Casimirum regem de 1200 aure-
is. (Sommersb. III p. 89)

1462 Król Jerzy Podiebradzki królowi
polskiemu pozwala posiadać dożywot-
nie zamki Oswiecim, Wolek, Siewior,
Zator, Barwald, Żywiec
(ob. Hosii lib. legation)

1470 in conventu Petricoviensi die prae-
sentationis B. V. M. Casimirus, Ven-
ceslaus, Janussius et Wladizlaus
duces Zatorienses pollicentur regi Pol.
Casimiro se ad decursum unius anni
cum nullo alio de eodem ducatu con-
tractum inituros.
(Sommersb. III. Coronid. t. j.
dodatki do genealog. tablic w
I tomie zawartych.

~~1474 Mathias rex Hung. et. Bohem. con-
firmat ecclesia Vratislaviensi Dominium
super civitatem et ducatum Canthii
Nicolai Henelii ab Hennenfeld: Annales
Silesiae Sommersb. II p. 357.~~

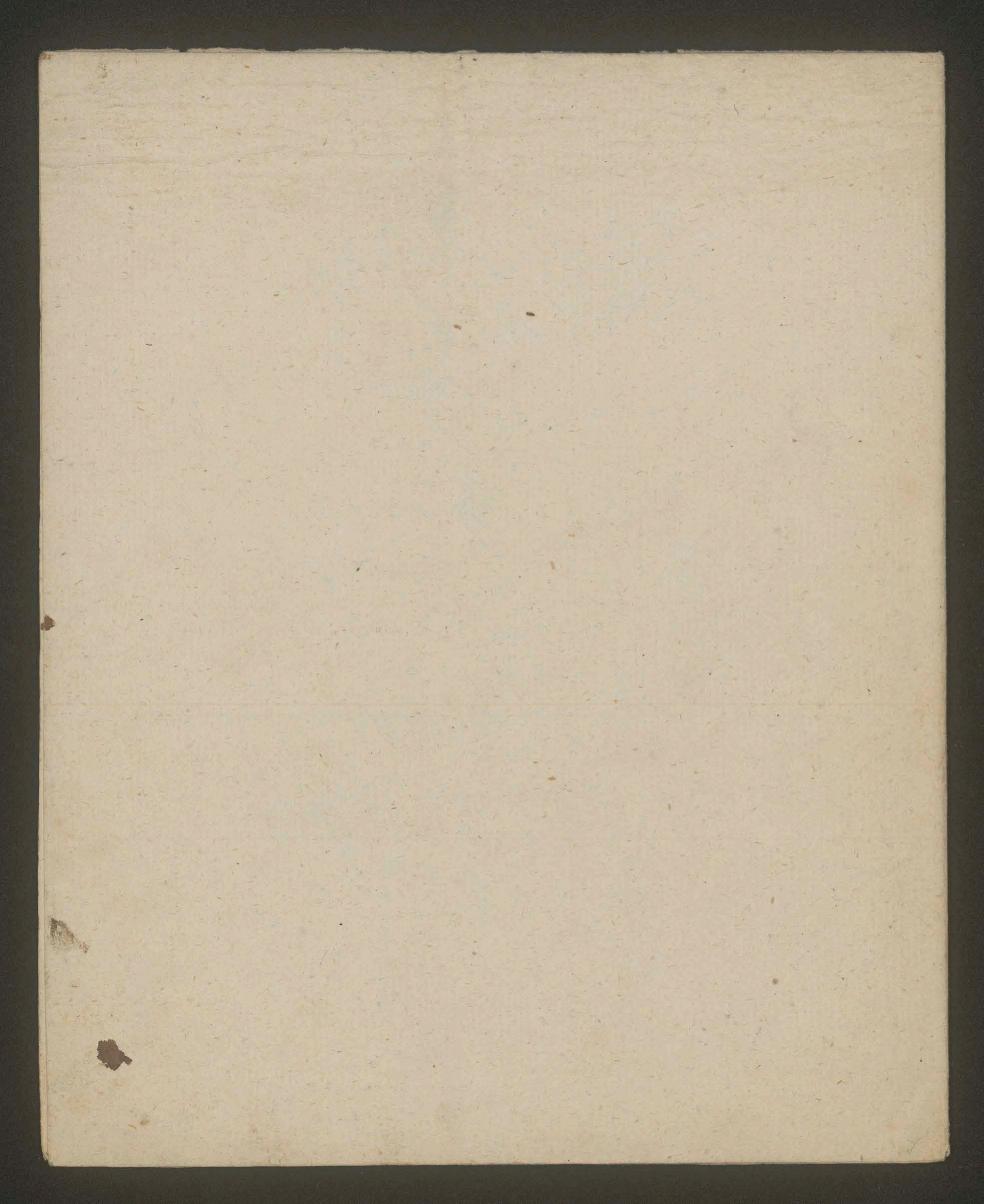
R. 1473 umarł S. Jan Kanty jego przysłowie było:
Conturbare cave, non est placare suave:
Infamare cave, nam revocare grave
Hüt dich Unruh zu richten an – die man so bald nicht stillen kann.
Verunglimpf andern nimmermehr – den wieder aufzuheben ist schwer.
Schickfuss I p. 145

1477 Datum in Stercyn sabbatho post festum S. Venceslai A. D. 1477. Przemislaus Teschinensis, Victorinus de Podiebrat Monsterbergensis, Przemislaus Oswiecimensis duces pacta faciunt de mutua successione.

(Somm. III p. 90.)

R. 1474 krol Maciej węgierski z swemi ludźmi napadł Polskę i ludzie palili: przeszło 2000 wsi tegoż itd. (?)

R. 1475 wielka szarańcza w Czechach, Szląsku i Polsce. Schickfus I 152.

1377 Premislaus dux Theschinensis in Oswiecim potwierdza zapis Dziersława de Witanowic

1406 Bolko dux Theschen. et D[omi]nus Oswiecimensis et Glogovia majoris Jakussio de Kawki potwierdza szlachectwo i herb Strzepe

1327 Casimirus dux Teschinensis 1327

1327 Joannes dux Oswencimensis

Jan Xiązę Oświecimski z żoną Eufrozyną zakłada klasztor S. Oświecimin

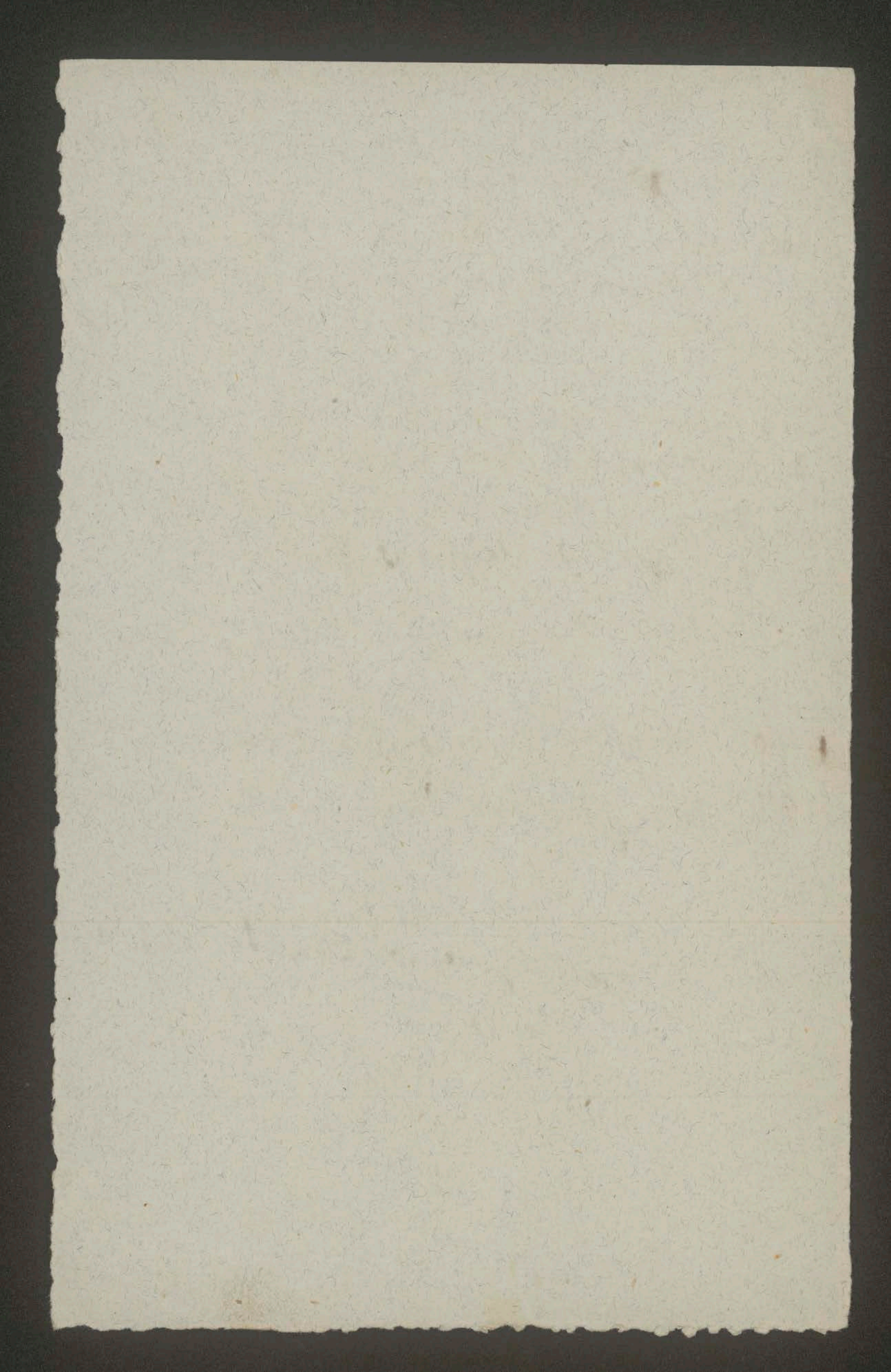
1396 Anna z Oświecima żona Luty z Crasto lowic

1401. Venceslaus Premko dux Oswecimensis

1292 Mieczysław dux Opoliensis et Theschinensis

13

Obacz przywileie w Pamiestr. Sando missx

35

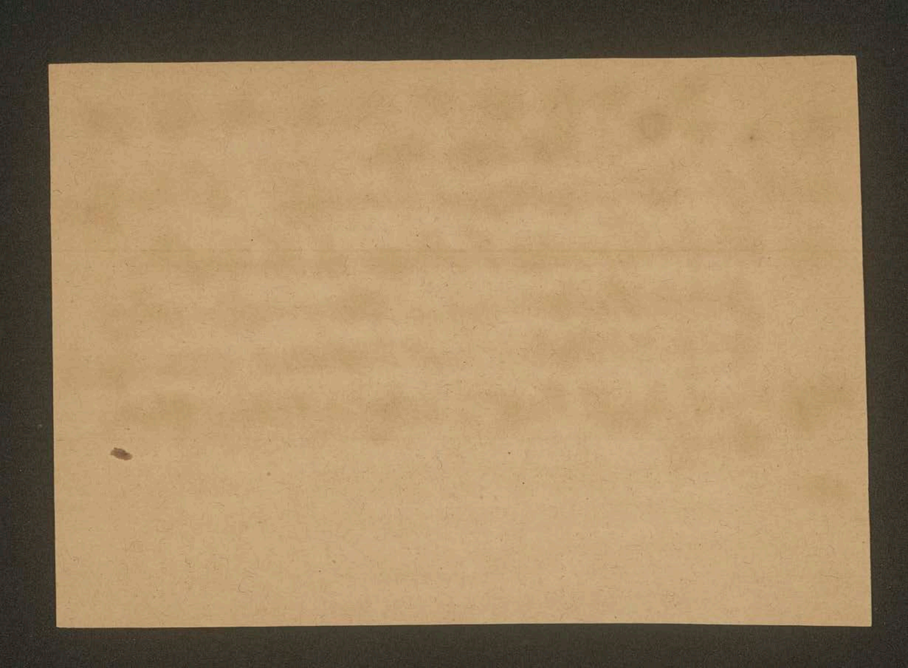
~~24~~. ~~72~~. ~~74~~. ~~177~~. ~~184~~. ~~223~~. ~~261~~. ~~255~~. ~~287~~. 293.
~~29~~. ~~101~~. ~~102~~. ~~104~~. ~~295~~. ~~296~~. ~~307~~

1296 fr. Petrus episcopus Caminensis Cod. Mor. V p. 55.

1297 Herbordus dictus Traberger de Fullerstein feodalis Theoderici episcopi Olomucensis – patruus eius (scilicet Herbordi) erat Eckericus. Cod. Mor. V. p. 60.

1297. IV Nonas Augusti. Comes Nicholaus castellanus Oswen: tinensis.

129

Oswiecim

Mesco dei gracia dux Teschinensis et Oswencinensis compo=
sitionem et conventionem suam cum Theoderico episcopo olo=
mucensi de metis Poloniae et Moraviae (idest: de metis bonorum ad ducatum Teschinensem qui tunc fortasse ad Poloniam spectabat et
de metis bonorum episcopatus Olommucensis ad Moraviam tunc
spectantium, quod videlicet ab aqua Odra sub Landek fluente ubi
Ostravia influit in ipsam Odram incipiendo et ascendendo superius
usque ad metas Ungariae ubicunque ipse fluvius Ostravia decurrit
sit limes et meta bonorum Poloniae et Moraviae, et quod Ostravia
debet metas Poloniae et Moraviae distinguere) mediante fratre suo germa=
no Bolezlao ~~duce~~ sive Bolcone Opoliensi factam confirmat et protestatur. Actum
in Ostravia 1297. IV Nonas Augusti. Praesentibus testibus: Adalberto

subcamerario teschinensi; comite Nicholao castellano oswentinensi; comite Johanne castellano teschinensi, comite Hermanno dicto Speher castellano ostraviensi, comite Swehoone dapifero nostro, comite Jascone dicto de Corniz, comite Wlodzimiro dicto Kacza subjudice curiae nostrae comite Borcone judice curiae principis Opoliensis, comite Henrico dicto Miculez, comite Bludone dicto de Hycin, Andrea dicto Brus, Sobcone dicto Strela, et Borsuta domicellis ducis Opoliensis. (Ex archivo archiepiscop. Cremsir.)

Boczek V N. 74 st. 74–76.

~~Bolesław Krzywousty podzielił państwo r. 1139 między swych synów potem się bracia Bolesław Kędzierzawy i Władysław 11 lat o państwo spierali nakoniec za pośrednictwem cesarzów Konrada i Fryderyka przysądzono Władysławowi znaczniejszą część Szlązka. Lecz gdy Władysław umarł podzielono tę spuściznę r. 1163 między synów Władysława 1) Bolesław wysoki dostał Xtwa Wrocławskie Lignickie i Krośnowskie [ieńskie] 2) Mieczysław Raciborskie, Opawskie i Cieszyńskie 3) Konrad Laskonogi Głogowskie i Żagańskie~~

R. 1327 Joannes dux Oswiecimensis scholasticus cracoviensis poddaje się jako wasal Krolowi Janowi Luxenburskiemu Boemiae & Poloniae regi „Terram nostram Oswicensem cum suis civitatibus et castris videlicet Oswiecim civitate cum castro Zator, civitate Lant (Kęty?) Zipsa Wadovvicz et Spinovvicz oppidis datum in Bountung VI Kalend martii 1327 (Somersb. I 807) więc wtedy z Zatorem jedno państwo składał Oświecim — Tegoż samego dnia in Bountung 1327 (6 Kalend. Martii) Król czeski Jan dał Kazimierzowi III Xciu Cieszyńskiemu stryjowi rodzonemu Jana Xcia Oświecimskiego zapewnienie że jeżeli Jan bezdzietnie umrze to Kazimierz Xięstwo Oświecimskie dostanie (Somersb. I. 804.

[interlinear: Schikfus II p. 4 ma: Zechar, Lant, Zipscha, Wadovitz et Spizovitz]

niedożył tej expektatywy Kazimierz który + 1358 Jan jego synowiec żył jeszcze i rządził Xięstwem Oświecimskim r. 1379 jak widać z przywileju jego oblatowanego przez Piotra Brandys a z Grabis wypisana ziemskiego zatorskiego r. 1606 we czwartek między suchemi dniami po niedzieli wstępnej wpost blisko był to pergaminowy przywilej z pieczęcią na jedwabnym sznurze: In nomine Domini Amen Nos Joannes Dei Gratia

dux Oświecimensis et Scholasticus cracoviensis significamus
potwierdza że Nobilis Wierzbiata heres de Malechow sprzedał
wieś swą Świnnia Poremba nobili Petrasio militi de Klecza
et suis heredibus pro 10 marcis grossorum pragensium more
Polonicalis pargamenti prout in suis metis limitibusque
graniciis hujus villa vulgariter nuncupatis videlicet
Czyrmna, Czysoropuen ex una et Bystrzec ad montes usque
ad Laskowskie ex altera extat prefata villa limitata
cum omnibus suis utilitatibus pascuis agris pratis & & excepto
solummodo caminos contigeret nostras firmare munitiones
vel homines nostros per inimicos quod absit debellari aut
munitionem perdere aliquarum, tunc secundum quod aliae
villa solvere nobis et dare tenebuntur servitio secundum
terra nostra consuetudinem ipse et sui successores nobis
et nostris heredibus exhibebit - suplicaverintque nobis
predicti Wierzbiata et Petricossius de Klecza ut talem
venditionem et resignationem admitteremus potwierdzu
Actum et datum in Oświecim A. D. 1379 Presentibus
ibidem Nobilibus nostris Niczkowic dicto Cztoczko Gotardo
judice curia nostra - Boguslao dicto Rogala - Ottone de
Malica Zgorza Dwiehoyski, Toma de Tomicz et aliis
quam plurimis fide dignis - Kazmierz Wielki kończąc spory
z Królem Czeskim Janem r. 1335 w Trzecznie i 1339 w Kra
kowie wyrzeka się praw do Szlązka wszelkich wspomniane
tam ~~ta~~ jest: Xięstwo Oświecimskie - R. 1355 Karol IV
cesarz i Krol Czeski wcielił Xięstwa Szlaskie hołdownicze
do Czech a więc i Oświecimskie (Somersb I 774-776)

Po śmierci Jana Wacław Krol Czeski prawem lennem nadaie Xtwo Oświecimskie
Przemysławowi I Noszak wrazemu Synowi Kazimierza III a bratu stry-
jecznemu Jana raz r. 1372 a drugi raz 1407 (Somersb. in Coronide Operis T. III)
panował więc Jan w Oświecimie lat 80 (!?) Przemysław przez lat 30 cierpiąc
podagrę noszony był w Kreśle dla tego go zwano Noszak (Dług lib X p. 210.)

Somersb. t. III przytacza zapis r. 1396 przez Jana Xcia Oświecimskiego żonie swej
Jadwidze w którym jej miasta Zator, Zamek Wołek, i wsie Przeciszów, Spyt-
kowice, Przewoz w sumie przywiankowej 5^m grzywien groszy prask. za-
stawia. Wacław Krol Czeski r. 1400 stwierdza ten zapis a r. 1396 mieszczanie
zatorscy obowiązują się być posłusznemi poki Jadwiga żyć będzie. — Kto był
ten Jan i jak przeszedł do posiadłości Zatora niewiedzieć. Somersberg
mniema go być bratem bezdzietnym Przemysława zabitego Dzierżkowski
mniema że był synem a bratem Kazimierza lecz że bezpotomnie
umarł dostał się dział bratu jego Kazimierzowi.

Przemysław + 1410 podzielił swe państwa między dwoch synów 1) Bolesław
dostał Xtwa Cieszyńskie, Głogowskie, Gora, i Siewierz II) Przemysław lecz gdy
on r. 1401 przez zdradę Czecha Chrzana zabity został syn jego jedynak Kazimierz
dostał Xtwa Oświecimskie, Strzałin, Toszek, Zator, Kęty i Żywiec
(Dług l. X p. 169 i 210)

Kazimierz + 1433 pochowany u Dominikanów w Oświecimiu i zostawił 3 synów
1) Wacław dostał Zator 2) Przemysław Toszek (Tost) 3) Janusz Oświecim
od tego czasu powstało Xtwo Zatorskie. Dział ten stał się 12 lat
po zgonie ojca r. 1445 sporządzony przez Mikołaja Xcia Opawskiego
et alios quosdam Chresoorles (Somersb. t. III)
Janusz niepokojąc polskę starał się Krola Kazimierza najazdem przebła-
gać (Dług. l. XIII p. 166. 123. Cromer. 343) potem musiał sprzedać dobra
1457 za 50,000 grzywien

~~akt lenn. Dogiel a I p. 542.~~

Wacław Xże Zatorski mianował się w prawdzie Xięciem Oświecimskim
jako z tej linii pochodzący lecz nie posiadał Oświecim. R. 1454
poddał się na lennictwo Kazimierzowi Jagiellończykowi (Vol leg
I fol 184. Sommersb. I fol. 816.
Zdaje się że skończył Wacław życie przed r. 1470 gdyż tego roku
na sejmie piotrkowskim die praesentationis B. Mar. Virg.
synowie jego: Kazimierz, Wacław, Janusz i Władysław
xiążęta zatorscy obowiązali się Królowi Kazimierzowi Ja-
giellończykowi iż do roku komu innemu Xięstwa swego
sprzedać nie mogą. (Sommersb. t. III in Coronide)
Zator czyli działem czy też bezpotomnym zejściem dostał się na ko-
niec Januszowi który go r. 1496 sprzedał Janowi Albertowi
za 80,000 czer. zło zastrzegając nad to dożywocie dla siebie i
żony pensyą coroczną 200 grzywien szerokiej monety i
16 bałwanów soli z żup wielickich Vol leg I f. 241
Sommersb I Specim Cod. dipl
Sommersb. I p. 695 myli się że Xięstwo Zatorskie sprzedał Janowi
Albertowi Janusz Xże Oświecimski który r. 1457
poddał ~~w lennictwo~~ Xięstwo swe Kazimierzowi Jagellon-
czykowi wprowadziła go w ten błąd jednostajność imion.
R. 1421 upominał się Wład. Jagiełło u Zygmunta Cesarza i Króla
węgierskiego o Śląsk. Odpowiedział Zygmunt że mu go odda jeśli
weźmie za żonę córkę jego Elżbietę mającą wtedy 11 lat za którą mu
odda Król. Węgierskie i Czeskie, lub jeśli pojmie bratową jego
Zofkę wdowę po Wacławie Królu czeskim za którą mu
da w posagu Śląsk i 100m złt owczesnych (Dogiel I p. 542)
lecz Wład. Jagiełło pojął wnuczkę Witołda Sofkę na chrzcie zaś nazwa-
ną Elżbietą (Dlug. XI p. 446 i 447)

R. 1462 Kazmierz Jagiellończyk zawarł traktat z Jerzym Podiebradzkim Król Czesk (Dogiel I fol. 14, 15, 16) w Głogowie, obiecuią sobie monarchy obopólną pomoc przeciw Turkom, zamki i warownie Oświecim (zwrot?) Wolek, Dewoz, Zator, Berwald, (zmien?) Zilbes z całemi ziemiami i powiatami spuscił. Jerzy krolowi polskie mu za to odstąpił Kazmierz swych pretensji do Czech.

R. 1527 Ferdynand Cesarz z Zygmuntem I Krolem polsk potwierdził traktat Jerzego Krola czeskiego (Dogiel I fol 30)

Już Król Kazmierz był panem Xtwa Zatorskiego chociaż mu dopiero r. 1496 się przedał.

Janusz zabity r. 1513 od Wawrzyńca Myszkowskiego a Zygmunt I objął Zatorskie Xięstwo i przyłączył go do Korony. Bernard Wapowski w Edycyi Kromera 1589 fol 552 mówi że Myszkowski zabił Xięcia Janusza gdy mu zabrał z dóbr jego Agnos ductum violenter a gdy go oto prosit deprecanti perviter respondentem gladio per medias scapulas transegit. Xże ten był bezdzietny

Urzędownie i w Kstatucie prawa wielit dopiero do Polski Xtwa Oświecimskie i Zatorskie Zygmunt August najprzod listem w piotrkowie danym w piątek przed niedzielą Judica 1563 (Jana Januszowskiego Constitucie p. 1008) przyłącza do ziemie woje-wództwa Krakowskiego jednakie aby szlachta ziem owych miała osobliwe sądy i urzędy ziemskie i grodzkie urzędnicy tam tejsi mieszkańce tych urzędow; Wojewoda Krakowski wybierat sędziego, podsędka i pisarza na rokach ziemskich pierwsze miejsce dzierży sędzia ziemski Oświecimski po nim następował podsędka sędzia Zatorski. Na rokach Zatorskich nie wsze miejsce zajmie sędzia zatorski a za podsędka sędzia oświecimski

Xięstwo Zatorskie i Oświecimskie

Roki będą 2 razy w roku. W Oświecimiu 1) w Poniedziałek pierwszy po 3 królach a 2) w Poniedziałek pierwszy po ścięciu S. Jana Chrzciciela. – W Zatorze 1) w Piątek we dni wielkiego Postu zwane Suchedni 2) w Poniedziałek pierwszy przed S. Michałem. wtedy był obu xięstw Starostą Jan z Ocieszyna Kanclerz – Język sądowy będzie polski, sejmiki będą w Oświecimiu na sejm walny oba xięstwa 1 posła posyłały Podatki i ciężary ustanawiają się też same co w Polsce dawne zaś ciężary Szlązkie się znoszą.

Drugi przywilej zawierający poprawy wcielenia i zjednoczenia xięstw Zator i Oświec (Janusow p. 1011) dany w Warszawie na Sejmie Koronnym 20 Lutego 1564. Szlachta xięstw może dostawać urzęda i godności w Województwie Krakowskiem, Obieranie urzędu sądowego przedsięweźmie Kasztelan Oświecimski i Zatorski za czasem będący. Sądy ziemskie będą w Zatorze w każde piątki w czasie suchychdni co roku, cyrografy szlachty będą moc miały. Podczas ruszenia pospolitego szlachta xięstw będzie wojować pod chorągwią ziemie Krakowskiej. Podkomorzy Krakowski obierze Komornika dla tych xięstw.

W traktacie 18 Września 1773 oddano te xięstwa Austryi xięstwo Oświecimskie miało za herb orła czerwonego i rozpiętemi skrzydłami z literą O na piersiach Zatorskie Orła białego z literą Z na piersiach (Niesieck I 167.) lecz przywilej Józefa II d. 27 Stycznia 1782 przy otworzeniu Stanów Galicyjskich nadał xięstwu Oświec. orła srebrnego w polu błękitnym z złotym O w piersiach Zator dostał orła czerwonego polu srebrnym z złotą literą Z

xięstwo Oświecimskie było więc w drugiej połowie XII wieku nadane Mieczysławowi którego potomki przez 9 pokoleń w prostej linij to xięstwo posiadali dopiero w XV wieku podzieliło się to xięstwo na Zatorskie i Oświecimskie

Szlachta Oświecimska i Zatorska: Jordanowie, Porębscy, Brodeccy, Gierałtowscy, Myszkowscy na Przeciszowie, Halenowscy z Halenowa herbu Topacz, Laryssse z Lgoty

~~T. II p. 92. R. 1243 dux Poloniae Przemysł z swemi polakami zbudował castrum Oswanczim. (Anonimi archidiacon. gneznensis brevior Chronica Cracoviae u Sommersberga)~~

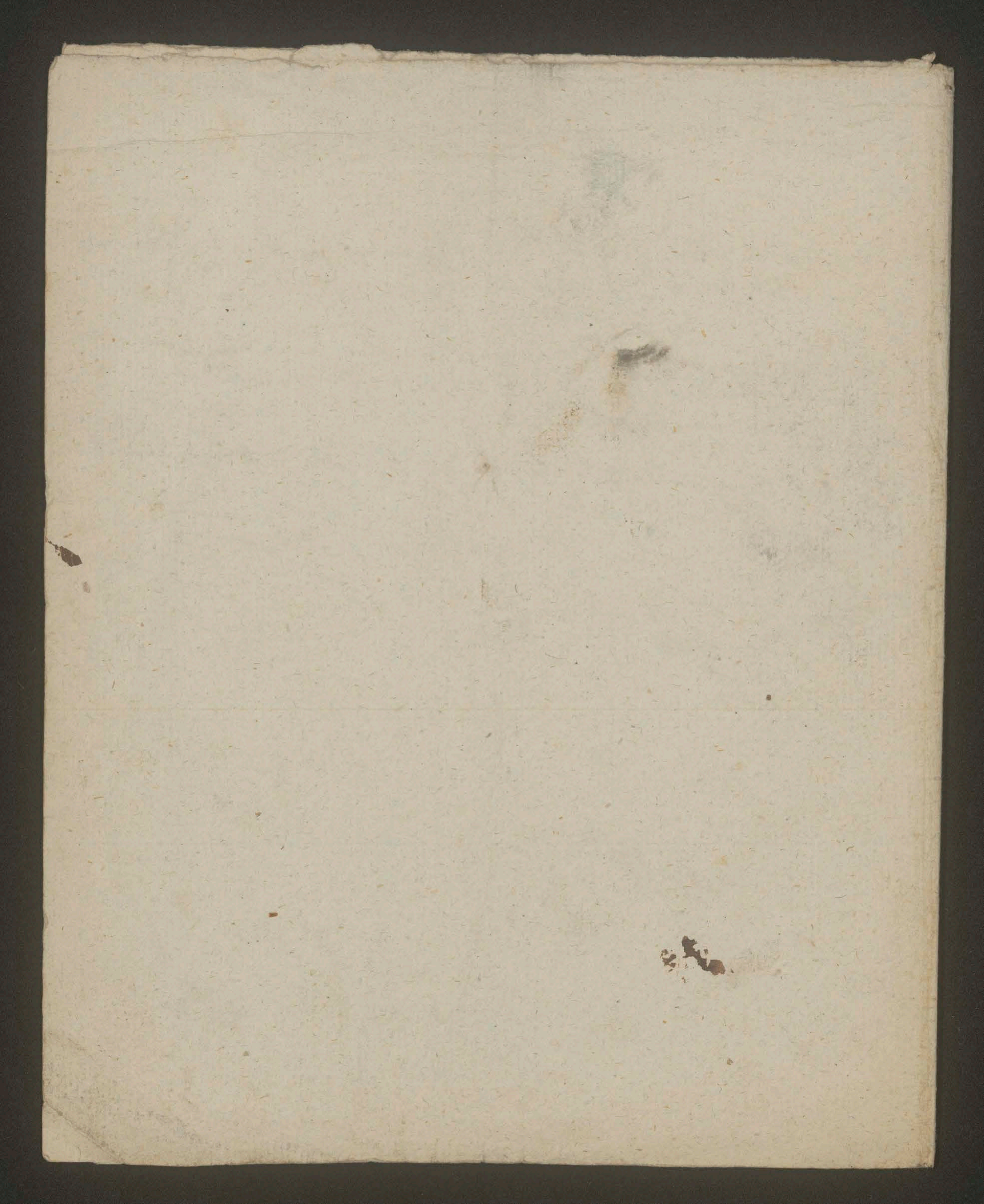
Wawrzyniec Myszkowski syn Piotra Wojewody Łęczyckiego mając nieprzyjaźń z Xięciem Janem Zatorskim o wodę którą mu Xiąże odjął od jego stawów przebódł go mieczem r. 1513 (Paprocki Sztambuch śląski form. Sss ii)

tenże Jan Xiąże Oświecimski i Zatorski miał córkę która poszła za Pieczyhojskiego herbu Gozdawa który z niej miał córkę Dorotę (form Sss iii)

Górnicki (Ks. 10 Dzieje) mówi że r. 1543 Król Zygmunt I dla moru wyjachał do Zatora z Krakowa a z tamtąd do Wielowsi pod Sandomierzem.

1243
1221
22

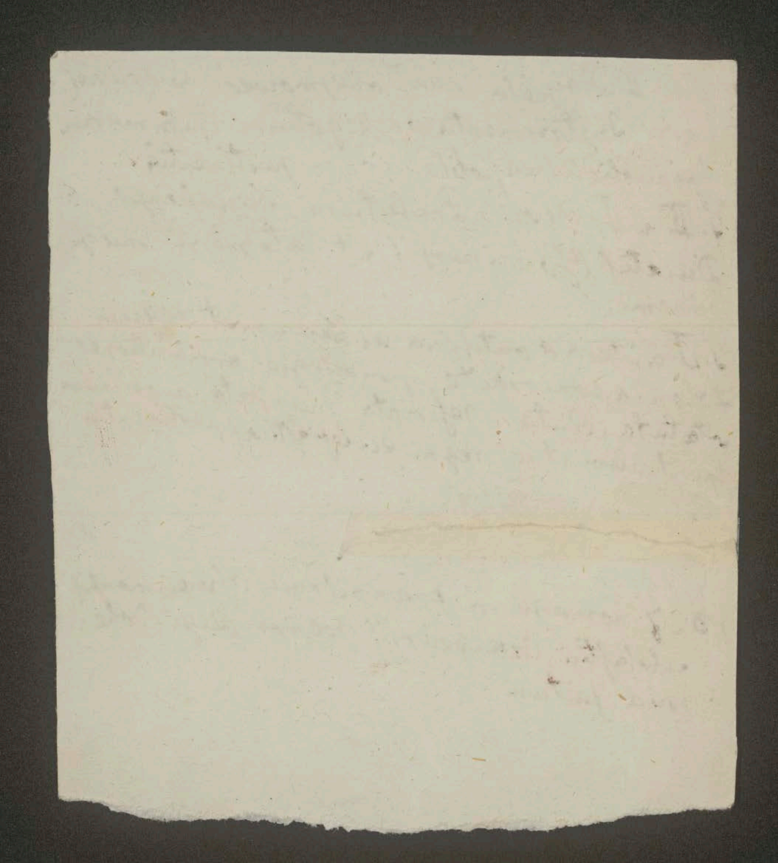
1163
1138
25

41

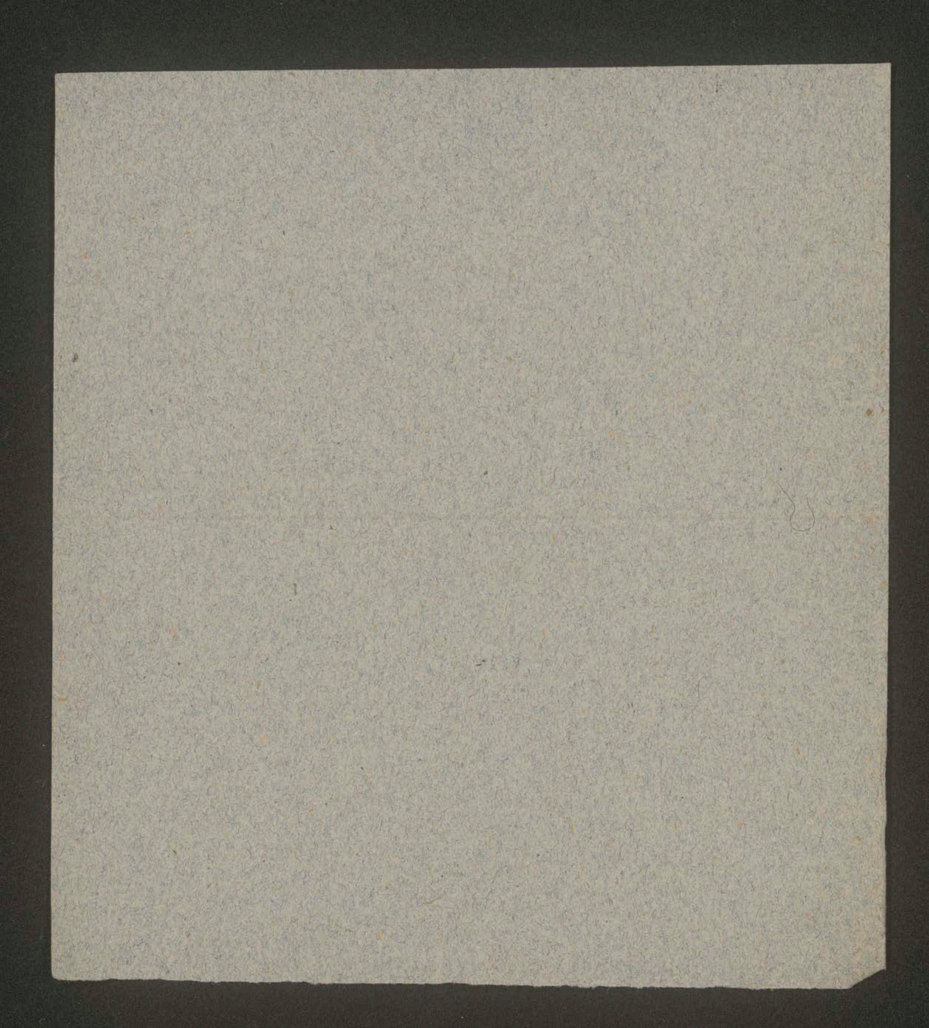
Tom II Dogiela miał obejmować w drugiej części Instrumenta ad Negotium Summarum Reipublicae Neapolitanarum pertinentia.
T. III w II części Praefectura Scepusiensis, Ducatus Osviecimensis et Zatoriensis między innemi.
T. VI Literae Pontificiae ad ducum et regum Poloniae concordata, privilegia, ordinationes statuta, edicta, rescripta, mandata, ad ordinem spiritualem et res regni ecclesiasticas pertinentia

1327 homagium Joannis ducis Osviecimensis Scholastici Cracoviensis Joanni Regi Bohe: miae factum.

Przywilej Jana Króla Czeskiego w Pradze 24 Febr. 1327 w którym gdyby Jan Xżę Oświęcimski bez: dzietnie umarł - xięstwo to Krolowi Kazimie: rzowi polsk. i jego sukcess. na wieczne czasy odstępuje

Curaeus New vermehrte Schlesische Chronica von Jac. Schickfuss. Leipzig 1625 fol. pag st: III. 511. (cały dokument:)

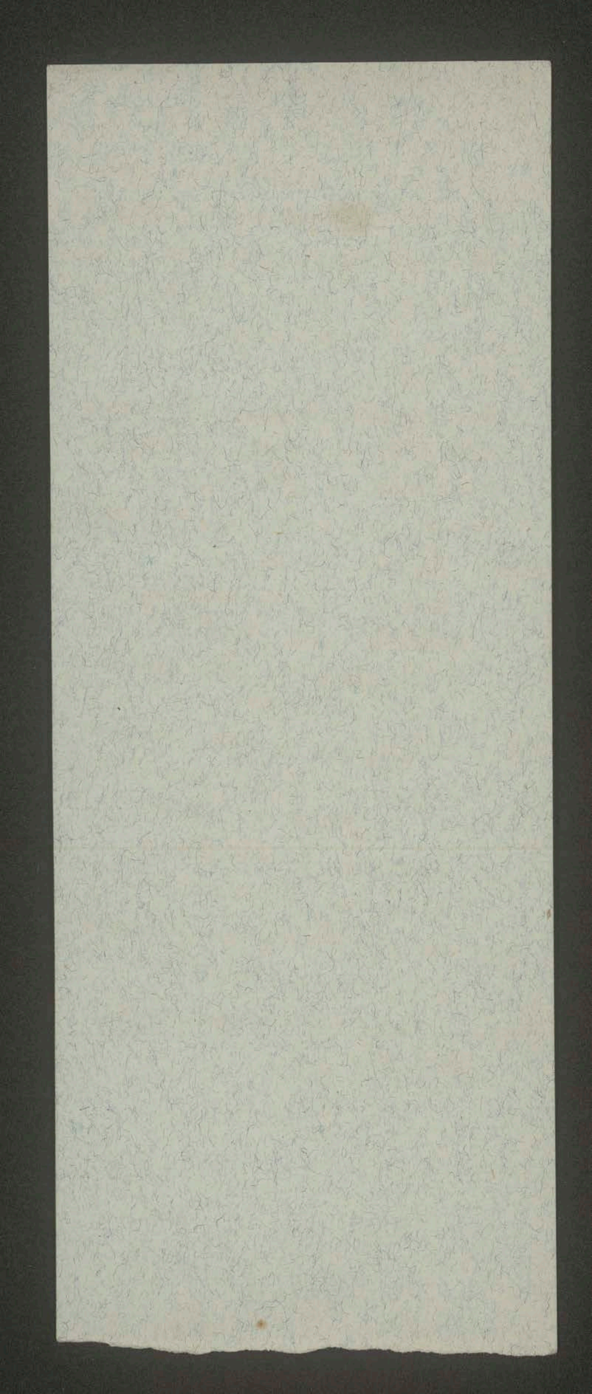

Oświęcim

43

1339 Cracoviae in Octava Puri:
ficationis Mariae. – Casimirus
rex Pol. [illegible] na rzecz Jana Kró
la czeskiego i jego syna Karola
margrabi moraw. wszelkiego
prawa do posiadłości Książąt
szląskich:
Bolesława na Lignicy i Brzegu
Henryka na Sagan i Crossen
Konrada na Oleśnicy
Jana na Steinau książąt szląskich
jakoteż Bolka na Opolu
Bolka na Falkenbergu
Alberta na Strehlz
Władysława na Cieszynie
książąt
oraz Władysława na Koźlu i Bytomiu
Wacława księcia mazowieck.
i Jana na Płocku
Leszka na Raciborzu
Jana na Oświęcimiu
oraz do miast Wrocławia i Głogowa

druk w Sommersberg
treść w Naruszewiczu Tom VI (ed.
1785) str. 75.

1355 sabbato proximo post diem S. Wenceslai (d. 3 Octobr) Pragae. – Conradus Olsnicensis et Casimirus Theschinensis Duces ab una parte; item Bolko Falkembergensis, Opoliensis et Joannes Osviecensis Duces ab alia parte recognoscunt, quod licet ducatus Bituniensis et Coslensis post mortem Ducum patris et filii sicuti feudum ad Coronam Bohemiae devolutus sit: tamen Carolus Romanorum Imperator et Rex Bohemiae indulsit, quod nos de juribus nobis competentibus experiri possemus et viam diffinitionis seu compositionis amplecti – sed nos recognoscimus, quod ex hujusmodi cessione gratiosa nullum praejudicium Bohemiae regibus volumus generali.

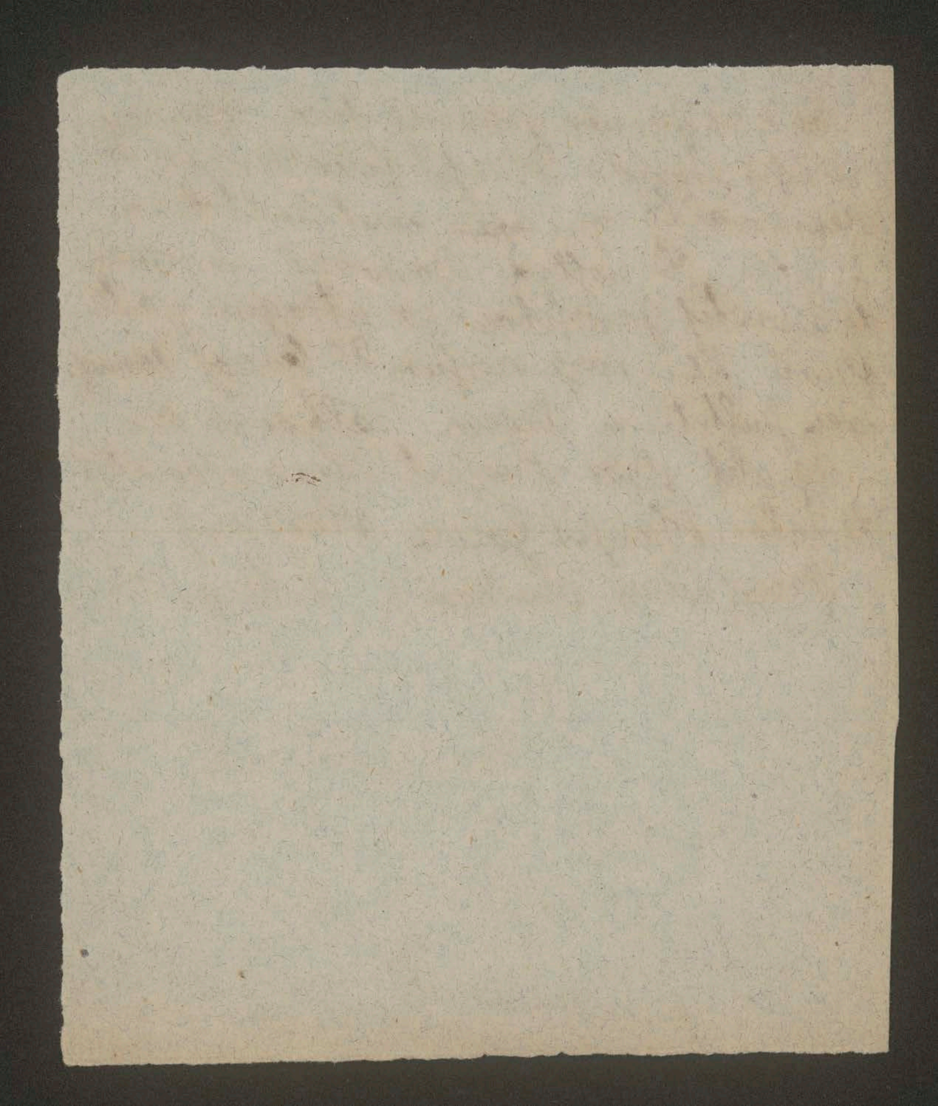
(Codex diplom. Moraviae herausgeg. v. Vincenz Brandl. Brünn 1874. VIII Band pag. 258) nazywają się Księstwa: Principatus seu ducatus Poloniae)

Format	Autor *(Redaktor)*	Tyt godło, edycya, miejsce druk miejsce składu, ilość tomów, rycin, mapp, tablic, pl Stan egzemplarz
		Lit.

45.

1361 d. 21 Januar. Joannes dux Oswieci=mensis provido Hansil filio Verneri de Heynewalth qui ~~apud~~ emit scultetiam in villa ~~B~~ nostra Barwald incipiendo a metis Jaroshow ex utraque parte fluvii Kliersze versum 50 laneos damus eidem scultetiam ibidem. Zathor in die S. Agnetis 1361 Praesent. Hano advocatus de Zator, Hansil Golden wladarius
(damus eidem Hankoni) T. III p. 268.

jest przepisany

1378 Bractwo Kapłanów świeckich zatorskiej
oświęcimskiej i pszczyńskiej dziekanii w 22 §§.

Potwierdził Florian Mokrski 12 Maja 1378

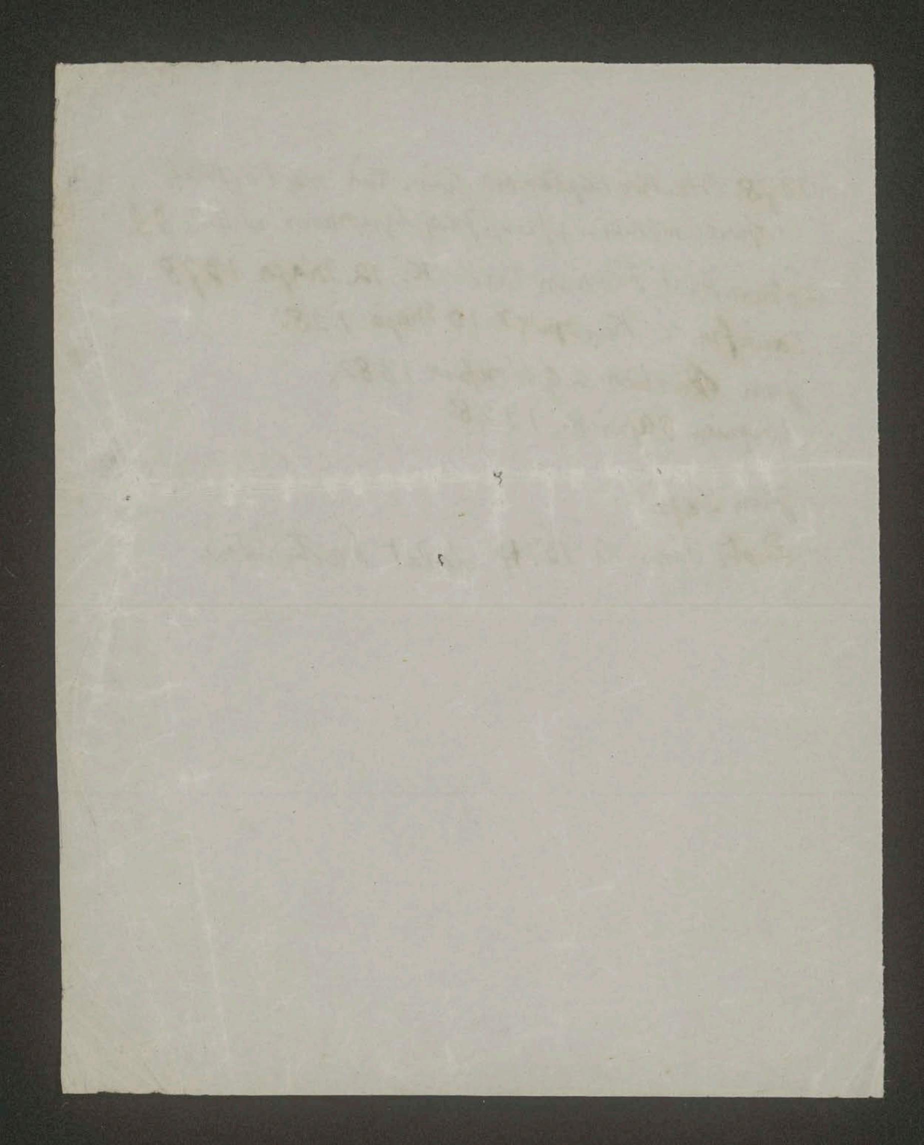
Zawisza z Kurozwęk 10 Maja 1381

Jan Radlica 29 Września 1382.

Zbigniew Oleśnicki 1428

Jan Łaski

Piotr Tomicki 1514 dodał 6 artykułów.

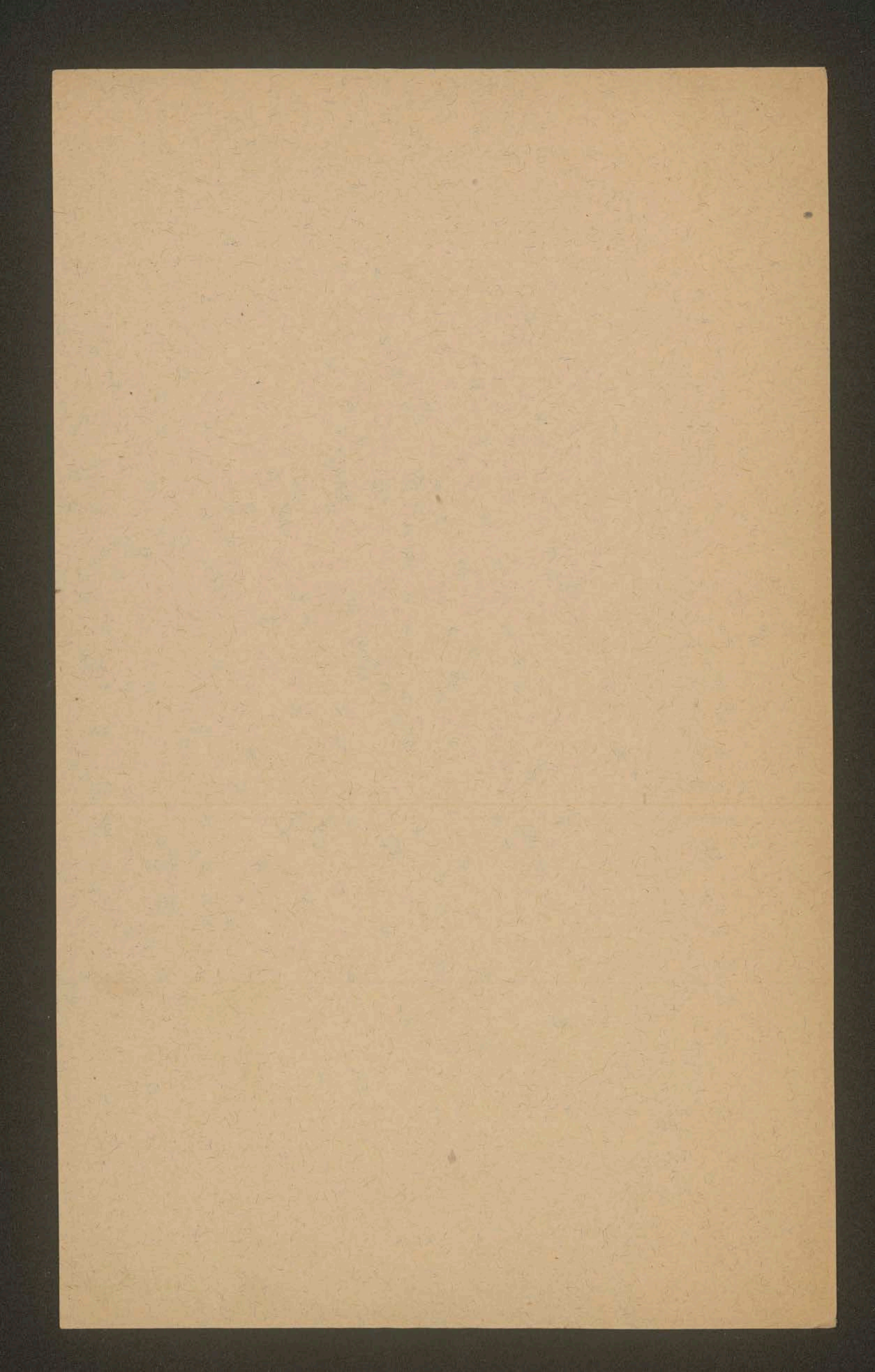

pag. 221. (Juliani de Sesso Juris civilis professoris: Flores legum de toto Juris corpore collect. Mscpt in fol. donatus per Mr. Johannem de Skawina Decretor. Doctor et in Skawina plebanum legatus 1451 pro Collegio Canonistarum.

Coram vobis venerabili viro domino Nicolao Decretorum Decret. Canonico et Administratore in spiritualibus ecclesiae Crac. Petrus Rector mediae partis ecclesiae parochialis de Osswanczim et nomine ecclesiae ejusdem contra et adversus quasdam responsiones productas pro parte Waltheri Advocati de Osswanczim seu incliti Dnus Domini Johannis Dei gratia Oswanczimensis Interventoris seu respondentis pro Walthero eodem contradicit ... /: super decimas praediales advocatiae de Oswanczim :/

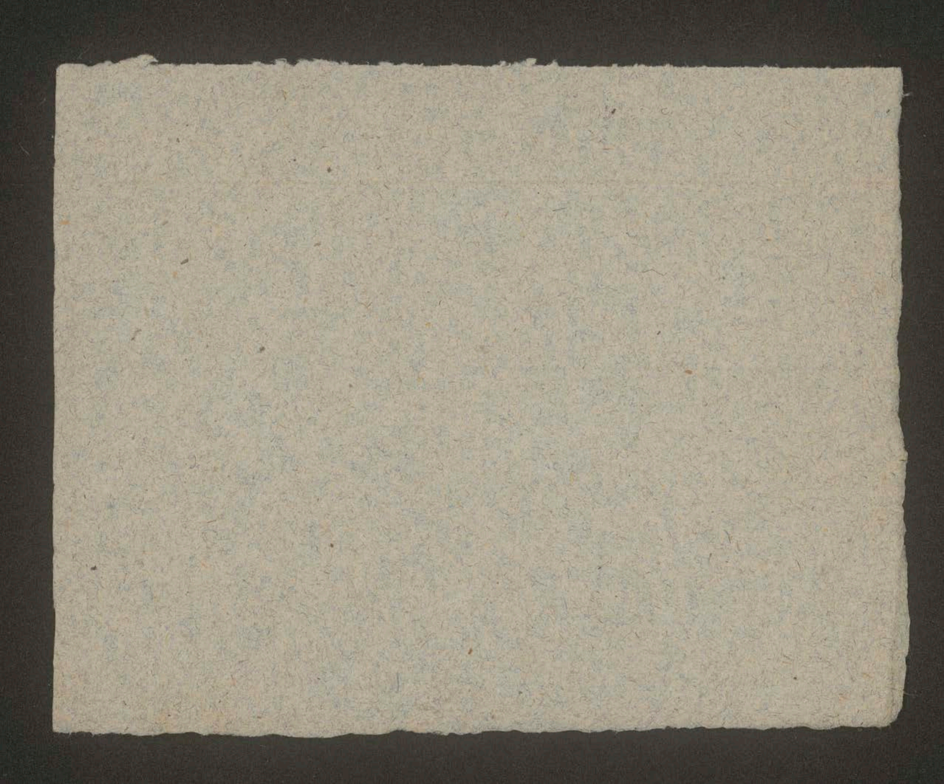
fer. 6a in Vigilia ad vincula S. Petri in Cracovia A. Mo ccco lxxxviij. (1388)

Ten Mscpt in fol. Sign. Aaa. I. 5. Nr Inv. 404 Juliani de Sesso: Flores legum. pisał Stanislaus de Mstow 1388 – oraz Nicolaus Wisliczka A. 1393.
Mr. Joannes de Skawina Decret D. et plebanus in Skawina in Curia promotus 1475. (1217)

48

Zator. Piwo zatorskie musiało być sławne i aż do Krakowa rozwożone (kiedy pomiędzy wydatkami Jagiełły r. 1394 przychodzi)

49

Venceslaus dux Osvietimensis et Zatoriensis inscriptionem census 1½ marcae reemptionalis per Mihaelem haeredem de Witanowice Fraternitati plebanorum districtus Zatoriensis super ipsius villa factam approbat

1465 F.

In Zator d. 21 m. Octobris 1465.

Johannes Dux Osvietimensis navigium in fluvio Wisla Fraternitati plebanorum Ducatus Osvietimensis pro fundando Altari Corporis Jesu Christi in ecclesia civitatis Zator, vendit.

5

In Zator Anno 1395 die 1 mensis Julii

Cum confirmatione Petri Wysz de Radolina episcopi Cracoviensis data Cracoviae d. 9 Januarii 1396.

1469 fer 2a de Undecim Millia
Virginum in Zathor
Venceslaus dux Opavi

1396 d. 9 Januar. Crawarn
Petrus ep. Crawar. confirmat

1395 d. 1 Julii in Zathor
Joannes dux Opavien.

Tom I st. 443.

Po śmierci Bodzanty arcyb. Jan Kropidło biskup kujawski (syn Bolesława IV Księcia Opolskiego i Eufemii Księżniczki wrocławskiej) wyrobił sobie bez wiedzy Króla u papieża Bonifacego r. 1389 nominacyę na arcybiskupstwo. Jagiełło nie uznał jego nominacyi a nadto mu biskupstwo kujawskie odebrał. Uciekł Kropidło do Krzyżaków i przyjąwszy biskupstwo kamińskie był wrogiem Jagiełły, wszelakoż pojmał go Zbigniew z Brzezia marszałek Koronny i w więzieniu w Kaliszu osadził r. 1394 z którego go Jagiełło dopiero puścił za poręką Przemysława xięcia Cieszyńskiego i Wielkiego Głogowa, i następców tegoż Przemysława Bolka, Jana Księcia Oświęcimskiego (Joannes dux osswiecensis) Bolka i Bernarda Książąt opolskich r. 1399 na wolność wypuścił iż się spokojnie sprawować będzie. Przywilej tej poręki pisany Toruniu in Conductu Paschae 1399 był Archiwum Koronnem.

[illegible]

Gołębiowski Dzieje Polski za Władysława Jagiełły i
Władysława III T. I

str. 78.

Janusz Książe Oświęcimski w Zatorze w dzień S. Mateusza
24 lutego 1396 dla żony swej Jadwigi siostry Władysława
(?) w posagu i wianie zapisuje pewne dobra; gdyby oboje zesz:
li bezpotomnie na następców wkłada obowiązek zwrócenia
2000 Kop groszy praskich Królowi polskiemu (Wypis z
archiwum Koronnego)

(więc się to niezgadza z Sommersbergem który z domniemania
mówi że ta Jadwiga była córką Ludwika xięcia na Brzegu.
~~była to Offka córka Olgerda która w przywilejach zwana Eufra:~~
~~zyna z nią Jan Książe Oświęcimski założył klasztor Dominikanów~~
~~w Oświęcimiu.~~ Ta Jadwiga xiężniczka brzeska już r. 1376 była wdową
po Janie Henzel Scriptores I. 159)
Ob: Narbut czy nie wspomina że Olgerda córka a siostra
Jagiełły była za Książęciem Oświęcimskim? skąd wziął
Gołębiowski wiadomość że to była siostra Jagiełły?

T. I p. 232.

R. 1414 Wypowiada Jagiełło wojnę Krzyżakom (Kotzebue.
Preussens ältere Geschichte mówi) iż wraz z Jagiełłą wypo
wiedzieli wojnę Krzyżakom i zerwane pokoju: Bolko Książe
na Głogowie, Cieszynie Oświęcimiu i Strzelnie, Zawisza czarny,
Henryk Xże lubiński i lignicki, Wacław głogowski, Bernard
opolski, Janusz opawski i raciborski, Wacław lubiński, Janusz
mazowiecki xiążęta.

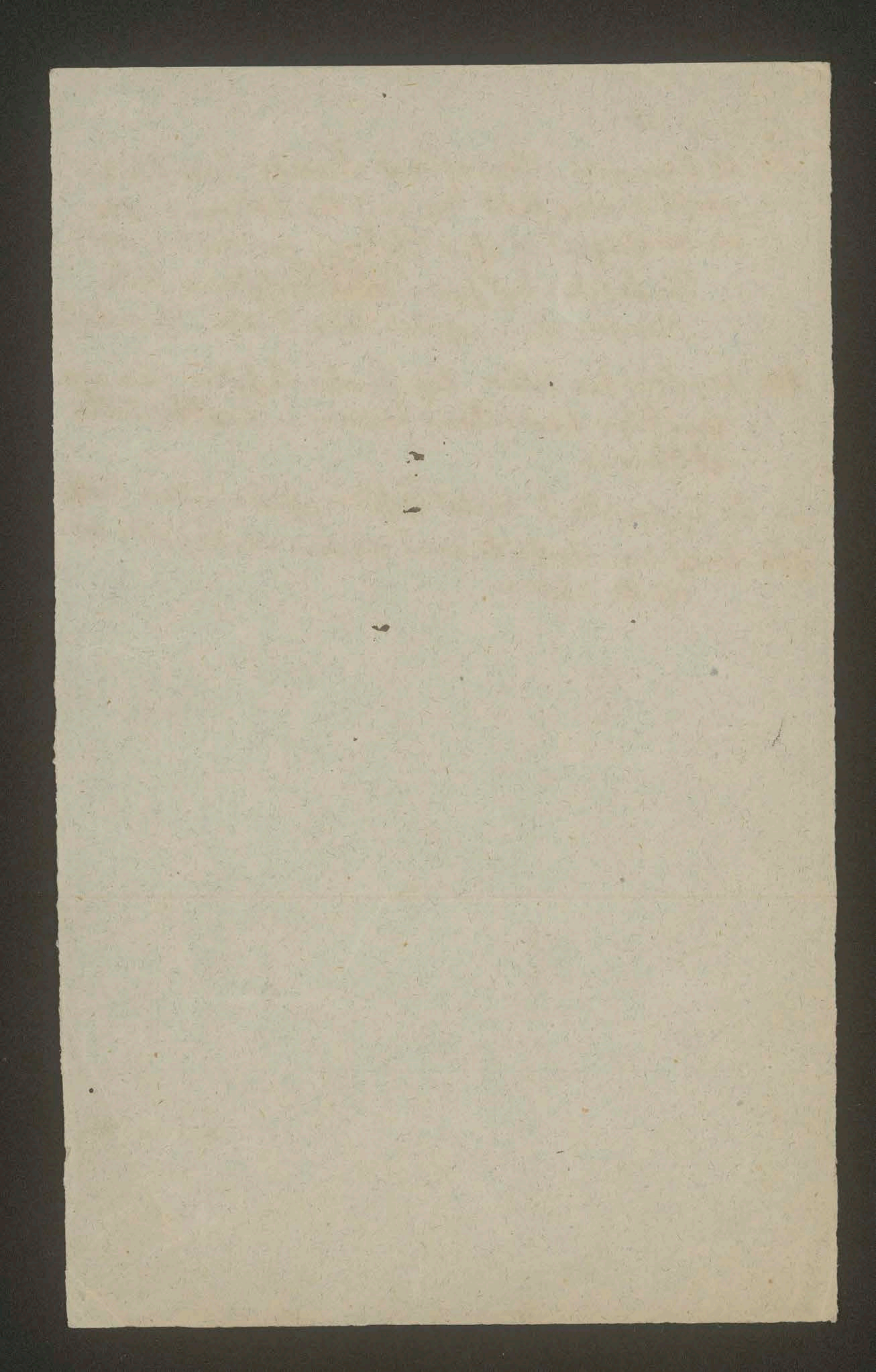
(może 1501?)

1401 die S. Laurentii Venceslaus Premko dux Osvieci=mensis Nicolao Persztein in Villa Piotrowice 1500 marcas assignat in usum thelonei. (podobno to r. 1501)
Ten Persztein był synem ~~Jana~~ Krysztofa Perszteina herbu Wieniawa który posiadali dobra w Zator. i Oświec. Xięstw.

1502 Janussius dux Zathor. daje Nicolao Persztein Wieniawa facultatem disvenditionis bonorum in ducatibus Zathor. et Oswiecim.

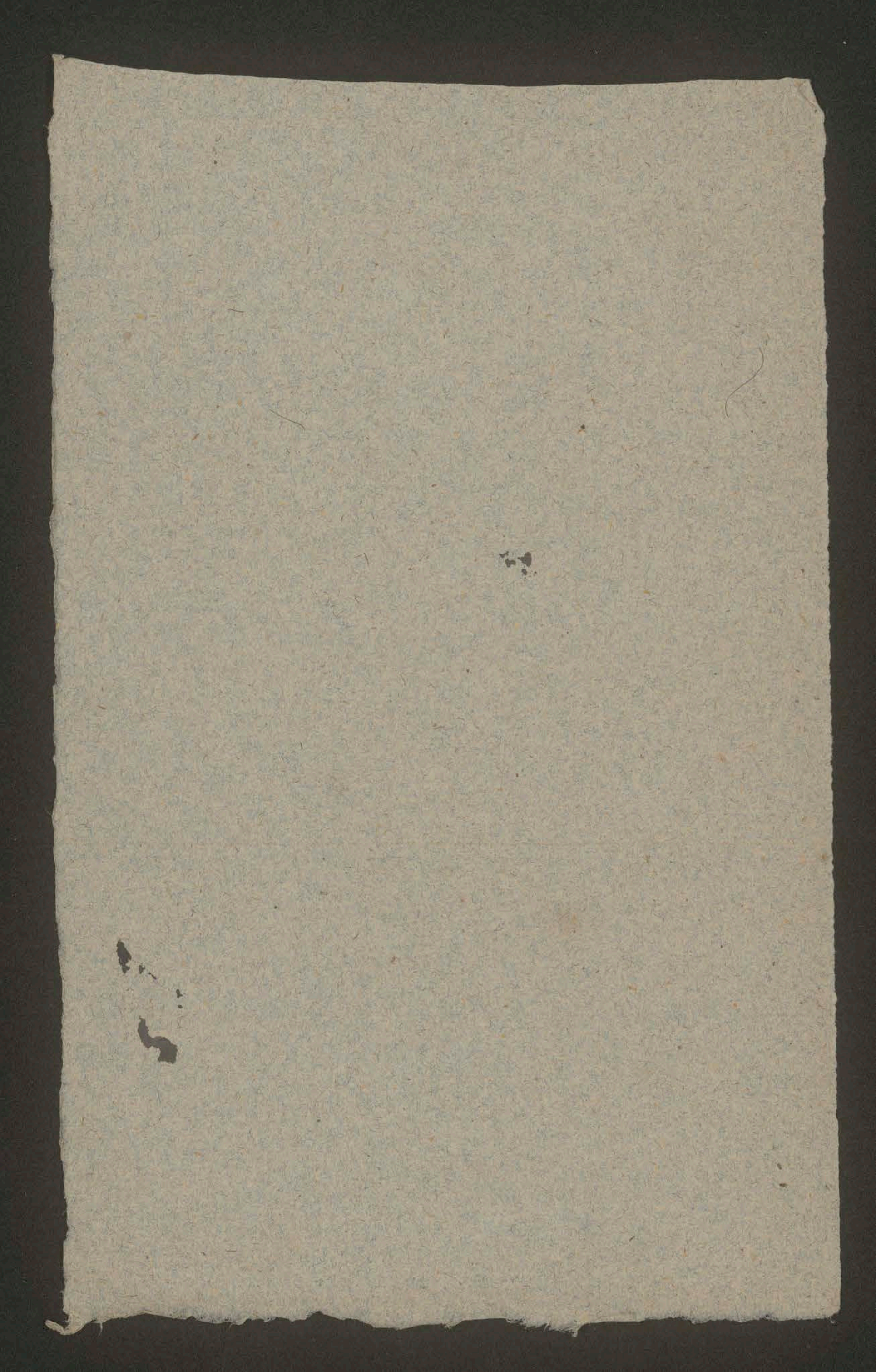
— Za Zygmunta I Michał Persztein posiadał villam Malec

1563 Thomas Marcklowski de armis Wieniawa seu Persztein haeres de Zebracz.

Stan Krajstwa oświęcimskiego.

Część szlachty podburzana częstemi zmianami panują-
cych oraz ich kłótniami korzystając z tych rozterek
dawała czujstwa przemoc (do czego niedostatek Książąt i ich
wydzierki pomagały) niepokoiła gościńce i tamowała
handel – mianowicie po zgonie Husytów na Szląsku w
XV wieku zagęściły się rabunki, podpalania i inne
zbrodnie do czego łączyło się wiele luźnej hołoty. Przez to
utrudzony został handel, kredyt ustał, oraz bezpie-
czeństwo osób i własności; prawo mocniejszego przeważało
R. 1402 na sejmie w Wrocławiu Książęta szlachty lepiej
myślący utworzyli związek przeciwko tym kupom; lecz
to nie wiele pomogło podobnie jak i rozporządzenia
cesarza Wacława. R. 1435 powtórnie Książęca szlachty
utworzyli związek pokoju ... na którego czele
stał biskup wrocławski a gdy i to nie pomogło
same miasta między sobą związek tworzyły i broniły się
Takiemi łupieżcami byli Stosowie z Kawnic
niespokoje te pomnożone były rozterkami kościelnemi
pomiędzy papieżami (których kilku było) staranie połą-
czenia kościoła wschodniego z Łacińskim

Joannes dux cum uxore Eufrosina conventum Pradicat in Opaviam fundat

Joannes dux Opavie bona conventus tyneczensis a judiciis castellanorum liberat Opavie in vigilia S. Thomae 1341 Sowpis tyneczky p. 74.

Opaviensi
1380 feria 2da ante Nativitatem gloriosae B. M. V. Joannes dux Opavie ecclesiam in villa Weta nowice dotat

Joannes dux Opavie ecclesie in Wysoka [illegible] donat 1399 feria 3a post Nativit. B. V. Mariae

Joan dux Opaviae Advocato in Wetor molendinum erigere concedit 1399

Joannes dux Opaviae vendit rem [illegible] in Wetor per Paulum [illegible] Margarete [illegible] [illegible] 1404

Casimirus Dux Ospretin partem Advocatia in Zator Joanni Pieper vendit 1416.

Wenceslaus dux Osviecim Bogulo abbati tinecensi advocatia in Lgczany, Zowodzice, Zorzow, Radziechow, Wolica vendit. Zator 1449

Wlad. dux Oswiet confirmat venditionem advocatie in Zator per Bernone ... 1291 Arnoldo et fratribus ... advocat. dotat

Ratibor 1277

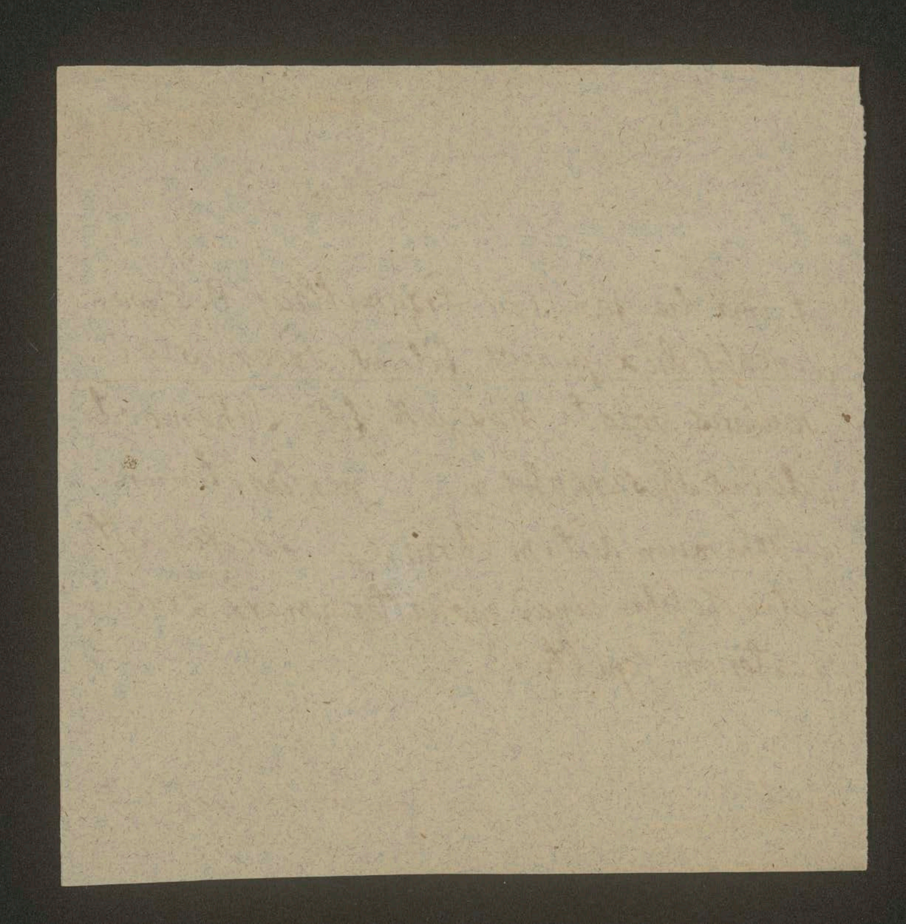
Mieczyslaus dux Oswiet in civitate Oswiecim dispositionem generale plumbi constituit 1291 cum confirmatione Casimiri Jagiellonidis 1454

Długosz Lib X pag. 169 ad ann. 169 (1406)

„Prima die Januarii Przemislaus Osszwan-
„cinensis dux junior, filius Przemislai
„senioris vocati Noszak, filii (powinno być Kazimiri) Schemoviti*)
„ducis Thesznensis . . . per Martinum
„Bohemum dictum Chrzan . . . occisus est
„et in Theschin apud monasterium Fr. Praedi-
„catorum sepultus"

---

*) deest in Ed. Lips. tantum in Cod. Aut. est.

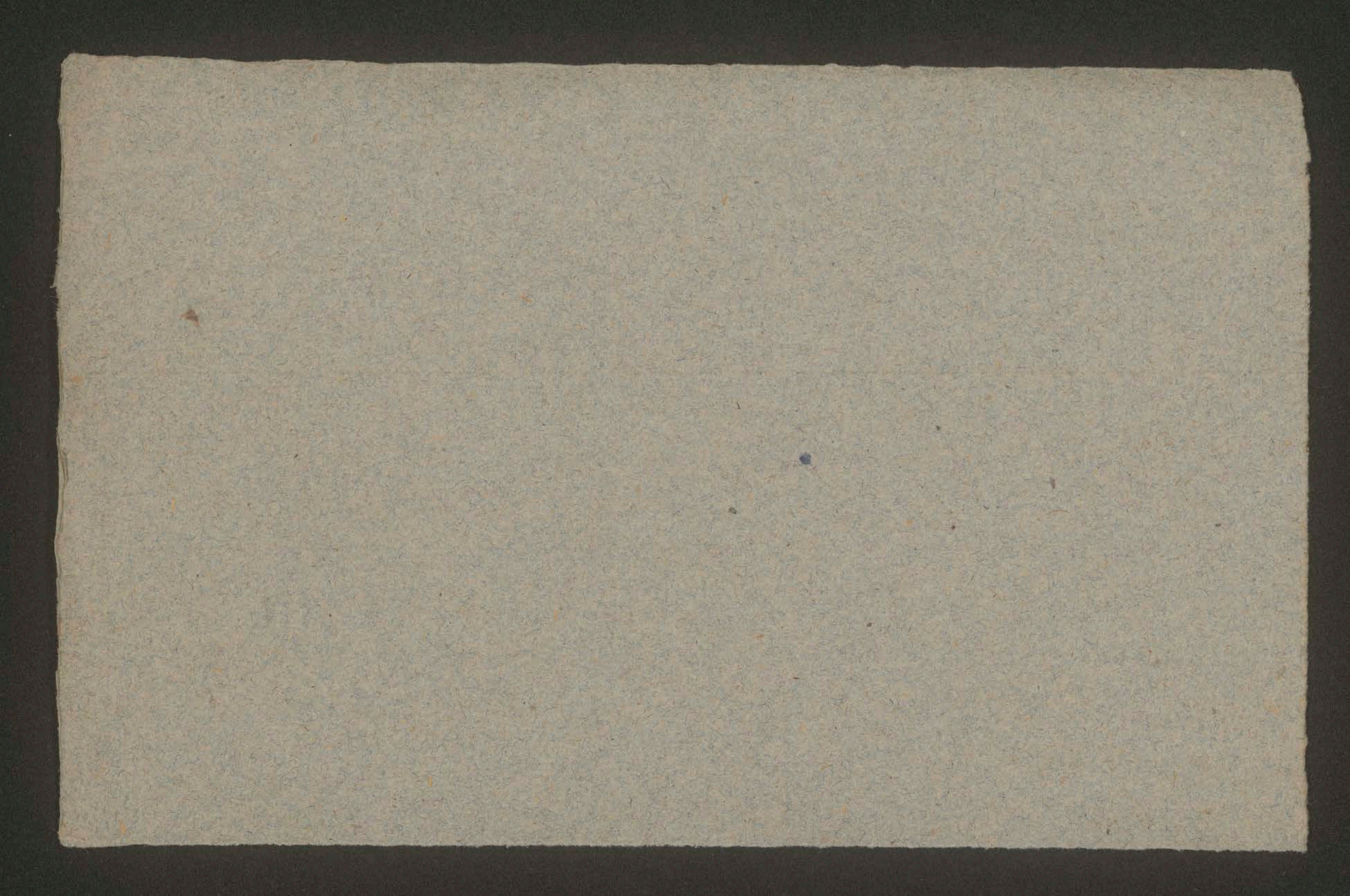
55

Lenczewsky pod Skawiną.

Nos Bolko dei gratia dux Thesinensis et dominus Oświecimen=
et Glogoviae majoris — quia famosus Jacusius de Kewki literas
exhibuit se nobilem esse cum clenodii Strepe et proclamatione
Lawsona et petiit suos affines Hermannum et Dobconem de
Lencz aby prypisani byli do jego herbu więc dijże mowi że
sa slachta secundum jus statuta et consvetudines terrarum
nostrarum Oświecimen: — praesentibus Hincone Seliga capi=
taneo Oświeczimen. Vankone Schassk, Andrea de Vila mowice
et i. Datum ipso die Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum.

Paprocki Herby p. 236.

a. 1406.

Plebani Zatorscy

1410 Nicolaus
1502 Bernardus de Zathor
1503 Jacobus de Costen Magister Artium et decanus Zath.
1509 – 1514 Jacobus Licentiatus (Jacobus de Costen)
1521. Paulus (~~decanus~~) de Wieliczka (decanus)
1545 Jacobus Sielecki (właściwie Franciscus Solecki)
1579. Felix de Debro
1595 Franciscus Solecki
1597 – 1629 Gaspar Grabyszka

1646 Benedict Delpacy
1659 Jakób Bralewicz
1689 Jakób Antoni Baraiński Dr. fil
1710 Jan Frączkiewicz Dr. fil
1716 Jakob ~~Biszaszkiewicz~~ de Birzaszkiewicz
1724 Jan Skinderowicz in Zatore et Szpytkowice
1765 Michał Kamelski: (dziekan)
żył 1776.

Acta Jurium et documentorum Ecclesiae Zathoriensis 1766 per Michaelem Kamelski. in 4º. (w bibl. Ossolińskich we Lwowie Mscr.)

W Zatorze był kościół farny S. Jerzego z altarią – Kościółek S. Barbary – Kościółek S. Krzyża (przy szpitalu)

Acta ~~per~~ in quibus jura et documenta ecclesiae parochialis tituli B. Virginis Mariae ac SS. Adalberti et Georgii Martyrum suis in originalibus cura et sumptu Michaelis Kamelski olim Radocensis Klecensis ad praesens Zathoriensis Curati et decani foranei collecta et compacta. A. D. 1769. fol. kart 9. Nr. 343. F

(R. 1542 z końcem miesiąca Augusta tyle szarańczy do Szlązka naleciało że aż słońca niebyło widać, pożarła wszystko w polu. Z tej przyczyny Jodok Wilichius Dr. Filozofij i Medycyny będąc w tedy w urzędzie posła Elektora Brandeburskiego wydał w Krakowie uczoną rozprawę o szarańczy.)

F M. Kamelski w przedmowie skarży się na niedbałość księży w spisywaniu dokumentów kościelnych i wyliczając jak wielkie szkody z tąd powstają przytacza przykłady jak lekkomyślnie sami księża rozwłóczyli akta parafialne. I tak po zmarłym proboszczu zatorskim Skinderowiczu znalazł w śmieciach pognite papiery kościoła w Osieku (które z tamtąd zabrał, równie jak i z Porąbki[?]), w Głębowicach znalazł za strzechą munimenta kościoła w Kozach w plikach złożone, toż samo wspomina o papierach parafii frydrychowskiej – to było przyczyną iż wszystkie wyciągi z akt ziemskich, miejskich zatorskich, konsystorskich, dekanackich dotyczących Zatora kazał razem oprawić.

Acta in quibus jura et documenta ecclesiae paroch. in Klecza collecta ~~per~~ cura M. Kamelski. fol. kart ~~[illegible]~~ 47.

Informatio eccles. Zatoriensis A. D. 1770 d. 1 Julii Opisanie kościoła farnego zatorskiego przez mnie X. Michała Kamelskiego plebana tegoż kościoła w r. 1765 instytuowanego wyrażone. fol. kart. 41.
Te to notaty i wzięły z dokumentów do rewersu w ekspedycji[?]

Kościołek S. Anny pod Zamkiem Skawa zabrała

Joannes dei gratia dux Oswiecim et Zathorien nadaje grunt z sadem [illegible] jacentem versus ecclesiam S. Crucis jacentem circa aquaductum Skawa dictum, kościołowi parafialnemu w Zatorze B. Virg. Mar. ac Sti Adalberti et Georg. Martyris aby na zielone swiątki msze odprawiali. Din Zathor in Vigilia S. Joannis Baptistae 1494.

Kościoł parafialny miał inscriptionem super oppidum Kęty z r. 1428 jak widać z erekcyi i aprobatyi w Konsistorium Krakowskim z r. 1431 d. 15 Marca.

Margaretha ducissa Casimirus et Venceslaus germani duces Zathor. nostro nec non Janusii et Vladislai filiorum et fratrum ac sororum nostrarum nominibus in tutoria nostra existentibus zapisują jeden czynsu rocznego grzywnę szerokich groszy praskich liczby polskiej (t. j. 23 groszy na grzywnę) na dwoch rolach tytułem wyderkaufu od 23 ott. węgierskich po dla ołtarza Wniebowzięcia Maryi Panny – pod dozorem bisk. Krak. Jana ma bydź płacone Zathor feria 2da in vigilia purificationis B. M. V. 1468 Swiadki Mikołaj Myszkowski z Przecisowa, Mikołaj Szczepanowski z Gierałtowic, Michał z Laskowy, Jan Strzelecki z Radoczy sędzia ziemski Mathia de Rathibor Notarius noster. Tegoż samego roku in Zathor feria 6ta post festum glorios. resurrectionis Jesu Christi też nadaje bagno koło gruntu xiążęcego kościołowi parafialnemu. Potwierdził to Krol Stefan w Krakowie 27 Junii 1585. Miasto miało swoj ratusz i landwoita

Mescho dux Teschinensis nadaje cameras institorum, 3 młyny na Skawie ½ łanu frankońskiego kościołowi Zatorskiemu. jak widać z oblaty w grodzie Zatorskim 1767. (był to podobno Mieczysław II albo Mieczysław III?)

1555 Mikołaj Myszkowski z Mirowa i Spytkowic starosta Oświeciński i Zatorski

1540 Alexy Brandys z de Grabyszyce odebrawszy 200 flor. hung. aur. in vim reemptionis ołtarzowi S. Doroty w kośc. Zatorskim przy ktorym był ołtarzystą marain Brandys z Grabiszyc 10 grzywien rocznego czynszu na wyderkaf zapisuje na dobrach swoich Grabyszyce w Zatorskim za Seweryna Bonara z Balic: Ogrodzieńca i Kamieńca pana starosty Oświecimsk. i Zatorsk.

1683 Opitius Palavicinus Kardynał i Legat papiezki pozwala ratozyc włościanom we wsi Strzyszow fikołe koło kościoła

1492 Tryk de Grabyszyce alias de Krzeszow haeres zapisuje rocznego czynszu ołtarzowi S. Doroty w Zatorze na Krzeszowie 10 grzywien

S. [illegible] pleban w Łobżie [illegible]

p. 54 W język u Czeskim przedaj wsi Landkowa Zygmuntowi I przez Jana Tomickiego i Alexandra Brandisa w xtwie Oswięcimskim i Zatorskim (Czacki T. I

p. 64 Angarie daniny p. 66. osep. działko poręczne (Srezna r. 1256 od rej żyto osep)

Przywilej Xcia Wład. Opolskiego wspomine wieś Drohow w Samborskim 1375.

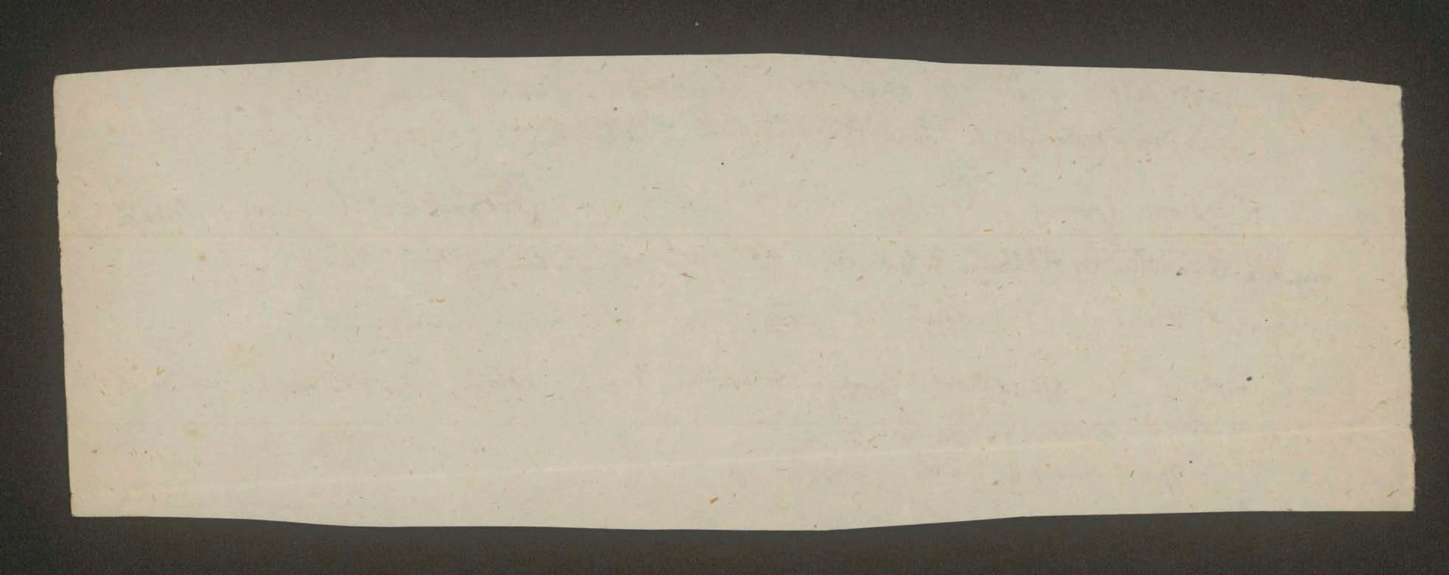
p. 75 Xiążęta Oświecimscy zawieszali swe pieczęcie na szafirowym sznurze

z moty umowy 1411 Alexander hospodar Moldawski trzymał Kołomyję i Pokucie w zastawie

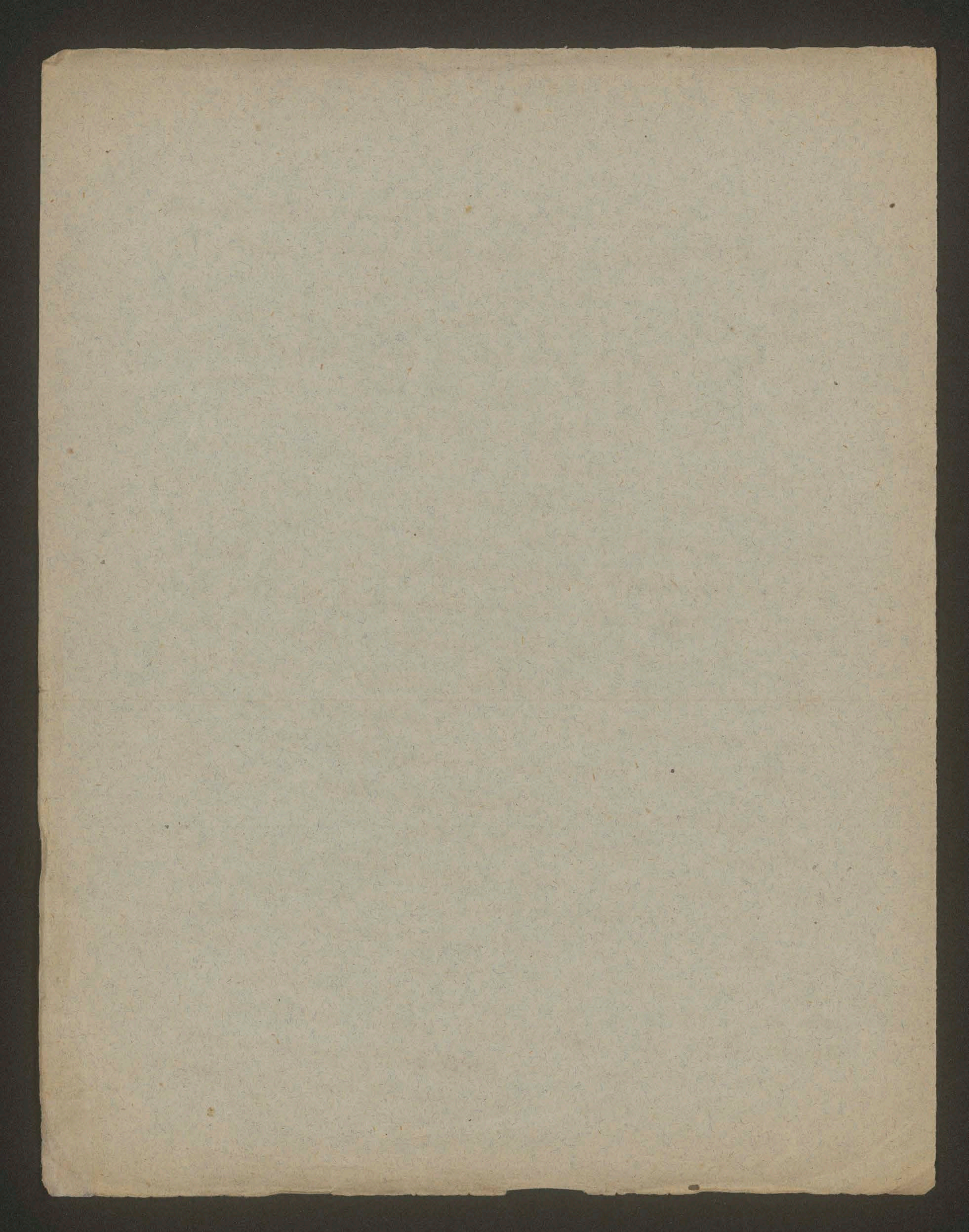
Sindykta od Zarowania Monarchy rachow anu

p. 284. Prawo Magdeburskie co było i pag. 190.

57

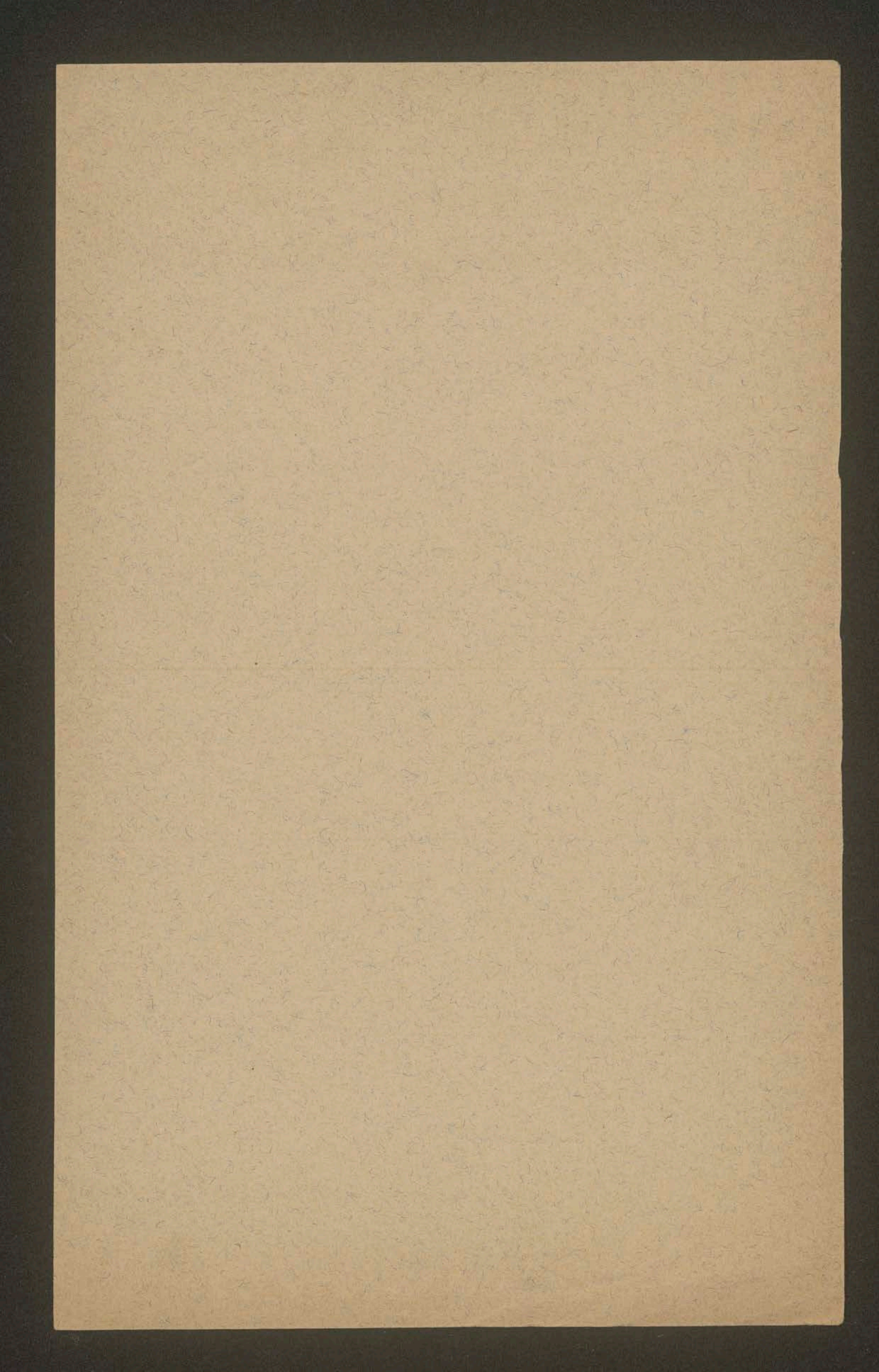

Sosnowice za Władysława Jagiełły przybyli do Polski familia Strzatów (z księstwa raciborskiego gdzie posiadali miasteczko Łaznice i wieś Wierzch) i kupili wieś Sosnowice.
Petrus Strzata in Sosnowicze haeres (który się był wyniósł z księstwa raciborskiego dla niechęci ku księciu raciborskiemu Konradowi) Ten Piotr Strzata r. 1419 chciał wieś swą Sosnowice dać Nicolao dicto Stryz de Radoce za wieś Radoce in ducatu Oświecimensi w zamian, lecz Król niechcąc go puścić (Strzatę) z Polski zakazał tej zamiany 1419 w Nowym mieście Korczynie feria 2a proxima in Octava Assumptionis B. Mariae V.
Przyczyną były niesnaski pomiędzy Strzatami a Konradem białym księciem de Kozle który Strzatom dobra zabrał, Strzatowie zaś mu ludzi wzięli w niewolę i niektórych pozabijali, aż dopiero Zbigniew z Brzezia marszałek Królestwa polskiego w Niepołomicach ipso die Beatae Helisabethae viduae (1421) pogodził obie strony w ten sposób iż Książe Konrad miał Strzatom dobra oddać a zaś ludzi pojmanych puścić spokojnie się zachować i milczenie dotrzymać. Paprocki Herby p. 560.
Strzatowie zasadzkę uczynili na Księcia gdy do folwarku jechał chcieli go pojmać, ledwie uciekł Książe na koniu, złapali więc woźnicę który Księcia ostrzegł i złamawszy biczysko wetknęli mu połowicę w spiotrowsi i tak na konia posadzili aby powiedział Księciu że go tak rychle na konia wsadzą jak woźnicę. — Czynił Książe pilne staranie o jednanie — oddał Strzatom dobra i gdy ci z Polski chcieli wyjechać Jagiełło na to nie zezwolił i tak
Jerzy Strzata r 1464 czyni oprawę ~~[illegible]~~ 200 grzywien wianował i tak wiele przywianku na Sosnowicach swej żonie Barbarze córce Mikołaja Słupskiego
Jeronim Strzata trzymał działem Boczyn 1580.

59

1421 d. 29 Aprilis. – Kazimirus Dux Oswencim dominus civitatis Thost.206 et Lisskowicze. (Böhme VI. 203)

Husyci otrzymali swą nazwę od Jana Hussa księdza-
profesora uniwersytetu praskiego który przez 15 lat już
to jako kaznodzieja już jako profesor podburzał
lud przeciwko Kościołowi przeciwko sługom i naukom
Kościoła a w końcu gwałtowną namiętnością jawnie
przeciwko przełożonym Kościoła powstał. Powołany przed
sobór konstancyjski ogłoszony za heretyka i r. 1415 dnia
6 lipca spalony, według ustaw prawa szwabskiego (Schwa-
benspiegel) czyli cesarskiego. Zwolennicy jego powstali
jawnie za słabym był król czeski Wacław aby im się mógł
oprzeć, który w 2 tygodnie po wybuchu powstania Husytów
umarł, a brat jego Zygmunt był zatrudniony w Węgrzech
Turkami i nie mógł nic poradzić. Wkrótce całe Czechy były
w ich ręku. Ogłoszono na nich krucjatę zbierało się wojsko
przeciwko nim na Szlasku pod 14 książętami lecz się cofło
r. 1421. Husyci zwani Taborytami ~~Orebitami~~ ~~(od góry Horeb)~~ podzie-
lili się po śmierci Zyżki na partyje: Orebici (od góry Horeb)
i Sierotki. Ci Orebici wpadli 1425 do Szlaska i następnie
1426 i 1427 łupili mordowali klasztory, palili. największe
spustoszenie zdziałali Taboryci (od góry Tabor) i Sieroty
(Orphanici - Waisen), pomiędzy którymi wiele było należą-
cych do sekty Adamitów (którzy się bezwstydności tak daleko
posunęli, iż sam Zyżka ich chciał wygubić z swą okrut-
nością). Partyje te Husytów aczkolwiek między sobą
niezgodne co do zasad religijnych pałały największą niena-
wiścią ku Kościołowi i wpadłszy na wiosnę 1428 do Szlaska
palili wsie, miasta przeszedłszy góry Kładzkie dostali się

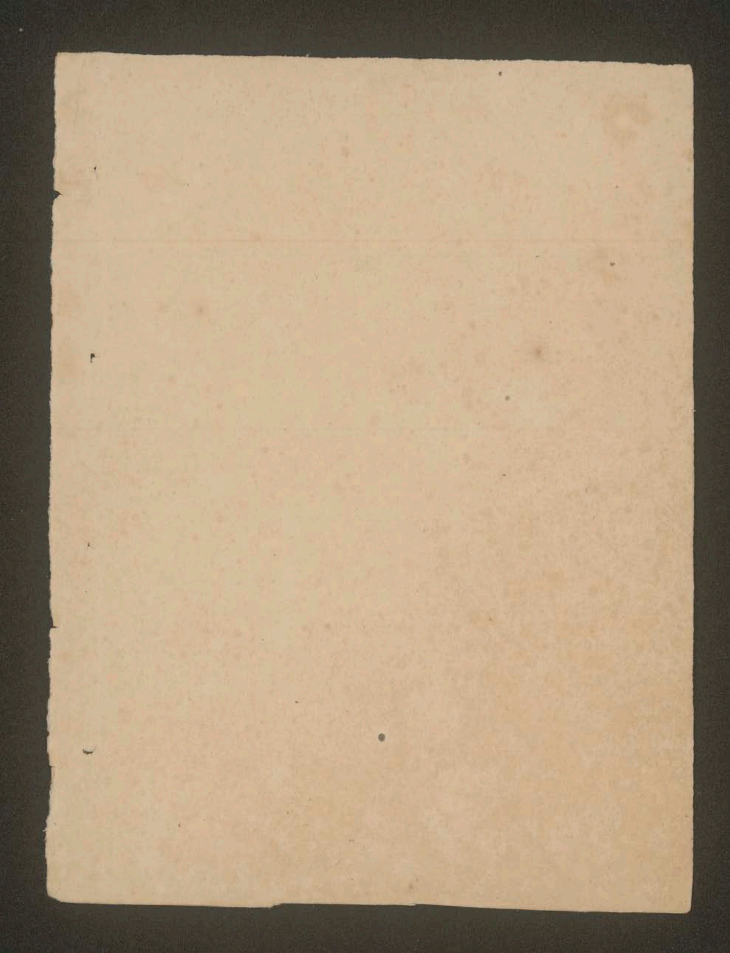
do górnego Szląska. Nawała ta przechodząc w okrucień-
stwie samych Tatarów mordowała rabowała paliła pusto-
szyła r. 1428 i wyniszczyła Szląsk. – Brak jedności
Książąt Szląskich był główną przyczyną, iż Husyci
bezkarnie bujać mogli prócz tego sprzyjali Husytom niektórzy
Książęta n.p. Eufemia Księżniczka münsterbergska, Lud-
wik Książę na Brzegu. Najwięcej zaś łączył się z nimi
Bolesław Xiąże Opolski. Dopiero gdy r. 1433 Mi-
kołaj xiąże Raciborski d. 13 maja zadał porażkę
Bolesławowi xięciu Opolskiemu, zniknęło szczęście
Husytów na Szląsku.

R. 1433 wtargnął przez Myślenice do Węgier
Biedrzych apostata Ksiądz z Husytami i
rabował Spiską ziemię. (Długosz) było tych
Husytów 22000 dowodził niemi Biedrzych
byli przytem i polacy: Abraham
Strażnicki
z Goślic i Włodek z Brzina

zaczęły się rozboje
mianowicie podczas Kłotni
o tron czeski za Jerzego
Podiebradzkiego i Macieja
i za Husytów wprost

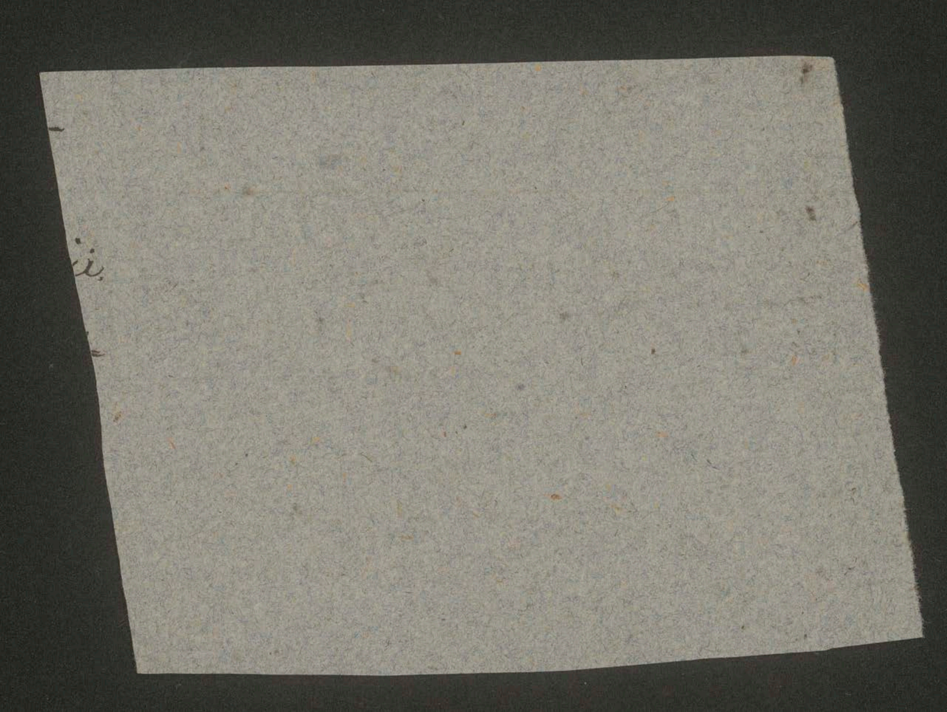
1051
11
1040
75
965

1051

Na Koronacyją Krolowej Zofij żony Jagiełły
przybyli do Krakowa cesarz Zygmunt z żoną Bar
barą Eryk Krol Dański, Branda Kardynał
legat papieski, Julian Caesarinus poźniej Kardynał
Ludwik Xże Bawarski Ziemowit i Alexander
Mazowiecki, Bernard Opolski, Wacław Pomorski
Jan Raciborski Kazmierz Oświecimski
Wacław Odaviensis Ludobil Conrad Kozlen Wacław
Xże Zagański Christ Varsevicio: Caesarum
regum et principum Vitarum parallelarum
libri duo · autore Christop. Varsevicio · Franco
furti . 1604 . in 8°
Lib II p. 247.

[1422].

63

Kościół parafialny w Zatorze miał inscriptio-nem super Kęty r. 1428 jak widać z erekcyi i aprobaty w Konsystorium Krakowskim z r. 1431. d. 15 marca.

1508 Machna xiężna Oświecimska zapisuje (do Kaplicy) do Kościoła p. Maryi - ubi dux Bolek jacet sepultus - altaryście 300 zł węgier.

Wizyta braci Malinowskich 2 f 12 gr.

7. 8. 9. 14. 15. 16

17 8 8

mys

n

1. Irving 1
2 Walter Scott
3 Hist. [illegible]
4 Hist. [illegible]
5 Zorillo
6 Martinez
7 Fiskera zło
8 Zbiór tekstów
9 Boratis Dziewczyna

1432 Nicolaus Porawa de Lubień
1433 Vladislaus Jagiello Mytkoni de Smolensko villas
Monasterczyny, Chodkowo et Chomianowkowo ascreat
1436 Vladislaus III territoria Sniatyn et Kolomyja dat
Michaeli Muzyl de Buczacz advitam

1469 Nicolaus Szkop de Dubowice castelan. Oświecim et 1471 et 1468
1491 Petrus de Kurozwęki capit Oświecim i 1493.
1456 Nicolaus marschalcus de Dubowice capit Oświecim
[illegible]
1333. Joannes dux Oświecim Zegota de Benkowice
silvam ad Skawa ultra villam regiam Zembrzyce
donat
1396 Joannes dux Oświecim uxori suae Hedvigi
5000 marc gros. prag. super oppido Zator, castro
Wolek et villis Spytkowice, Przeciszow, Przewoz reformat
1407 Hedvigis ducissa feodalis Oświecimens. cum Premislao
duce Tessin
1416 Casimirus dux Oświecim vendit 2 partes advocatiae in
Zator Elisabethae Pilczyna — idem 13 marcas census reempt.
ecclesiam S. Barbarae in Cracov. super Oświecim inscribit
1419, idem Georgio super advocatiam in Żywiec inscribit 1422
1422 Venceslaus et Premislaus duces Oświecim. cedunt Kenty
1433 Casimirus dux Oświecim.
1440 Vladislaus III castrum Zator per Dersslaum de Rytwiany
captum restituit ducibus Oświecim Venceslao cum conditione ut cas-
trum Berwalt vendant Nicolao Seraphin zuppario Cracov.
1441 Venceslaus dux Oświecim
1465 Joannes (Waltburth Labuth) et Wlodek fratres vendant Berwalt
et Żywiec regi Casimiro 1465.

1547 Andreas comes de Gorka castel. crac. curiam Pirczow in arce Cracov. donat Sigismund. Aug. regi

1537 ~~[illegible]~~ Stanislaus Lubomirski cum Laura de Effen nobili Barons

Czorsztyn

1536 Zygmunt I pozwala Piotrowi Kmicie z Wisnicza wojew. krak. wykupic zamek Czorsztyn z rąk Jerzego z Laniowa

1532 Nicolaus et Stanislaus Koniecpolscy cum matre Catharina domum penes portam Grodzka (gdzie arsenał) resignant Sigismundo I regi

1508 Cracov. ante Laetare Sigismundus I Elisabethae de Dmoszyce relictae olim Petri Kmita palat. crac. opidum Sandecz confert ad vitae tempora a zapewnia na sadczu jej successorom 2000 flor. długu

1509 Leonardus Pieczykowski Med. Dr. Canon. Crac. Król mu zapisuje pensia w Bochni

R. 1444 Władysław Warneńczyk zapisał Mikołajowi z Brzezia marszałkowi summę 1000 grzyw. na Lanckoronie

1512 Sigismundus I Spytkoni de Jarosław castel. cracov. dat consensum eximere castrum et oppidum Lanckorona de manibus Ceslai de Brzezie Lanckoronski. (Lanckoronscy mieli na Lanckoronie przywilej Władysława z r. 1410)

1523 Zygmunt I daje przywilej barchannikom Krakow.

1522 Zygmunt I mieszczanom krak. sprzedaje widerkaufowo młyn Kutlowski

1483 Krolowa gora mons salis in Wieliczka.

1487 Casimirus rex Felici de Paniewo castel. leopol. 400 marc. et 50 flor. hung. in castro Czorsztyn et villis inscribit. Petricoviae 1487.

1430 Krol daje w zarząd zamek i miasto Sandecz Dersławowi z Włostowic

1434 Abrahamus Ziger de Goszczyce tenutarius castri Gorsztyn.

1439 Petrus, Nicolaus, Martinus fratres filii olim Martini de Mokrzow resignant castrum et oppidum Dobczyce regi Vladislao

1456 Kazmierz Krol. zastawia starostwo Spiskie w 6500 flor.

1390 Vladislaus rex Clementi de Moskorzow vicecancellario regni castrum Dobczyce donat

1391 Vladislaus rex gen. Strasz 600 marc. in oppido Lanckorona inscribit

1543 Sigismundus rex Piotrowi z Obornik Dr. Med. rajcy krak. naznacza pensyja roczną 400 grzyw. i suknię axamitną, z skarbu król. Cracoviae fer. 2a ante fest. S. Joannis Bapt. 1543

1452 Joannes de Wisnicz castelan. leopol.

1535 Zygmunt I skonfiskowat dobra Kniaziowi Buremskiemu za napady

1509 Teodor Iwanowicz kniaź z żoną Heleną dobra Pińsk Kleck. Dawidow-Horodek, Rohaczow i Wlado[...] darowat Zygmuntowi I (Król nadat mu dobra zabrane Glińskiemu 1508)

1389 Kniaź Symeon Juriewicz hołduje Jagielle

1393 Teodor (Lubartowicz) Książe Włodzimierski hołduje Jagielle

1401 Jerzy Dowgot (syn Ligwena) hołduje Jagielle
Iwan Algimuntowicz hołduje Jagielle

1403 Bazyli Koriatowicz hołduje Jagielle

1403 Witold nadaje Romanowi synowi brata swego Kobryń, Milanowicze

1428 Witold po śmierci Anny żony pojmuje Juliannę

1448 Andrzej Władymirowicz dobra Hajna, Stowcensk, Moszelne zapisuje swej żonie Maryi, synowi i córce Odoltae — Olelkowicz

1465 Iwan Kobryński xiąże wianuje żonie swej Teodorze (był pono synem Szymona Olelkowicza – może)

1484 Książęta Symeon Iwanowicz, Andrzej Włodzimierzowicz i Jan Kobryński z żoną Teodorą wiodą spór o Hajnę

1385(?) Iwan Semenowicz Kobryński żonie swej Teodorze (córce Iwona Rohatyńskiego a wnuczce Andrzeja Włodzimierzowicza robi zapis na Kobryniu (może syn Symona Jewnutowicza)

1528 Elżbieta (Izabella) Chlebowna żona 1o v. Jana Sapiehy wojewody podlask. 2o voto Grzegorza Ostykowicza wojew. trock. wdowa żyła 1548

1387 Theodorus Danitowicz, Romanus Fiedorowicz, Simon Iwanowicz, Alexander Czetwertynski, Joannes Niewiski, Jesko Romankowicz, Waśko Kierdejowicz, Andrejko Romankowicz książęta ruscy hołdują Jagielle

1443 d. 19 maja w Budzie Władysław Warneńczyk księstwo Koszyrskie konfiskuje za rebellią książęci Sanguszkowi i zastawia Dersławowi z Rytwian starościę chełmsk. (za najazd Ratna i zabicie starosty król.) (Władysław Jagiełło nadał temu Dymitrowi Fedorowiczowi Sanguszkowi powiat Koszerski i ratneński

1518 Zygmunt I pozwala Michałowi Sanguszkowiczowi z wsi Kowel zrobić miasto

1562 Andreas Andrzejowicz Sanguszkowicz Kosserski

1265 Leo dux Russiae servitori suo Siemkoni Tataryłowicz bona Droiysiya dąbrowa in distr. Sambor. donat

1358 Kazmierz W. nadał Szymonowi Edlam wieś Słobao w powiecie premyskim

1390 Spytko de Melsztyn advocatiam in Nova Sambor Beynikoni pro 800 marc. vendit

1419 Vladislaus rex Iwankoni Kapliz de Podhorce confirmat donationem ducis Leonis villae Podhorce exceptis 2 areibus ibidem sitis, Zachuzyno, Paszierowo et Dworzysze in fluvio Dniestr.

1422 Vladislaus Rex civitati Drohobycz jus magdeburg. donat et 100 laneos frencon. jungit, advocatiam Joanni Mazzyk de Dąbrowa pincerna regis donat.

1423 Vladislaus rex Raphaeli de Miechow 600 marc. super oppidum Jasło villis Kozajowa, Gorajowice, Tkaczowice assecurat

1427 Vladislaus Rex 100 marc. Nicolao Herburt de Fulstin inscribit super Kolpiecz ad Drohiczyn (Drohobycz?)

1427 Vladislaus Jagiello rex Mytkoni filio Simeonis ducis Brestensis donat villas Kropy, Wanierce, Zakolowce, Komarno Litowczyce in Grodecensi et Kleczko in Sanocensi distr. Praemisliae ante fest. S. Mariae Magdal.

66

1433 cessit Venceslao Zathror Premyslao Thosthek et Janussio Oswiaciam Stnalin enim Casimirus Boleslao opol. duci vendiderat

XIV C 4 Justin

Herzog B

2. Musikalische

Tondichter

Für
Karl der
Kaiser M
Strandend
Des Fisch

Prag, D

Oświecim 67

Nicolaus Kotwycz de Szyestrenec 1434.
wpadł do ziemi krakowskiej, był burgrabią
będzińskim.

Oświecim.

1434 Mikołaj siestrzeniec Kotficz którego Długosz uważa za prostego łupieżcę, właściwie zwolennik Husa i nieprzyjaciel Zbigniewa Oleś=nickiego Kardynała nazbierał Szlązaków z cieszyńskiego i Oświe=cimskiego naszedł i zniszczył majątek Sławkowski majątek biskupów krakowskich.

1435 Dersław Rytwiański nieprzyjazny Jagielle młodzieniec burzliwy który miał zamiar osadzić na tronie Ziemowita mazowieckiego nazbierawszy wojsko a nawet kmieci z dóbr swoich pod pozorem wyprawy do Węgier najechał w nocy i zdobył Zator. Oburzyło to mocno kupców krakowskich którzy mieli znaczne składy w Zatorze i którzy nie chcieli aby spokojnego Księcia oświecimskiego niepokoił. Rząd polski chcąc przywrócić spokój wykupił Zator od Rytwiańskiego (r. 1438 za 1000 grzywien[F] a zostawiwszy go czas niejakiś pod swą władzą[F] zwrócił nazad Wacławowi xięciu oświe=cimskiemu który za to musiał zostać lennikiem królewskim i zamek Barwałd w przydatku odstąpić.

[F] to jest dzisiaj 42,666 złp. 20 gr.

Zawarł przymierze z książętami oświecimskiemi

1452 Piotr Szafraniec podkomorzy krak. i Włodka z Barwałdu mając z sobą zatargi staczali ciągłe z sobą walki. Książęta szlązcy Przemko cieszyński i Janusz Oświecimski wielkie od nich ponosili szkody; Szafraniec wreście zdobył zamek szląski Mateczy oraz miał zbrojnych w Będzinie i wielkie kontrybucyję od Szlązaków wymagał. Xiążęta szlązcy niemogąc znaleść przeciw niemu sprawiedliwości rzucili się na pogranicze i 13 wozów kupcom krak. zabrali. Wreszcie przyszło do zgody, według wyroku polubow=nych sędzi Mikołaja Księcia raciborskiego i Mikołaja Słopa marszałka cieszyńskiego odebrali Książęta Mateczy a Szafrańcowi wypłacili 2800 zł. pol. Gdy jednak kupców krak. nie zaspokoili Małopolanie na zjeździe lubelskim upoważnili Jana Szczekockiego starostę lubelskiego i Jana Kuropatwę podkomorzego lubel. ci oblegali Oświecim. Książe Janusz udał się do Krakowa i zrobił zgodę z panami polsk. aby wojsko polskie tak długo trzymało Oświecim dopoki książe niewróci pieniędzy wydanych na wojsko na=jemne do wyprawy lub też hołdu nie złoży. Gdy Kazmierz król obrał hołd pojechał xiże Janusz na Litwę jednak skończyło się ponoś na odwiedzinach bo hołdu nie złożył, a za powrotem do swego księstwa z wojskiem pod Oświecim poszedł klasztor dominikański na zamek zamienił i oblężenie rozpoczął i oraz zamek Wołek naprawiwszy załogą obsadził. Pod dowództwem Jana z Tęczyna wojewody krak. wyruszyli niemal wszyscy panowie małopolscy w pole; Janusz

musiał w skutek tego za 20000 szerokich groszy praskich [1453 1452] sprzedać Koronie polskiej xięstwo oświecimskie — z bratem jego Przemysławem Toszczyńskim dla mrozów i śniegów zawarto do s. Jakuba rozejm, lecz Przemysław łupił ciągle kupców krak. jadących do Wrocławia, a Polacy nie mieli pieniędzy na wojsko aby te łupiestwa poskromić.

1372 Władysław król czeski xięstwo Oświecimskie nadaje lenność Przemysławowi xięciu Cieszyńskiemu (bibl. Loryk.)

1400 Wacław król rzymski i czeski potwierdza zapis 5000 grzywien praskich przez Jana X. Oświecimskiego zrobiony żonie swej Jadwidze (bib. Lor.)
oryginał z 13 pieczęciami

1441 Szlachta Oświecimska ręczy że Wacław xiąże ich hołd złoży Władysławowi Król węg. i pol. oraz Państwu pol. (b. L)

1441 primis Janugorii Venceslaus Wacław xże Oświecimski uzyskawszy od Króla Władysława redemptam et restitutam Zator, obiecuje wraz z szlachtą homagium hołdować królowi (b. L)

1445 Podział Xięstwa Oświecimskiego pomiędzy Wacława, Przemysława i Jana braci zrobiony przez Mikołaja Xięcia Opawskiego i innych pośredników (B. Lor. Oryg. No. 154)

1453 Janusz xże Oświecimski xięstwo Oświecimskie królowi Kazimierzowi odstępuje i do Polski wciela (b. p)

1453 Odnowienie umów między Januszem Xięciem Oświecimskim a Panami polskiemi pod niebytność Króla na sejmie parczowskim

1453 Przerwa wojenna między Przemysławem xięciem Oświecimskim a Kazimierzem Królem pols. (b. p)

1453 Janusza Xcia Oświecimskiego przyjmuje król do łaski i warunki przez tegoż Janusza umówione z Panami polskiemi stwierdza. (b. p)

1454. Szlachta Oświecimska oddaje hołd i pod przysięgą zaręcza wierność Kazimierzowi i Królestwu polskiemu (Consulesque oppidorum videlicet Osvanczim et Lahthi ac eorum communitates) (b. p.)

1456 Umowa o xięstwo Oświecimskie między Kazimierzem Królem a xięciem Januszem. (b. p.)

1457 Janusz xiąże Oświecimski za zgodą braci przedaje xięstwo swe Kazimierzowi Królowi za 50,000 grzywien groszy praskich. (b. p)

1457 Odstąpienie Oświęcimia (b. p)

1503 Jordan capitaneus oswiecimensis.

1468 ~~1460~~

Dla poskromienia rozbojów połączyli się Książęta Szląscy na zjeździe w Wrocławiu 1402 a między nimi i Janusz, oświecimski obowiązując się dobywać zbrojno rozbójników i takowych sądzić

a później gdy się w skutek napadów Hussyckich znowu rozboje namnożyły

znowu na zjeździe w Wrocławiu 1435 tożsamo ponowili a między nimi Wacław Książe oświecimski z braćmi.
Jednakże to nic nie pomogło, bo sami książęta brali się do tego rzemiosła biedą i nędzą przymuszeni

znowu Książęta Szląscy między temi Przemysław Toszecki i Janusz oświecimski r. 1447. w Krakowie podobny związek uczynili
r. 1452 Janusz Książe oświecimski z Przemysławem Książęciem cieszyńskim zrabował kupców krak. wracających z Wrocławia.
r. 1460 Janusz z swoimi żebrakami rozbijał w opolskim

R. 1387 kosztowała w Wrocławiu 1 Scheffel (Korczyk) soli krakowskiej 16 groszy = 4 [illegible] Klose II Bd. II Thl. s. 348.
z Polski sprowadzano sól ołów miedź żelazo towary wschodnie

Wacław Książe lignicki swej matce Katarzynie Księżnie brzeskiej przeznaczył na tydzień i grzywnę groszy r. 1349. t.j. 13 fl 30 kr. m. kon.

de Zathor

mathias de Zator baccal. 1402

" " " " 1450

Valentinus " " magist 1468

Vincentius " " 1413

Paulus " " 1413 " 1415.

Caspar " " 1505

Laurentius " " 1471

Paweł Harpia " 1536 senior ludi S. Joannis

Joannes Sacranus Osviecimensis rector acad crac + 17 Novembr. 1527 aetatis 83 (cf Janociana II Nr 125 p. 235-236. Sołtyko wicz p. 129) (herbu Wieniawa podług Niesieckiego ?) scripsit swe Excerpta bibliotece Krak

Paweł z Zatora r. 1434 miał mowę polską na pogrzebie Jagiełły

Piotr z Zatora matematyk akademii Krak. za Kazmierza Jagiellończyka.

70

Jan xiążę Oświecimski —

R. 1337 ~~Mikołaj xiążę opolski~~ zmarł bezdzietnie Leszek Xiążę raciborski; oddziedziczyła po nim Xięstwo raciborskie siostra jego Anna która poszła za Mikołaja II Xiścia opawskiego. Lecz Xiążęta ~~opolscy~~ Władysław bytomski, Kazmierz cieszyński, Bolesław falkenbergsko-opolski z braćmi Bolkiem opolskim i Albertem strzeleckim oraz Jan xiążę Oświecimski rozpoczęli r. 1337 proces o tę sukcessyą — Król Jan Luxenburczyk czeski wyrokiem z d. 14 Styczn. 1337 przysądził xięstwo Raciborskie z miastami Racibórz, Zoraw, Rybnik i Lezczyne Mikołajowi a Kozle i Gliwice wziął w sekwestr — następnie Karol IV Król czeski wyrokiem z d. 4 October. 1355 xięstwa Kozle Bytom, Tost i Pejskretscham (po śmierci Bolka Xięcia kozielsko bytomskiego który † 1355 zostawiwszy same tylko córki) przysądził Konradowi xięciu Olesnickiemu i Kazmierzowi xięciu cieszyńskiemu, a oddalił pretendentów: Bolka opolskiego, Bolka falkenbergskiego, Alberta

strehlickiego i Jana oświęcimskiego. —
Ten Jan I. (xiążę oświęcimski który r. 1337 był pretendentem do sukcessyi księstwa raciborskiego, a r. 1355 do księstwa kozielskiego, był niedoświęconym księdzem (clericus in minoribus) scholastykiem krakow. i jak widać z dokumentu rzymskiego (Theiner I, 305) z r. 1327 nienosił tonzury, prowadził żywot światowy i miał zamiar się ożenić. — Weszał się na dworze cesarza Karola (cf. Cod. dipl. brandeb.)

Oświęcim

Tom II str. 71. (Gołębiowski Dzieje Polski za Władysława Jagiełły i Władysława III.)

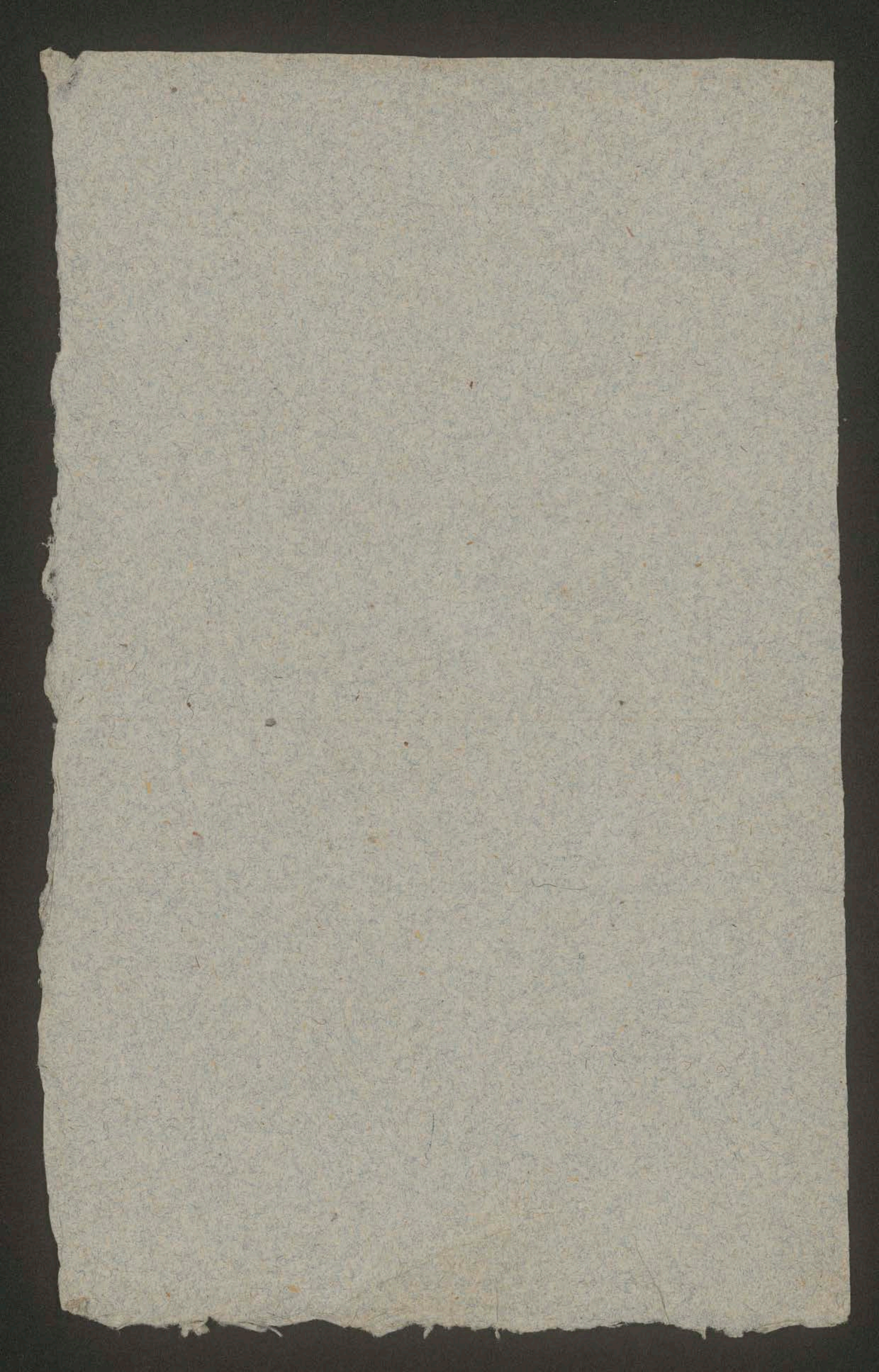
71

Orig. bibl. puław: 1441 primis Januarii Venceslaus dux oswiecimensis redemptam et restitutam sibi a Vladislao rege Poloniae Zatoriam possidens, promittit se cum omni nobilitate omagium regi prestiturum.

Orig. tejże biblioteki: z 13 pieczęciami: Nobilitas oswieci-mensis promittit et fidejubet pro Venceslao duce suo, de praestando homagio Vladislao regi Poloniae et Hungariae nec non regno ejusdem paterno.

Na sejmie r. 1598 zniesione w Xięstwie oświęcimskiem rękojemskie listy także cyrografy, które jeszcze byli sobie wzale zachowali wielejąc się do Korony.

Joachima Bielskiego Dalszy Ciąg Kroniki
pag. 310.

Jerzy Podiebradzki   Oświecani   72

R. 1448 osiadł na tronie czeskim szlachcic czeski Jerzy von Kunstadt zwykle od miejsca urodzenia swego Podiebradzkim lub królem Jrzykiem zwany. Xiążęta szląskie jako wasalle korony czeskiej nie chcieli uznać jego elekcyi zwłaszcza ponieważ o nim głoszono iż sprzyjał Hussytom, zreszta podmawiani od Polski chcieli się xiążęta oderwać. Nakoniec gdy papież radził im aby poddali się Jerzemu, hołdowali mu r. 1459 z wyjątkiem Wrocławia, który wyruszyli przeciw Wrocławiowi, zakończył te niesnaski pokój r. 1460 przez wdanie się w to papieża.
R. 1467 na nowo powstała wojna pomiędzy Wrocławianami a Czechami podżegana hubertusem, papież użył dla pogodzenia partyi polskiego króla Kazimierza Jagiellończyka; posłowie jego nic nie wskórali zreszta sam Kazimierz Jagiellończyk nie chciał przyjąć korony czeskiej. Gdy się Jerzy Podiebradzki napojony nauką Hussa nie poprawił został 1466 przez papieża wyklęty i r. 1469 Maciej Król węgierski wezwany przez papieża na tron czeski obrany. To dało powód do rozterek na Szląsku. R. 1471 obrano Władysława pośmierci Jerzego na tron czeski, lecz Maciej chciał się utrzymać, został przy nim Szląsk. Wznieta się oto wojna na Szląsku. Walczyły tamże wojska polskie z Maciejem aż r. 1474 zawarto pokój z Polską a Szląskiem

Wojsko Krola Macieja ~~pod~~ na Szlasku które walcz
czyło z Polakami zwano czarnemi bandami.

„Księstwo Zatorskie i Oświęcimskie które do Krakowskiego województwa
„przyłączono i na jedną ziemię złączono, oboje używały Zatorskie Orła
(polskiego) „białego w piersiach Z złote; oświęcimskie czarnego w piersiach O złote.
„To księstwo dopiero w r. 1454 przypadło do Korony polskiej za sprawą
„Jana Tęczyńskiego. Czytaj Kromera ks. XXII list 533."

Paprocki herby p. 716.

Zidecki (Andreas Patricius) był synem Pawłowskiej siostry biskupa Ołomunieckiego
brat jego Bernat parochus in Zidek.
szlachta ta była w Księstwie Oświęcimskim

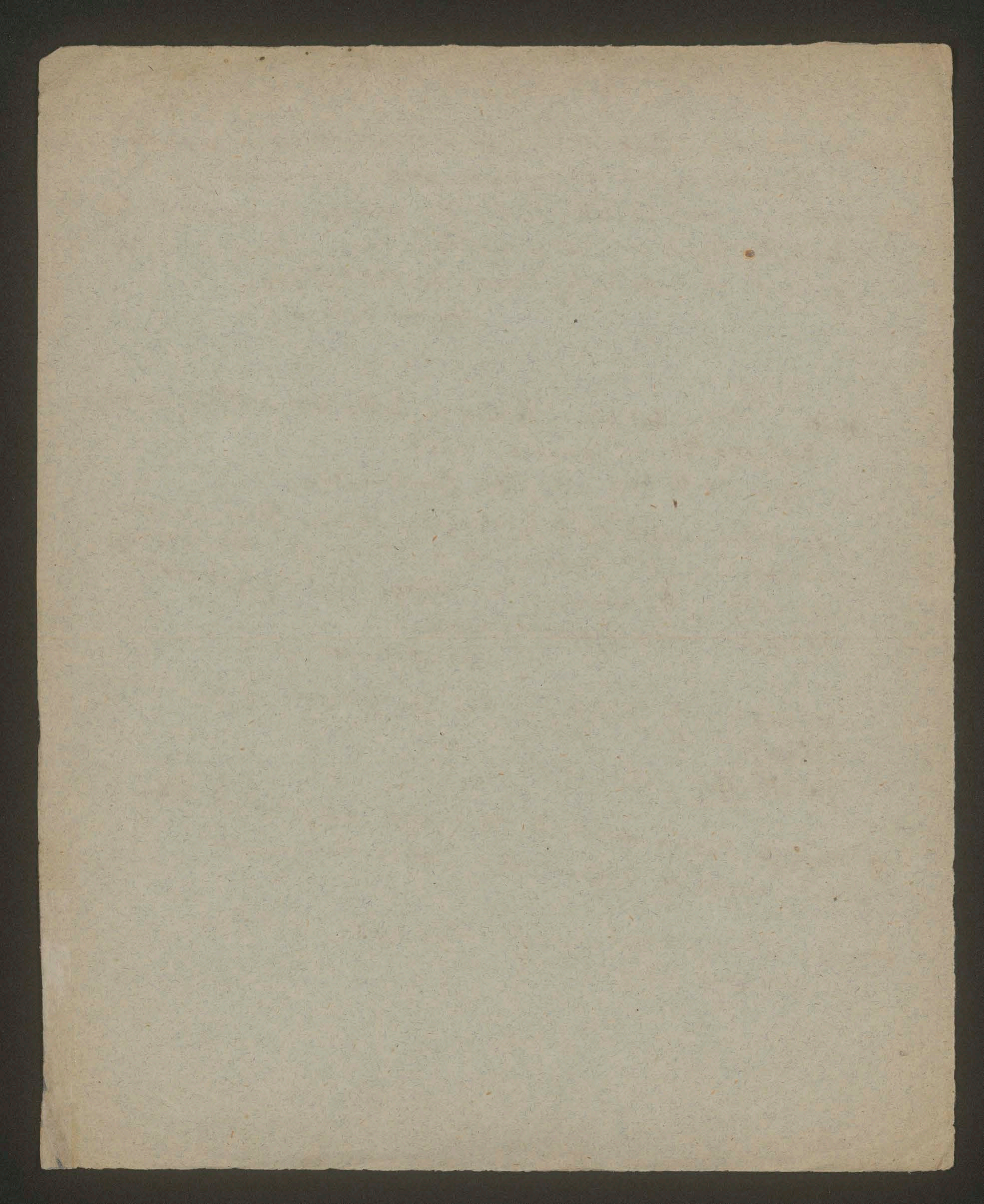
Wieprzewscy używali tego herbu (z weże) w Księstwie Oświęcimskim
jak powieda list Wacława xiążęcia Opawskiego i Raciborskiego
w r. 1467 — ten Wieprz wieku naszego kupił Myszkowski
biskup Krakowski synowcom swoim.

Zaprocki fol. 55 b.

Szaszorowscy herbu Szaszor w Księstwie Oświęcim i Zator.
Palczewscy — " — " — " .
Gesattowscy — " — " .

~~Stryj de Radocz de ducatu Oświęcimensi 1419 nabył od Petrum
Strnata k. redem de Sosnowice, lecz król nie chciał pozwolić~~

Jan Ślepy król czeski ciągnie przez księstwo oświęcimskie na zdobycie
Krakowa. (1339 r.)

74

Kazmierz Jagiellonczyk na zapłacenie Księciu Janaszowi za ziemię Oświecimską pożyczył od Akademii Krakowskiej 4000 czerw. zł. i za tę summę na mieście Bochni widerkauf roczny 100 grzywien asse: kurował Cracoviae Sabbato proximo ante Conductum Paschae 1456.

Owę summę 4000 czerw. zł. zapisał 1454 Kardynał Zbigniew Oleśnicki bursie Jerusalem.

Jan Szefler kanonik ratysborski fundował r. 1433 pensyę dla profesora akademii Krak. filozoficznego zapisawszy summę 200 grzywien od której to summy na Zatorze i Spytkowicach assekurowanej Kazimierz i Małgorzata (? może żga żona) Książęta oświecimscy rocznego widerkaufu 20 grzywien groszy praskich płacili.

(Putanowicz: Stan wewnętrzny studii 1772.)

Kazimirus rex Polon. cum Hanussio duce Oswiecimiensi concordat de emptione terrae Oswancimensis et castrorum Oswanczim et Wolek. Cracoviae fer. 2a ante fest. S. Hedvigis 1456 (d. 11 Octobr.)

Codex Tom IV. pag 72 Nr. 40.

Janussius dux Oswiecimensis idem profitetur. 1456 s. l. d. 15 Octobr.

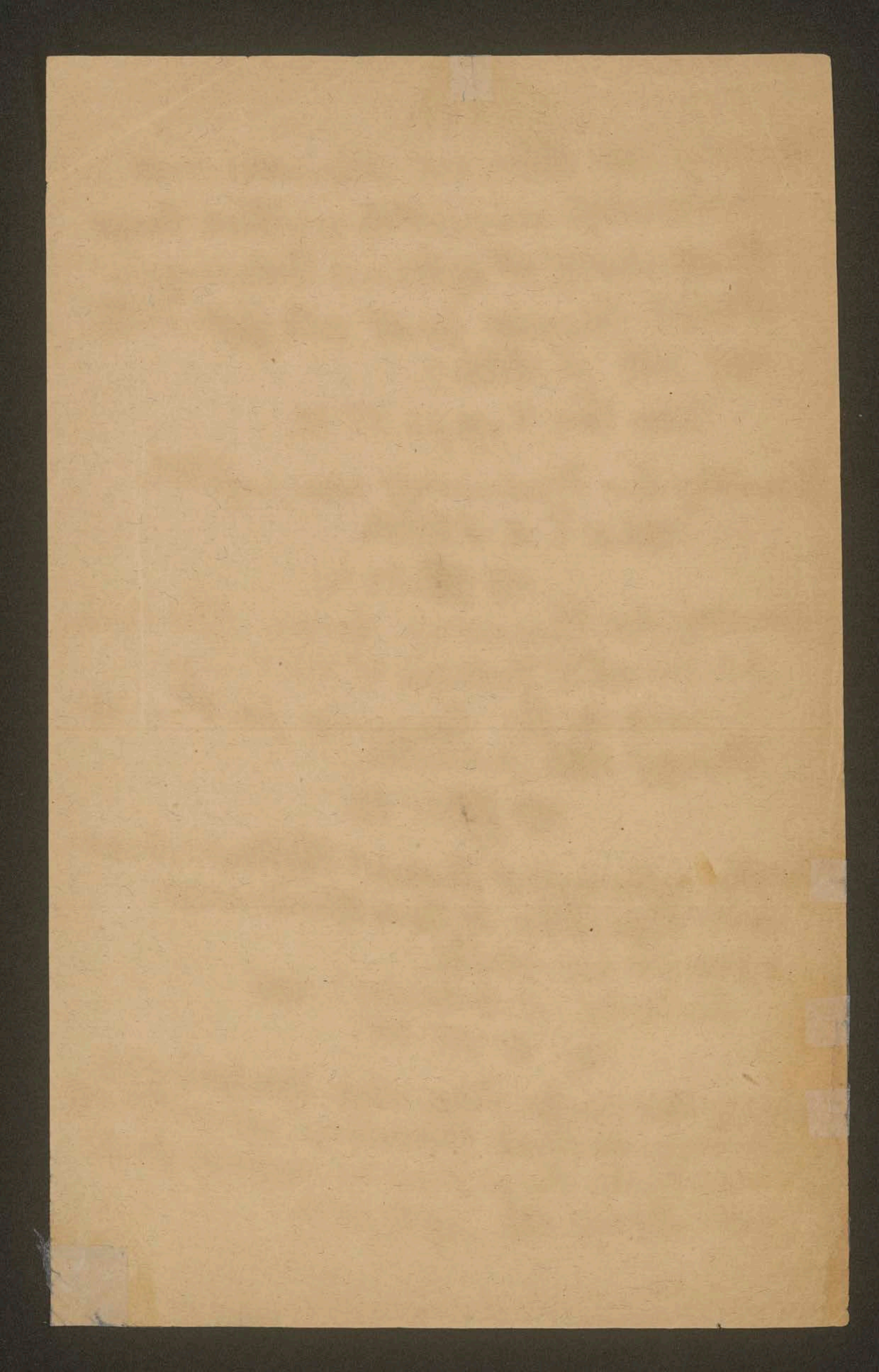
pag. 78. Nr. 41.

Janussius dux Oswiecimensis terram Oswiecimensem cum castris Oswanczim et Wolek vendit Kazimiro regi Pol. Cracoviae fer. 6a in die Hedvigis 1456. (d 15 Octobr.)

pag. 79 Nr. 42.

Venceslaus Zatoriensis et Premek Toszensis duces cavent Regi Polon. de terra Oswiecimensi a Janussio duce vendita.
Cracoviae (d. 15 Octobris) 1456
pag. 81 Nr. 43

Kazimirus Rex Nicolao (Szlop) alias Marszalek de Dubowyecz capitaneo Oswancimensi permittit ultra rirem tenutam terrae Oswancim. Cracoviae fer. 6a in die S. Hedvigis 1456 pag. 82 Nr. 44.

Constitutiones conventus Petricoviensis pro festo S. Mariae Nativitatis celebratae 1456. Mscr. Dogiel Codex diplomat. Tom VII

Item de Oswiczym Michael nuntius domini Ducis Oswiczynensis Janussi hoc postulavit a serenissimo domino rege: ut castrum cum terris Oswiczynensi: bus restituantur, aut in pecuniis capitalibus (w ściśnie / należnych mu pieniądzach) et omnibus damnis alias Przekyedky detur intromissio in tenutam ad exemptionem (aby kapitał zapłacono lub za prowenta dano wdzierżawę z pozwoleniem odkupu), ita quod uno ano deberet avisari, quando deberet eximi, ubi pecunias suas reponere deberet, et quod in servitorem ipsum dominus rex reciperet. Domini hoc consenserunt, finem secum facere tali modo ut sequitur. — Praelati autem et barones sic adinvenerunt: quod cum domino duce Janussio debet loqui dominus rex, destinando pro ipso si poterit, secum regia majestas facere aliquem finem, fiet, si autem non poterit indici, ex tunc Oswiczyn cum terra debet restitui, aut si voluerit ipsum Oswiczyn cum terra exolvere sibi dominus palatinus sandomiriensis, debet sibi dari ex omni praelatorum et baronum hujus conventionis consilio

(t. j. Książę żądał aby mu z powodu niewypłaty kapitału i prowentów oddano Oświęcim wdzierżawę — uchwalono aby Król wypłacił summę lub wdzierżawę księstwo Oświęcim puścił; lub też aby Jan z Oleśnicy wojewoda sandomirski toż księstwo zapłacił — Skarb polski bowiem przez wyprawę pruską był wycieńczony

p. 295. Jus polonicum edidit Joannes Vincentius Bandtkie Varsaviae 1831. 4°.

1456 „multique stipendiarii regii et signanter duo duces Oswiacimenses Janussius et „Premislaus et Joannes Colda non valentes dilatam stipendiorum suorum solutionem „amplius ferre discesserant. (Długosz T. II Lib XIII p. 193.)

Z tego widać iż niektóre książęta szląscy oraz Czesi służyli w wojnie przeciw Krzyżakom - że im Król polski dla braku pieniędzy w skarbie nie płacił należnego żołdu.

1456 na zjeździe w Korczynie uchwalono (na spłacenie księstwa oświecimskiego i na Prusy pobór (Długosz Tom II p. 193) - aby król nikomu ziemi oświecimskiej nie darował, zamieniał, zastawił lub zapisał. Zjazd ten w Korczynie był w Październiku 1456 — Na tymże samym zjeździe

w Korczynie d. 15 października odbytem według ustawy tegoż sejmu (drukowanej w Jus polonicum edidit J. W. Bandtkie Varsaviae 1831. 4º. str. 302) uchwalono aby na dzień 26 Kwietnia przyszłego 1457 roku.

R. 1458 Janusz Xiże Oświęcimski był z Królem Kazimierzem w Gdańsku na wyprawie przeciw Krzyżakom Dług. Tom II Lib. XIII p. 205.

zrobiono Kongres w Bendzinie lub w miejscach rozkłtych za Bendzinem z Xiążętami Szląskiemi mianowicie z Konradem II Czarnym Księciem [illegible] oleśnickim Bolesławem opolskim i Wacławem raciborskim w celu załagodzenia spraw granicznych i w celu poskromienia rozbojników i łotrów rabujących z owych Krajów mianowicie Jerzyka Sweborowskiego. na ten Kongres wyznaczono biskupa Krakow. Kasztelana Krakow. Kasztelana Sandomir. i podkomorzego Krakow. – Uchwalono też aby starosta krakowski dla obrony tychże pogranicznych Krajów i ziem trzymał gotowe wojsko, do którego wojska (dostarczyć na każde wezwanie) mają Dobczyce i [illegible] Lanckorona 8 Koni i tyluż Tczników, Bedzin 4 Konie i tyluż Tczników, Rabsztyn 4 Konie i tyluż Tczników, Lipowiec ze Sławkowem i Siewierzem (Szewyor) 12 Koni i tyluż tczników, Ojców (Oczecz) 2 Konie, Lelów 4 Konie, Berwald 7 Koni, Olsztyn 4 Konie, Krzepice 10 Koni; to jest aby straż pograniczna z 58 Koni i tczników złożoną trzymano na którą wyznaczono pobor.

Zdaje się iż te miejsca były strażą obsadzone

Nota do Art. 22

R. 1462 po śmierci Bolesława (syna Bolesława) Księcia opolskiego wziął w posiadanie też Księstwo brat jego Mikołaj. Janusz Xiże Oświęcimski roszcząc sobie prawo do sukcesyi tegoż Księstwa (ratione aviae suae licet praeter veritatem) wpadł i przeszło 200 wsi w Księstwie opolskiem spalił, i zaledwie za zapłaceniem 1000 floren (czerw. złot.?) ustąpił w drodze sądu polubownego. (Długosz Tom II Lib XIII p. 263)

Sprzedaż Księstwa oświecimsk 1457.

Pauhaly

cf Miechovita p. [illegible] lib IV. fol. 328. 329.

77

cum torrentibus aquarum quibuslibet decursibus montibus fabricis ferri fodinis plumbi fodinis auri et argenti etc.

Dyplom Sommersb.

1) Joannes dux Oświecim profitetur. 1327. pag. 793.

2) Janussius dux Oświecim ensis vendit ducatum 1457. 2 kart in fol. (Przyłuski)

3) Janussius dux Oświec pecuniam accepisse confitetur. 1457 1/4 k. (Przyłuski)

4) Casimirus rex Pol. Venceslaum ducem Zator. vasallum Poloniae declarat (Przyłuski)

5) Joannes Albertus adscribit ducatum Zator regni Pol. 1494. (Przyłuski) 2 kart in fo

donnica meti 1224. Sommersb. I 830. ob. Thebes.

~~dilectae conjugis nostrae~~ Bolko dux Slesie (świdnicki +1303) in remedium animarum ~~dominae~~ Beatricis et progenitorum nostrorum .. Klasztoru ~~w Grissau zapisuje 1292.~~

Ta Beatrix jeszcze r. 1308 w Karth wydaje przywilej Sommersberg mniema T. I je była żoną Haakenborne 391.

Glogau Guhrenstadt, Militsch, Wartenberg, Neumarkt, Frau stadt.

Olin alio nomine Wartinberg (w ostatn. arkuszu)

~~Dyplomata tynieckie Biblioteka Warsz 1847. IV. 287. dyplomat~~

O mniemanem podrobieniu	1848 I. 116. II 119.
Podróże po Beskidach	1848. III. 96. 371. 476.
Tatry polskie	1849 I. 57. 335. III 441. IV. 1. 1851. IV. 523. 1852 (II. 116. (niz))
Podróż do źródeł Wisły	1850. I. 421.
Spis ptaków w Krakowskiem	1850 I. 351.
Hydrografia król. polsk.	1849. II 221. 441, III 19. 259. 496.

Ob. Ryszczewski Cod I. 90.

Podhale i północna pochyłość Tatrów czyli Tatry polskie przez Ludwika Zejsznera

1852 Tom II (Kwiecień) st 116–130 (jest to powtórzenie artykułu dawniej umieszczonego: Rzut oka na Podhalan 1844 Tom III lipiec p. 113 z dodaniem Pieśni ludu Podhalan)

78

Akt sprzedaży xięstwa Oświęcimskiego przez xięcia Jana Kazimierzowi Jagiellończykowi (własną wolą sprzedaje xięstwo które w dziale po ojcu trzymał za 50000 grzywien szerokich groszy praskich liczby 48 groszy polskich na każdą grzywnę.) w Gliwicach feria 2a ante festum S. Mathiae ap. 1457 mówi że się na to bracia jego Wacław Zatorski i Przemysław Toszecki zgodzili

Kwit z zapłaty dany w Krakowie 1457 feria 5a po popielcu.

Przysięga xięcia Zatorskiego Wacława iż posłuszny będzie Królowi Janowi Olbrachtowi

Te trzy dokumenta w przekładzie polskim w J. U. Niemcewicza Zbiór Pamiętników historycznych o dawnej Polsce T. II w Warszawie 1822 str. 43 – 47.

1493 IIIIIIII
1445
48

Barbara siostra ostatniego Xsięcia na Karwinie a żona
Georgs von Schellenberg wdowa po Januszu Oświecim-
skim żyje 1523 sprzedała 1524 za 589000 zł. wes
gostniub ~~?~~ Karwini Głupczyce ~~Kalow~~ żenemu?

79

Oświęcim

1457 Kwit z szacunku za księstwo przez Xięcia Janusza (b. p)
1458 Traktat między Kazimierzem Królem a X. Oświęcim.
1461 Ugoda między Królem pol. a Januszem x. Oświęcim. (po polsku) N.ro 180
1464 Pismo Janusza x. Oświęcim, względem długu który mu Król Kazimierz pozostał winien (po pol.)
1477 Podział xięstwa Zatorskiego między Kazimierza Wacława Jana i Władysława braci z opisaniem prawa następstwa (N.o 186)
1456 w Poniedziałek przed S. Jadwigą w Krakowie. Umowa marszałka Mikołaja z Dambowiec starosty Oświęcimskiego z Królem Kazimierzem o posiadanie ziemi oświęcimskiej i zamków Oświęcimia i Wołek pokąd pewna suma nie będzie wypłacona.
1407 Wacław cesarz i Król czeski potwierdza Przemysławowi xięstwo oświęcimskie

1562 posłowie Xięstwa Oświęcimskiego i Zatorskiego Zygmunt Myszkowski, Jan Zależowski, Jan Górski proszą aby do swobód i innych ciężarów z innemi należeli.

Władysław IV jadąc do wód w Baden w powrocie d. 4 Novembra przybył do Oświęcimia gdzie go witali Szyszkowski kasztel. wojnick. Marcyan Chełmski podkomorzy Krak. Lubomirski wojewodzic Krak. Klemens Branicki starosta chęciński, Zbygniew Oleśnicki starosta opoczyński, Franciszek Dębiński chorąży Krak.

1339 w Krakowie w oktawę Oczyszczenia Maryi Panny Król polski zeznaje że do Xtw Lignick. Brzeg. Krosnen. Olsnen. Szlask. Falkenbur. Strelic. Cieszyn. Kozel. Bytom. Raibor. Oświęcim do miast Głogowa i Wrocławia żadnego nie ma prawa.
toż samo r. 1335 w dzień S. Bartłomieja wyznają Spytek kasz. Zbigniew. Żórkeszt. Sandom. Tom. z Zajączkowa, i Niemira Mandrosza.

~~Oświęcim rodem Paweł Palczewski~~

z tąd rodem Szymon Syreński (Sirenius) medyk Krak. autor Zielnika polsk. 1613. fol.

1438 Induciae Annuae Venceslai, Premislai et Joannis ducum Oswiecimensium cum Vladislao rege Poloniae d. 3. Octobris

Oryginał z 9 pieczęciami w bibl. puławskiej

Jan Sakranus z Oświecimia teolog nadworny Olbrachta, Alexandra i Zygmunta I Papież Alexander używał go do namawiania Rusi na uniją.

Gabriel Siesakowski Kaszt. Oświecimski 1753.

Jan Cyżowski starosta oświec. 1453.

Jędrzej Kościelecki podskarbi w. kor starosta oświecimski zatorski (1511 +1515

Jan Jordan z Zakliczyna kasztelan biecki starosta oświecimski zatorski 1515 1508

Mikołaj Jordan kasztelan wiślicki starosta oświecimski zatorski (miał w zastawie starostwo Oświecimskie) 1515

Jan Bonar (po nim) starosta oświecimski + 1523

Seweryn Bonar kasztelan biecki starosta oświecimski zatorski + 1546

Jan Ocieski 1556

Andrzej hr. Tęczyński starosta oświec i zator 1578

Zygmunt Myszkowski starosta oświecim i zator 1577

Marcin Leśniowolski 1619.

Stefan Korycinski starosta oświecimski 1648.

~~Jan Od~~ Wojciech Padniewski (syn Mikołaja) starosta dybowiecki i Kasztelan Oświecimski (żona Dębińska starościanka chęcińska)

Kasztelan oświecimski 1616.

Zborowski

Stokowski Paweł kasztel. oświecim 1661.

Adam z Lubowca i Wierusze Lubowiecki starosta oświec i zator 1718

Adam z Małachowic Małachowski został 1727 starosta oświec.

Jan z Iwanowic Odrowąż Pieniążek wojewoda sieradzki starosta oświec, ~~po nim~~ 1663.

Józef Adam Lubowiecki starosta oświec 1684.

Małachowski starosta oświec 1753

Piotr Małachowski starosta oświecimski 1776

Józef na Jasiennej Jakliński Kasztelan oświecimski 1766.

Stadnicki starosta zatorski 1791

1459 Bolesław Opoliensis 81
dux + 29 Maji w małej Głogowie
pochow. w ~~Wielkiej~~ Głogowie
w Kollegiacie – żona Elżbieta z
Pilcy repudiata – syn Wacław + młodo
Kochanka Hedvigis filia Adae
Besz de Cuyawy (Gess de
Cuiavia) – brat Mikołaj

Janusz Oświęcimski
ratione avia Opolskie
dostał 1000 flor. od
Mikołaja

1460
w Bytomiu:
Zdenek Konopnicki de
Sternberg
Gwilhelm Roszembarski
de Rabye
Johannes Wyczynyski
Niczymski
Nęzinski
Hiczinski

82

† przed 1454

Weinrich Teodoryk x. przy kościele P. Maryi dziekan sandecki, niechciał przyjąć ofiarowanego sobie biskupstwa wrocławskiego (Hanckius Martin. De Silesiis indigenis eruditis. Lipsiae 1707. pag. 145)

Testament jego w Krakowie d. 15 Września 1449 – założyciel kaplicy S. Jana Nepomuc. w kościele P. Maryi (dziś Bartschów) w r. 1449 i 5 mansjonarzy w kościele S. Barbary (Kaplica Weinrichowska) kapitał 1600 dukatów lokowany d. 14 lipca 1449 na dobrach Spytkowice i Bachowice Wacława, Przemysława i Jana xiążąt oświecimskich

Hieronim Rockenberg żyje 1454

Barbara Rockenberg, r. 1449 wdowa po Jerzym Orienth, r. 1454 żona Księcia Raiborskiego (siostrzenica x. Teodoryka Weinreicha)

Stanisław Polak sen Cracovita pleban w Bolesławiu † przed 1503. (bratanek nepos alias filius fratris)

Machna (siostrzenica Teodora Weinricha) zaślub Kazimierzowi Księciu zatorsk. † 1492 umarła 1511 (?) Hoszowski.

Bartholomaeus Ogrodzieński herbu Sulima 1450.

Emeramus Salomon Capit. et Zuppar Drohobic + 1504 in die S. Mariae

Petrus Salomon de Benedictowycze consul crac. + 1516 (?)

Joannes Weinrich bursarius et ab 1503 + 1522 abbas Monasterii Cistercien. Clarae Tumbae.

1448 Theodoricus Weinreich xiądz u P. Maryj

Weinreichowie byli w Gdańsku

1390 Merten Weinreich
1394 Peter Weinreich
1420 Michel Weinreich
1457 Hans Weinreich miał [illegible]t
1480 Kristoph Weinreich miał dom i sklep
1491 Andreas Weinreich i Gorg Weinreich mieli okręta
1461–1496. Caspar Weinreichs Danziger Chronik herausgegeben von Theod. Hirsch und F. A. Vossberg. Berlin 1855. 4to

1520–1554 Hanns Weinreich Buchdrucker in Danzig und Königsberg.

R. 1466

Xiążęta szląscy chcąc tamę położyć między
niesnaskami i kłotniami papieża
z Krolem czeskim Jerzym Podiebradzkim
prosili papieża aby poprzestał dalszych
Kroków i aby Jerzemu wyznaczył termin
lecz papież z Rzymu 5 listopada 1466 odpo-
wiedział Konradowi starszemu czarnemu
Konradowi białemu młodszemu Xięciu na
[illegible struck-out word] Olesnicy i Kozlu
Mikołajowi Xięciu Opolskiemu Przemys-
ławowi xięciu oswięcimskiemu i cieszyńs-
kiemu, Frydarykowi xięciu lignickiemu i
brzegskiemu oraz Henrykowi Xięciu na
Głogowie i Krośnie odmówił tego i aby się
z kościołem katolickim przeciw Jerzemu
Podiebradzkiemu łączyli – z czego widać

iż Książęta Oświęcimskie trzymali
stronę Podiebrada przeciw papieżowi
trwała ta kłótnia tak długo aż król polski
Kazimierz Jagiellończyk w Rzymie ją załagodził

Klose III.(I.) p. 408.

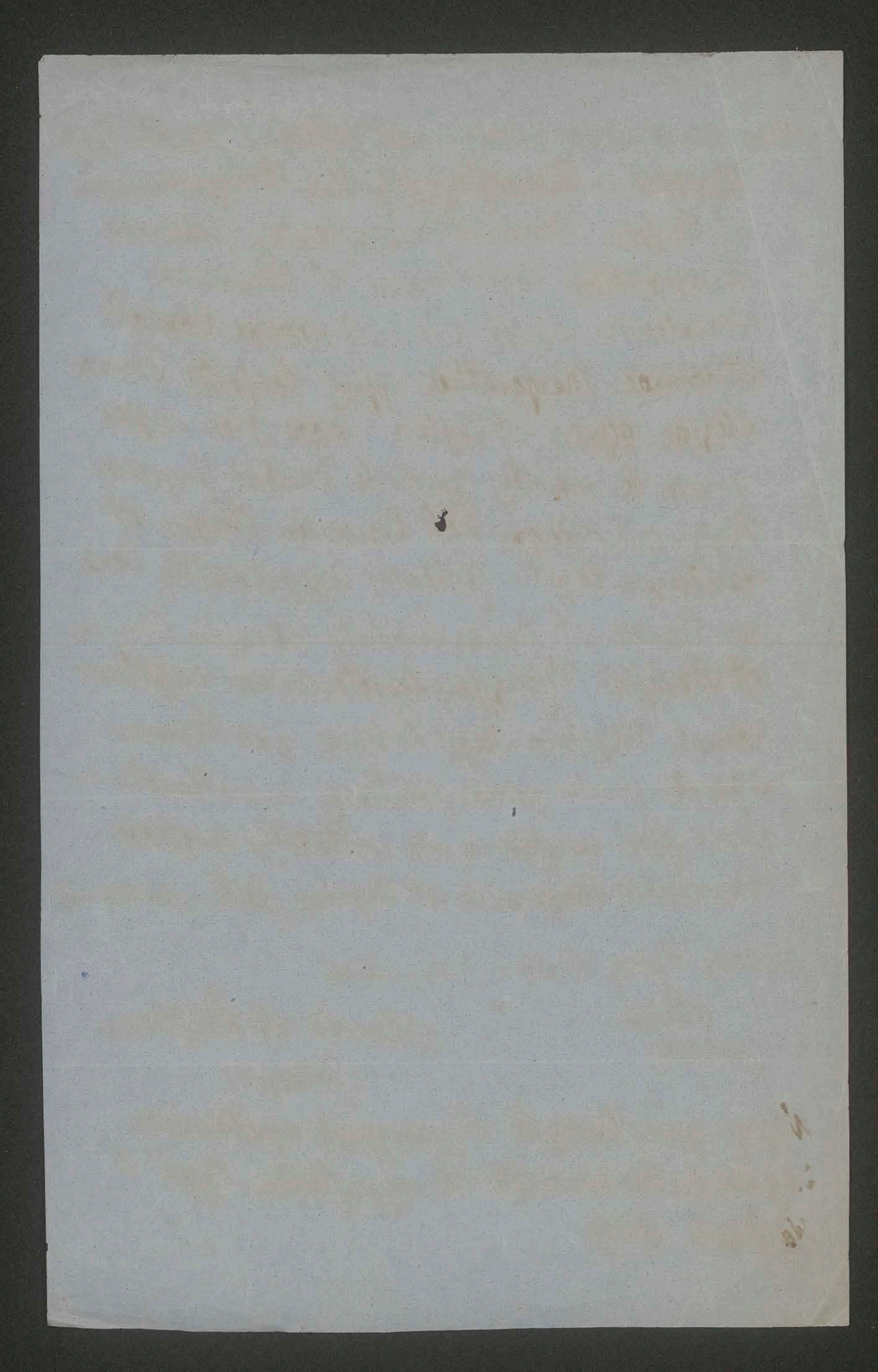
1466 die dominica proxima post festum S. Jacobi Apost. Cracoviae. – Premislaus D. G. Dux Osvyanczimen. et Thosnen. Conradus Przeczslawsky, Johannes Lampiczowsky Capit Thosnen et Henricus Szeptowicz significant quod nomine Conradi et dominae Margarethae ipsius Consortis Ducum Slesiae, Olsnen et Coslen. 5000 flor. unger. in auro de manibus Jacobi de Dambno supremi Thesaurarii Regni Pol. Cracovien. Bezen et Sandeczen Capit. Johannis Rzeszowsky Canonici Cracov. et Novae Civitatis Korczin Capitanei et Stanislai Vislizsky Secretariorum regalium nomine Kazimiri Regis Poloniae pro termino S. Jacobi in vim primae solutionis in extenuationem 20000 flor. ~~occasio~~ in vim contractus occasione terrarum Mazoviae et Russicae facti, perceperunt

Strony Wzory N. 59 z 2 pieczęciami

1) Primi: .. ..
(orzełek)

2) Conradi de Prislawn.
(Poł Kozic)

Wzory pism dawnych w przerysach wystawione i objaśnione drukowaniem ich wyczytaniem. Część I Warszawa 1839.

Wzory pism dawnych w przerysach wystawione dla Części I. Warszawa 1839. fol. (wydał Stronczyński)

№ 59.

2) Przemislaus dei gracia dux Osvyanczimen et Thosren Conradus Przecz=slawsky, Johannes Gampczowsky Capit: Thosren et Henricus Srzeptowicz zaświadcza że odebrał 5000 złł węgierskich na rozkaz Konrada i Małgorzaty jego żony Xięcia Szląska Olesnicy i Kozielskiego odebrał od Jakoba de Dambno Skarbnika Koronnego i starosty sandeckiego w imie niu Króla Kazimierza a konto 20000 złł — Cracovie die domini ca proxima post festum S. Jacobi Ap. A. 1466.

pieczęć orzeł koło niej primi de Osv. druga głowa orła w furycie a na wstędze koło niej S. Conradi de przeclawicz.

1) 1466 Cracovie die dominica proxima post festum S. Jacobi Apost. 1466.
Konrad Książę oleśnicki i kozielski z żoną swą Małgorzatą (córką zmarłego Ziemowita xięcia Mazowieckiego) poświadcza iż wskutek zawartej ugody z królem polskim Kazimierzem ugody o księstwa Mazowieckie (dostępie po śmierci teścia Ziemowita, szwagrów (patruorum) Kazimierza i Władysława, oraz fratrum patruelium Ziemowita i Władysława in extes minacione 20000 florenorum, otrzymał z rąk Jakoba (owity) de Dambno podskarbiego Koronnego krakow. bieck. i sandeck. starosty (jako pierwszą ratę) 5000 dukatów węgierskich (florenorum ungaricalium in auro) w przytomności sekretarzów królewskich Jana Rzeszowskiego kanonika krak. i Stanisława Wślickiego per manus Przemysława xięcia oświe=cimskiego i toszeckiego oraz Konrada Przecławskiego, Jana Gampczowskiego starosty toszeckiego i Henryka Srzepkowicz postanych umyślnie od Konrada po te pieniądze — i z tej pierwszej raty kwituje. Nr. 58.

1470 Oleschnicza feria 5ta ipso die Santi Jacobi takiż sam kwit Konrada Księcia oleśni=ckiego na odebrane 3000 dukatów węgierskich jako piątą ratę i ostatnią, którą posłani consiliarii Stanisław Ruszczki i Klemens de Jakschonow odebrali dla Księcia z rąk

Jana Rzeszowskiego podskarbiego koronnego. No 61. w tem dyplomacie mówi iż te pieniądze dostawał w skutek ugody za przypadłe na niego Księstwa mazowieckie i ruskie po śmierci Semoviti Kazimiri et Vladislai fratrum seniorum atque Semoviti et Vladislai juniorum filiorum prefati Vladislai ducis Masovie) (więc nie ostatnia rata)

1473 Wolavie feria 3a proxima post festum S. Jacobi Apostoli Conradus albus dux Slezie Olsnicensis, Wolawiensis Warthembergensis et Margaretha ducissa Olsnicensis, Berolcotiensis (?) (wdowa po Konradzie czarnym brane zięciu olesnickim) Kwitują z odebranej ostatniej raty 3000 dukatów (z summy 20000 dukatów) którą odebrali przez ręce posłów przez Stefana Latorsek, Jana Moczedlnitczky i Echardi Milditz odebrali No 63.

Bernstadt dziś Bierutów zwany dawniej Berolto

1504 Cracovie feria 3a in Crastino S. Catharine Alexander Król zaświadcza iż od Anny matki oraz Stanisława i Jana synów Książąt Mazowieckich otrzymał 10,000 flor. ungarical. jako pierwszą ratę z summy należącej mu się kapitalnej 30,000 zł flor. ungarical. pro infeodacione ducatuum Mazovie ad nos regnumque nostrum per mortem Conradi ducis Masovie devolutorum prefatis Stanislao et Joanni ducibus facta.

Mikołaj Skop[ol] Kasztelan oświecimski z Stanisł. Wątróbką kaszt. sandeckim r. 1469 posłują od Króla do Jerzego Podiebradzkiego

1471 Król Kazimierz przez Skawinę i Oświęcim odprowadzał syna Władysława (jadącego na Koronę czeską z 7000 jazdy i 2000 piechoty) d. 25 lipca; towarzyszyło mu wielu panów (Dług. p. 469)

1474 Wiarołomny Matiasz Huniad mimo pokoju z Polską zawartego mszcząc się Piotrowi Komorowskiemu że w czasie wyprawy do Węgier przechowywał u siebie (w Iławie?) Królewicza Kazimierza zabrał mu zamki węgierskie iż ten do Polski do Żywca ujść musiał. — z Bielskim wyprawił 2000 ludzi na Szląsk który opanowali Pszczynę, [illegible] z tamtąd 300 jezdnych wpadło w Księstwo oświecimskie: lecz załoga oświecimska resztą przeszłych [?] im pomiędzy stawami 200 wysiekła, resztę w niewolę zabrała. (Kromer pag. 542. Bielski pag. 461. Dług. f. 511. Miechovit. p. 323.) namawiał Matyasz Komorowskiego w Polsce, który się już skłaniał r. 1477 do szkodliwych układów, dowiedziawszy się o tem Król wysłał Jakuba Dębińskiego wojew. sandom. który mu zabrał Żywiec Barwałd Szaflary. Komorowski skarżył się u Króla w Krakowie ten wrócił mu tylko Żywiec a za resztę dał mu Krasnystaw.

Mikołaj Komorowski starosta oświecimski 1600.

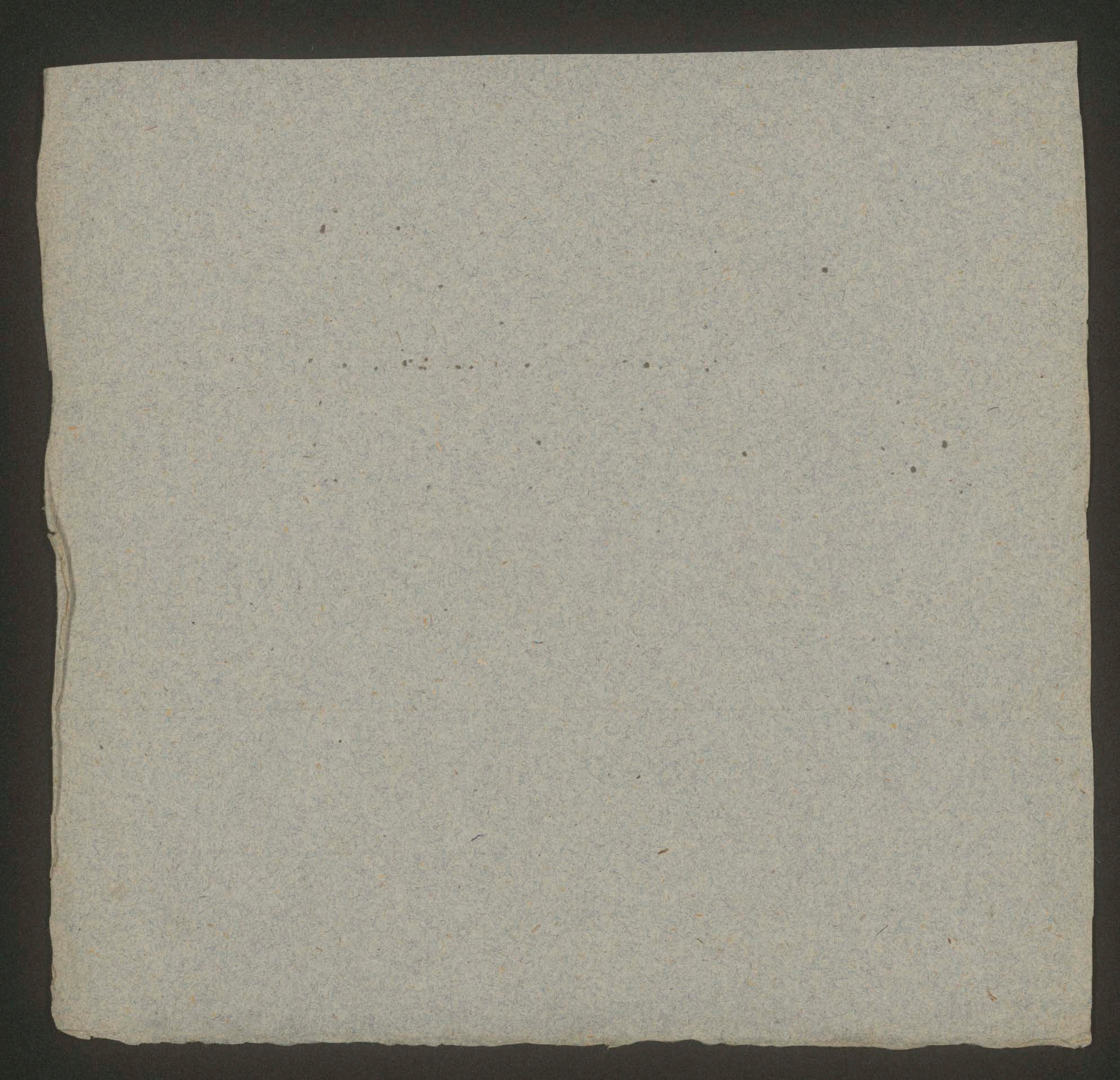
na krzcinach królewny Jadwigi (córki Kazmierza Jagellończyka byli książęta szląscy: Przemysław cieszyński, Wacław zatorski, Jan raciborski, Jan gliwicki i Jan rybnicki (Długosz p. 184)

R. ~~1478.~~ 1479

Zaraz po ~~weselu~~ zjeździe Krola Macieja z Królem czeskim Władysławem w ~~Wrocławiu~~ Ołomuńcu
udzielił król Maciej w Ołomuńcu w dzień S. Jakuba 1479 przywilej
niektórym Książętom szląskim mianowicie Janowi Księciu na Oświęcimie
i Gliwicach Przemkowi Księciu na Oświęcimie i Toszku (którzy osobiście
byli na uroczystym zjeździe obu Krolow w ~~Wrocławiu~~ w Ołomuńcu 1479)
mocą którego ich w posiadłościach potwierdził i opiekę swą obiecał oraz jeżeli
po śmierci jego te księstwa Koronie węgierskiej przypadną zaręczył iż potomkowie
jego też książęta przy swych dawnych przywilejach pozostawi

Klose III Bd 2 Thl pag. 284.

Po śmierci Macieja gdy Władysław Krolewic polski a Król czeski
rządził Szląskiem ustały pretensye Czech do Oświęcimia i
Zatora jej dla pokrewieństwa z Polską

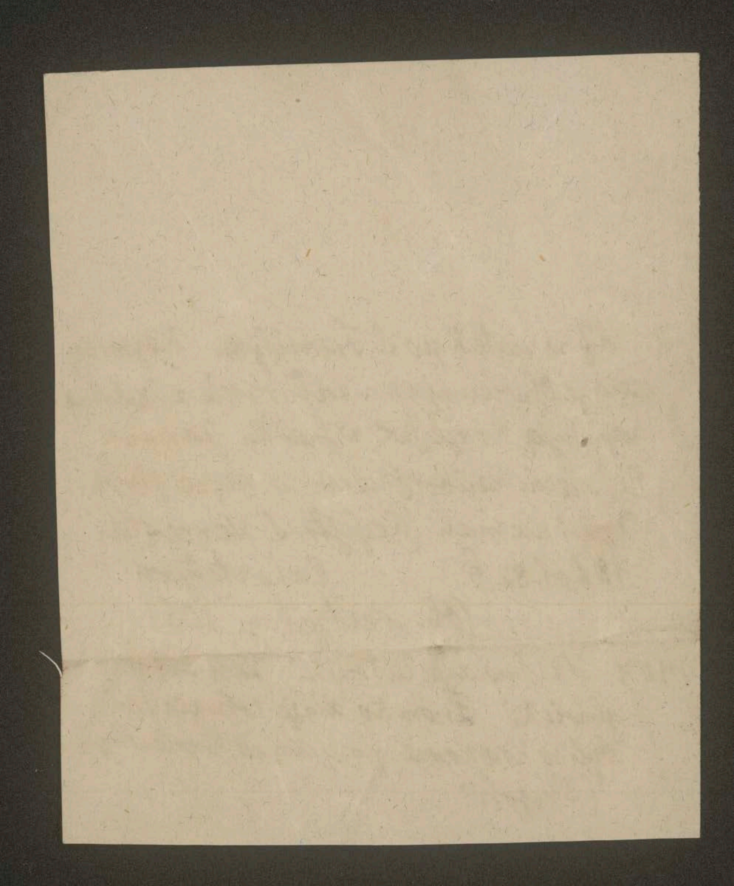

88

1262 Jarosław kasztel oświęc. (Stenzel Heinrichau p. 68)

R. 1487 w piątek po S. Franciszku Kazmierz xiążę Oświęcimskie i zatorskie z Machną zapisują kraje swe w spadku Janowi (III) xięciu raciborskiemu w razie gdyby dzieci nie mieli (Regist. S. Wenceslai 48 fol. 82. b.) Expektatywa (Ob. Weltzel p. 105)

1464 Wacław xiążę zatorski, Jan xiążę gliwicki, Przemko xiążę toszeński byli w Krakowie przy chrzcie Królewicza (Długosz)

1439 Wilmsdorff (Wilamowice), Dambkendorff (Dankowice) Neustadt (Zator)

1499 fer. 5a in die S. Arnolphi - Anna relicta ol. Wladislai ducis Zathoriensis invadiat 3 vittas alias tkanki perlowe civi crac. Korbel in 37 flor.
(Acta consul. Crac. T. III p. 566)

1497 fer. 4a in die S. Annae - Margaretha delicta Kazimiri ducis Zatorien mutuat, a Wenceslao Lawzner cive Cracov. 140 flor. in auro et 117 flor. in mediantibus (po 30 grosz)
(Acta Consul. Crac III p. 503)

R. 1498 fer. 4a in die Petri ad Vincula - Paulus Swarcz zupparius Cracov. zapłacił na ten dług za księżnę Lawzner: rowi 140 flor. in aur. 123 flor. in mediantibus et 6 flor. i odebrał zastawiony (przez nią) dokument królewski. (III p. 532)

1508 fer. 5a post Jacobi - Petrus Staruchowski familiaris ol. Machnae ducissae Zathoriensis quietat Andream Kościelecki castel. bżecen. de 150 flor. ipsi in testamento per ol. Machnam ducissam legatis (Exekutorami testamentu byli Kościelecki Andrz. Jan Boner i Jan Sontagk)
(Acta Consul IV. p. -)

Ziemia oświecimska i zatorska była około r. 1440 zbioro:
wiskiem rozbójniczego rycerstwa, które z zamków miano
wicie z Barwałdu napadało na przejeżdżających kupców
i na kraje ościenne, w których to rozbojach brali udział i ksią:
żęta. Dersław z Rytwian chcąc te rozboje poskromić zajął
dla Króla Władysława Zator. Król jednakże niechcąc wdawać się w
sporów z Cesarstwem – zwrócił r. 1440 Zator książętom oświe
cimskim pod warunkiem że złożą hołd i zamek Barwałd
na nowo wydadzą. – W kilka lat Janusz Książę Oświecimski
niepokoił granice, lecz zmuszony orężem zrezygnował księstwo
na Kazimierza Króla 1451. Gdy jednak nie poprzestał napadów
oblegało go wojsko polskie w Oświecimiu, a Janusz w nieobecności
Króla udał się do Krakowa, obiecał pojechać do Króla na Litwę, złożyć
hołd i księstwo Królowi sprzedać albo koszta wyprawy 1100 czerw.
zł. zapłacić. R. 1457 sprzedał Królowi Polskiemu swe księstwo
za 50000 grzywien szerok. groszy praskich (czyli 2,400,000 groszy)
R. 1494 kupił Jan Olbracht księstwo zatorskie za 80,000 czerw.
zł. węgier. czyli 2,400,000 złp. w ten sposób iż Książę Janusz i jego
żona miał posiadać w dożywocie toż księstwo, i co roku od
Polski 200 grzywien i 16 bałwanów soli pobierać.

W obu księstwach istniały 2 sądy ziemskie (judicium terrestre)
w których aż do unii 1565 zasiadał Książę albo starosta, sędzia
i ławnicy ziemianie – R. 1499 uchwaliła szlachta oświecimska
aby każdy ziemianin ławnik który się nie stawi na roki zapła:
cił dla drugich ławników karę 1 achtel piwa – w zatorskiem zaś
r. 1508 ten achtel piwa zamieniono na kopę groszy do skrzyni
ziemskiej. Zasiadało zaś na rokach 8 do 15 ławników ziemian.
Odbywały się sądy czyli roki (termini) 4 razy do roku, mianowicie
w Oświecimiu we wtorki 1) po Trzech Królach 2) po przewodniej niedzieli
3) po św. Janie Chrzcic. 4) po św. Michale. – w Zatorze we czwartki w suche
dni: 1) po popielcu 2) po św. Duchu. 3) po Podwyższeniu Krzyża św. 4) po ś. Łucji.

Eodem anno 1513 ducatus Zatoriensis jure feudi ad regnum Poloniae devenit, hoc modo. Janussius dux Zatoriensis vasallo suo Laurentio Miszkowski de Spitkovice rivulum aquae ex ducalibus piscinis in piscinas Laurentii decurrentem ex certis quibusdam offensionibus ademerat. Laurentius damnum et injuriam hanc Regi ad Lithvaniam eunti in Radom quaestus est. Controversiam rex propter celerem transitum suum cognoscere non valens ad redditum suum in Poloniam distulit, mandavit tamen: ut dux interea temporis a vi et injuria abstineret, et aquam ademptam redderet. At dux contemto regio mandato, aquam non reddidit. Observabat itaque Laurentius occasiones ulciscendi ducem dominum suum. Accidit ut cum dux venationi insisteret, hunc Laurentius accedens, blande compellans abducensque e conspectu comitum in sylvam tanquam secreta aliqua ei communicaturus, gladio per utrumque latus confossum dominum suum occidit XVII Septembris

et per loca sibi cognita insequentium se manus effugit. Itaque morte ducis – haeredem non reliquerat – ducatus Zatoriensis jure feudi regno Poloniae tanquam membrum corpori suo reunitus est. Laurentius odio hominum infamia et caeteris actus periculis, tandem post partam anno sequenti 1514 insignem de Moscis victoriam, cujus et ipse depugnans fortiter pars nonnulla erat, rogantibus pro eo belli ducibus impunitatem est a rege consecutus. Caeterum abhorrebant ab eo et regis et aliorum animi tacitis cum judiciis damnantium.

Hunc cum regina Bona initio adventus sui in Poloniam inducta commendatione Laski archiepiscopi, magistrum curiae suae creari a rege posceret, rex ei respondit: nescitis quid petatis, homicida is est, dominum suum dolose occidit. At illa expavescens omnem occursum ejus execrabatur.

Acta Tom II p. 143.

Oświęcim prawo dawne Przyłuski w statucie pag. 789 pisze iż Królowie polscy otrzymawszy Zator i Oświęcim obywateli niechcieli gwał=tem wcielić do korony polskiei: „Ne tamen divi reges nostri „incolas earum provinciarum invitos pertrahere videren=„tur, integram eis optionem reliquerunt, ut si velint in jure „suo antiquitus recepto (quod non mediocrem ipsis servitu=„tem imponit) permaneant vel juri ac civitati regni acce=„dant." Itaque nisi fallor primum Komorovii, hos vero secu=„tus magnificus Severinus Bonar de Balicze castell sande=cens. et horum ducatuum capitaneus aliique nobiles exemplo illorum una cum suis bonis ad civitatem seu municipium Regni sese transtulerunt i byli by się i wszyscy inni świat=lejsi obywatele przenieśli ad hoc municipium Regni gdyby był Mikołaj Myszkowski de Mirow kasztelan radomski i międzyrzecki starosta oświęcim i zatorsk. prudentia sua illorum provincialium

./.

juris ruditatem tractaret et rigorem aequitate temperaret, omniaque clementius quam jus provinciale exigit faceret. Za którą roztropność Król dał mu godność senatorską.

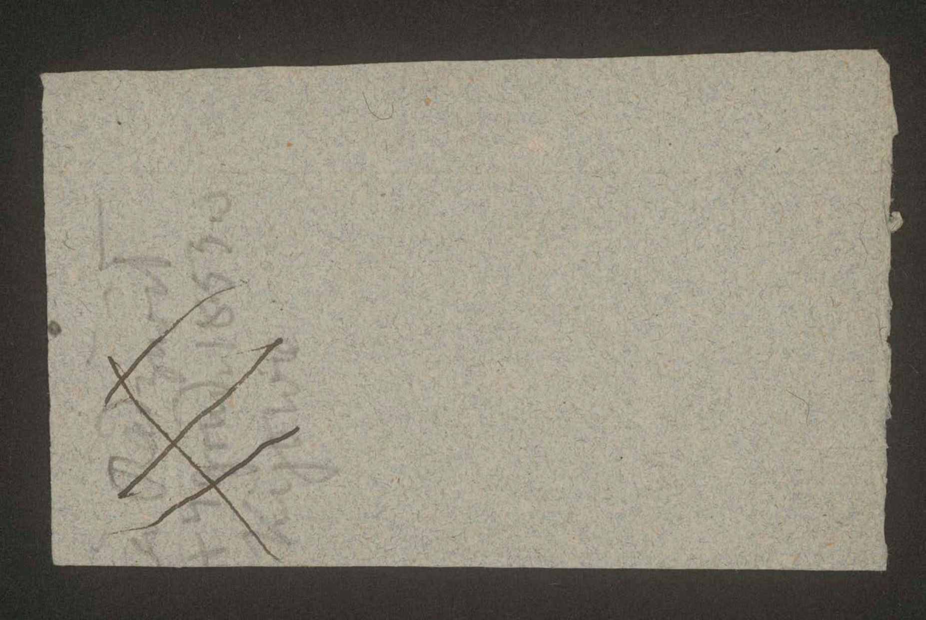
...terii tyniecensis
...nico erectum vendit
...wedz

92

I Acta Tomiciana Appendix p. 24-26.

De devolutione ducatus Zatoriensis ad regnum Poloniae. Janussius dux approbat pacta cum Sermo Joanne Alberto facta

Joan. Alb. rex. Pol.

Expletis his comitiis (w Radomiu 1513) Sigismundus in Lithvaniam secessit, Laurentius Miskowskeus vir militari disciplina insignis variis injuriis a Janussio principe Zathoriensi duce affectus, ad regem Radomiam pervenit supplex a rege omni voto justitiam precatus; res ad reditum in Poloniam rejecta, duci ut ab injuria interim abstineret perscriptum, at cum regis discessum ille cognovit, ad pristinam molestiam reversus, aquam quae certis alveis Laurentii piscinas incurrebat abduxit. Tum Laurentius facinus maximum aggressus, ducem venationi intentum adiit, dumque duo simul longius a familiaribus abscederent, verbis (ut Laurentius memorat) supplicibus ut ab injuria abstineret admonuit. Sed dum dux his majora inferre minaretur, arrepto mucrone Laurentius ducem per latus utrumque inter scapulas sibi belli finem facturum dicens transfixit. Princeps Janussius in terram mox ex equo delapsus, anteque sui adessent

expiravit, et Laurentius per loca cognita sequentium manus evasit. Cessit ex foedere Sathoriensis ducatus ab eo tempore regibus Poloniae, Laurentius vero neque hac morte pacem adeptus, sed pro ea re aliquamdiu variis periculis laboravit, donec ad extremum in bello Moschovitico Anno salutis 1514 in Lithvania magna audacia fretus egregium in hostibus facinus perpatraret, ex eo a ducibus bellique praefectis supplicantibus regi reconciliatus est. Inciderunt haec in annum 1513. diem 17 Septembris

Jodocus Ludovicus Decius: De vetustatibus Polonorum, de Jagellonum familia et de Sigismundi regis temporibus. Cracoviae 1521. fol. pag. 86.

Tak samo i jak się zdaje z tego źródła opisuje Bernard Wapowski Fragment. p. 552. – Krótko bez szczegółów nadmienia o tem podług Decjusza Sarnicki Annales p. 384. Bielski także krótko. – Stryjkowski przetłomaczył to z Decjusza.

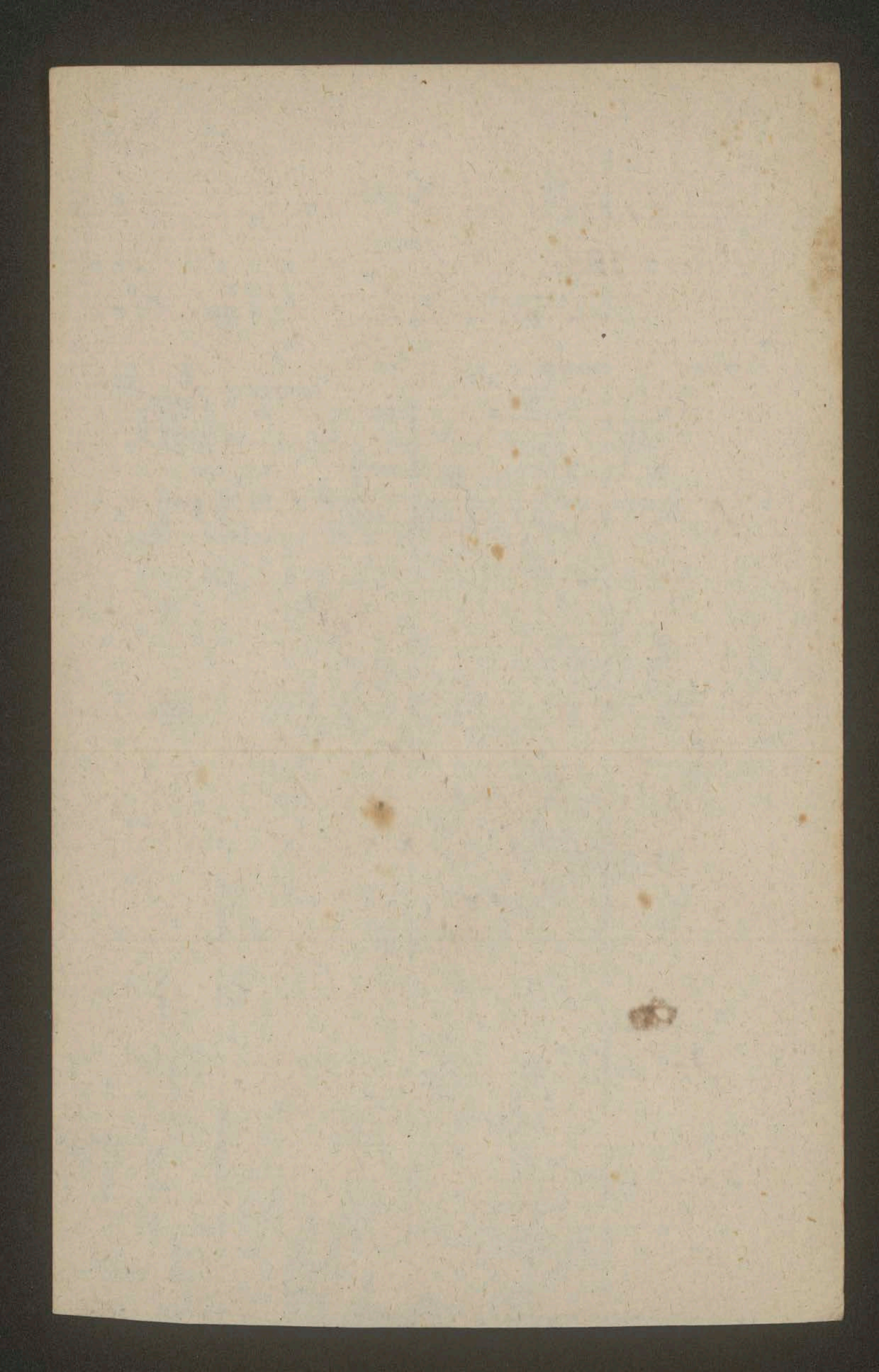
Świadectwo Decjusza oraz Acta Tomitiana mogą w tém być źródłem jedynym.

Jan Boner Landanus z pod Wissenburga przybył około 1430 do Polski gdzie kupcząc bardzo mu się szczęściło, był lubiony od Kazimierza Jagiellończyka Jana Alberta i Alexandra Królów. Ten sprowadził do Polski braci swych Jakoba, Fryderyka i Andrzeja Jodok Ludwik Decius był lat 14 jego sługą (Decius p. 119)

Jan Boner r. 1515 został żupnikiem

Ten Jan Boner wykupił xięstwo Oświecimskie dla Zygmunta I od Pawła Czernego Szwarca mieszczana krakowskiego za 14,000 dukatów wraz z salinami ruskiemi a hrabstwo Spiskie za 12,000 dukatów od Jana Jordana z Zastawu, zamek Ritter za za [illegible] 100 zł. wykupił Sandec za 4000 złotych

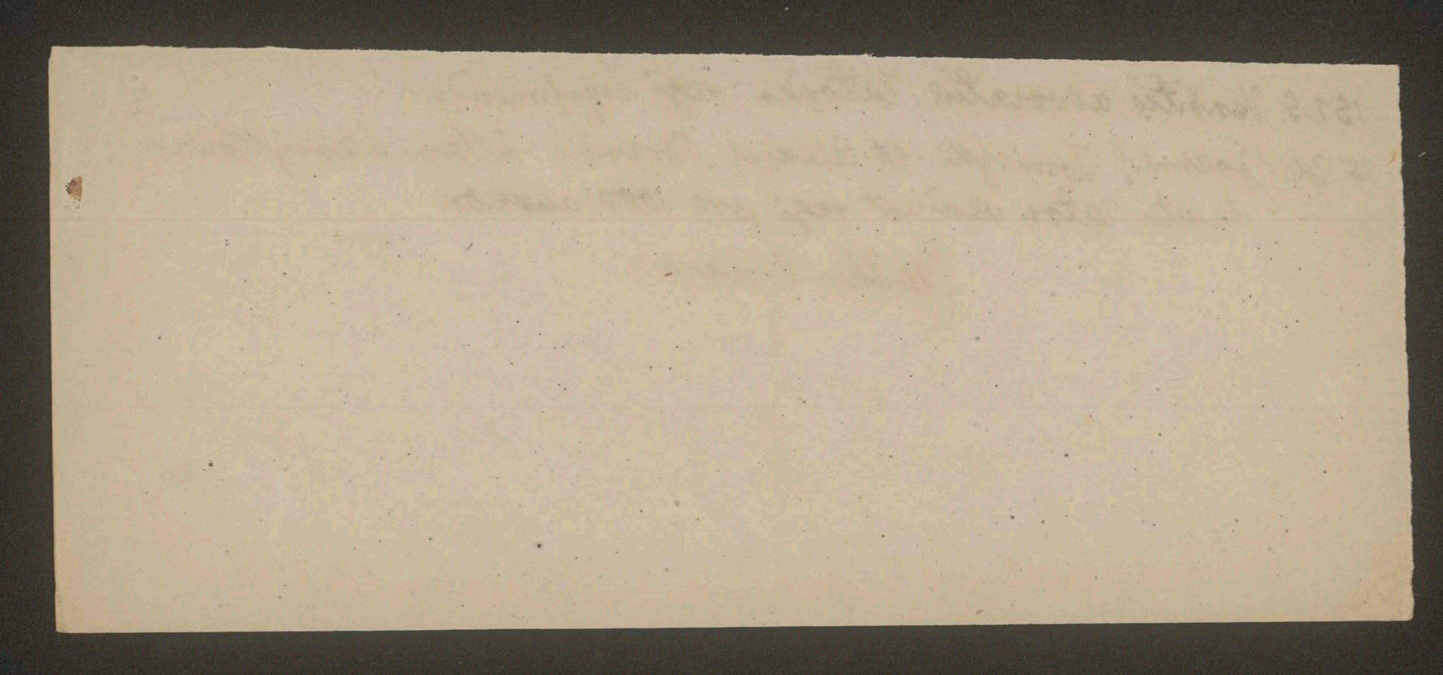
Spitkowice Arx murata za Sarnickiego

1525 Venditio advocatiae Zatorien. regi Sigismundo
1530 Joannes Tomiczki et Alexius Brandis villam Lanczkow in ducatu Zator. vendunt regi pro 1000 aureor.

(Mss. Cromera)

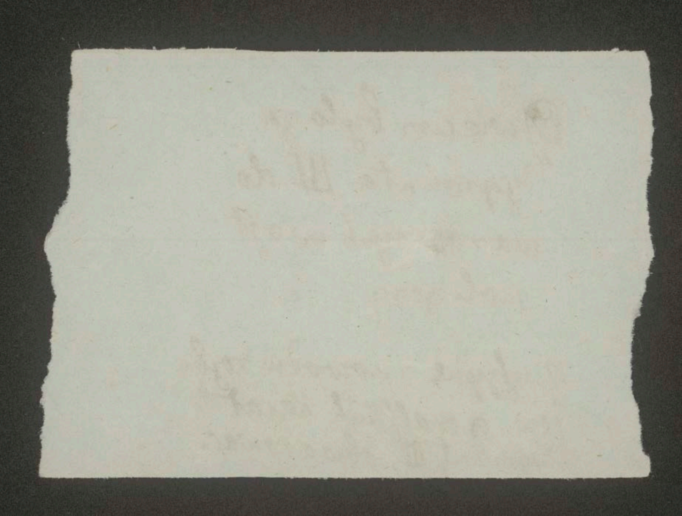
95

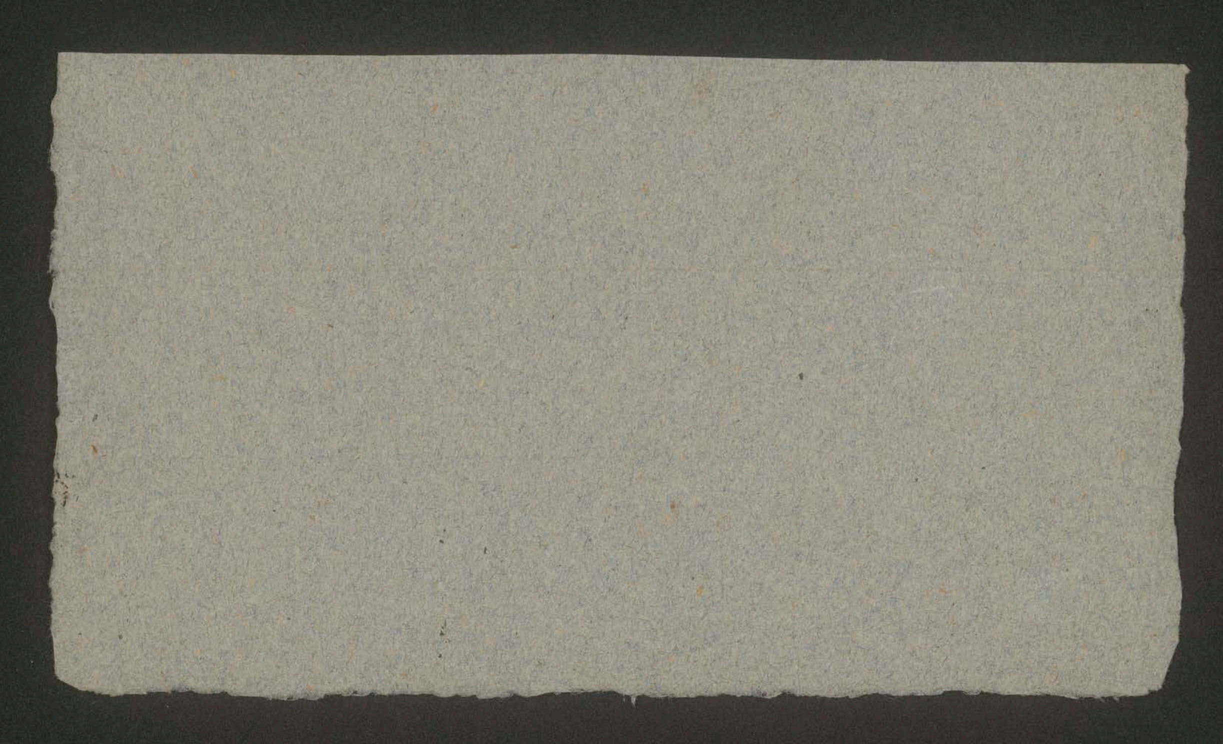
96

Oświecim było za
Zygmunta III do
warownych miast
poligony

Musiał z powodu rozbo-
jów góralskich kazać
Zygmunt III obwarować.

Oświecim był pierwszym miastem gdzie przyjmowano z zagra-
niey przyjeżdżające osoby Królewskie. R. 1543 wyjechano tu
naprzeciw Elżbiety rakuskiej córke Ferdynanda króla rzymskiego
zaślubionej Zygmuntowi Augustowi. Z Krolową przyjechali xiądz Wilamowski
wielcy posłowie biskup i wojewodowie, oraz Jerzy margrabia brande-
burski biskup ołomuniecki i wrocławski, graf Salm, i wiele
innych xiążąt i Panów. Naprzeciw Krolowej wyjechały do Oświęcima
Wojewodzina Krakowska Szydłowiecka z domu, pani Tarnowska
i xiężna Oleśnicka (?)

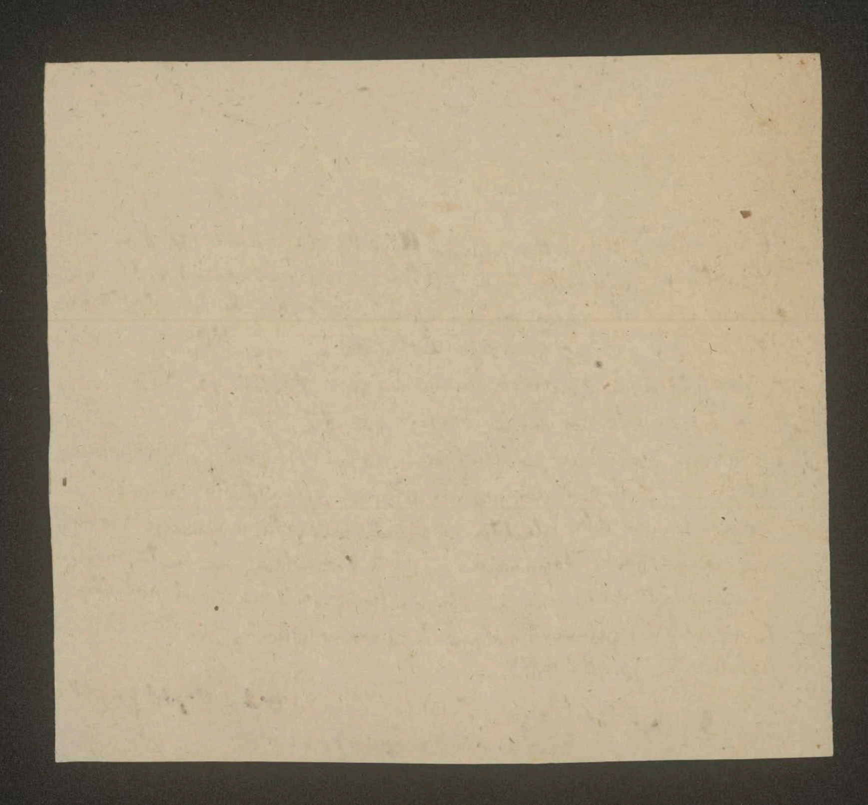

1564 wielkanoc = 2 kwietnia
Piotrkowski sejm 22 listopada 1562 sławny burzliwy bujny

Kasztelan Krzysztof Komorowski

List Zygmunta Augusta pisany a 1562 do (Kanclerza Kor. Jan Ocieski)
starosty oświecimskiego aby 5 Octobra dzień naznaczył w Oświęcimie zjazd dla ziemi oświecimskiej i zatorskiej by szlachta z tamtąd wysłała swe posły na sejm Piotrkowski p. 80
List do kasztelana oświecimskiego tejże treści p. 81.
List do Porembskiego tejże treści p. 82.
Informacyja poselstwa Krolewskiego do szlachty na sejmik oświecimski – Prosi król aby wysłali posły na sejm w Piotrkowie 15 Novembra. – Aby szlachta na sejmie pokazała przywileje krolewskie na dzierżawy, dożywocia i urzęd a krolewskie, na myta, przywileje miast na jarmarki, aby ci wszyscy byli na sejmie pod utratą przywilei, zaleca im połączenie się z Królestwem na tymże sejmie p. 82–88.

1559 był Baltazar Porębski na Porębie i dziedzic na Grójcu podstarości oświecimski.

1562 w utery prwni po Prowodnej Nedieli, w Oswietimi w roki zemske. – Jan z Otiesryna Kanclerz Krol. Pols., Krakowsky obeczny, Oswietimskeho a Zatorskeho Knižectwi Sambor(?)ski i Olsztynski starosta podkomorzy zeme Krak. a Janus Brodeczky z Gwory a na Czanczy Saudi Knižectwi Oswietimskeho zatwierdzają zgodę pomiędzy Mikolassem Biberssteyn z Bogussow a w Stareywsi dziedzicem i Janem Raiskim z Raiska a w Dankowiczach dziedzicem. Co się tyczy przykopy, która prowadzi wodę na młynek w Dankowicach (Raiskiego) ma być tam gdzie jest spad czyli swodnicza od której prowadzona jest woda przykopą na młynek w Dankowicach, ma być wedle której z dawna wstawione jest pidlo, na którem pidle jest dziura przewiercona od której dziury niżej półtokciem ma być deska czyli stawidło włożone, przez które stawidło wierzchem woda do pidla padać ma, a z pidla do przykopy młyńskiej wyżej opisanej. Połowica tej wody ma iść na rybniki Biberssteyna, a druga połowa na dół na rybniki Raiskiego w Dankowicach. [też woda płynęła i na rybniki Jawiszowskie] – 2) Karczmarz w Dankowicach Biberszteyna ma dziesięcinę duchowną do Biskupstwa i Scholasteryi Krakowskiej należącą płacić po 2 grosze i po 4 szelągi polskie. 3) Mikolasz Biberszteyn Janowi Raiskiemu z Dankowic sprzedaje za 100 złotych (złoty po półkopy) poddanego swego

Martina Nemcza poddanego sedlaka w Dąmkowicach – z dozwoleniem Anny Biberszteynowej żony swej.

Świadkowie: Stanisław Welkonocki podstarości oświecimski, Baltazar Porembski na Grojcu, Stanisław Jordan na Malcu, Walenty Skidziński na Skidniu, Jan Nidecki na Nidku, Jan Porębski na Porembie, Stanisław Rajski na Rajsku, Tobiasz Pisarzowski na Pisarzowicach, Piotr Malcznowski na Malcznowie Adam Kralik z Oświecimia pisarz zamku oświecim

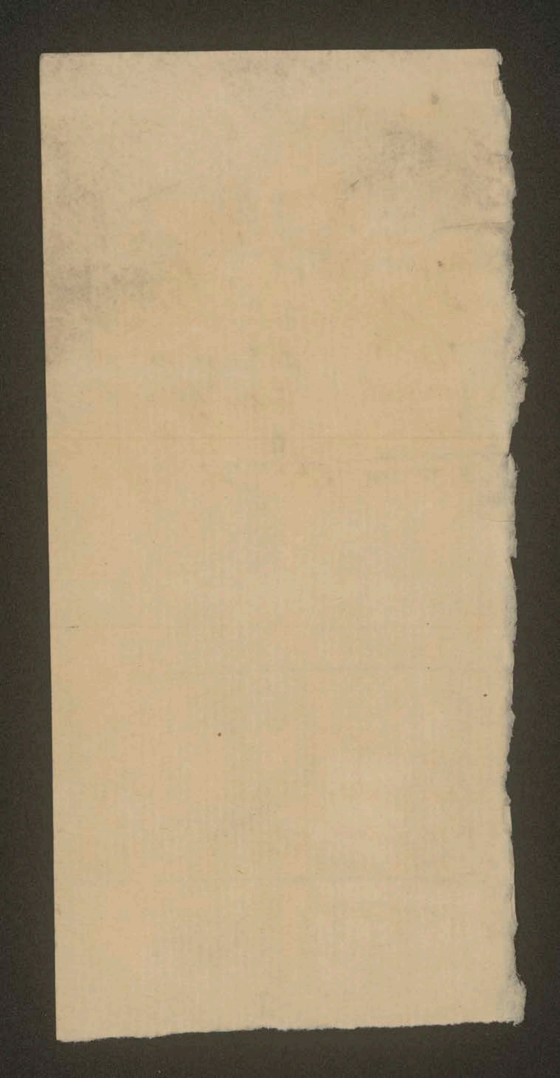
2 pieczęcie – czerwona Oueskiego – woskowa naturalna Brodeckiego herbu Jastrzębiec

(I przywilejów oryginał (wynotowane)

100

Oswiecim

Privilegium primum Incorporationis et Unionis Regno Ducatuum Oswiecimen. et Zatoriensis Conventus Regni ejusdem. - Petricoviae, in conventione Regni generali, feria 6ª ante dominicam Judica proxima 1563. fol. Kart 3.

Bochnia Mieszczanin bocheński zwany Mazur za namową żydów posłał najemnika do kościoła który wykradł puszkę z cyborium i żydom przez Mazura oddał Żydzi przyjechali z Bochni złoczyńcy przy mękach skonali i potem spalili

R. 1580 w Oświęcimiu spalono 2 świętokradców którzy kościół wyłupili i żydom puszkę sprzedali

Pełka Gładysz i syn jego Paweł Gładysz w Bochni 1403.

w Bochni przez nieostrożność Gornika zapaliło się w żupach ogień trwał kilka dni i był wtedy
żupnikiem Bocheńskim i Wielickim Mikołaj Serafin z Dąbrowki miecznik ziemie Krakowskiej a
Karbarzem Bocheńskim Paweł Gładysz.

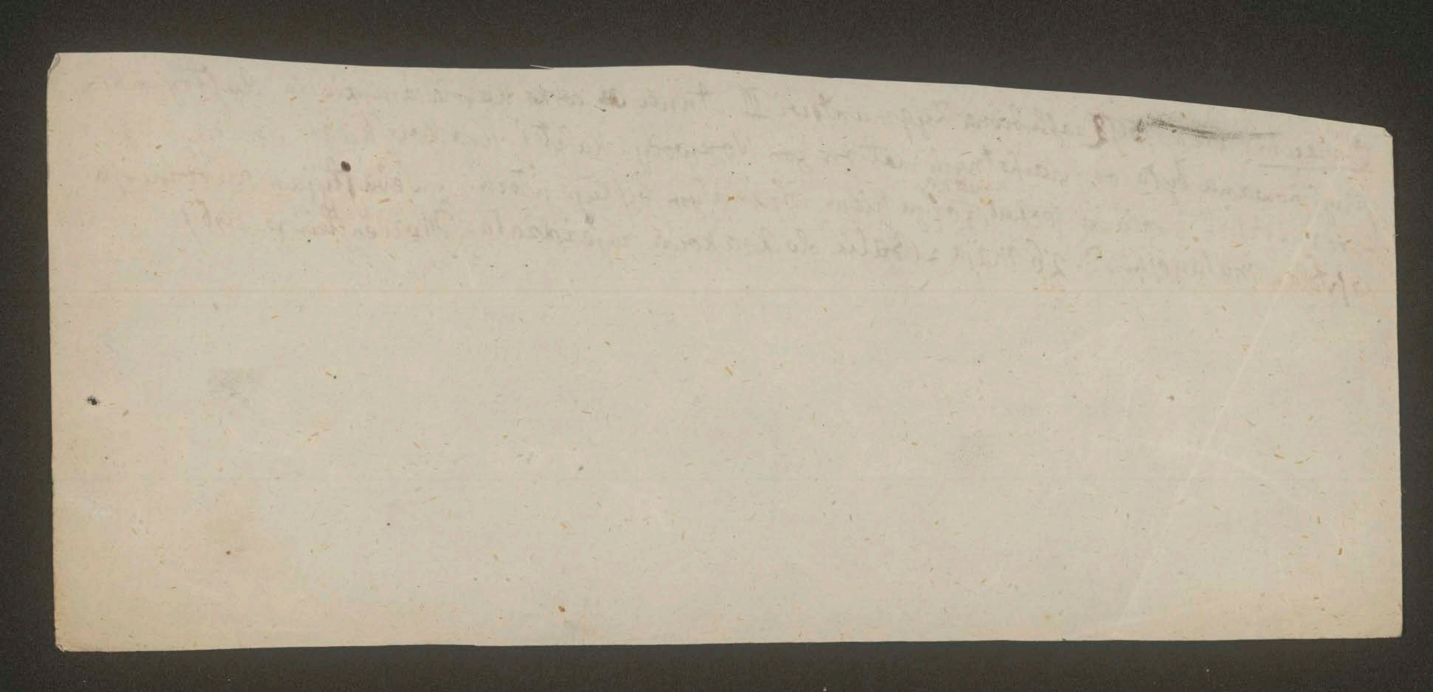
Mikołaj Gładysz był karbarzem Bocheńskim.

R. 1644 d. 16 Grudnia zajęły się żupy na dole w Wieliczce wiele zginęło przy gaszeniu trwał ten
pożar ~~[illegible]~~ przez półtrzecia roku kaszty i podpory obrócił w perzynę ~~[illegible]~~ powzięli się wy-
prowadzać bojąc się o zapadnięcie Wieliczki był wtedy żupnikiem Adam Kazanowski marszałek nadworny
podżupek Alexander z Raiborska Morsztyn Bachmistrz

Stanisław Lubomirski wojew. i starosta Krakowski w wsi swej Swiercza znalazł sól i szyb
szybem S. Kunegundy nazwał.

Oświecim. Tu r. 1592 zaślubiona Zygmuntowi III Anna córka Karola arcyxiężęcia Austryjackiego przyjmowana była od szlachetnych matron żon Wojewody: Kasztel. Krakowskiego: Tęczyńskiego i Zerdani (?). Z Królową jechał a metrka 30 z Jakiem wspaniałym biskupo płock: i Sebastyjan Lubomirski Kasztelan małagoski. D. 26 Maja z Balic do Krakowa wjeżdżała. (Heidenstein p. 296)

102

103

Ducatus Oswieczensis et Zatoriensis descriptio 1592 (w obwodce.
Sta Por. pinxit. Ma. Qu: sculpsit (w obwódce)
4º podłużne
na drugiej stronie druk łac. opis i pag. 76.

Ducatus Oswięczensis et Zatoriensis. Amstelodami
ex. Petri Mortoi fol.

18
4

72
8

80

3

20
4

80

104

~~Szląsk~~

~~Johannes dux Oświęcim, Vladislaus dux Theschin, Getzko dux Ratibor z innemi Książętami Szląskiemi wymienieni są na ugodzie którą Jan Luxenburgski Król czeski zawarł z Kazimierzem Królem pol. 24 August 1335 Jan Luxenburgski odstąpił od pretensyj do Polski a Kazimierz Król pretensyj do Szląska. Ugoda ta drukow. w Schickfuss 3. c. 16 p. 141.~~

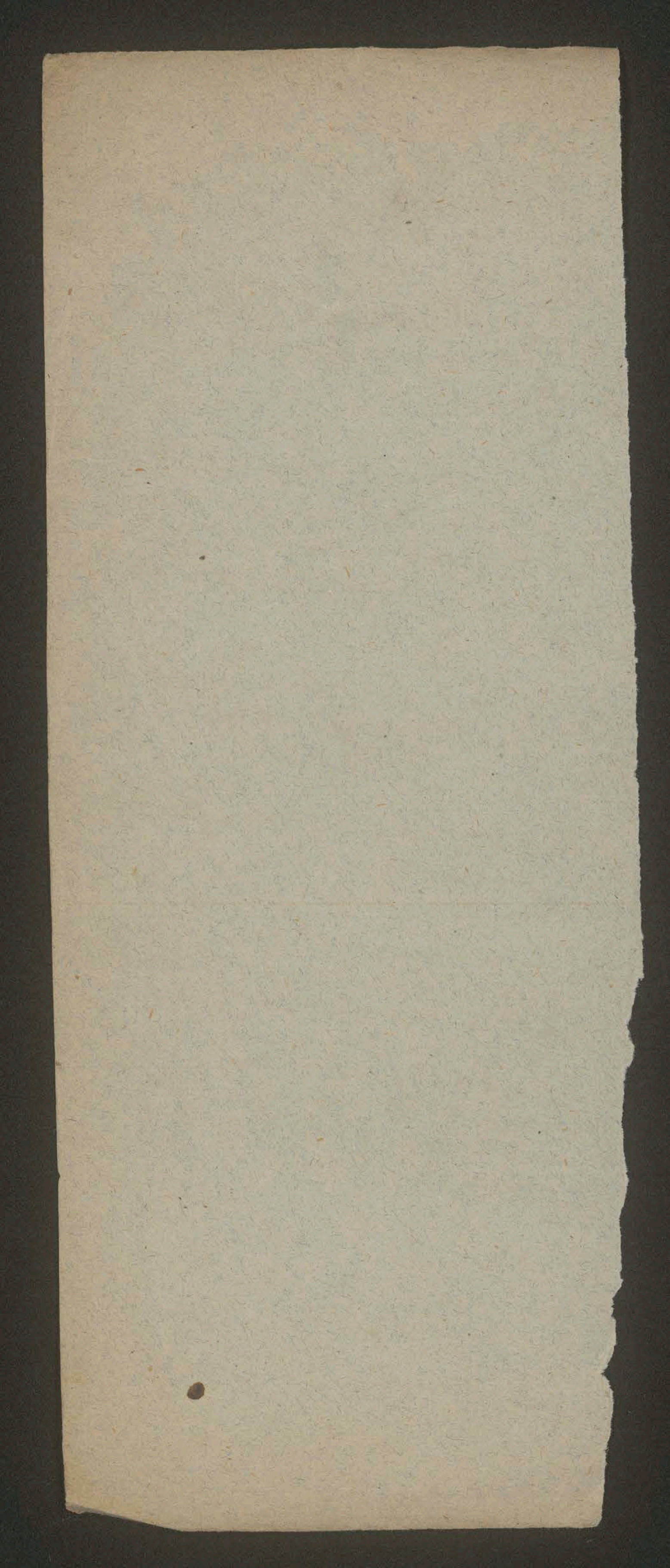
Oświęcim

R. 1574 Henryk Walezy po krótkim panowaniu bo 3 miesiące i 26 dni d. 18 Czerwca w nocy z 2 sługącemi przez Oświęcim umknął na Wiedeń Wenecyą do Francyi.

R. 1587 d. 11. Octob. (Tatarzy i Kozacy wpadli do Szląska złupili Bielsko i spalili Mysłowice (Pohl. IV p. 135)

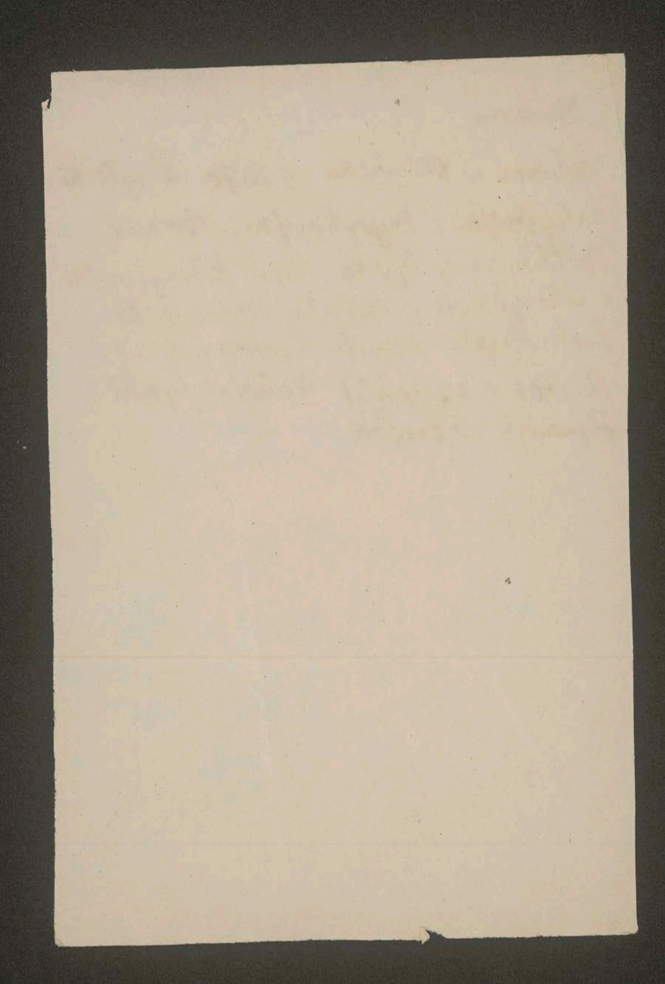
R. 1591. Anna (córka Arcyksięcia austr. Karola) żona nowa Zygmunta III d. 27 Maja przez Oświęcim do Krakowa przejeżdżała

R. 1620 w Wielkanoc wpadli Lisowczycy Kozacy do Szląska koło Sycowa wielką szkody po: czynili gdzie ich pobito a resztę pojmano i w Wrocławiu obwieszono, między temi rotmistrza Ligęzę. Powtórnie znowu w znaczniejszej sile wpadli 1622 do Szląska i koło Niemyślowa rabowali było ich do 11,000 (podobno z Niemiec wracali)

Oświęcim

Kalwini w XVI wieku r. 1570 Przyłęcki
Paliszowski, Myszkowski, Bonar,
Bethman z Osieka Jan Zebrzydowski
z Zebrzydowic, Mikołaj Brandys, ~~Ks~~
Piotr Strzała (Węgierski Kronika pag. 27.
R. 1605 d. 27 Aprilis Kalwini synod
odprawili w Porębie

106

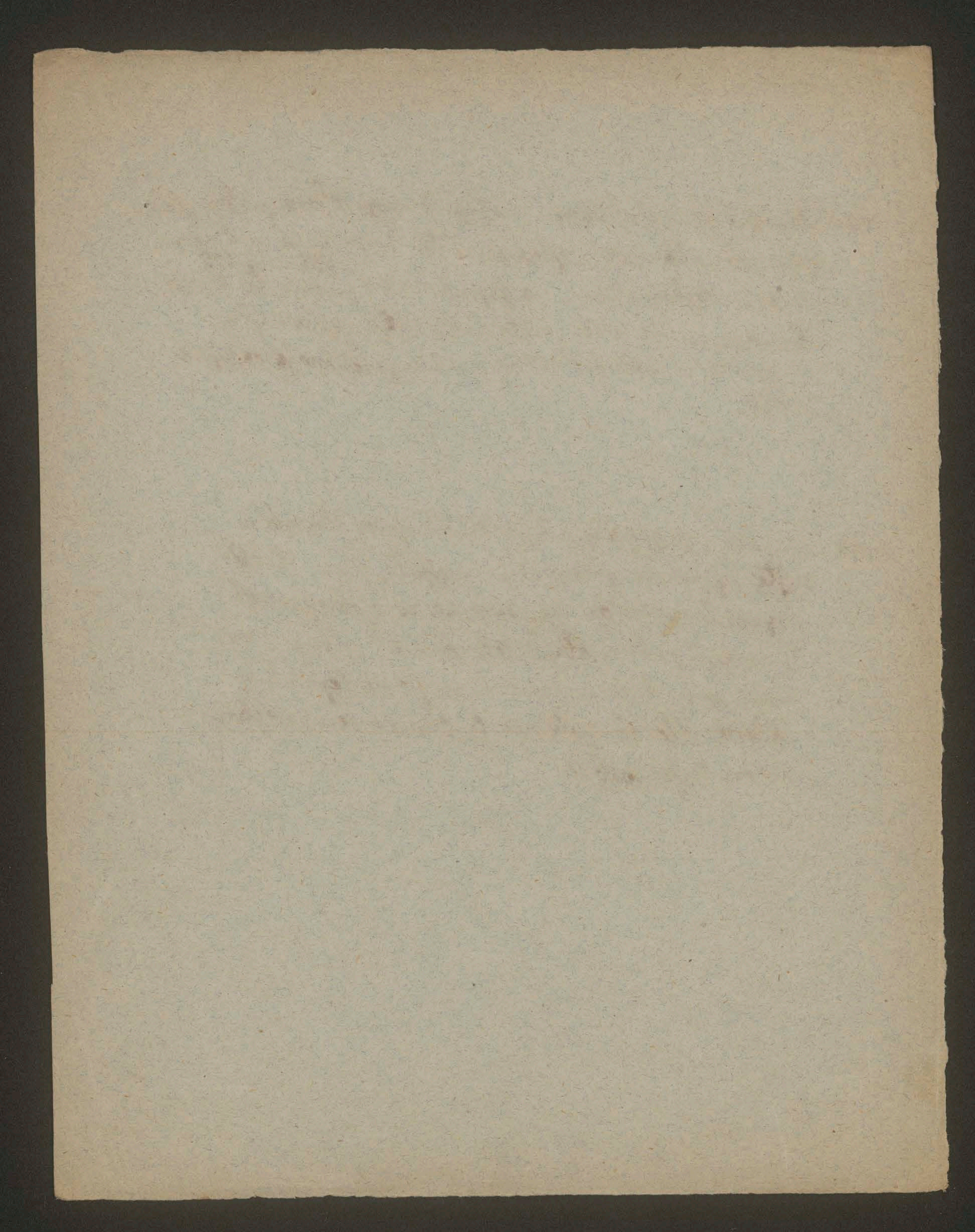
Eufrozyna Żona Oświęcimska leży pochowana w Krakowie u Dominikanów koło zakrystyi (Sacrarium) (czyli wielkiego ołtarza?) wraz z Księciem Polskim Leszkiem czarnym.

p. 93. Bzowski Propago.

W Oświęcimskim Klasztorze r. 1606 było 12 dominikanów.

1620 Staroście Oświecimskiemu na sejmie pozwolono pobor jeden (nad pobory łanowe) wybierać dla trzymania żołnierzy przeciw rozbójnikom, na sejmie 1624 i 1633 i 1635 znowu to approbowano rownie 1638. i 1640, 1641, 1654 jednak gdy przeciw tej uchwale protestacyje zaszły zniesiono ją na sejmie 1655.

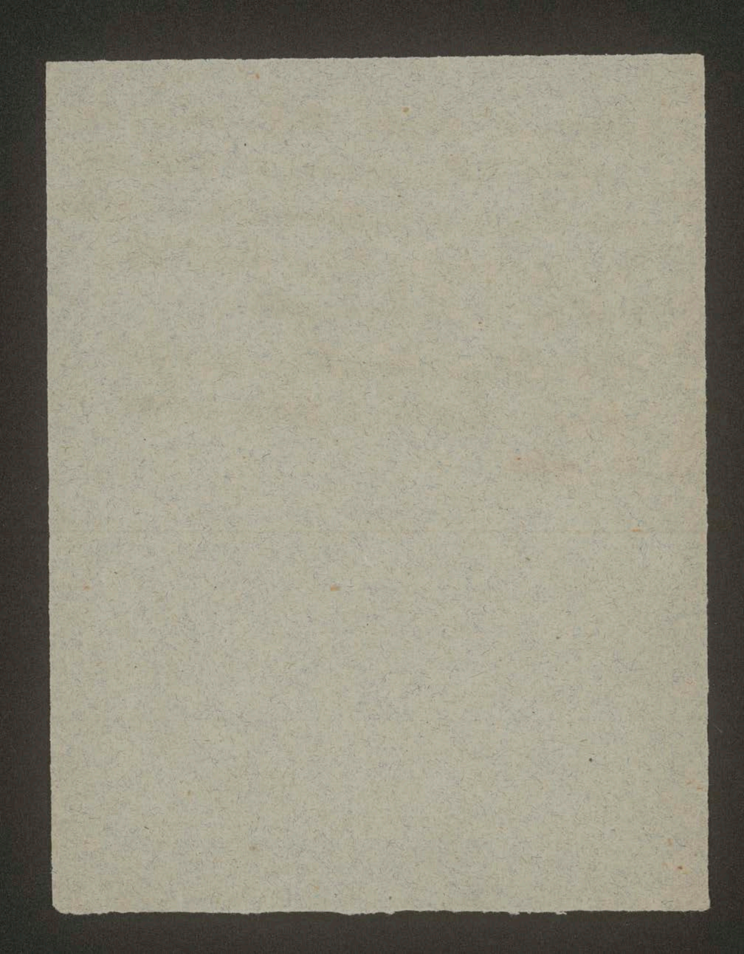
1638 Ponieważ księgi grodzkie tych księstw przez starość i częste używanie znacznie się popsuły sejm 1638 pozwolił przepisać na nowo na co osobnego pół łanowego poboru obywatele obiecali złożyć, równiej pozwolono im zgromadzić się na sejmik w Zatorze dla obmyślenia środków przeciw rozbójnikom toż samo 1640

108

Lisowczyków oddział 1621 wracając na wiosnę z Austryi pod wodzem Rusinowskim Stanisławem pułkownikiem w Zatorskim i Oświecimskim łupili broili darli i łotrowali dla braku żołdu

aż konstytucyja dla wstrzymania tych rozbojów uchwaliła oddzielny pobór na wojsko

1667 na sejmie na poprawę zamku podupadłego pogranicznego w Oświęcimiu pozwolono wybierać na Wiśle pod Broszkowicami cło od idących ze Szląska ryb od kopy po groszy 10 i dziesiąte drzewo. To cło tylko kupcy płacić mają i przez lat 30 wybierane być ma t. j. do r. 1697 i li tylko na poprawę zamku w Oświęcimiu obracane (Vol. leg. IV p. 937.) Wszelakoż dochody cła tego wcale nie szły na poprawę zamku i zamek już r. 1736 nadwerężony znacznie groził ruiną przetoż

1736 na sejmie znowu do lat 30 pozwolono toż samo cło wybierać i nakazano staroście oświęcimskiemu Adamowi Małachowskiemu aby prawnie u sukcessorów byłego starosty Lubowickiego który to cło przez lat 30 wybierała a na reparacyją zamku nie obracał zwrotu tego cła dochodów poszukiwał. ~~[illegible]~~ (Vol. Leg. VI p. 671) Małachowski obracał cło to na naprawę zamku jak to sejm r. 1778 uznał, prócz tego ugodził się Małachowski z miastem Oświęcimem iż mu odstąpiło cło od soli (idącej w bałwanach do Szląska) wychodowe. Później ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ pozwano sukcessorów o zwrót dochodów z cła solnego oświęcimskiego ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ i dekretem Komissyi

1764 skarbowej r. 1764 zwrócić nakazał; lecz sejm r. 1778 skas-

1778. sował ten dekret i sukcessorów zakwitował zupełnie

Ponieważ Komissya do uspokojenia sporów ze Szląskiem granicz=
na z r. 1627, nie doszła, więc r. 1629 nową na sejmie wyznaczo
no, której Komissarzem od strony xięstwo był Paweł Lesnio=
wolski starosta zatorski z innemi Komissarzami Janem Ten=
czyńskim wojewodą Krakowskim Jan Zebrzydowski miecznik
Kor. i inni – lecz i ta nie doszła. Więc r. 1633 nową wyzna=
czono (Vol. leg III. 803) i ta również nie doszła więc r. 1637
nową ogłoszono lecz niedoszły r. 1638, 1642, 1647, 1649, 1661. 1670
(najwięcej szło o poddanych którzy do Szląska i Morawy zbiegano skąd ich
dostać trudno było) 1677. 1683 lecz wszystkie te Komissyje
nic nic się nie przydały bo nie doszły dopiero od Jana III czasu gdy
rezydent polski zaczął być we Wiédniu zaczęto przez drogę dyplo=
matyczną o krzywdy się upominać.

Vol. leg III p. 614.

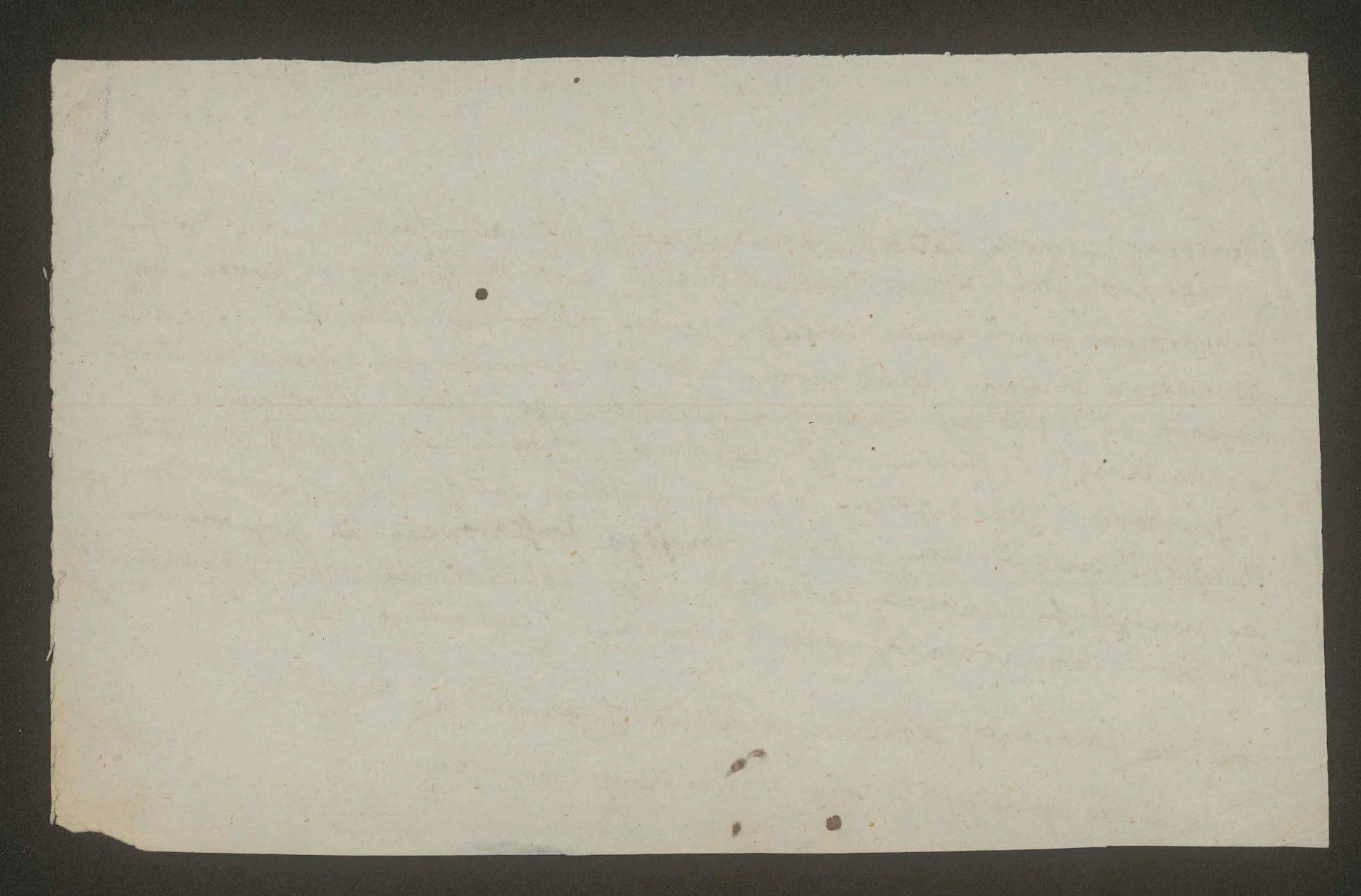
1676

R. 1690 na sejmie powyż wszystkie Komissyje po=
przednie niedoszły wyznaczono nową Komissyję i
do niej 3 Komissarzy. Toż samo r. 1703.

Areopag ziemski Zatorski od kilkudziesiąt lat zalimitowany przez naiaśnoi:
szego Krola JMci Polskiego Stanisława Augusta pana Miłościwego do swoiey pory
przywrocony przy licznym Kongressie podczas reassumpcyi sądów R. P. 1765 dnia
20 miesiąca Września w Kościele farnym Zatorskim zgromadzonemu godnemu Auditorowi
Kazaniem od X. Antoniego Masłowskiego Głąmbowskiego plebana ogłoszony a na
większy zaszczyt Przeswietnych Xięstw Zatorskiego i Oswięcimskiego JW. JMP. Adamowi
z Piszarzowic Piszarzowskiemu sędziemu ziemskiemu zatorskiemu i Oswięcimskiemu
Staroście Dzwinogrodzkiemu z głęboką submissyą konsekrowany. Za pozwoleniem
zas zwierzchności duchowney do druku podany. Roku Pańskiego 1766. W Krakowie
w drukarni Seminarium Biskupiego Akademickiego. (Kart nieliczb. 12) in 4o.

Jozef ~~na~~ Jasienney ~~Jaklin~~ski ~~Kasztelan Oswięcimski na~~ tenczas

Lugarda czyli Ludgarda Zebrzydowska corka sławnego Zebrzydowskiego.

111

Dla Księstwa Oświęcimskiego po zajęciu r. 1772 bił rząd Austryjacki Szelągi, Piętnasto grajcarówki i Trzydziesto krajcarówki od r. 1774-1777.

Dla zachodniej Galicyi bito r. 1794 Grosze i Trojaki.

W Rzeczypospolitej Krakowskiej bito 1835 Trojaki, Piątaki srebrne, Dziesiątki, Złotówki.

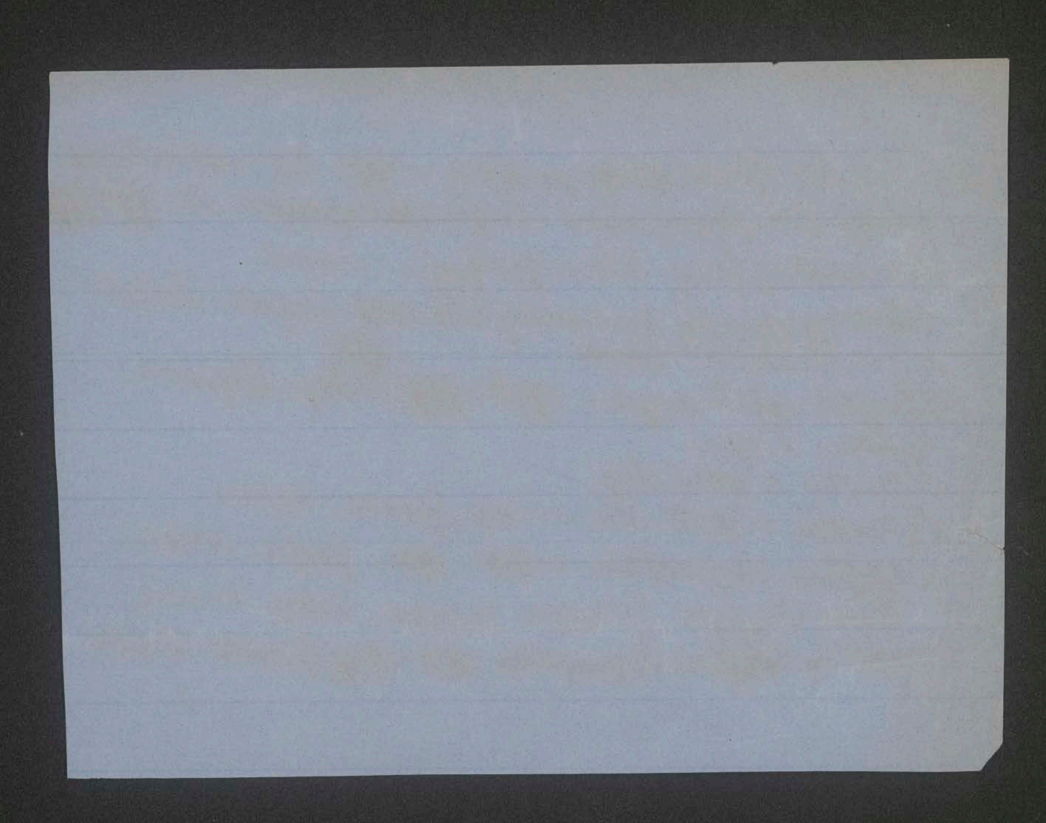
W Prusach południowych r. 1796 i 1797 i 1798 Szelągi, Półgrosze, Grosze i Trojaki

W Gdańsku r. 1801 Szelągi

W Gdańsku r. 1808-1812 Szelągi, Grosze, Szostaki

W Księstwie Warszawskiem r. 1810-1814, Grosze, Trojaki, Piątki, Dziesiątki, Półtalara, 1/3 Talara, Talary, Dukaty

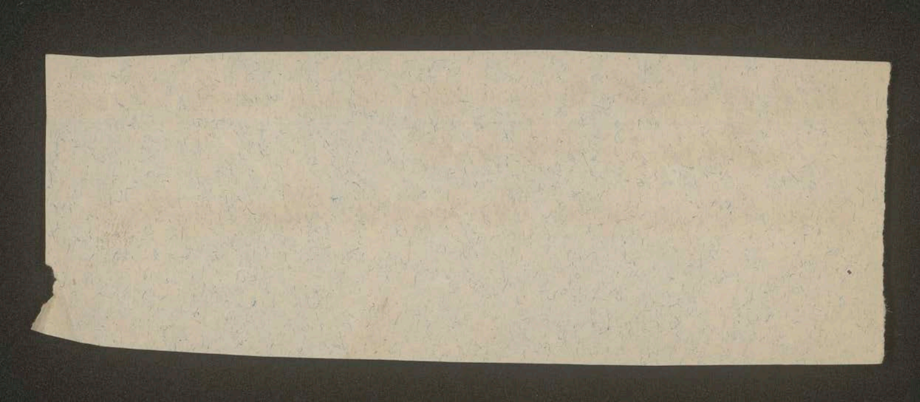
W Wielkiem Księstwie Poznańskiem 1816-1817 Grosze i Trojaki.

1785 d. 22 Augusti de mane circa horam sextam terrae motus fuit in 2ator brevis.

Krzyże Andegaweńskie, Borbońskie, Alwerneńskie

112

Dyaryusz

zdobycia Zamku Krakowskiego przez Konfederatów barskich i Wojsko moskiewskie, oraz Zajęcia Galicyi przez Austrię (spisany przez Piotra Małachowskiego kasztel. oświęcim.)

R. 1772.

Die 10 Januarii. Wszyscy którzy się tu w Bielsku znajdowali, wołkowani są z Cieszyna do Generalności, tam sessya ma być względem wyjazdu JW. Paca Marszałka W.X.Lit. którego wołkają do Wiednia. Tenże ex resultato Consilii ma wyjechać z JW. Panem Generałem francuskim zowiącym się Viomini. Fama volat, że listy JW. Zaremby Regimentarza są przejęte od Generalności do rossyjskiego wojska ordynowane; dano eo fine temuż JW. Zarembie Ordynans, aby ze wszystkimi Kommendantami swymi ściągał nad Wisłę pod Tyniec. Xżna Sapieżyna Krajczyna Lit. zjechała do Cieszyna, spodziewani także tu są z Gdańska Borchowa Podkanclerzyna Koronna, Sapieżyna Wojewodzicowa Mścisławska i Xże Prymas, o którym jeszcze pewności nie masz.

Die 15 Januarii. Raporty tu poprzychodziły, które wyrażają, że w Dębicy, w Wojniczu, w Tarnowie Moskwa oblokowała się, która z Obywatelami bardzo się pięknie obchodzi; w Kielcach zaś, w Nowém Mieście, w Pinczowie Moskwa się oblo„kowała i Pinczów fortyfikuje, na którą Oby„watele bardzo utyskują, bo nietylko furaże bio„rą, ale też pogłówne zadawnione, nie uważając na kwity konfederackie wybierają.
Przyszła w tymże czasie wiadomość, iż JP. Regi„mentarz Zaremba w Kościanach ufortyfiko„wał się i sam 600 piechoty oblokował, które„go rachują wyrekrutowanego wojska na 1000 Hussarów Kawaleryi a 600 piechoty Infante„ryi. Do tegoż JP. Zaremby posłano dla mocniej„szego ufortyfikowania się téj fortecy Półko„wnika Francuza cum onere dla sustentowa„nia jego wojska; o tém że JP. Zarembie mówią, że miał mieć pod Kościanami potyczkę z rossyjskiem wojskiem, która pomyślnie dla niego miała nastąpić.
JP. Generał Viomini wszystkich znako„mitych Obywateli obliguje, aby jak najwię„céj mogli podjąć się rekrut ludzi czynić i oświadcza się, że da nato pieniądze; już JW. Podskarbi i JW. Marszałek Nadworny, jak od„

głos publiczny sonat, mieli się podjąć tego re„
krutu i rekrutować mają Infanteryę.
Die 25 Januarii. Jest upewnienie, że w roku ze„
szłym die 15 Decembris zasiadł Kontumacyę JW.
Połocki Podczaszy Lit. a die 17 ejusdem JW. Krasiń„
ski Podkomorzy Rożański. Każdy z nich ~~ob~~ o„
sobną ma rezydencyę; do których przybył z Turek
Poseł jadący do Prześwietnej Generalności nazwi„
skiem Agapicza, który tamże wysiaduje kwa„
rantanę.
Die eadem na Sessyi Zgromadzonych prawie
wszystkich znaczniejszych Jchmościów do Ko„
ła Prześwietnej Generalności w Cieszynie a„
gitującej się pogodzili się z sobą zupełnie JW.
Radziwiłł, Sapieha i Ogiński. Na tej Sessyi
oddana jest Kommenda wojska komputowe„
go JW. Walewskiemu ad interim póki JW. Pod„
czaszy Lit. nie zjedzie.

Michał Kolumna Walewski starosta libiertowski

Na tej także Sessyi była rzecz o oddaniu dyspo„
zycyi Skarbu Koronnego JW. Podskarbiemu Ko„
ronnemu, ale przymięszała się prywata i prze„
szkodziła, że na to nie pozwolono, przeto JW.
Podskarbi z JW. Marszałkiem Nadwornym po
wysiedzianym tygodniowym czasie nad tą
robotą z Cieszyna do Bielska wyjechali, nie
będąc i razu na Sessyi.
W tych dniach Generał Viomini odebrał upe„

wnienie, że wielkie quantum pieniędzy dla nie„
go idzie; ubolewa nad tém wielce, iż z oporem
idzie werbunek ludzi. Tu w Bielsku stanę„
ło kanonierów Francuzów 60, a unterofice„
rów także Francuzów 60. in procinctu stoiac,
ci wszyscy do fortec mają być dysponowani.
Ex Resultato Rady Cieszyńskiéj przyjęto do
Rady Wojskowéj JW. Wilkońskiego Marszał„
ka Kijskie, ten die 26 Januarii przysięgę in
ordine ad hunc actum czyni.
Die 26 Januarii doszła wiadomość, że Mos„
kwa Dobra JWW. Podskarbiego Koronnego,
Marszałka Nadwornego i Marszałka Kra„
kowskiego odbiera w swoję dyspozycyę.
Offiiyalistóm tych Dóbr przysięga nakaza„
na super fidelitate reddendórum omnium
proventuum; i z tychże Dóbr co było, zabrano.
Diebus ultimis Januarii odbieramy tu po„
myślne wiadomości, iż nasi Barscy, jest
ich na 1000 osób, wysiadują kontumacyą,
którym Cesarz JMl. kazał dać pieniędzy, i„
le tylko potrzebować będą i wszelką wy„
godę.
Przyjechał do Wiednia Poseł Francuski, Prince
Louis de Rohann, który oświadczył, że Dwór
Wiedeński w interessa nasze pomyślnie
wda się, że wkrótce do tego przyjdzie kroku,

iż od nas przyjęty będzie Ablegat.
Tenże Poseł Francuski wyraził, aby donieść o całej potrzebie i wielości na miesiąc expensy, którą pieniężną zupełnie wystarczającą przysyłać upewnił. –
Że Poseł cesarski Lobkowicz z Peterburka pisał, iż Moskwa punktów przedugodnych akceptować nie chciała; ztąd wnosić można o wdaniu się innych Potencyj w wojnę. –
Że siedm regimentów cesarskich poszło nad Dunaj dla obserwy dalszych kroków.
Die 1 Februarii. Jest upewniająca nas powieść, że Marszałek Krasiński po wysiedzianej kontumacyi już stanął w Preszowie, zbliżający się do Generalności.
Z Warszawy Referendarz Litewski wysłany w delegacyi od Króla do Wiednia, już stanął w Krakowie. Sztackenberg, kommendant Krakowski pisał do Narodowych, żeby dla tegoż było bespieczeństwo na dwie mile przy granicy, gdzie nie może konwój rossyjski dojść. Słychać, że i Wiedeń o toż samo bezpieczeństwo dla wzmiankowanego Posła rekwirując pisał do Generalności.
Kasztelan Czerski wokowany do Generalności ratione podjęcia się Poselstwa do Turek, infectis rebus pojechał nazad do Wę-

gier naprzeciwko Podczaszemu Lit.

Die 2da Februarii, to jest z Soboty na Nie„dzielę, a w dzień Najśw. Panny Oczyszczenia JW. Walewski Marszałek Krakowski, Monsi„eur Choisier Kommendant Tyniecki pod„stąpili cichaczem pod Zamek Krakowski i tam mając piechotę pokrytę koszulami białémi, aby się z śniegiem zrównała i tak się prędzéj ukryła, z téj 150 dziurą przez osoby wprzód subordynowane wy„robioną weszło do Zamku i zaraz Szyld„wacha moskiewskiego za gardło schwyco„no, tak że ani zawołać mógł, któremu w tym razie karabin z ręki uleciał i uderzy„wszy o ziemię wystrzelił. Tu natten odgłos Moskwa się rzuciła, ale nie będąc w goto„wości, gdy na nię żywo natarł żołnierz Konfederacki oraz i z niewolnikiem swym natychmiast od niewoli moskiewskiéj wy„swobodzonym liczbą do 200 wynoszącym, wyrznęli Moskwy 300 i prezydyum Zamku Krakowskiego odebrali. W tym razie Kozaki Moskiewskie wypadłszy za miasto na jazdę Konfederacką stojącą blisko Zamku uderzyli, ale ze wstydem rej„terowali się do Krakowa. Toż samo spot„kało i Lejbregiment, który się z miasta

przeciwko jeździe konfederackiej posunął.
Die 5ta Februarii. Kommendy Moskiewskie w
Kielcach, w Pinczowie, w Tarnowie, w Wojni„
czu, w Dębicy i po innych miejscach stoją„
ce uwiadomione o odebraniu Zamku Krako„
wskiego przez wojsko konfederackie, po„
ściągały do Krakowa i pod Kraków w licz„
bie 5000, dokąd też Generał Suwarów i Bra„
nicki Łowczy Koronny z Pułkami królews„
kimi na sukkurs Moskwie, oraz na ode„
branie Zamku Krakowskiego przybyli,
atak przypuszczali, porobiwszy naszto„
wania na kamienicach Kanoników Kra„
kowskich, skąd ognia do Zamku dawali,
co trwało przez półtora dnia, ale nic
nie zyskali, bo Konfederaci oknami zam„
kowemi ze śmigownic do Moskali strzela„
li i nie mało zabili, tak dalece że przymu„
szeni byli poprzestać tego attaku. Za„
mek Krakowski należycie opatrzony ludź„
mi jest konfederackiemi, których się tam
liczy piechoty 1000, a jazdy 200, nad któ„
rémi Kommendę ma Monsieur Choisir Ge„
nerał francuski. W tymże Zamku Kra„
kowskim zastali Konfederaci ammunicyi
bardzo wiele, bo samego prochu rachu„
ją na sto jedynaście beczek, żywności na

ludzi, oraz siana i owsa podostatek, zgo„
Da, co w tym Zamku zastali, może się
na sześć milionów rachować, Na dru„
gi dzień po odebraniu tegoż Zamku za Or„
dynansem JW. Marszałka Krakowskiego
poprzybywały na sukkurs Kommendy
Konfederackie; piechota Lanckorońska
idąc przez Zwierzyniec na mostku Ru„
dawskim (około którego zasadzki moskiew„
skie były) wielkim ogniem armatnim i
ręcznym porażona, tak dalece, że 40 tru„
pa padło, Kommendant jednak z większą
częścią ludzi przez tak wielki ogień do
Zamku przeszedł, jazda także, między
którémi Kozacy Pomorscy znajdowali
się udani za Moskiewskich i mając so„
bie otworzoną bramę Floryańską wjecha„
li do miasta, maszerując do Zamku, lecz
gdy Moskale poznali, iż to nie ich wojsko
było, natychmiast za Konfederatami o„
gnia dawali, których także kilkadziesiąt
padło po ulicach, jednak 200 téjże jazdy
Konfederackiéj do Zamku weszło. JW. Wa„
lewsk, Marszałek Krakowski oddawszy Kom„
mendę Zamku Krakowskiego Monsieur Choi„
sir, sam ukrytém miejscem z innymi of„
ficerami wyszedł na Stradom, tam zosta„

wszy oblokowaną swoją jazdę, zaraz posłał pa„
trol do Tyńca, który się już ledwie przeprawił
dla zasadzek przerzynających drogę od Ułanów
Królewskich. Widząc to JW. Walewski sam azard
ten uczynił z ludźmi przy nim będącymi i
tam przez godzinę utarczka była, gdzie ludzi
swoich nic nie straciwszy, a tamtych trochę
poraniwszy i położywszy, jednego z tych U„
łanów wziął w niewolę, od którego ma język,
co Moskale mają czynić. Teraz JW. Marsza„
łek Walewski w Tyńcu dotąd zostaje, a o prze„
renięstych passach między Tyńcem i Zamkiem,
aby kommunikacya mogła nastąpić prze„
myśla. Pisał do Generalności, aby wydane Or„
dynanse były do wszystkich Kommend, gdzie„
kolwiek znajdujących się, żeby się jak naj„
prędzej ściągały, póki Forsa nieprzyjaciela
większa nie przy[illegible] będzie. Na tym tedy
fundamencie wydane są Ordynanse tak od
Generalności jako od Rady Wojskowej, aby się
jak najprędzej Wojska ściągały. Posłany jest
i Generał Adjutant od Rady Wojskowej tak do
JW. Puławskiego, jako i do JW. Zaremby, aby
jak najprędzej pospieszali ku Krakowu
dla przeszkodzenia mocnienia się nieprzy„
jacielowi. Co dalej wyniknie, eventus pokaże.
Circa diem 7am et 8vam Februarii. Ogień był wi„

dziany przy Krakowie. Powiadają, że Ryba-
ków, Ogród Królewski i Zwierzyniec spalono.
Die 9na 10ma. Słychać tu, że w Krakowie Mo-
skwa od Zamku na Grodzkiéj i Kanonnéj u-
licy wały kazała sypać i na nie armaty
miano zasadzać. Nakazano, aby z każdéj ka-
mienicy jednego człeka dano z łopatą do
sypania tych wałów, a każdy cech ludzi 5
także z łopatami. [illegible]
Klasztor Dominikański zrabowano i
dwóch Dominikanów zabiło. Że na sypa-
nie wałów z Zamku Krakowskiego mo-
cno przeszkadzają przez ustawiczne
dawanie z armat ognia, od którego co-
dziennie wiele ludzi i winnych i niewin-
nych ginie. Moskwa do Krakowa wiele
fur ze wsiów i ludzi spędziła.
Die 13. Jest tu wiadomość i jakoby pewna,
że Króla Pruskiego paraliż zaraził przez
pół w nodze i w ręce. Doktorowie decydu-
ją, iż życie jego nie może być dłuższe,
jak do trzech miesięcy, chybaby extraor-
dynaryjną w tém Opatrzność Boska moc
swoję pokazała.
W przeszłym roku Gazeta Wiedeńska i
Hamburska donosiła, że Król Duński ma-
jący siostrę Króla Angielskiego żonę

był truty, przez co część zmysłów był u-
tracił. Die 17 Januarii Marat z opery po-
wracając z żoną, czego się nikt nie spodzie-
wał tylko ci co wiedzieli, w areszt wziąć
kilku ministrów i doktora oraz i kilku
generałów tak na morzu jako i na ziemi
kommenderujących.

Die 12 Februarii. Monsieur Choisir mają-
cy niewolnika moskiewskiego stu kilku-
nastu ludzi na zamku, posłał adjutanta
swego do JMl Pana Branickiego do miasta Kra-
kowa, aby zamiana zobopólna mogła na-
stąpić aresztantów, na co reposuit Pan
Branicki: że nie jestem Kommendantem;
lecz Kommendant będący natenczas u Pana
Branickiego odpowiedział: że żadnej zamia-
ny nie chcemy, a zamek jak był w naszych
ręku tak musi być.

Die 13 ejusdem Monsieur Choisir raportował
się JW. Marszałkowi Krakowskiemu, że choć-
by dziesięć lat tak oblężony był w Zamku,
jak jest, na niczem mu zbywać nie bę-
dzie, gdyż ma wszystkiego dosyć, prócz
mięsa i gorzałki, lecz wina dostatkiem znaj-
duje się na Zamku, z których gorzałki ro-
bić ma.

Donoszę i to z Krakowa, że Sztachemberg Kom-

mendant przeszły miasta Krakowa po wzię-
ciu Zamku przez Konfederatów miał wpaść
w waryacyę, któremu straż moskiewska
jest dodana. Czterech także mieszczanów
Radnych Krakowskich wzięto do aresztu.
Die 17ma Februarii w mieście Krakowie
wojsko rossyjskie różnymi fortelami ku-
siło się odebrać wzięty przez konfederackie
wojsko Zamek, ale wszystkie prace i forte-
le, których używali, na ichże samych klęskę
i zgubę czuła przezorność Kommendanta
wspomnionego Zamku Krakowskiego JP.
Choisir obracała, bo najprzód zostający Mo-
skale w mieście Krakowie samym bez Zam-
ku widzący się prawie być więźniami Kon-
federackimi, ostatnich sposobów używali,
aby wspomniony zamek odebrać, który
przy wszelkiej ostrożności od konfederac-
kiego wojska strzeżony był. Kazali mun-
durów narobić podobnych Konfederackim,
a tak udawszy się i przebrawszy za Konfe-
deratów, przypadli spiesznio bardzo do Zam-
ku w nocy wołając i pukając do Bramy:
Moskale nas gonią, otwierajcie co prędzej
nam Bramę, oto jedziemy wam na sukkurs
od tego a tego Marszałka posłani. Dano co
prędzej znać Kommendantowi, coby z tém

czynić kazał; on zaś rozumiejąc po prawdzie,
że Konfederaci (gdyż się zawsze spodziewał przy-
bycia swoich) otwierać czém prędzej bramę ka-
zał, ale gdy postrzegli, że hurmem i tłokiem
wielkim cisną się Moskale na Zamek, zaraz
poczęli mocno ognia dawać z armat stoją-
cych przed bramą, a tak owych zmyślonych
Konfederatów, a w rzeczy samej Moskalów
mocno pobiwszy, raniwszy odpędzili szczę-
śliwie od Zamku. Ale chociaż tu wielką po-
nieśli klęskę Moskale, przecież nie przestali
na tém, bo dnia 18 lutego ~~trzech z pomiędzy~~
~~siebie wybrawszy żołnierzy~~ kusili się tą sa-
mą wycieczką czyli wyłamaną dziurą po-
dejść Konfederatów w Zamku, którą Konfe-
deraci ichże podeszli, lecz i tam za pomocą
Boską i pilnością Konfederatów około sie-
bie i nieprzyjacielskich sztukach bynajmniej
nie powiodło się, gdyż siedmnastu trupem
położono, a piętnastu w niewolę wzięto.
Dnia zaś 19 lutego trzech z pomiędzy sie-
bie wybrawszy żołnierzy ichże namówiw-
szy, aby dobrze udali rzecz, ubrali po babsku
z chlebem i innémi rzeczami ku pożywie-
niu potrzebnémi, nakazali ich do Zamku
na pozór ku sprzedawaniu żołnierzowi
Konfederackiemu wspomnionej żywności,

w rzeczy zaś samej dla zdrady, ale skoro
do Zamku zmyślone baby weszły, zadumie„
nie wielkie wojsku całemu uczyniły, że
im przechodu Moskale nie wzbronili, dom„
niemając się Kommendant Zamkowy ja„
kowej zdrady dla wojska i dla siebie, zaka„
zał chleba i innego pożywienia kupować
komużkolwiek w Zamku i owszem baby
te, przytrzymać rozkazał, a chleby psom
dać, które trzeciej godziny pozdychały, a
zdrajców w babskie przebranych szaty,
stracić kazano. Poznać dotychczas można
czego nie robią, jakich zażywają sposobów,
aby stracony naraz mogli odzyskać Za„
mek. Ale poznawać i to trzeba w jakiej
ostrożności, pilności Konfederackie wojsko
dotychczas zostaje w Zamku. Nie masz za„
dnego dnia, którego by nie kusili się Moska„
le podejść Konfederatów w Zamku, co„
dziennie gwałtowne strzelanie słyszeć
się daje w Krakowie, ale Konfederackie
wojsko w Zamku nic się na to wszyst„
ko nie trwoży, co z raportu JO. Choisir
Kommendanta do JW. Walewskiego Marszał„
ka swego poznać można, który Jemu
oznajmił to, że we dwóch godzinach może
Kraków miasto całe odebrać, aby tylko o„

koło Krakowa Kommendy stanęły Konfederackie, a to żeby tém więcej pobity zostać nieprzyjaciel, gdy za miasto wychodzić przymuszony będzie.
JO. Ogiński przejeżdżający z Warszawy do Wiednia konwojowany był od JO. Branickiego z Ułanami z Krakowa do granicy pruskiéj pod Mysłowice, który zostawiwszy w Fryszładzie żonkę swoję i dzieci, pisał do JW. Hetmana Lit. Ogińskiego, upraszając, aby się z nim raczył widzieć, ale Hetman ani odpisać ani do niego chciał z Cieszyna przyjechać.
Raportuje teraz JO. Kommendant Zamku Krakowskiego JW. Walewskiemu Marszałkowi, iż w lochach powynajdywał pieniądze, jedne za sól zebrane, drugie kassę Lejbregimentu Gwardyi konnéj, trzecie kassę Generała Suwarowa, czwarte dziesięć tysięcy czerwonych złotych osobno złożone i destynowane na Poselstwo do Wiednia JO. Ogińskiemu, Referendarzowi Lit., o tych tedy pieniądzach osobno każde lokowanych, doniósł JW. Walewskiemu, Marszałkowi, iż by je radł jemu przesłać, gdyż mu na samtém miejscu nie są potrzebne, ponieważ Lejmugów żadnych nie daje (gdyżby za téż

pieniądze niczby dostać nie mogli), tylko żywi wszystkich ludzi.
Die 20 praeteritis doszła tu z Cieszyna do Bielska wiadomość, iż JP. Mączyński Starosta Łosicki, Marszałek Województwa Bełzkie„go pod Lanckoroną w roku 1771 od Genera„ła Suwarowa zabrany i w niewoli długi czas będący, teraz zarecessowany i re„wersowany wypuszczony jest z niewo„li, który po długiej bytności rezydujący w Warszawie wyjechał do Drezdna, zkąd do Generalności przybywszy mile od wszy„stkich był witany. Z okoliczności zacho„dzących już dawno kłótni, między JW. Krą„sińskim Marszałkiem i Polockim regimen„tarzem Generalności z kontumacyi w Trans„sylwanii wychodzących, wysłano z Izby Ge„neralności Delegowanych JW.P. Łopacińskie„go Upitskiego, Olizara, Wołyńskiego Marszał„ków i Sarneskiego Konsyliarza Ziem Prus„kich, którzy mają sobie zlecenie w Instruk„cyi danej od Generalności aby Ich pogodzili i nie wprzód z nimi pojechali do Cieszyna, pokąd raportować nie będą, co zrobią i jak Ich pogodzą. Wszyscy martwiją dobrze ży„czący Ojczyźnie i słysząc o tak bezbożnych kłótniach, których manifest JW. Polockiego

exkasztelana lubaczewskiego oświeca. JW.
Puławski i Zaremba odpisali Generalności,
że na sukkurs Krakowowi przyjść nie
mogą. Puławski exkuzuje się, że pozorzko=
menderował ludzi, jednak 150 piechoty
przysłał do Tyńca, a sam pozbierawszy
ludzi, złączywszy się z JW. Marszałkiem
Smoleńskim Kossakowskim wymaszeru=
je lub pod Kraków, lub gdzieindziej dla u=
czynienia dywersyi. Zaremba zaś odpisał,
że nie sądzi za rzecz sprawiedliwą, aby
sam miał pójść sukkursować, lepiej War=
szawy pilnować dla uczynienia dywersyi.
Przyszedł tu na Białą pewny raport, że
JP. Trzeciak po objęciu miejsca po JP. Sa=
wie kilka potyczek chwalebnych z nieprzy=
jacielem odprawiwszy, rozproszony wie=
lu ludzi potraciwszy został w Wojewódz=
twie Płockim. Doszło tu nieomylne i pra=
wdziwe uwiadomienie, iż dywizya Łęczyc=
ka i Rawska w Zawsku w Wielkiej Polsce
przez rossyjskie wojsko jest zniesiona,
a Czerska dywizya w Lubochni pod Piotr=
kowem jest rozpruszona. Dywizya zaś
Czerniechowska pod Kommendą JP. Drwa=
kowskiego rotmistrza w Bąkowej blisko
Skarżyszowa w Województwie Sandomirskim

w powiecie Radomskim leżącego na łup
przez nieprzyjaciela wzięta, także ledwie
JW. Drwoutkowski rotmistrz w kilka dni
koni rejterować się.
Prusacy nie przestają dotąd w Wielkiej
Polsce czynić exorbitancye gwałtowne
z uciemiężeniem Obywatelów i Ducho„
wieństwa.
JW. Woreszczyński Marszałek Chełmski
z JW. Cieńskim Konsyliarzem Oświecim„
skim delegowani będąc do lustrowania
skarbów Częstochowskich, pierwszy po„
jechał do Częstochowy i sam chciał zado„
syć uczynić włożonemu obowiązkowi,
lecz Ojcowie Paulini nie dozwolili tego
bez konsensu Generała swego, do którego
Ojcowie Paulini posłali i za tydzień
ma nastąpić rezolucya.
Donoszą z Warszawy de data et die 23 Ja„
nuarii, że król królem będzie zapewne, Pra„
wa nam odmienić do woli Generalności bę„
dzie.
JMł. Pan Kasztelan Brzeski Poselstwa do
Turek podjąć się nie chce z przyczyny, że
nie ma z kim, czem i o czem odprawić
tej tak wielkiej funkcyi.
Mówią o tem także, że JMł. Xiądz Biskup

Kamieniecki ma być wysłany od Gene-
ralności w Poselstwie do Wiednia.
Dnia 10 Februarii donoszą, że Moskwa tro-
chę wolniej postępuje z Obywatelami,
jak dawniej prócz prowiantów, które O-
bywatele tamtejsi na Turecczyznę im
się dostawiać, za te jednak furaże oby-
watele godzić się wolą z liweranatami za
pieniądze.
Kuryer z Wiednia do Warszawy przybiegł
powtórnie już, aby JMl Pan Ogiński Poseł
naznaczony do Wiednia jak najprędzej
przyjeżdżał.
Z Węgier donoszą, że Biskup Kamieniec-
ki i Zboiński mieli jechać naprzeciw-
ko Krasińskiego, ale to podobno po dro-
dze do Wiednia, na Poselstwo od Generalno-
ści tak twierdzą i domyślają się tego, z
tej zaś przyczyny wyprawienie tych dwóch
Posłów do Wiednia chwalebnem głoszą, że
Pan Zboiński jako człowiek rozumny i Pa-
tryota dobry przydany pierwszemu.
Donoszą z Warszawy, że Granowski Woje-
woda Rawski razem z JMl. Panem Czackim
Strażnikiem Koronnym porozumiawszy
całe interessa w Generalności odjechali
stamtąd.

O Litwie donoszą, że tam wszystko całe u„
cichło, choć się kto porwie, to potrosze i
wszędzie zaraz łapią i gonią Konfede„
ratów.
Pan Salden pełnomocny Poseł miał dać
dwadzieścia punktów ministrowi pru„
skiemu, dlatego zatrzymuje w Warszawie
JPana Kwileckiego Starostę Wschowskie„
go wyznaczonego Posła do Berlina, aby
pierwej miał respons na dane punkta
rzeczonemu ministrowi.
Dwór Wiedeński nie mogący przemódz
Króla pruskiego (a nie chcący o to woj„
ny poczynać) deklarował Królowi Pols„
kiemu, że go na tronie utrzyma.
Radziwiłłowskie dobra wszystkie z sekwe„
stru wypuszczone tak się domyślają, że
to za interessowaniem się Króla prus„
kiego.
Lukawski razem w awantury warszaws„
kie z Kosińskim wchodzący przywiedł
do Częstochowy, którego JW. Łomżeński
Puławski ukrył i schował, że nikt o
nim nie wie i dotychczas w więzieniu
siedzi.
Die 18 Februarii. Jadący do Wiednia Poseł
od króla JMci Polskiego JW. Ogiński, Refe„

darz Litewski w Opawie popasał. Była z Wiednia uczyniona dyspozycya, aby z honorem od tameczney był przyjęty Kommendy, ale te„go uniknął JW. Poseł, gdyż prywatnie tylko na przedmieściu Opawskiem w austeryi pod złotą Koroną (gdzie i cesarz JMć pod bytność swoją stał) lokował się, tam mu był przydany szyldwach cesarski. Ten Poseł u żadnego z Panów tam Polskich rezydujących nie był, ani też od żadnego z tychże Panów nie miał wizyty. Tegoż dnia ruszył do Cieszyn, gdzie pierwsza poczta, tam za rekwizycyą Pana Ge„nerała Opawskiego miał dane w Pałacu Wgo JMć Pana Renarda pięć pokojów, i wszelką grzeczność czynił mu JPan Renard młody.
Był pytany powtórnie ministerialiter Król Pruski od Dworu Wiedeńskiego, co robi wojsko jego w Prusach i państwach Polskich? odpo„wiedział, że interesso aliantki jego Carowy JeJ Mości, któréj sacrosancte przyjaźni dotrzymy„wać chce, wyciąga tego po nim, aby wojska jego znajdowały się w polskich Państwach.

Z Warszawy die 24 Januarii.

JMć Pan Burzyński Prezydent tuteyszego Dworu w Londynie przysłał punkta do pokoju ułożone z Europejskimi Dworami:
1mo Aby Król Polski panował na tronie,

2do Gwarancyą Moskwy znieść. 3tio Wol„
ne Narodowi Polskiemu Sejmowanie.
4to ustąpienie Moskwy z Polski. 5to Umo„
rzenie tego wszystkiego, co było.
O strasznej akcyi z Wiednia donoszą, że
do jadącego w Karecie Cesarza Jkłi strze„
lono, nic mu kula nie szkodziła, Kare„
ta tylko postrzelona, winowajca złapa„
ny jest, indagacya jego niewiadoma.
Dodają i to że we 24 godzinach z tamtąd
wyjechać musiał Rezydent Pruski,
racya wyjazdu tego niewiadoma.
W ostatnich dniach Lutego te następu„
jące wiadomości i ciekawości: 1mo W
dniach przed Zapustną Niedzielą Moskwa
attakowała Zamek Krakowski w ten spo„
sób: Napędzono chłopstwa ze wsiów oko„
ło Krakowa nabranego, drabin dostat„
kiem zniesiono ku Zamkowi, i tak po
drabinach najprzód chłopi z przymu„
su moskiewskiego szli, a moskiews„
ki żołnierz za nimi gęsto dając ognia
zbliżał się. Długo wytrzymał Komen„
dant Zamku Krakowskiego, ażeli się
do odsieczy porwał, aby tém lepiej z nie„
przyjaciela korzystował, tak daleće, że
około 50 chłopa z drabin do Zamku puś„-

cit, aż gdy Moskwa już się blisko pod„
sunęła, tuż dopiero straż Zamkowa po
niej i tam bez żadnej szkody Praesidium
Zamkowego bardzo wiele Moskwy padło,
która ze wstydem rejterować się mu„
siała. 2do W Sobotę Zapustną tj. dnia
ostatniego Lutego z Opawy wyjechał
Doktór przez JX. Czernego Scholastyka
Krakowskiego zobligowany jeden z licz„
by najpierwszych dla JWo Wojewody Łęczy„
ckiego niebezpiecznie zachorzałego w
tych dniach. Ten stanął w Bestwinie w
Zapustną Niedzielę i wytchnąwszy kilka
godzin nazajutrz stąd odesłany do Dą„
browy.

Martius. Zapustujący tu w Bestwinie
JWW. Marszałkowie: Krakowski, Bełzki,
Warszawski, Podlaski, Chomentowski z Kon
syliarz, Brzostowski z Kasztelanicowie, Ko„
narski Kasztelanic i innych wielu offi„
cerów odebrali wiadomość, iż we Wtorek
Zapustny Moskwa znowu attakowała
Zamek. Szturm do Bramy Zamkowej przy„
puszczony i miny zasadzone wytrzy„
mał równie jak pierwej Kommendant
Zamkowy, tak, że już Moskwa dziurę
wyrżnęła w drzwiach, tu w tym razie

mocne obojéj strony starcie i ogień gęsty, jak powiadają (zginęło żołnierza moskiewskiego około 1000, a zamkowych prostych gemejnów 30, officerów dwóch.) Nie chwalą tu bardzo téj dyssymulacyi Kommendanta Zamkowego, która była okazyą straty kilkadziesiąt ludzi.
Eż zapustujący odebrali tu od kilku O. bywatelów z Xstwa i z Województwa listy z zażaleniem się na uciążliwą zbyt Konfederacyą Litewską, która tu miejscami nietylko szpichlerze podbi„ jała, konie pozabierała, ale i na oso„ bach wielu ukrzywdziła. To samo daje się widzieć w skutku nieszczęśliwym tu w Xięstwie Oświecimskiém i Zators„ kiém, gdzie ta Litewska Konfederacya obrała sobie stanowisko.
JW. Marszałek Bełzki przybywszy z Drezdna do Cieszyna do Generalności od niéj był mile przyjęty. Ten mani„ festował się wprzód przeciwko danéj na siebie submissyi w Warszawie i ten manifest w grodzie Oświecims„ kiém oblatował. Jak słychać ma być dana Kommenda pomienionemu JW. Bełzkiemu nad 800 ludzi, z którą

mi Barscy ciągną ciągną do Polski.
Z przyczyny niezgody między JWW. Po-
tockim i Krasińskim słychać, że JW. Kra-
siński intencyowany jest Marszałkos-
two Generalne rezygnować.
W Tarnowie pozostałą Kommendę Mos-
kiewską Rudnicki wyrznął. JW. Puław-
ski Kommendę swoją napadł na Drew-
czowskie wozy i te zabrał. Hetman O-
giński znaczne od Francuzów odebrał
pieniężne subsidium.
Die 8 Martii stanęli w Preszowie JWW.
Barscy: Potocki i Krasiński. Wyznaczo-
na im rezydencya w Falczyku, każdy
z nich będzie miał osobny zamek dla sie-
bie.
Kasztelanowa Potocka w Dreźdnie rezy-
dująca z ludzi saskich redukowanych
zwerbowała i zrekrutowała 800 żoł-
nierzy, których Bratu swemu Hetma-
nowi w tych czasach odesłała.
Generał Pruski Dalwig pewnemu przy-
jacielowi z Polaków powierzył: iż Pru-
sacy kordonem swym aż po Wartę za-
sięgnąć mają i to nieochybnie z przy-
czyny upatrzonego pretextu słysza-
nych Kałmuków w 6000 idących z ciężką

Artyleryą z kraju zaraźliwego.
Dię 1ma Martii w Zatorze żona Doktoro,,wi tamtejszemu umarła. Pułkowniko,,wa Oraczewska tam na kuracyi będą,,ca, już się w drogę wieczności przygo,,towała, ostatniego wyjścia Ducha z cia,,ła oczekuje. Sam P. Starosta Zatorski niebezpieczny bardzo. Chciano za kon,,silium sprowadzić z Krakowa Doktora Badurskiego i o to przez umyślną szta,,fetę dopraszano się po J.O. Branickim, ale daremny zawód, nie pozwolony przy,,stęp do Krakowa, choć wcale gwałtow,,nej potrzebie.
Dię 10 Martii JWW. Betzki, Podlaski Mar,,szałkowie wyjechali z Bielska do Preszo,,wa na przeciw Barskim, tam już znaj,,dującym się.
JWW. Krakowski, Oświecimski Marszał,,kowie ku Tyżcowi wybrali się. Za nimi Generał Viomini i Xiąże Sapieha Regimentarz Litewski. Mają takie po,,spieszyć; dalszy czas pokaże skutek ich zamysłów.
Warszawska gazeta donosi: iż z Warmii przybiegła sztafeta do Warszawy do króla JMci uwiadamiająca o tem, iż

Król pruski Kapitule Warmińskiej na„
kazał, aby mu Erekcyą, Archiwum i Wy„
pis całej Warmii podano. Wnoszą stąd nie„
którzy, iż oczywiście Król pruski daje znać
iż Warmię chce na siebie odebrać. Mówią
i to, iż Xięciu Biskupowi Warmińskiemu te
zamysły Króla pruskiego dobrze zdawna
wiadome, bo kiedy (dawniej przed tém) Kom„
menda Pruska do Warmii weszła, Biskup
Warmiński z Gdańska miał postać pe„
wny jakiś papier ręką króla pruskie„
go podpisany, który gdy doszedł Kom„
mendanta, zaraz z wojskiem z Warmii
wymaszerował. Inni nie dają wiary,
aby się król pruski miał kusić do o„
debrania Warmiy najwięcej polegając
na słowach od Salderna wyrzeczonych
o Królu pruskim. Przyjdzie nieradłu„
go na koniec temu fałszerzowi cudzéj
monety. Dowiadują się, że Cesarz
Imć. z Moskwą wnijdzie w alians prze„
ciwko Prusakowi i jemu przytrą rogów.
JW. Granowski Wojewoda Rawski z Gdań„
ska pisał do Biskupa Kujawskiego oz„
najmując mu o swojej intencyi, że
mimo wszelkich względów jedynie
przez obowiązek sumienia będzie się

z tymi tącząc, którzy Wiary, Praw i Wol„
ności bronią. Żonę zaś i siostrę onejże
ma lokować w Opawie.
Die 13, 14 Martii. Potyczka znajdowała
się pod Krakowem, jedna pod Kobierzy„
nem Marszałek Krakowski z Branickim
potykał się, gdzie awantaż Marszałka
Krakowskiego Kawalerya odebrała nad
Ułanami; druga potyczka była pod Tyń„
cem Litwy pod Kommendą Regimentarza
Sapiechy z Pułkownikiem Langiem,
gdzie dosyć dobrze Litwa opierała się,
a jak prędko sukkurs Langiemu In„
fanteryi przyszedł, już w ten czas
Litwa szukała rejterowania się, gdzie
obarczona zostawszy od nieprzyjaciel„
skiego wojska musiała się rzetelwo„
wać w płacz przez Wisłę rejterować
się, tam wiele Litwy miało paść i po„
tonąć w Wiśle. Marszałek Krakows„
ki raport mając o potyczce Litwy
z Pułkownikiem Langiem, sukkurs
posłał, lecz ten sukkurs nie rychło
przyszedł. Po tych tedy potyczkach
JP. Branicki posłał trębacza z offic„
rem prosząc na parol Ichmł. Panów
Marszałków, aby do niego przyjechali

w naznaczonem miejscu i w liczbie umó„
wionej; stało się zadosyć i Marszałkowie
Krakowski, Regimentarz Sapiecha, Zyberg
Marszałek Inflantski, i inni Konsylia„
rze na tym parolu znajdowali się, tam
grzecznie byli od JO. Branickiego przyję„
ci i dla dobrej przyjaźni szampana na„
cigli, wiele dyskursu przy flaszce by„
ło, ale JJ. OO. Marszałkowie na pytanie JO.
Branickiego wzajemnie odpowiadanie
dawali. Litwa ta wszystka, która tam
się znajdowała i w Xięstwie Oświęcim„
skiem jest to z pod Kommendy JO. Kos„
sakowskiego, Marszałka Smolińskiego,
która poszła w góry po potyczce pod
Tyńcem, o której ominują, że ze wszyst„
kiem zginie, ponieważ jest lud nie
nieznający subordynacyi.

Die 19 Martii. Marszałek Kossakow„
ski mający raport o klęsce swego
wojska na ten czas znajdujący się
w Częstochowie bardzo żałosny był
na JO. Regimentarza Sapiechy, które„
mu i nieprzezorności jego zgubę woj„
ska przypisuje. Teraz Marszałek Kos„
sakowski zebrawszy resztę z pod
Częstochowy swego wojska oraz i z

Xięstwa Oświecimskiego przymaszero-
wał tu na Białę i żądając widzieć się
z JW. Regimentarzem Sapiechą, które-
go nie zastawszy, gdyż pojechał do
Brzozowa, ubolewał. Tężże wojsko
swoje tu przy granicy zgromadzi-
wszy z Generalnością wprzód rozmó-
wiwszy się ma dążyć przez Podgórze
ku Litwie.

Die 20ma Martii. Dochodzą tu do Białej
przez szpiegów słuchy, iż Branicki
ma tu ściągnąć w Xięstwo na Kawa-
lerye.

W potyczce pod Tyńcem de die 13 lub
14 Martii odprawionej miało zginąć
kilku officerów z Pułków i Komen-
dy JW. Branickiego, między którémi
Rotmistrz Babaszow zginął, którego
nietylko pułki, ale i JW. Branicki bar-
dzo żałuje, z Konfederackiej zaś Komen-
dy zginęło killkunastu ludzi i office-
rów dwóch, a jedenastu plejzerowa-
nych. W tej tedy akcyi pod datą
wyżej wyrażoną Rotmistrz Lisewski
zowiący się Ryk złapał Generała Su-
warowa, którego chciał prowadzić
do oboru Konfederackiego, lecz tenże

Generał opierał mu się, którego zaczął płazować, aliście Lejbhussarzy przybiegłszy na sukkurs salwowali tegoż Generała, i jeden Lejbhussar wymierzywszy do tegoż Rotmistrza Ryka oko mu wystrzelił, drugi plejzer w głowę dał śmiertelny, którego do Tyńca zawieziono i tam decumbit, lecz nie ma nadziei, aby żył. Mówią tu o ostatniém dobywaniu Zamku, że Absolewicz odebrał plejzer od kul armatnich w obydwie nogi, tak dalece, że wyżej kolan ustrzelone zostały. Sztachemberg przeszły Kommendant miasta Krakowa ten najpierwszy z ludźmi swymi był do attaku, o którym mówią, że od kul armatnich jest zabity, a ludzie jego wielką klęskę ponieśli.
Głoszą tu na Bielsku, że Georgianie i Egipcyanie bunt przeciwko Turkom podnieśli, przez co wnoszą sobie, że Turcy wojny już nie chcą, ale bardziej traktatu pokoju życzą sobie.
Doszła tu wiadomość z Litwy, że wiele wojska moskiewskiego w tamten kraj weszło, skąd wnoszą sobie, że Turcy żądają pokoju, kiedy wojska moskiew-

skie w Kraj Polski przyznawają się.
O Marszałku Bęklewskim pełne wiado„
mości su są, że nietylko wojsko jego, ale
i sam jest złapany, tak dalece, że się
wojsko jego nie mogło salwować, które
po części rejterowało się piętnaście
mil, za którymi nieprzyjaciel w te
tropy poszedł i wszystko zniósł.
Z Wiednia donoszą, że Poseł Referendarz
Litewski Ogiński miał audyencyą u
Najjaśniejszego Cesarstwa, który w ins„
trukcyi mając w pierwszym punkcie,
aby upraszał Cesarza JMł, aby dla Na„
rodowych Polskich mieszkających w je„
go kraju nie było pozwolone azyllum
na to Cesarz JMł odpowiedział, że jak prę„
dko stanęli w moim Kraju na mieszka„
nie, tak zaraz prosili mnie o azyllum,
którym przyrzekłem i odmienić nie mo„
gę. Ta odpowiedź uczyniła wstręt JP.
Referendarzowi Ogińskiemu do innych
proponowania punktów. Jak prę„
dko ta wiadomość odpowiedzi cesarskiej
doszła Generalności, tak zaraz publi„
cznie w Cieszynie oświadczył wszyst„
kim generalnie narodowym mieszkają„
cym na tamtem miejscu JMł Pan Mar„

3

129

szałek Litewski Pac tę Łaskę Cesarską, z której wszyscy generalnie kontenci byli.

Die 22 Martii. Odbierają tu pewne uwiadomienie, że JP. Krasiński Marszałek Generalny z JP. Potockim Regimentarzem Generalnym pogodzili się, już w zupełnej zostają przyjaźni i charmonii, którzy w tych dniach mają przybyć do Generalności.

Die ejusdem JMl Pan Branicki z Pułkami i z Infanteryą moskiewską dwóchset ludzi wynoszącą i z dwiema sztukami armat stanął tu w Xięstwie w Kętach, który chciał profitować z dywizyi Litewskiej stojącej przy samej granicy na Biały. Tenże JP. Branicki omylił się na swojej imprezie, bo nic nie wskórał, tylko czterech gemejnów i jednego officera z dywizyi Litewskiej bawiącego się około Kęs, a wystawszy patrol, we 300 ludzi ku Chałenowu dla obserwowania Litwinów, gdzie się oblokowali, gdy rapport przyszedłszy JP. Branickiemu donoszący, że nietylko wojsko Litewskie, ale i Koronne, już nie przy granicy, ale w samych granicach cesarskich ukazowało się, przeto JP. Branic,

ki infectis rebus marsz swój obrócił przez Za„
tor ku Krakowu, wytrawszy pogłówne i re„
sztę ludziom żywności.

Die 26 Martii. Dochodzi tu wiadomość przez
szpiegów, iż Moskwa nietylko Wiśnicz, a„
le i Bielany, klasztor OO. Kamedułów, księży
z tego klasztoru wyprowadziwszy, tylko je„
dnego księdza zostawiwszy, forsyfikuję. W
tych dniach przybył tu officer od kommen„
danta Zamku Krakowskiego z listem, który
w ten opisany sposób uczynił azard, t.j.
JO. Kommendant Zamku Krakowskiego,
widzący że już dawny czas żadnej kommu„
nikacyi nie ma z JW. Marszałkiem Kra„
kowskim i nie wie, co się z nim dzieje,
ani też Marszałek Krakowski nie wie„
co się w Zamku dziać może, przeto u„
myślił JO. Kommendant z Zamku wy„
słać Officera i propozycyą uczynił
wszystkim Officerom, który się azardo„
wać będzie, remonstrując im, że jest
jedno od kuli zginąć, co i ten azard
uczynić. Ten tedy officer, który jest tu
przysłany zaraz się oświadczył z kondy„
cyą, aby JO. Kommendant dał mu sposób,
jak ma przejść do Tyńca. JO. Kommendant
daje mu takki sposób, że jak prędko z bra„

my wypuścić cię karę, tak zaraz pójdź
prosto na szyldwacha moskiewskiego
stojącego przy Grodzkiej Bramie, który
gdy na ciebie będzie wołał Chul! odpowia„
daj, że swój; a gdy się przybliżać będziesz,
staraj się go koniecznie zabić, a ja w tym
samym czasie, gdy się zbliżać będziesz do
szyldwacha, allarm na wszystkie stro„
ny uczynię. Moskale będą rozumieli,
że wpadam na nich do miasta, zaba„
wiać się będą do tego allarmu, abyś tym„
czasem zabiwszy szyldwacha przyjdziesz.
Ziściło się to wszystko, allarm uczynio„
ny, Officer zabiwszy i zostawiwszy w
brzuchu szpadę szyldwacha, wszedł na
Piasek, a z Piasku przebrawszy się ina„
czéj do Tyńca przyszedł, którego tu Kom„
mendant Tyniecki konno odesłał.
Ten tedy Officer ma dyspozycyą Kom„
mendanta Zamku Krakowskiego, aby z
rapportem przyszedł, który, gdy to zi„
ści kapitanią z chorągwią ma sobie
deklarowaną. Ten Officer od wszyst„
kich tu w Bielsku był pięknie przyjęty,
i do Generalności pojechał, który czynił
relacyą, że na niczém im nie zbywa,
tylko na jednem mięsie i drwach, w

niedostatku tedy mięsa, Końskie mięso jedzą, do którego już są przyzwyczajeni i 30 koni już przez ten czas zjedli.
Ten Officer czynił relacyą, że w ostat-nim attaku w Mięsopusty od Moskwy czynionym ze wszystkich stron do Zam-ku już Moskwa przez Seminaryum Mis-syonarskie znajdowała się w Zamku i bateryą jedną z armatami odebrała; postrzegłszy to JP. Kommendant Zamku wielką forsą uderzył na tęż Moskwę z baguetami, tam 250 na miejscu po-łożył, a Konfederatów 39 z plejzero-wanemi zostało.
Die 28 Martii. Upewniali nas dawniej o prędkim pokoju, a teraz twierdzą, że generalna wojna nastąpi.
Punkta miały być takie, którym się Francya sprzeciwia, Austryi Staro-stwo Spiskie, Królowi Pruskiemu War-mia, Moskwie po śmierci Birona, Kurlandya i Inflanty, ale podobno na śmierć Króla pruskiego czeki-wać będą.
Do traktatu ma być miejsce nazna-czone niedaleko Belgradu, Orłow fawo-ryt i Obreszkow dawniej w Turczech Poseł

wyznaczeni, Feldmarszałek Romanzow we Lwowie spodziewany; z prowiantą mi z Ruskiego Województwa na Wołosz„ czyznę zatrzymać się kazano, jest to coś dobrym znakiem.
Historya Xcia Marcina w Rzeszowie z Xiążęciem Kasprem (który przez woj„ sko Xiążęcia Marcina był zwiążany i przy„ prowadzony do obozu dla rozmówienia się, uwolnionym dla Imienia został) publicznie tu uwiadomiona jest.
Powiat Pilźnieński częste czyni odezwy na uciemiężenie swego kraju do Generalności. żądający sprawiedli„ wości z JW. Lenartowiczem.
Die 30 Martii dochodzi tu wiadomość do Bielska, że z Kommendy JO. Drewicza złapany jest pod Iłżą z Dywizyi JO. Potawskiego JO. Pułkownik Nowicki i Rynkiewicz.
Die 5 ta Aprilis JO. Branicki przyszedł„ szy tu z Pułkami swymi w Xięstwo Za„ torskie i Oświecimskie oraz i z Infan„ teryą moskiewską, który oblokowaw„ szy się po miasteczkach profitował z polowania bo przeszło Kawaleryi Konfederackiej ze dwudziestu po róż„

nych miejscach zabrał i wozów kilka
Konfederackich napełnionych ubio„
rem dla Infanteryi Konfederackiéj,
przy których 30 piechoty w niewolę
wziął. Dwóch Francuzów Officerów
jadących do Tynca schwycił, przy któ„
rych wiele mieli znaleść pieniędzy.
Gwardya Konna Koronna oblokowała
się w Kętach, która Uniwersałem swo„
im obwieszcza, aby pogłówne zaległe
na ten Regiment należące się oddawa„
li, nie mając względu na ubogich lu„
dzi, grozi exekucyę nie wzierając na
kwity Konfederackie.
Die 6ta Aprilis Grabowski z Pułkami
i z Infanteryą moskiewską stoi w Kę„
tach, który za Sołę do wsiów exekucyę
wysyła po zaległe pogłówne.
Branicki z Pułkami i z Generałem Su„
warowem koło ~~[illegible]~~ Żywca znajdu„
je się; tam Narodowi z niemi potykali
się i nieco złapali Ułanów i trupem
położyli, jednak Branicki nie przesta„
je majaczyć i łapie Narodowych, który
podobno myśli okrążyć Litwę stojącą
w górach.
Die 7ma Aprilis Barscy w Cieszynie

stanu dictTma praesentis wojsko ich na się tu zbliżyć, nad którem miał mieć Kommendę JW. Międzyński Marszałek Bełzki, lecz tego wojsko nie akcepto, wało i wolało pójść pod Kommendę JW. Radziminskiego Marszałka Sanoc, kiego, którego w Barze znano i kocha, no.

Die 10ma Aprilis dochodzą tu nas wia, domości z Wiednia, iż Cesarz J.Mci w cha, rakterze Posła ma wysłać J.Mć Pana Re, wiskiego Barona do Stanów Rzeczypo, spolitej do Warszawy.

Die 10 ma Aprilis JW. Branicki Łowczy Koronny stojący w Hętach przejął list Konsyliarza Łęczyckiego Stokowskiego do JW. Dzierzbickiego Marszałka Łęczy, kiego pisany, w którym wyczytał w jakim porządku Litewska Dywizya pod Żywcem lokowana zostaje, i gdzie marsz swój ma obrócić. JW. Generało, wi Adjutantowi Roziembanowowi wysła, nemu od Marszałka Krakowskiego do JW. Branickiego o uwolnienie dwóch Fran, cuzów Officerów w aktualnym wojsku francuskiem znajdujących się, oświadczył JW. Generałowi Adjutantowi, że tych dwóch

Francuzów Officerów w obecności jego
zaraz z aresztu wypuścił i tych przy
sobie za Wolonteryuszów do Wojska na=
kłonił, oraz mówił, że wszystko wie, co
za rady w Cieszynie bywają.
Die ejusdem dochodzą tu rapporty z Wiel=
kiej Polski od wojska z pod Kommen=
dy JP. Zaremby, iż w Piotrkowie akcyą
odprawili z awantażem swoim, które
wojsko gdy postrzegło zdradę, zaraz się
rejterować poczęło do dóbr JP. Zaremby
Sokolniki nazwane, tam postrzegłszy
JP. Zaremba, że większe siły nieprzyja=
cielskie otaczają go, zaczął mówić do
wojska, że odporu nie damy, wziął rezo=
lucyą przed siebie tenże JP. Zaremba
rozproszyć wojsko swoje, i w tém
rozproszeniu miał większą część ut
fertur fama poddać nieprzyjacie=
lowi, a sam za granicę umknął.
Wszyscy tu tak Rada Wojskowa jako i
inni Marszałkowie nieukontentowani
z téj wiadomości (i za zdrajcę JP. Zarem=
bę poczytują), wyjechali do Cieszyna,
chcąc radzić o sposobach, jak tę roz=
prószkę zgromadzić i zgromadziwszy
komu w Kommendę i dyspozycyą oddać.

Die 11ma Aprilis Wszystka Armia Moskie„wska wyszła stąd z Kraju z Xięstwa, gdzie siedmdziesiąt i pięć dusz z sobą wyprowadziła, ta do Krakowa samego poszła, obiecując swój powrót do Kąt pro Die 16ta et 17ma praesentis.

Potyczka ostatnia wojska rossyjskiego z Dzwirzyną Litewską w Szczyrku przy samej granicy, tam formalna bitwa była, i wiele trupa zobopólnie padło, tak dalece, że rossyjskie wojsko w gra„nicę Cesarską pół mili goniło, i tam w niewolę dwóidziestu kilku Konfede„ratów Litewskich i dwóch Officerów w niewolę wzięło.

Die 13ta praesentis. JW. Kossakowski Marszałek Smoliński marsz swój z woj„skiem kieruje ignotum gdzie.

JW. Krasiński z JW. Potockim już w Cieszy„nie stanęli i wojsko ich z Turczech przy„prowadzone w granicach Polskich pod Duklą znajduje się.

Oświadczenie Kommendanckie z Klasztoru Bielańskiego.

Wiadomo każdemu dobrze, jak wiele nie„winnych od pewnego Kossakowskiego i innych oburzycielów pokoju, albo

buntowników zdradliwym sposobem z obiecankami i z finezą pod pretex„tem Religii są oszukani, do szkody przyprowadzeni, zniszczeni i zgubie„ni, z tej racyi daje się do wiadomości wszystkim, a partykularnie tym, któ„rzy się Litewskimi nazywają, że jeżeli rozumne i spokojne myśli mając do kraju swego powrócić sobie żądają, niech w pierwszej gdziekolwiek znaj„dującej się rossyjskiej Kommendzie meldują, mogą być pewni, że po uczy„nionym recessie Salvus Conductus i Eskord dla bezpieczeństwa dany im będzie, Łaskawie traktowani wszyscy, którzy jakiekolwiek krzywdy od woj„ka rossyjskiego odnieśli, niech się meldują czyli sami przez się, czyli listownie u JW. JP. Generała Suwarowa, Konie i broń każdemu od buntowników dobrowolnie odstępującemu wolno będzie do wojska rossyjskiego według podo„bania przedać, ci, którzyby dobrowolnie od nich alienować się nie chcieli, niech pewni będą, że jeżeli ich dostać będzie można do Rossyi, jak niewolniczy tra„ktowani będą.

Kommendant Bielański Kapitan
Achmatow.

Respons JW. Skilskiego Regimentarza Wwdztwa Bełzkiego.

Wiadomo dobrze każdemu, jak wielu Po„
laków cnotliwych odstąpiwszy dóbr,
majątków swoich, nie dopuszczając
zguby Wierze Świętej i Wolności Krajo„
wej, w własnej Ojczyźnie poginęło.
Wiele najprzezorniejszych osób nad tém
się u Potencyi nam sprzyjających zasta„
nawia, nic nie naganiając, owszem spra„
wiedliwe dzieło i tak heroiczne męstwo
Polaków w ofierze osób swoich u wszyst„
kich jest pochwalone. Niech się więc
nikt nie dziwi, że z Grubego Narodu
pewny Achmatow Lasu Bielańskiego
Generalny Kommendant, włożywszy
na siebie postać zbójniczą, niero„
zumnie napisane paszkwile, czyli bar„
dziej bałamuctwo o JW. Kossakowskim
Marszałku Litewskim rozrzuca i Tego
równie innych zacnych Obywatelów bun„
townikami nazywa. Ten albowiem leś„
ny kommendant będąc partykularnym
człowiekiem, jakiém czołem śmie tak
wielkich ludzi czernić? szczególnie ob„

jadłszy się chlebem Polskim tyle ma sił mówienia. Sprawiedliwie by należało, aby skąd przyszedł, zaraz się do swojego kraju z innymi wrócił, a ugdzuy Lud, Poddaństwo nasze i Szlachtę ubogą za„ przestał rabować, bo jeżeli tego z inny„ mi nie przestanie, niech będzie pewien że go z równymi jemu mięcicielami Po„ koju naszego do Petersburga JW. Kossa„ kowski Marszałek z Cnotliwymi Obywa„ telami zapędzi, a równie na kraju jego mścić się będzie, co aby tem jawniej było wszystkim in Genere Moskalom mą„ cicielom stadyszy obcowania naszego do wiadomości podaję, Imieniem tegoż JW. Marszałka przykazuję.

Nadto Ttwi jeszcze JW. Kossakowski Marszałek mącicielom pokoju zaleca, żeby broń po skarbcach polskich, srebra, Ornaty i inne bogactwa, tak z Dworów jak Kościołów rabowane, konie Obywatelskie bydła i inne dostatki potrane w Polsce zostawili, za furaże przez tyle lat brane zapłacili, nietylko JW. Kossakowskiemu, ale całemu krajowi Polskiemu ujścili się. Waszą to powinnością będzie wykonać, a JW. Kossakowskiego i innych wielkich

Rycerzów przymusić do wiernego krajowi swojemu w hołdowniectwie posłuszeńs„stwa.

Ignacy Ryk Rotmistrz Województwa Inflanckiego.

Dnia 10go Kwietnia na 11ty był attak Zamku ze wszystkich stron w ten czas, kiedy Suwarów z Branickiem znajdo„wał się w Xięstwie, w tym Attaku miało paść wiele trupa z awanturzem wielkiem Zamku.

W Pilicy Drewicz miał znaleść kilka„naście armat w lodowni, które zapro„wadzone są do Krakowa.

JW. Granowski Wojewoda Rawski wraz z żoną i siostrą stanął w Cieszynie, który obviam wyjeżdżał przeciwko JWW. Krasińskiemu i Potockiemu przy„jeżdżającemu do Cieszyna.

Die 15ta Aprilis. Upewniają tu rappor„ty, że Częstochowa jest oblężona przez Ge„nerała Bibikow z Warszawy przybyłego z licznem wojskiem rossyjskiem i z wie„lkiemi armatami, między którem wojs„kiem ma się znajdować Gwardya Ko„ronna Piesza i Gwardya Litewska.

Die 17ma Aprilis z Dywizyi Generała Galli„

czyna, którey Kommendantem jest pułko„
wnik Oboldow, stanął tu w Oświęcimie
który rozłokowawszy się w mieście
z Infanteryą, a jazdę po wsiach poroz„
syławszy na furaże, profitował w chy„
ceniu kilku Konfederatów, gdzie w Xię„
stach Rotmistrza Koryckiego z kilku lu„
dźmi złapawszy odesłał do Krakowa. Ten„
że Pułkownik Oboldow porozsyłał pale„
ty swoje po całem Xięstwie do Wsiów, aby
dziedzice i dysporystorowie dawali znać
do Kommendy jego o Konfederatach w
jakiej liczbie gdzie się znajdują.
Tenże Kommendant miasta Oświęcima
kazał wybić drzwi do Archiwum, gdzie
akta Grodzkie znajdują się, tam uchwy„
ciwszy dwóch mieszczanów tamtey„
szego miasta Obywatelów i jednego
szlachcica JP. Łaskowskiego w Oświę„
cimie mieszkającego kazał zaprowa„
dzić do Archiwum, tym trzema kazał
rewidować wszystkie papiery, i prze„
rzawszy papiery szlacheckie, te odrzu„
cać kazał, a Konfederackie Akta, któ„
rekolwiek od początku były kazał zgro„
madzać i zgromadzone papiery tyczą„
ce się Konfederacyi zapieczętował i

kazał je odwieść do Krakowa, a resztę przerzuconych papierów zostawił i Archiwum zamknąwszy swoją kłódką zapieczętował.

Die 18va Aprilis dochodzi tu wiadomość z Podgórza, iż JW. Marszałek Sanocki Radziminski wystawszy Regimentarza swego JP. Suska i JP. Pułkownika Francuziewicza z Dywizyi Litewskiej w ludzi blisko 400 na Kommendę JP. Polimanowa wojska rossyjskiego, której było ludzi 200, sam napadłszy w Pilźnie w nie, ście na nich, zginęło 100, wziętych do obozu z plejzerowanymi 36, z officerów Kapitana i Porucznika zabito, Porucznik drugi Moskiewski widzący tak wielką klęskę rejterował się do Kościoła, których dla mającego być sukkursowania nie dobywali, w tej potyczce Narodowi wiele broni, koni, bagażów różnych, pieniędzy profitowali, bez straty jednak tak wielkiej ludzi swoich, bo tylko od Sanockiej Dywizyi Kozaków dwóch zabito a od Litewskiej Dywizyi trzech zabito i pięciu plejzerowanych.

Die 19na praesentis o Zamku Krakowskim tu donoszą, że już od tygodnia w

attaku ze wszystkich stron zostaje, jednak wszyscy twierdzą, że zamek wielki awans ma nad nieprzyjacielem, ponieważ moc trupa moskiewskiego padło.
JP. Branicki jak tu głoszą, miał wyjeżdżać na parol do Kommendanta Zamku, z którym pół godziny miał traktować względem poddania się, któremu Kommendantowi miał proponować niektóre punkta, ten przeczytawszy żadnych akceptować nie chciał oświadczając się JP. Branickiemu, że żadnych donatyw, żadnych deklaracyj nie pretenduje i póty siedzieć będą, pokąd wszystka Moskwa z Krakowa nie wyjdzie.
Widząc JP. Branicki, że wszystkie jego reflexye nie zmiękczyły JP. Kommendanta Zamku, z którym pół godziny miał traktować względem poddania się, odszedł od niego, i co tylko na kilkanaście kroków od Zamku odstąpił, zaraz tamże JP. Branicki kazał attak przypuścić do Zamku.
Die 20ma ejusdem dochodzi nas tu wszystkich z Wiednia tak za granicą, jako i ponadgranicznie mieszkających Obywatelów okropna bo smutna nowina, jakoby podział Polski miał nastąpić, przez allians wzięty Cesarza

Rzymskiego z Królem pruskim i Carową mo-
skiewską, przez co pokój sobie ominują i
ten tu wszędzie ogłaszają.
Podział ten w ten sposób ma być: Moskwie
ma się dostać Ruskie Województwo i Wo-
łyńskie, Brusakowi mają się dostać Prusy
Polskie i Wielka Polska pod Wartę, Cesarzo-
wi Xięstwo Oświecimskie i Zatorskie i
całe Podgórze aż pod Wisłę do Lwowa, oraz
Wieliczkę, Francya ma być oszukana i
zwiedziona, Turczyn ma zerwałać na
ten traktat ze stratą swego kraju i
ustąpieniem dla Moskwy, Królowi Sta-
nisławowi Polskiemu mają wszyscy al-
lianci dopomagać, aby w tym kraju dla
niego zostawionym szczęśliwie panował.
Ta okropna wiadomość, jak nas tu wszyst-
kich martwi (o której publicznie gadają) kon-
firmacyi potrzebująca. Minister pierwszy
Cesarza JMći Kaunitz pisał do Generalno-
ści, aby JP. Marszałek Litewski Pac, Wojewo-
da Rawski Granowski i Zboiński Generał
przyjeżdżali do Wiednia. Ci tedy nie chcie-
li wprzód jechać, pokąd nie naradzą się
z całą Generalnością.
Na tym tedy fundamencie była Sessya, na
której niektórych JchMM delegowano, lecz

ci podjąć się nie chcieli, tych tedy wysta„
no, którym żadnego od Stanów skonfede„
rowanych nie dano instrumentu do tra„
ktowania interessu, tyczącego się Ojczy„
zny Decisive.
Jeżeli ten podział Polski będzie prawdziwy
i rzetelny, to Francuzi mają wyjeżdżać
do swego kraju, a wojsko cesarskie ma
wkraczać w kraj nasz.
Litewska Dywizya już od kilku dni ru„
szyła stąd w Góry, a JW. Marszałek Kos„
sakowski jeszcze się tu przytrzymuje,
który wokowany na miejsce pewne pod
Cieszyn od JO. Xiążęcia Radziwiłła i od JW.
Sapiechy Regimentarza Litewskiego.
JW. Potocki Podczaszy Litewski Regimen„
tarz Generalny jak prędko stanął u Ge„
neralności w Cieszynie, tak zaraz jako
Regimentarz Wojska wypełnił przysięgę,
który mający moc zupełną nad całem woj„
skiewo, oświadczył się, że Rady Wojskowej
nie akceptuje, gdzie Stany Rzeczypospoli„
tej napatrzywszy się na reprezentacye
JW. Potockiego Regimentarza Generalne„
go skassowały Radę Wojskową.
JW. Krasiński Marszałek Generalny ten
zawsze przy Lasce siedzi, i głosy rozda„

je Marszałkom Koronnym, a zaś JW. Pac Marszałek Litewski głosy rozdaje Marszałkom Litewskim.
Kommenda Rossyjska stojąca już od kilku dni w Oświęcimiu nakazuje paletami swémi, aby chłopów ze wsiów dodawano z siekierami, łopatami i fur jak najwięcéj do zwożenia drzewa dla fortyfikowania Zamku Oświęcimskiego, tym to tedy pretextem te operacye zaczyna czynić Kommenda Oświęcimska, aby prędzej mogła dostać fortecy Bobrku, ponieważ gemejni z Bobrku uciekający do Kommendy Oświęcimskiéj rossyjskiéj, upewniają, że na kilka tygodni nie wystarczy żywności. Na ten tedy koniec spodziewać się należy w krótkim czasie, że forteca Bobrku będzie odebrana przez wojsko rossyjskie.
Major Michelson z Poniedziałku na Wtorek Wielkanocny, to jest, ex 20 Aprilis in diem 21mam podczas najciemniejszéj nocy ruszył z Oświęcimia we 300 ludzi Kiryssyerów, Kozaków i z rana o godzinie szóstéj niespodzianym razem wpadł do Białéj we Wtorek

Wielkanocny, jedną części wojska z Komo-
rowic polskich udysponowawszy, aby
granicę cesarską od Starego Bielska ku
Bielsku ciągnęła. Stało się tedy, że zaraz
w Komorowicach Cesarskich przy domie
kontumacyalnym szyldwacha cesars-
kiego Moskale zabili, krajem niecco
Starego Bielska zajęli i tam mieszkań-
com strachu dość narobili, potém w
jednym czasie nagle oraz wszyscy
połową do Białéj a połową do Bielska
ulicami wpadli. W Bielsku napadli
cale na niegotową Kommendę Cesar-
ską, tam Dobosza cesarskiego zakłóli,
i dwoch gemejnych zabili, nad to wię-
cejby byli dokarali, ale im Konfede-
raci poporywawszy się ze Stancyj
swych i skupiwszy się na odwach ce-
sarski odpór dali, tam w niewolę do-
stało się czterech Kozaków, trzech Ki-
ryssyerów i dwaj Kozacy zabici (Jan
Kotarzkowski, Konfederat tegoż samego
Kozaka z pistoletu zabił, który Dobosza
cesarskiego szpiszą przekłół. Drugi zaś
Kozak w zamięszaniu zginął). Mówią
tu niektórzy, że Moskwa miała Kondy-
ktament z Kommendantem Cesarskim,

bo lubo dniem przed tém Konfederaci JPa-
nu Kommendantowi Bielskiemu o mającej
przybyć Moskwie nadmienili i dowodnie
upewniali, on przecie do bronienia granic
żadnego nie uczynił przygotowania.
Cały Bielsk był w okrutnej trwodze. Gemej-
ny cesarskie jak poparzone uciekały, w je-
dnéj ręce pończochę, a w drugiej trzyma-
jąc trzewik. Po wykonanej takowej robo-
cie za granicę cesarską Moskwa rejtero-
wała się do drugiéj swej połowy na Białą,
tam zrewidowawszy niektóre domy, je-
żeliby w nich Konfederatów nie było, wy-
naleźli: że dwudziestu w niewolę wzięli,
a sześciu Narodowych zabili. Ile w téj
akcyi Moskwa na Białej swoich utraci-
ła, nie można wiedzieć, bo rannych i
zabitych (na przyprowadzone z sobą wo-
zy od Oświęcimia) zaraz z miejsca po-
szczątki zbierała. Znajdowało się kilku-
nastu Hussarów JPana Wierzbowskiego w au-
steryi Białańskiej nocujących, ci dali dowód
dobrego swego serca, bo najprzód z karczmy
kilkanaście razy się odstrzelili, zatém dru-
dzy konie pokulbaczyli, broń, ładunki przy-
gotowali a uszykowawszy się porządnie z
austeryi na koniach z obronną ręką wy-

padli i broniąc się do ostatniego przez
całe wojsko nieprzyjacielskie przebili się,
dwóch tylko z pomiędzy siebie utraciwszy
przez blech białański bez szkody za gra-
nicę cesarską uszli. Ogień w Białej z sa-
mej tylko ręcznej strzelby tak gęsto był
dawany, że Obywatele Białańscy deszczow-
nę na tedy porę czasu mają sobie za do-
brodziejstwo boskie, bo inaczej w suchym
i pogodnym czasie domy ich poszłyby
były w perzynę. Wiedzieć i to należy z
zadziwieniem, że żaden z cesarskich przez
tę całą akcyą nie wystrzelił, czyli prze-
to, iż nie było do strzelania ordynansu,
czyli: że strach i bojaźń odjęta im przy-
tomność, nie można sądzić pewnie.
Żadnych rabunków Moskwa w Białej
nie czyniła, nieco tylko ale bardzo ma-
ło z rzeczy Konfederackich ruchomych,
a przy tém sześć koni JWmu Przytul-
skiemu Marszałkowi Czerniechowskie-
mu zabrała i zaraz blisko południa
z Białej krajem Lipnika wymaszero-
wała na Hałcnów, Janowice, dla popa-
su do Starej Wsi zeszła i tam sobie i
koniom wygodę uczyniwszy, przez trzy
godziny odpocząwszy do Oświęcimia na-

zad tegoż dnia 21 Aprilis wróciła się.
Die 22 da Aprilis Kommenda w Oświęci,
mie stojąca okopy zaczęwszy czynić
koło miasta w południe samo zaszedł
ordynans, aby masszerowała do Kra,
kowa, ta nagle zostawiwszy okopy
wymasszerowała
Die 23 tia Aprilis. Nadbiegła tu sztafet
z Cieszyna donoszęca, że Turcy Dżiur,
dzie odebrali i Moskwę mocno pobili,
stąd poznać można, że to tylko zmyś,
lone były bajki tak o podziale Polski,
jako i o armisticium nastąpione.
Die 24 ta Aprilis z Wiednia donoszę, że
niechybnie ten dwór zacznie robotę z
Prusakiem. Tu do Bielska już dyspono,
wana siedm batalionów piechoty i dwa
regimenta Hussarów na zmocnienie
kordonów, pewny Generał już odebrał
ordynans masszerowania pod Kraków
w 10.000 ludzi, jakim celem niewiado,
mo, ale można wnosić, że nie na po,
krzywdzenie Narodu Polskiego, gdy się za,
siadły myślą wrzięść za Teb. Potwierdza
to uwiadomienie listem swoim Xiążę
Jabłonowski Wojewoda Poznański znaj,
dujęcy się w Wiedniu.

Major Michelson z wojskiem rossyjs-
kiem maszerujący z Oświęcimia do
Krakowa dń 23 Aprilis stanął na no-
cleg w Skawinie. Tam z fortecy tynie-
ckiéj piechota i jazda niespodzianie
na niego napadła. Już Konfederaci
pikiety moskiewskie zebrali, armat
dwa wzięli i do miasta wpadłszy dłu-
go w poczętkach mężnie stawili się. Lecz
gdy wojsko rossyjskie poporywało się
i do porządku dobrego przyszło, musie-
li się Konfederaci rejterować ku Tyńcowi,
którzy pokonaliby byli swego nieprzy-
jaciela, ale jazda Konfederacka piechotę
porzuciła i w ucieczkę do fortecy po-
szła. Piechota tedy sama salwując
się zabrane armaty przymuszona by-
ła porzucić i w téj akcyi wzięła Mos-
kwa w niewolę 30, zabiła 6, raniła 11
z piechoty konfederackiéj, i ze strony
moskiewskiéj była strata, ale nie mo-
żna wiedzieć liczby zabitych i rannych.
Dń 30 ma Aprilis. Z wyprowadzonych
inkwizycyi w Bielsku pokazało się, że JP.
Drozd Pułkownik i JP. Tumbach rotmistrz
od Hussarów mieli umowę z Moskwą
o téj akcyi, która na dniu 21 praesentis

od Rossyjskich w Białej i w Bielsku wyko-
nana. Ci tedy wspomnieni po wyprowa-
dzonych i skończonych inkwizycyach (co
przedtem w polityczny areszcie cesar-
skim siedzieli) pokuci są w kajdany
do dalszej dyspozycyi Wiedeńskiej. Ciż
Jchmość dwaj (jak powiadają) mieli wia-
domość, a razej byli uczestnikami poma-
gającymi dziema od Moskwy przesta-
nym ludziom, którzy przed kilkunas-
tu Dniami w nocy Cieszyn na dwóch
miejscach podpalili, lubo to było bez
wielkiej szkody, bo ogień ugaszony.
Die eadem z Krakowa za konwojem ty-
nieckiej fortecy przejechał przez Bielsk
do Cieszyna z trębaczem JP. Stryjewski
Oberszt lejtnant od Lejbgwardyi Litew-
skiej. Jedni mówią, że na traktowa-
nie o zamianu niewolnika za niewol-
nika z generalnością. Drudzy powiada-
ją, że poto, aby sztandary i Pieniądze
z Zamku Krakowskiego zabrane oddane
były, z przyrzeczeniem, iż Moskwa odda
tych ludzi, którzy z Suarem za kapitu-
lacyą z Zamku Krakowskiego wyszli.
Die 2da Maii Uczynił wiadomo ten, któ-
ry od początku aż do końca w Zamku

Krakowskim z Konfederatami bawił, że po wnijściu Pana Suarego na Zamek zaraz wszystkie spiżarnie tamtejszych Obywatelów zrewidowane i w jeden magazyn pospolity zebrane były, stamtąd dopiero potrosze udzielano i to komu rozumiano czego, i wiele, przeto ~~nie~~ szkańcy i tłuszcza dość się namarli głodu, bo prawie samym tylko żurem z owsa żyli ale bez chleba, który to owies sami sobie jak mogli na kamieniach tarli, a raczej kamieniem o kamień gnietli. Młynów tam żadnych Konfederaci nie zastali, szczególnie pięć małych młynków ręcznych, dopiero potem za industryą niewolnika moskiewskiego młynków się ręcznych przyczyniło z dobranych kamieni piławami obciśniętych i okuczonych. JP. Kommendant Zamku Krakowskiego tak w koło mur zamkowy zaopatrzył, że poczynając od Bramy Zamkowej w około aż intra cały Zamek muranni Runty co godzina obchodziły, a to najwięcej nocą. Mięsa, wódki, mąk, kaszy, grochu żadnego nie zastali Konfederaci w Zamku, szczególnie w ziar„

nie pszenicy omal, żyta więcej, a owsa
i siana najwięcej zastali. Win żadnych
i depozytów mostkiewskich ledwo co, i
prawie jak nic nie było na Zamku.
Jedną beczkę wina w Zamkowym koś-
ciele, która do mszy, drugą u JPana Ry-
siewicza i mało co więcej nad to zna-
leziono. Już tedy Konfederaci nie mogli
by byli dłużej (od czasu poddania się to
jest od die 26 Aprilis) jak najwięcej
cztery tygodnie wytrzymać. Armatek
tylko dwie mieli polnych, które z so-
bą przyprowadzili, a trzecią przy o-
debraniu zastali i ta im była rostrzę-
lana w attaku od Moskwy, zgoła tyl-
ko bronili się strzelbą. W niedostatku
tytoniu siano kurzyli i z listków mię-
dzy nieim upatrzonych tabakę sobie robi-
li. Wróble lub sroka upatrzona zabita
był to największy specyał porzywienia
i to samych tylko dystyngwowanych.
Koni na żywność zabito 50 i z tych
udzielili też nieco i zgłodniałemu Du-
chowieństwu, tudzież i mieszkańcom.
Domy drewniane, parkany i niekiedy
wigrania, dachy na opał porbierano.
Basztę nad Bramą Zamkową zniesio-

na od armaty moskiewskiéj, sama bra„
ma, a najbardziéj Kapitularz zrujnowa„
ny od kul. Soli i amunicyi dostatkiem,
kudzi i strzelby rzczniéj zastali Kon„
federaci i z tego trojga na niczém im
nie zbywało, oprócz co skoczek do Ka„
rabinów ku ostatkowi brakło. We
Czwartek po Wielkiéj Nocy zrana jesz„
cze Moskwa attakowała Zamek, dopie„
ro ku południowi stanęło armisti„
cium do Przewodniéj Niedzieli, z obojéj
strony układano Kapitulacyą a w
samo południe die 26 Aprilis z Zam„
ku poddani Konfederaci Wycieczką
Seminaryjską ku Wiśle wychodzili i
wyjeżdżali w ten sposób: z rejestru
po imieniu rachowano Konfederatów,
a do stu narachowawszy Kommenda
Moskiewska jak swoich odbierała i
tak naprzemiany, aż wszystkich Kon„
federatów liczba wyszła 790 gemej„
nów, officerów Francuzów 24, pols„
kich Officerów 17. Gemejni bezbron„
ni wyszli, a Officerowie i sam Kom„
mendant przy szpadach i lubo na ko„
niach jechali, ale przy każdym za wę„
dzidła konia trzymający Kozak. Ten

marsz prosto był z Zamku około Bernar-
dynów i Missyonarzów przez Stradom
wedle Grodzkiej Bramy na Wesołą, a
ztamtąd tegoż samego dnia na Kossy-
ce ku Lwowu. Sam JP. Kommendant
i z niektórymi Officerami był na o-
biedzie w Browarach Starościńskich
nad Wesołą /bo tam znajdowali się z przy-
gotowanym obiadem JPan Branicki,
General Suwarow i inni wiele naj-
dystyngwowańsi z Rossyjskiego Wojska.
Po obiedzie wsiadł do kolaski JPan Choi-
sir, to jest Szary i za wojskiem swém
poddaném jechał z niektórymi swymi
Officerami przy assystencyi Moskwy.
W Kossycach tego niewolnika brakto-
wano na odstanie, czyli przedanie Pru-
sakowi i odebrali pruscy Officerowie
circiter 300. Pułkownik i Xiążę Mos-
kiewski obydwa dotąd z imienia niewia-
domi w 1000 Moskwy tego niewolnika
konwojowali, a choć trakt ku Lwowu
obrócili, niewiadomo jednak, gdzie za-
prawdę pójdą. JPan Choisir 2.000 po-
życzył sobie od JPana Branickiego i
Zenungi z nich jak Officerom, taki ge-
meinym zatrzymane wypłacił, bo na

Zamku żadnych pieniędzy nie zastano, kilka tysięcy tylko Pan Rysiewicz Pisarz Wielkorządzki przymuszony (niby ze Skarbu) swoich wyliczył, i Xięcia Zamkowi coś wyżej 100 złoty, li z nakazu i przymuszenia Pana Choisir. Na odebranie tych dwóch tysięcy Pan Choisir dał kwit do Pana Viominiego najpierwszego Francuza w Częstochowie rezydującego z dyspozycyi Dworu Wersalskiego i zaraz z trębaczem w siedm ludzi Pan Branicki do Częstochowy wysłał, jako o tem wyżej. Czy te pieniądze przysłał, lub przyśle P. Viomini dotąd niewiadomo. Po wyjściu z Zamku Konfederatów, zaraz weszło Wojsko Rossyjskie, z niem (podobno dla ciekawości) P. P. Kluszewski, nowokreowany Kasztelan Biecki, Badyni, Gruszecki i inni przyjaciele rossyjscy. Znajdowali się tam i JX. Archipresbyter Kościoła Panny Maryi, Kiderewski, spodziewać by się, iż (jako kredytowany u Moskwy) na ochronienie Duchowieństwa i Mieszkańców Zamkowych, z którymi to co się stało, czy jako zemstę z niewinnych Kapłanów, i mieszkańców

zamkowych brata Moskwa niewiadomo.
Zabranych przez Huzarów Konfederackich
w potyczce na Białej z Kommendy Majo„
ra Michelsona Moskalów, to jest Kierys„
syerów czterech, Korallów dwóch, tychże
Hussary Konfederackie jako oddali do kor„
dygardy Cesarskiej, tak wyszedł Ordynans
Kommendantowi Bielskiemu, aby tych
że niewolników oddał do Konfederackie„
go Wojska, co się ziściło die 2da Mai
Nadeszła tu wiadomość, że JP. Zaremba
nieco postradowszy z nieprzyjacielem
ludzi, z resztą Wojska miał pójść do War„
szawy z rekognicyą Najjaśniejszemu
Panu.
Die 4ta Mai. Dochodzą tu nas okropne
wiadomości, że Król Pruski już dawno
wszedłszy w Kraj Polski z Wojskiem swo„
jém, nietylko kontrybucyami i furaża„
mi ten kraj zubożył, lecz bardziej usi„
łuje, aby go sobie pod władzę swoją pod„
bił i na tym fundamencie tak Prusy
Polskie i Wielką Polskę całą już opano„
wał i landratów na funkcye postano„
wił.
Co przed tém od kilku lat o podziale
Polski mówiono, to teraz już publicznie

głoszą, że się to stwierdzi, kiedy Król Pruski już zaczął swoje rządy exekwo„
wać w Wielkiej Polsce i w Prusach, kie„
dy Cesarz Rzymski wojska liczne zgro„
madza popod granicom dla wnijścia
do Polski, już oczywisty dowód przeru„
tuje się, kiedy Generał Esterhazy w
15.000 Wojska w granice Polskie wszedł
i już twierdzą, że w Nowym Targu i
w Grzybowie znajduje się, tu zaś od Bil„
ska coraz to więcej przymnaża się Woj„
ska, a kiedy wkroczyć mają, czas od„
kryje.
Die 8va Mai Wielu Konfederatów zapa„
trzywszy się na Wojska wchodzące w Kraj
Polski utracają nadzieję, aby pomyśl„
ność miała dla Ojczyzny nastąpić i
na tym fundamencie wiele odstępu„
je Konfederacyi i abszyt biorą, jedni
do domów wracają się, drudzy porzuca„
jąc Wojnę błąkają się i szukają miejsca
spokojnego.
Die 12ma ejusdem. Wojsko Cesarskie weszło
w kraj Polski i w Białej i w Komorowi„
zach rozlokowało się, toż Wojsko nietylko
w Bielsku, lecz w Białej i gdziekolwiek
Konfederaci znajdowali się dysarmowa„

to wojsko Konfederackie i drugich odzie„
rano, tak że w Koszuli puszczano i nie„
tylko tu tę ohydę czyniono, lecz i w gó„
rach z Barskimi pod Kommendą JW. Pod„
czaszego Litewskiego będącymi tę sro„
motę wyrabiano.
Die 15 ta ejusdem JW. Generał Dalton Kom„
mendę mający nad Wojskiem w Kraj Polski
wchodzącem, zaraz zaczął swoje Ordynan„
se do exekucyi przyprowadzać i Marszał„
kom i Konsyliarzom Areszty dawać, obo„
wiązując ich, aby Wojska swoje i Fortece
oddali pod Kommendę Jego. Między wszy„
stkimi najnieszczęśliwszym być się uznał
jako Kommendę mający JW. Walewski,
który nietylko zaaresztowany będąc za
długi cudze, ale też nie będąc posłusz„
nym Ordynansom JW. Daltona zawsze
zmartwiony zostawał. Ten widząc nie„
pomyślność Konfederacyi nie chcący nic
czynić podejrzanego, zawsze referował
się do dyspozycyi Generalności, która co
mu kazała, co mu dysponowała, to wy„
konywał, kazała mu Generalność Korre„
spondencyę trzymać z JW. Branickim
Łowczym Koronnym, tę utrzymywał i
w korrespondencyach swoich zawsze o„

świadczał JW. Branickiemu i nadzieję czynił, że nie komu innemu odda Fortecy i Wojsko, tylko JW. Branickiemu, ta korrespondencya przez trzy niedziele trwała, a żadnego skutku JW. Branickiemu nie przyniosła.

Die 22 da ejusdem Bobrek poddał się Moskwie, który Kommendantem był JPan Major Cielecki, Moskwa cały garnizon Konfederacki z Bobrku wyprowadziła, jednych wolnymi uczyniła, drugich pobrała do Kijowa, a garnizon moskiewski obblokował się w Bobrku.

Die 10ma Junii JW. Puławski widząc, że trzy potencye weszły w kraj Polski, i że na zły koniec Polsce się zanosi i zważając oraz oczernienie swoje względem awantury Króla Stanisława, zdawszy Kommendę JW. Zielińskiemu Konsyliarzowi, niewielu Marszałkom zwierzywszy się, umknął za Granicę i przez Drezdno przyjechał do Francyi, zkąd list pisał do Częstochowy z pożegnaniem i z oświadczeniem, że się już do Polski nie powróci.

Die 21ma Junii JW. Dzierzbicki Kommendant Fortecy Lanckorońskiej, widząc, że się nie oprze, choćby się chciał bronić tak

Woysku Rossyyskiemu jako i Cesarskiemu, umyślił kapitulować z Generałem Dalto„nem i poddać pod Kommendę Jego fortecę, i tak się stało, oddał JW. Marszałek Łęczy„cki Fortecę Austryakom, którzy wolnymi zostali, jednych przyjmowano do słuzby drugich uwolniono, Officerom zaś ab„szyty dawano. W tey Fortecy Cesarskie Woy„sko oblokowało się, którą coraz lepiey fortyfikuję.

Die 24 ta Ejusdem JW. Walewski co mógł zebrać Woyska Kawaleryi i do drugich Ordynanse powydawał, poddał pod Kom„mendę JW. Branickiego, które Woysko nie zastawszy JW. Branickiego poddawało się pod Kommendę JW. Suwarowa. Forte„cę zaś Tyniec także Dyspozycya była, a„by oddana była JW. Branickiemu, lecz się inaczey stało, gdyż tey Fortecy, jako przed tym był Kommendantem Francuz, tak jak rewokowany został musiał JW. Walew„ski kogo innego do oddania tey Fortecy ad„ministrować, a kiedy JO. Lieński Staros„ta Dźwinogrodzki ani JO. Szembek Miecz„nik Ostrzeszowski nie chciał się podiąć tey Kommendy, więc JW. Wilkońskiego Mar„szałka Oświęcimskiego przesłał do Fortecy na

Kommendę, który jak prędko objął Kommendę
roztrząsnąwszy wszystko i zdradę pomiar„
kowawszy, a zobaczywszy na około być się o„
błężonym tak od Wojska rossyjskiego, jako
też i Cesarskiego, zaczął insze dyspozycye
czynić i postępować sobie inaczej z re„
ferencyą jednak JW. Walewskiego, który
przez dwie niedziele i dni kilka atta„
ki wielkie wytrzymawszy (gdzie nieprzy„
jaciel kościół i Klasztor w perzynę o„
brócił) zaczął myślić o kapitulacyi z
Generałem Suwarow, z którym różne
korrespondencye miewał, a gdy miar„
kował, że kapitulacya ad favorem jego
nie skutkowałaby, rezolwował się razem
z ludźmi ginąć i do ostatniego się bronić.
I na tym fundamencie wzierał we wszy„
stko sam osobiście, na nikogo się nie
spuszczając, z kilkoma zaafidowany„
mi Officerami trzymając się bronił
się do ostatniego, a gdy widział podej„
rzanych ludzi i korrespondencyą trzy„
mających z nieprzyjacielem wolał
posłać ich na tamten świat, aniżeli
gubić swoje życie, o czém już myśla„
no, zgubił dwóch Francuzów, jednego
kapitana Blewka, drugiego majora

Estuarda, trzeciego kanoniera, których
jak prędko posłał na tamten świat,
tak zaraz insi Officerowie i gemejni
żywo się wzięli do bronienia się i forte,
cy. Cesarscy widząc, że się tak dobrze ta
forteca broni cokolwiek uzyczali do ży„
wności, a miarkując, że się dłużej obro„
nić nie może (poprzedził wprzód JW.
Wilkoński Generała Daltona, oświadcza„
jąc mu, że się nikomu innemu nie
chce poddać, tylko Generałowi) wysłał
kryjomo Jenerał Dalton Officera i kil„
kunastu Gemejnów do Fortecy, którzy jak
prędko zbliżyli się, tak zaraz ich przy„
jęto, tam zaraz JW. Wilkoński oddał Kom„
mendę temuż Officerowi, a nieprzyjaciel
Generał Suwarow wiedząc dobrze, że tam
Austryacy znajdują się, nie zważał tego
i mocny szturm attaku przypuszczał,
i kiedy do niego posłano, opowiadając
mu, że tam Austryacy znajdują się,
odpowiedział, że nie wie o tém, tylko
wie, że attakuje Fortecę, gdzie Konfede„
raci znajdują się. Przez kilka dni attak
trwał do Fortecy, aliści Generał Dalton
widzący upór Generała Suwarow i nie mo„
gący go skonwinkować, aby odstąpił For„

tecy, marsz kazał otrąbić Generał Dal„
ton i w oczach Generała Suwarowa oblę„
żonego wojskiem swojém kazał marsze„
rować prosto do Fortecy. Generał Suwa„
row widząc się, co się dzieje Wojsku swe„
mu rozkazał rejterować się, gdzie die 12
Julii Generał Dalton objąwszy Fortecę Ty„
niec, zaraz dyspozycye swoje wydawać
i z Generałami moskiewskiemi znosić się.
Bochorest na Wołoszczyźnie miasto le„
żące, w którym traktaty między Turkiem
a Moskwą konkludują się i tych trakta„
tów mają być gwarantami Cesarz JMci
Rzymski i Król Pruski, do tych traktatów
mają być wysadzeni Posłowie Obreskow
i Orłow.
Cokolwiek Francuzów znajdowało się w
Polszcze przystałych od Króla Fracus„
kiego, których Szeffem był Generał Vio„
mini, tych wszystkich rewokowano z
Polski jak prędko Austryacy weszli
do Polski.
Die 15 Julii JW. Radziminski Marszałek
Sanocki powróciwszy z gór i utraciw„
szy kawałek swojej jazdy objął Kom„
mendę w Częstochowie, który rozpatrzy„
wszy się w Fortecy i dalszą konsekwencyą

niepomyślną Ojczyźnie roztrząsnąwszy umyślił kapitulować z Warszawą i na tym fundamencie wysłał Delegowanych (znióstszy się z innymi Marszałkami i Konsyliarzami tam będącymi) W. W. Wierzbowskiego i Przyłuskiego przez którychże tak do J. K. Mści jako od ministerium pisał listy, rezolucyą od JW. Jx. Kanclerza Wielkiego Koronnego partykularną odebrał ze J^o^ K^a^ Mł jako Pan pełen dobroci wszystkim krzywdy swoje darował i daruje, lecz tenże JW. Jx. Kanclerz radzi w Responsie swoim, aby starać się przebłagać JP. Salderna Posła Pełnomocnego Imperatorowy Jejmści w czém druga Delegacya miała nastąpić.

I

Deklaracya Najjaśniejszego Cesarza Jmci przy wkroczeniu korpusu Wojska Kommendy Generalnej do Polski, względem osób zwierzchność reprezentujących Obywatelów i całego Gminu.

(Kopia z Oryginału Drukowanego.)

Ponieważ Najjaśń. Cesarz Jmć rezolwował się przy oblokowaniu Wojska, Kraj Polski przyjąć i wziąć w swoję Protekcyą, zaczym mocą tego łaskawego umysłu, mnie Gene,

ralnemu Kommendantowi przy wkrocze„
niu Wojska Cesarskiego, każdemu z osobna
rozkazał wiadomo uczynić, aby nikt z O„
bywatelów jakiejkolwiek Godności nie u„
chylił, ani oddalił się, lecz każdy przy Godno
ści Urzędzie Funkcyi i Professyi swojej
jak przedtém tak i teraz zostawał, ipu„
blikować mającej się tej Dyspozycyi ja„
ko najpilniej zadosyć uczynił, po czém
wszyscy Obywatele wszelkie bespieczeń„
stwo Protekcyą tak jak i inni Poddani w
Państwach dziedzicznych Jego Cesarskiej
Mci spokojnie używać spodziewać się ma„
ją, która to niniejsza dyspozycya cesar„
ska, aby po miastach, miasteczkach i
wsiach obwieszczona była i publiko„
wana Obywatelom przez zwierzchność
mających, i onej zadosyć się stało zale„
ca się. Dlaczego gdyby kto z poddanych wy„
prowadzający się z Kraju przez Wojsko„
wych był spotkany, na ów czas do swego
domu i pomieszkania wrócony będzie.
Datt w Kwaterze Generalnej w Preszowie
die 13 Junii 1772

August Graff Hadyk G. L.

II

Gdy Jego Cesarska Mość Królewska Apostol„

ska w bliskości stojące Wojska dla wie=
dzenia Polskich Krajów, a przeto w osobliw=
szą i Najłaskawszą Protekcyą objąć chciał,
i dlatego przez Łaskę osobliwszą dla mnie
powierzoną jest moc dana do obwiesz=
czenia w Województwie Krakowskiem
wszędzie na publicznych miejscach,
którą ja obwieszczam, żeby się nikt
z mieszkańców tegoż Kraju, jakiego=
kolwiekbądź stanu i kondycyi miał wy=
nosić z Kraju, lecz każdy spokojnie i
bespiecznie zostawał przy swoim u=
rzędzie i obowiązkach, jako też i przy
swoich powinnościach, przez co ja to
publico donoszę i dlatego to obwieszczenie
nie czynię, żeby w powszechności wszy=
scy Obywatele i mieszkańcy wszelkie
bezpieczeństwo, sprawiedliwość mieć
mogli i równej Protekcyi, względów jako
insi Obywatele Poddani w Dziedzicznych
i Królewskich Państwach spodziewać się
mogą, któreto Jego Cesarskiej Królewskiej
Mci obwieszczenie w miastach, miaste=
czkach i wsiach podług zwyczaju pu=
blicznie ogłoszone, przylepione a do wia=
domości podlejszym ludziom przez zwie=
rzchności wytłumaczone, podane być

na, z tem przytączeniem, że wszystkie są sposoby dla zatrzymania tych wszystkich, którzyby z kraju wynosić się chcieli, wszyscy poddani zatrzymani będą przez Wojsko, i do swoich własności naraz odesłani.

Datt w Gaju die 29 Junii 1772
Ches Dalton

Jego Rzymskiej Cesarskiej, Królewskiej Apostolskiej Majestatu prawdziwy Podkomorzy, Kawaler Orderu Wojskowego Maryi Teressy, wyznaczony Generał.

Coll. Miskowicić Kapitan Tel. Magister.

Die 25 Julii JW. Generał Dalton po objęciu Fortecy Tyniec zjechał sam do Wieliczki i co tylko stanął, zaraz posłał po JO. Administratora Żupp Wielickich, który przyszedłszy do niego wraz z JO. Kieferewskim Podżuppkiem Żupp. oświadczył im Imieniem Cesarza Imci, aby się podpisali na skrypt (w którym skrypcie to się znajdowało), to jest, aby pieniędzy nikomu nie dawać bez dyspozycyi JW. Daltona i odtąd, aby żadnej referencyj i korrespondencyj nie czynić z Warszawą. JO. Kluszewski Kasztelan Biecki Administrator Żupp wraz z JO. Kieferewskim Podżuppkiem zaraz opierać się poczęli

i podpisać się nie chcieli, lecz JW. Dalton o„
świadczył im, że jeżeli się nie podpiszą
na ich miejsce innych Officyalistów in„
stallować będzie, ci widzący konsekwen„
cyę nolentes volentes musieli się pod„
pisać.

Die 30 Julii. JW. Generał Dalton nie prze„
staje zwozić za Granicę tak Ammunicyi
jako i Wiktualia dla Wojska swego, pod
które Xięstwa Zatorskie i Oświęcimskie
nie przestaje fury dawać, nie uważając
na robotny czas i na sprzężaj zniszczo„
ny, w tej tedy uciążliwości zostające Xię„
stwa już nieraz czyniły prośby swe
do JW. Generała Daltona, lecz nic nie wskó„
rali i rezolucyę JW. Generał Dalton taką
oświadczył, iż w tej mierze do wyższej
Kommendy adressować się trzeba, to jest
do JW. Generała Hadyk.

Die 10 Augusti Nie przestaje JW. Generał
Dalton przez Officerów swoich nalegać
na Obywatelów Polskich znajdujących
się w Bilsku, aby recessa od Konfedera„
cyi czynili, lecz ci już od kilku niedziel
w areszcie zostający nie chcą zezwolić
na to, i wolej im w areszcie zostawać
niżeli recess czynić.

W Zelimie tam Generalność zostawała, lecz za ukazem i przynagleniem do recessu wolała rozjechać się.
Cesarscy nie przestają czynić dyspo-zycye swoje do Komor Polskich i w tych czasach wypadają uniwersały do Pisarzów Komor ex Archivo sacrae cesareae Maje-statis, aby zjeżdżali się na miejsce wy-znaczone N.N. ad novam plagam nos-tram Regni do expedyowania się.

Excerpt z Listu z Czech pisanego.

JmPan Morski Kasztelanic Lwowski ma-jąc od ojca swego zlecenie, żeby się o-jąką dla Dóbr jego od Wojsk Austryac-kich starał Dyskrecyą, udał się w tej okoliczności do Graffa Chodka Kanclerza Czeskiego, jako mający do niego większą poufałość, gdy go tedy o pomoc w tym in-teressie upraszał, dał okazyę temu Graffowi do obszerniejszego dyskursu, z którego tyle wyrozumiał:
1mo Że Podział Polski według Planty mię-dzy trzema Dworami ukartowanej nie może subsistere.
2do. Że ten podział był najpierwej ułożony między Królem Pruskim i Moskwą pod bytnością Królewicza Henryka w Peters-

burgu, którą że do skutku tym dziewma Po„
tencyom przyprowadzić nie było podo„
bno bez Cesarza, więc mu projekt był
kommunikowany, i Austrya w tę Kantę
wplątana.
3tio. Że wszystkie Dwory prócz Interes„
sowanych oświadczyły się przeciwnie,
jedna tylko Szwecya, która dotąd ani bia
ło ani czarno nic na to nie odpowiedzia„
ła.
4to Że wciągnąwszy Austryę w Robotę te„
raz Jej insynuję, żeby kontentowała Fran„
cyę ustąpieniem Pais-Bas, lecz Austrya
determinować się nie będzie na odmia„
nę kraju pewnego, niekwestyonowa„
nego, ze kraj niepewny cudzy i mniej
sprawiedliwie wydarty.
5to Że Austrya w krótkim czasie ma
wydać deklaracyę, przez którą ma
uczynić oświadczenie Tałwości ze stro„
ny swojej do odstąpienie uprojektowa„
nego podziału.
6to Że w tych dniach przybiegł kuryer,
ale nie wiem czyli od Porty z Bucho„
rest z oświadczeniem Porty, iż do żad„
nego traktatu nie przystąpi, jeżeliby
Polska jakikolwiek miała uszczerbek,

i jeżeliby utrudzona Porta do trakktatu przystąpiła i trakktat jak najsoleniej zawarła, a gdyby się potem miało poka„ zać Polski podzielenie, tedy ten trakktat za nic chce mieć. To wszystko temże JmPan Morski opowiedział.
Die 6ta Augusti Przyszedł list od JWPa Paca, w którym wyraża, iż był dosyć do„ brze przyjęty od JO. Kaunitza, że stoi z Posłem Francuskim i że Dwór ten ma ja„ kowyś skrypt publikować favore Polski.
Die 9na Augusti Przyjaciel przyjacielowi donosi z Ołomuńca:
1mo Że Xiąże General Wojsk Cesarskich, Lut„ kowski oświadczał chętny zakład sta„ wienia 100 przeciw każdemu jednemu czerwonemu złotemu, utrzymując iż przed niedziel sześciu Wojska wszystkich trzech Potencyj Cesarskie, Pruskie i Moskiewskie w swój kraj ustąpią i podział Polski nie nastąpi.
2do Że Kawaler przybyły w tym czasie z Wiednia do Ołomuńca za rzecz nieod„ mienną twierdził, iż Posłowie Francuski, Angielski, Hiszpański i Wenecki ode„ brawszy rozkazy Dworów swoich, już by„ li gotowi do wyjazdu z Wiednia.

3tio Jakoby Król Pruski miał rozpisywać Listy do Panów Polskich wzywające onych, że do Łączenia się z nim, z zaręczeniem niemniej, iż najmniejszego Polskiego Kraju nie dopuści zmniejszenia.

4to Że Król Francuski miał Wojska swe już posłać do Kliwii.

5to Że Tenże Monarcha dosyć dobrze przyjął znaczną liczbę Szeffów Konfederackich, z obietnicą wszelkiej przychylności i starania przy interessach Polskich.

6to Że Dwór Wiedeński zdaje się żałować prędkiego swojego postępku przez przychylenie się nagłe do Planty Dworów Berlińskiego i Petersburskiego względem Podziału Polski.

7mo Że Państwa Cesarskiego Obywatele dziwno się obawiają, aby tea wszystek Wielkiej Wojny zamach na nich się nie kończył.

Wypis z Listów z Wiednia d. 24 Junii 1772.

Odnowia się tu odgłos, że Cesarz ma jechać do Transsylwanii, różni w tem wielkie upatrują cele, mnie się zdaje, że tylko dla zwiedzenia tej Prowincyi. Mówią tu, że Moskwa natęża teraz całą u„

silności do opatrzenia Wojskiem i ammuni„
cyami Oczakowa, zawsze zostające w upra„
gnieniu utrzymania się przy Krymie,
ale że Porta ma ten Kraj za zasłonę Pro„
wincyj swoich europejskich, wypływa
stąd trudność niezmienna dla pokoju. Że
Baszowie w liczbie trzech nominowani
od Porty Pełnomocnikami przybyli do Bu„
charestu, ale nie tak skłonni na propozy„
cye Moskwy jak sobie obiecywała, prze„
włoka i zakładanie trudności pragnieniom
Rossyi przypisuje się Francyi dla odwró„
cenia Korzyści Moskiewskich i Podziału Pol„
ski. Jeżeli Francya oprócz rady może co
więcej czynić, zrobi swoje, bo Dwór Wie„
deński mimo traktatu z Moskwą i Prusa„
kiem dosyć się chwieje, ale jenaczej to na„
leży ubolewać nad Polską, bo Turczyn
dosyć będzie miał szczęścia, kupić so„
bie Krymem pokój. Dwór tutejszy jak
się daje poznawać z najwiadomszych, zo„
staje w stanie niedeterminowanym nie
wiedząc jeszcze, co ma czynić. Ma trak„
tat z Carową i Królem Pruskiem, którzy go
pociągają do korzystania z podziału Polski;
ma traktat z Portą, która go wzywa do
wmięszania się w negocyacyę lub orężem

do wyrwania Porty z krytycznego stanu. Jeżeli Potencye o całość Turczyzna interes„ sowane i sprzymierzone nie ruszą się, Wiedeń wnijdzie w uczestnictwo łupów Polskich, jeżeli zaś żwawie czynić zaczną, zostanie Wiedeń przy dawniejszym syste„ ma i łącząc się z temi Potencyami odmie„ ni nagle obraz wszystkiego. W takim rze„ czy stanie nic pewnego wyrazić nie mo„ żna, ale wkrótce jaśniejsze nastąpi wszyst„ kiego widzenie.

De die 1ma Julii. Ostatnie listy od granicy tureckiej upewniają, że nakoniec 30. Maii pod„ pisane jest armisticium i że do Bochores„ tu przybyli wszyscy Pełnomocnicy mający należeć do robienia pokoju. Oczekiwa się troskliwie wiadomości o skutkach tego zja„ zdu, względem których dwojako są zdania podzielone, jedne nieuchybne pokoju doj„ ście, drugie zerwanie rozpoczęły ugody wróżące. Pierwszemu daje pozór oświad„ czenie, które już ma być czynione od Porty dla Moskwy, że jej pieniądzmi goto„ wemi nadgrodzi Wołoszczyznę i Multany, że lubo zatrzyma Krym, wyrzeje się z prawa jednak disponowania Hanów Ta„ tarskich i że pozwoli panować osadzone„

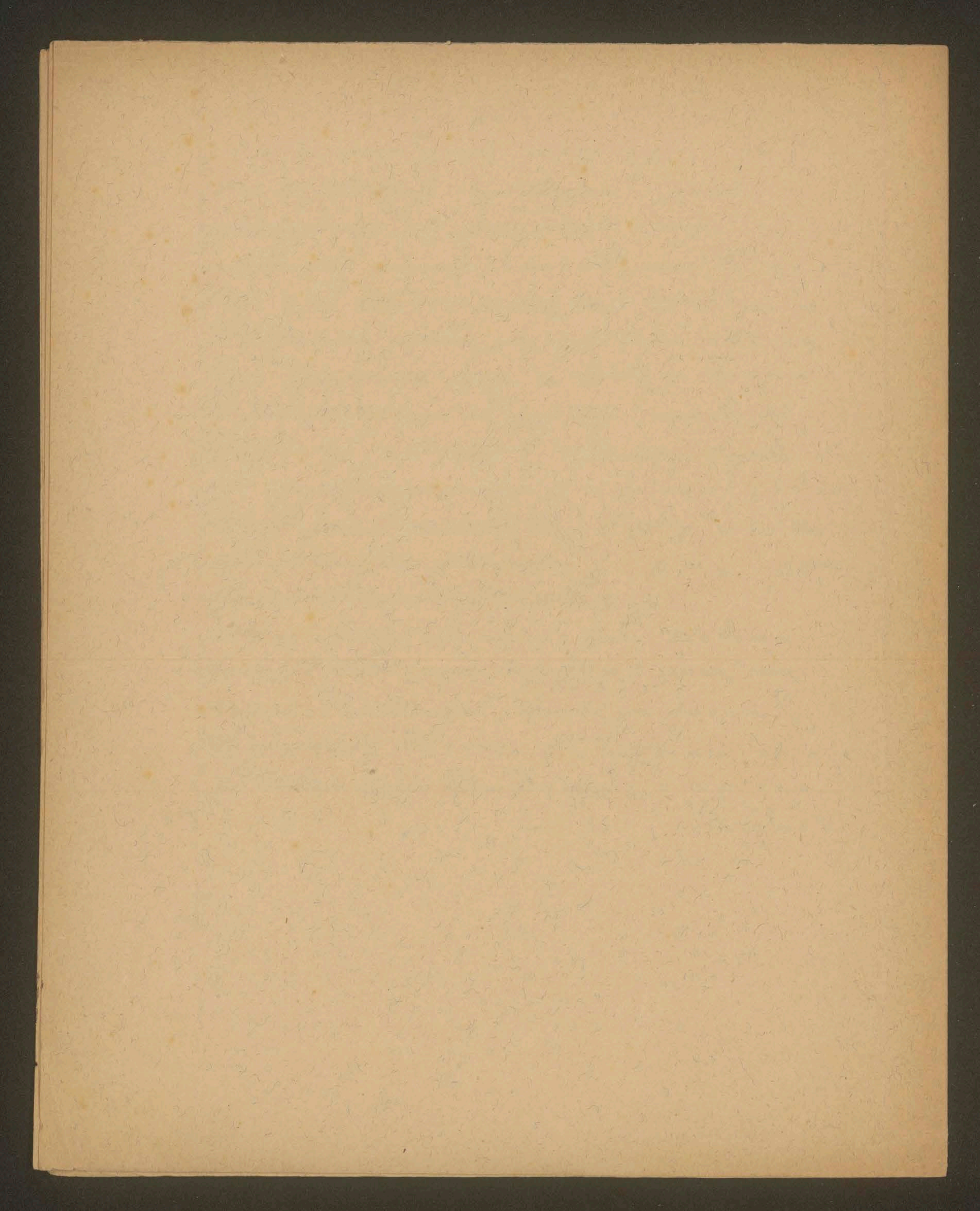
mu teraz od Carowéj, oraz i wolną nawi„
gacyą na Czarnem Morzu. Takowe oświad„
czenia jako dla Moskwy korzystne bardzo
by były przyjęte, ale drugie zdanie ma
większy fundament, z natężonego Fran„
cyi usiłowania na obalenie korzyści Ro„
syi, a zatém i pokoju tutiego. Już się po„
znaje, że dwór tutejszy wszelkiéj używa
usilności do pojednania się gruntownego
z Francyą, gdy bowiem postrzegł, że ta
urażona jakowemiś obojętnemi tutejsze„
mi krokami zaczęła żwawe czynić in„
trygi w gabinetach, a osobliwie gdy się
zaczęła bardzo porozumiewać z Królem
Pruskim przez Ministrów wzajemnie u
siebie mianych, dojrzawszy Dwór tutéj„
szy pobudki takowych Francyi czynno„
ści, wziął przed się otwarcie z nią po„
stępować i wszelkiém staraniem przy„
wrócić Jéj sobie zupełne zaufanie i
przyjaźń, czego jasne już dają się wi„
dzieć znaki.

My. Marya Teressya z Łaski Boskiéj Cesarzowa Rzymska, Wdowa, Królowa Wę„ gierska, Czeska, Dalmacyi, Kroacyi, Sła„ wonii etc, Arcyksiężna Austryi, Xiężna Burgundyi, Styryi, Karyntyi i Karniolu, Wielka Xiężna Siedmiogrodzkiéj Ziemi, Mar„ grafowa Morawii, Xiężna Bragancyi, Lim„ burgu, Luccemburgu i Gieldryi, Witembur„ gu, Wyższego i Niższego Szląska, Medyo„ lanu, Mantui, Parmy, Placencyi i Gwasta„ lii Xiężna Swewii, Chrabina Habsburgu, Flandryi, Tyrolii, Hannonii, Kiburgu, Go„ ryty i Gradysku, Margrafowa S.. Państwa Rzymskiego, Burgolii, Wyższéj i Niższéj Łu„ zacyi, Hrabina Namurgu, Pani Margrabs„ twa Sławonii i Mehlinii, Lotaryngii i Ba„ ru Xiężna, Wielka Xiężna Hetruryi.
Wszem w obec i każdemu z osobna komu o tém wiedzieć należy, lub wiedzieć będzie należało, uniwersał ten widzącym, czy„ tającym albo czytającyh słyszącym, Łaskę i Dobroczynność naszę Cesarską Królewską i wszystko Dobro.

Ponieważ przejrzawszy niniejszy stan Polski, My z Imperatorowéj Rossyjskiéj i Króla Pruskiego Dworem złączywszy się radą uczyniliśmy, które z osobna Nam do niektórych tego Królestwa Pro„wincyj z dawna należą Prawa, one odzy„skać i rzeczą samą teraz odebrać, my ten kraj jako część Prawem naszym powinną Wojsku naszemu objąć Kazali„śmy, który w następujących granicach zawiera się: Prawy Wisły brzeg od Xięstwa Szląskiego powyżéj Sandomierza, aż do„tąd, gdzie się z Sanem łączy. Ztamtąd postępując przez Frankpol ku Zamoś„ciowi i Rzebieszowi, aż do rzeki Buga, potém poza Bugiem wedle właściwych granic Czerwonéj Rusi, z kąd się Wołyń i Podole dzielą, aż do granic Zbaraża, z tamtąd prosto do Dniestru z małą czę„ścią Podola, która potokiem Podgórze zwa„nym przerzyna się, gdzie w Dniestr wpa„da, na koniec granice, które Pokucie od Mołdawii odgraniczają.
Gdy więc wspomniony wyżéj kraj w pos„sessyą brać mamy, JW. Wiernego Nam Jana Antoniego S.[o] Państwa Rzymskiego Graffa Pana a Pergen Pana na Pohlig i Ob„

lat, Podkomorzego i Konsyliarza naszego pou-
fnego sławnego Orderu S^o^ Stefana Króla A-
postolskiego, Wielkiego Krzyża Kawalera, Mi-
nistra i Nirszej Austryi Marszałka miejs-
ce zastępującego, Kommissarzem pełnomo-
cnym wyznaczyliśmy, aby Imieniem Na-
szym odjętemi Prowincyami władał i co-
kolwiek do rządzenia i sprawiedliwego
władania będzie się zdawał, do skutku przy-
prowadził.
Rozkazujemy więc wszystkim, którzy się
tylko między granicami temi znajdują
Hołdownikom, Obywatelom, Possessorom
jakoikolwiek Stanu, Obrządku i Kondycyi
są, Duchownym i Świeckim, Magistratom
miejskim, wszystkim nakoniec i każde-
mu z osobna, nikogo nie wyłączając, a-
by pomienionego Graffa a Pergen jako na-
szego pełnomocnego Kommissarza i Guber-
natora witali, uznali i czcili, i aby niko-
go innego, ale Jego tylko rozkazów słu-
chali i cokolwiek Imieniem Naszym roz-
każe, bez odwłoki wiernie wykonywali.
Ponieważ zaś jeszcze dnia wyznaczone-
go nie masz do oświadczenia uroczyś-
cie obowiązków, wkrótce jednak wyzna-
czony być ma, Obywatele którzy zwierz-

chności i mocnej opiece naszej poddani są, jakoby uroczystą przysięgę Poddaństwa już wykonali, spokojnie i posłusznie sprawować się powinni, a tym sposobem na Łaskę naszą cesarską zasłużą. Jeżeli by zaś kto (czego się nie spodziewamy) rozkazom naszym sprzeciwiać się ważył, ten niech wie, że lubo niechętni, a- le przynagleni złożywszy wrodzoną Nam Łaskawość, surowo z nim postąpić bę- dziem przymuszeni. Na co dla lepszej wagi uniwersał ten Ręką naszą pod- pisaliśmy i pieczęcią naszą większą stwierdzić rozkazaliśmy.
Dan w mieście naszym Wiedniu
Dnia 11 Września R. P. 1772. Królestw na- szych 32. Marya Teressya. Locus Sigilli W. A. Xiążę Kaunic Ryberg. na rozkaz Jo Cesarskiej Mći Henryk Gabryel a Col- lenbach.

Zajęcie
Galicyi przez Austryaków r. 1772

Excerpt listu ze Lwowa de die 26 Augusti.
Austryacy są teraz materyą dyskursów, wszy-
scy na nich obrócili oczy, ale co ich za myśl
co za koniec, nikt nie zgada. Officyalistów
skarbowych nigdzie nie odmieniają, choć
prowenta wszystkie na siebie odbierają.
JMć Panu Skirmuntowi superintendentowi
prowincyi ruskiej przysięgać kazali, u-
prosił się jeszcze do tygodnia póki z War-
szawy rezolucyi nieodbierze. Spisywano
tu ludzi wszystkich, duchownych, świec-
kich i żydów, na jaki koniec? nie powie-
dziano. Moskwy tu po kawałku ubywa,
nie masz jednak apparencyi, by z mia-
sta ustąpić mieli. Austryacy stoją po
wsiach wokoło Lwowa, z zupełną spokoj-
nością dotąd, tak że ich sobie nawet ży-
czą, aby nie ustępowali, prócz siana i
owsa, na które kwity dają, wszystko pła-
cą i dobrze krzywda chyba przypadkiem

gdzie się stanie, w podwodach tylko cza-
sem naprzykrzają się. Powiadają tu otwar-
cie generałowie austryaccy, że cesarz ma
swój kordon objeżdżać, każą się go i
we Lwowie spodziewać. Zboża żadnego
z za kordonu swego wywozić nikomu
nie pozwolili, Xcia Generała podolskiego
statki idące z Sanu zatrzymali. Od
Turczczyzny nic nie mamy, od dziś
jednak traktatu powątpiewać każą.

Excerpt listu z Muszynki de d. 2 Septem-
bris.

Co tu u nas głoszą donoszę, iż wojska
austryackiego niezmierne i ustawiczne
przeprowadzają prowianty do Polski.
Nuncyusz nowy przejeżdżając przez
Nowe Miasto, powiedział, że się trzeba
niedługo spodziewać Xcia Biskupa Kra-
kowskiego powrotu do ojczyzny z jego
kollegami. Król pruski zapewne d. 15
clapsi miał mieć konferencyę z cesa-
rzem.

Excerpt listu z Wiednia de d. 6 Septembris.

JMć Pan Kaunitz minister cesarski, py-

łającemu się siebie posłowi warszawskie-
mu Ogińskiemu, co za przyczyna odę-
brania żup solnych przez wojsko au-
stryackie Królowi jego, zamiast odpo-
wiedzi, wzajemnie pytał: czy są tak
piękne woły w Polsce jak w Węgrzech?
a gdy Ogiński odpowiedziawszy że są
i piękniejsze, ponowił swoje pyta-
nie o żupy, wtedy Kaunitz rzekłszy,
iż nie ma teraz czasu rozmawiać zo-
stawił Ogińskiego w pokoju a sam do
gabinetu odszedł. Powtóre: Gdy Ogiń-
ski pytał tegoż ministra, o przy-
czynę wejścia wojsk austryackich w
w Polskę, zwłaszcza aż pod Lwów i
Zamość, odpowiedział minister: prze-
bacz przyjacielu, iż ci odpowiedzieć nie
mogę, ponieważ w tem jest wielki
sekret. Potrzecie: Gdy posłowie cudzo-
ziemscy, w jednem posiedzeniu umyśl-
nie zgromadzonem, Ogińskiemu pier-
wszego ustępowali miejsca, ten zdzi-
wiony pytał ich o przyczynę niezwy-
czajnej ceremonii i grzeczności, odpowie-

dzieli mu wszyscy, bo my względem WMć Pana jesteśmy różnych monarchów posłowie, nic bowiem imieniem ich nie mamy do dania cesarzowi, a WMć Pan imieniem swego dajesz mu kraju sztukę. Ztąd więc wnoszą tu sobie że te rozmowy publiczne Ogińskiego z Kaunitzem były tylko dla oka ludzkiego i dla pokrycia tej negocyacyi, której inni cudzoziemscy dociekli ministrowie. Ale mógł bowiem być Kaunitz nieprzyjacielem Ogińskiego szczerze, gdy ten dla monarchy jego z takim przyjechał darem; chybaby szydził jako z zdradliwego swej ojczyzny Polaka.

Excerpt listu ze Lwowa d. 11 Septembris.

Moskale nas porzucają. Pułkownik Lieven wymaszerował ztąd dnia wczorajszego z regimentem syberyjskim, głoszono że Generał Major Szyrkow zabawi z nami jeszcze dni dziesiątek, ale ten porzuci to miasto w następującą niedzielę i reszta garnizonu moskiewskiego zaraz za nim wychodzi. A przy tém zaraz nas upewnia

ją, że wojska austryackie tu wnijdą, i że graf Pergen, aktualny minister stanu dworu wiedeńskiego w krótce przybędzie, dla ustanowienia nowej formy rządu, którą dom austryacki wzabranym chce ufundować kraju naszym.

List ze Lwowa de d. 16 Septembris.

W tenże sam czas, gdy garnizon moskiewski wychodził z tutejszego miasta halicką bramą, austryacy do niego weszli krakowską. Miał tu się w przyszły poniedziałek odprawować sejmik gospodarski i na ten koniec znaczna liczba obywatelów zjechała się, ale Generał Hadik owymże zapowiedzieć kazał, że ponieważ graf Pergen minister stanu od dworu wiedeńskiego przybędzie tu za dni kilka, więc ten mocen będzie ustoiyć porządek w interesach cywilnych. Pozostała się tu była jeszcze jedna kompania z regimentu Hetmana W. Koronnego dla straży zamku i archiwum, ale z rozkazu Generała Hadik musiała wymaszerować

o tymże czasie co i Moskale, a tak i Za-
mek już Austryacy trzymają.

Odpowiedź

Magistratu lwowskiego JWW Panu Had-
dyk Generałowi austryackiemu dana.

Zasiadłszy na Radzie naszej dla okoli-
czności ważnych, doniesiono nam jest,
iż na dniu wczorajszym J.W. Generał
Hadyk, Kommendant wojska cesar-
skiego, wezwawszy do siebie niekto-
rych radnych naszych, oświadczył
im wolę swoją, aby cały Magistrat i mia-
sto stawiło się na dzień jutrzejszy
do wprowadzenia uroczystego J.W.
JWW Pana de Pergen, Ministra Najjaśniej-
szego cesarstwa, z mieszkania jego
do Kościoła katedralnego. Tę rzecz my
wziąwszy na uwagę, zmiarkowaliśmy
że Magistrat nasz, przez taką czyn-
ność złamałby przysięgę wierności
Najjaśniejszemu Królowi polskiemu
Stanisławowi Augustowi Panu swo-
jemu wykonaną, przeto jednomyśl-
nie uchwaliła taż Rada nasza, aby da

zachowania nieskażonej rzeczonej przy-
sięgi i nieporuszonej wierności pre-
zentowana była na dniu dzisiejszym
J. W. Generałowi Haddyk, który i proto-
kule naszym zapisana być ma następu-
jąca prosba:
Burmistrzowie i Radni, których JW. Wć
Pan na dniu wczorajszym wezwać do sie-
bie raczyłeś donieśli całej Radzie o roz-
kazach Jegoż, aby Magistrat i całe mia-
sto wprowadzało publicznie J. W. Grafe
de Pergen, Ministra cesarstwa Rakuskiów,
których my z najgłębszym czcimy re-
spektem. Ale że taka czynność nasza
oznaczałaby uznawanie nowego Pana,
a my przysięgę wierności i poddaństwa
oddaliśmy Najjaśniejszemu Stanisła-
wowi Augustowi, Królowi polskiemu,
a naszemu Panu, przysięgę, od któ-
rej nikt inny, tylko tenże sam Król
i Pan nasz, uwolnić nas może, przeto
idąc za przykładem przodków naszych,
w ich dla swych Królów wierności, nie-
poszlakowanych i nie chcąc od samych

że Najjaśniejszych Cesarstwa Schillaiów (na to byśmy inaczej sprawując się słusznie zasłużyli) być uznanymi za krzywoprzysięzców, upraszamy jak najuniżeniej J. W. W. Pana, abyś te pobudki nasze wziąwszy na uwagę, raczył nas od assystowania tej publiczności uwolnić.

Działo się na ratuszu dnia 2 miesiąca Października R. 1772

Rada i Pospólstwo miasta
Lwowa Stolicy ziem ruskich.

List

(X. S. do L.) Księdza de Żmigrod do Pana de Rastelli ze Lwowa de d. 21 Octobris

Daruj mi Kochany Przyjacielu spóźnienie moje, czekałem, abym ci miał co donieść. U nas tu drożyzny spodziewamy się wielkiej, z racyi, że od Podola w krótce nastąpi kwarantanna austryacka, jakoby dla powietrza na Wołoszczyźnie, które drudzy negują. Podole jest to nasza spiżarnia. Ja niedawno kupowałem żyto, korzec warszawski à fl 11, a to je-

szcze międa się na pytel, gorzy będzie
poczekawszy.
Po wyszłym pierwszym uniwersale cesa-
rzowej wdowy, obwieszczającym nowego
gubernatora i nakazującym mu po-
słuszeństwo, po wjeździe publicznym
Tegoż, po przylepionym na dniu one-
gdajszym drugim uniwersale nakazu-
jącym, aby w całym kordonie austryackim
obywatele do domów swych we cztery nie-
dziele wracali, pod niewątpliwą po wy-
szłym tym czasie dóbr konfiskatą, nie-
wymowną grzecznością cersują, a o ko-
magium jeszcze nie słychać, kiedy je ma-
my z przysięgą oddawać. Za dwie niedziele
coś nam nowego z Wiednia obiecują, a to
podobno na fundamencie, że gdy guberna-
tor z Generałem en Cheff Hadyk nie zgo-
dzili się w planie przyszłych rozrządzeń
tego kraju, posłali oba swoje projekta
do Wiednia, otóż na to podobno rezolu-
cyi wyglądają.
Rozgłosili tu sami Austryacy, iż cesa-
rzowę gwałtownie nie chcącą zezwolić

na uzurpacyę niesprawiedliwą cudzego kraju sami spowiednicy na to ją nakło,
nili i rozgrzeszyli. Biegają więc tu wszę,
dzie X.X. Jezuici i tey bajce fałsz stra,
szny zadają.
Starosta lwowski, Kicki w krótce ma
jechać do Warszawy, chciał starostwo
przedać, ale mu podobno konsensu dać
nie chcą.
Miałem przysłane z Warszawy rozrzą,
dzenie pensyi dla duchownych na Pol,
skę austryacką, rzecz dziwna iż tu o
tém ani dudu. Gubernator zaczyna
dawać piękne obiady, które się tań,
cami kończą. Człek jest rozumny, grze,
czny, prevenant, byłem u niego dwa
razy, nikt się dotąd na jego grzeczność
skarżyć nie może i podobno że z rzecz
losów nieszczęśliwych, nasz będzie naj,
szczęśliwszy.
Czy też Król względem tego podziału
pokazał się na Radzie Senatu niewin,
nym jak obiecał. Adieu
de Żmigrod

Odpis

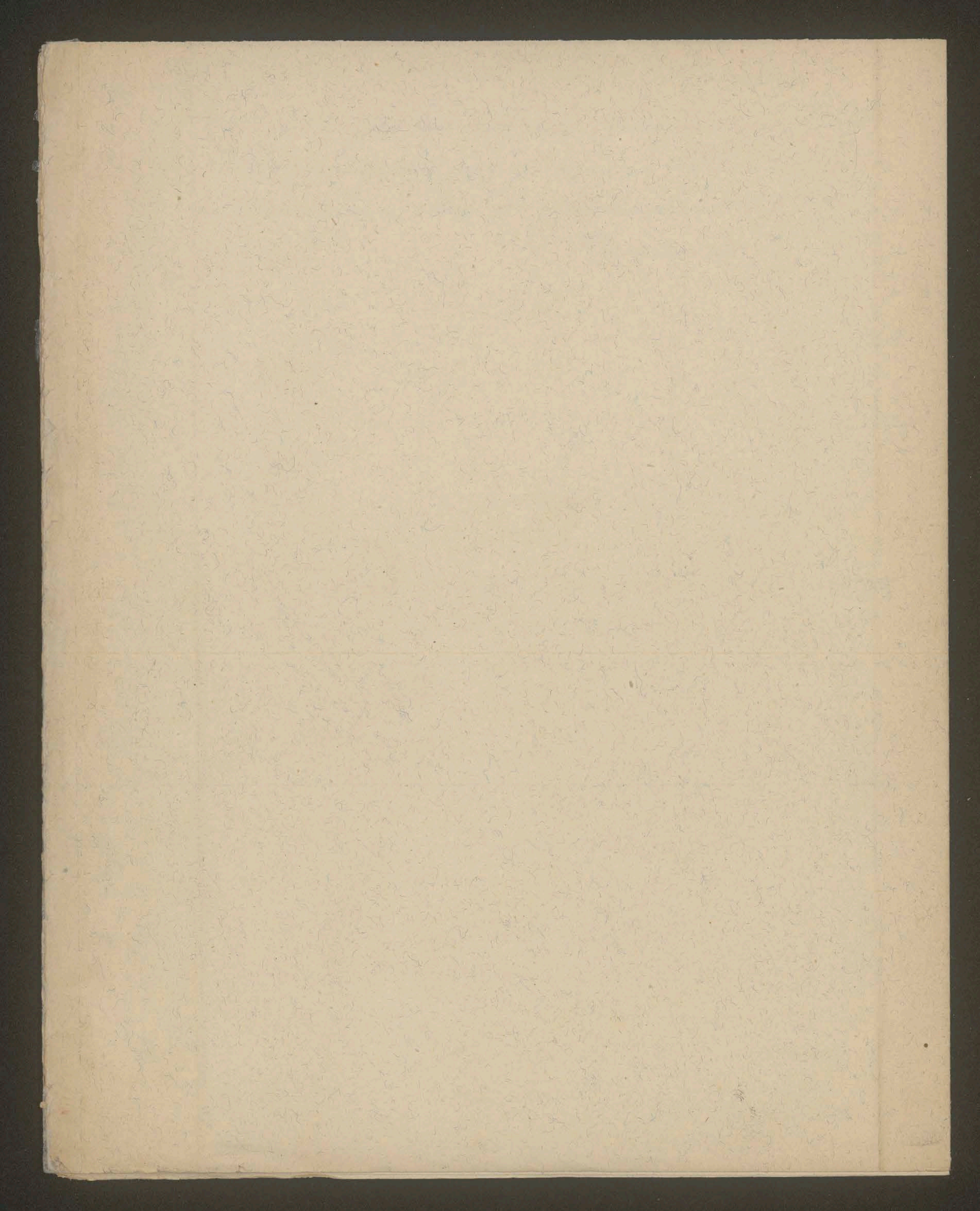
Pana Rastelli do Xiędza de Żmigrod.

Nie dziwuję się bynajmniej, że w okoli-
cach waszych spodziewacie się drożyz-
zny, kiedy Kwarantanna nastąpić ma.
Ale mnie też Kwarantanna dziwi, sa-
ma bowiem następująca zima szerzyć
się powietrzu przeszkodzi, a najmniej-
sza teraz przy niej ostrożność wstrzy-
mać go może. Inne mię bierze o tej
Kwarantannie porozumienie. Oba-
wiam się raczej, by jakie złe powie-
trze w samym miejscu mieszka-
nia Twego Przyjaciela, nowym spo-
sobem nie wznowiło się i Obywate-
lów zagranicznych w kordon austry-
acki, umysłów i serca nie zaraziło.
Dosyć bowiem niedobra mnie zala-
tuje woń z ostatniego uniwersału
JMć Pana de Pergen, domagającego się
w nim a raczej rozkazującego, / mo
aby zagranicznych dóbr dziedzice w o-
sobach swoich przybywali do nich.

2do Deklarowana amnestyja w Konfe-
deracyi będącym. Te dwa artykuły
Przyjacielu weź dobrze na uwagę, a
uznasz, że ta kwarantanna dążyć do te-
go będzie, aby nowego tam rodzaju roto-
ty (gdy rzeczone dwa artykuły uskutko-
wane będą) ani Turczyn, ani Moskal na-
wet, kordonem austryackim ab oriente
przeciągi, nie dociekali, a przynajmniej
nie zaraz onej docieknli.
Nie dufajcie okazującej się na oko
grzeczności, ludzkości i przyjemności
nowych rządów, bo obaczycie, iż la-
tet anguis sub herba i może ten za
dwie niedziele (jak z Wiednia, o której
piszesz, powróci rezolucya) zacznie swój
łebek a może pokazywać i żądło. Przeto
i to, co officerowie austryaccy głoszą
o przymuszonej Jch Cesarzowej do zabo-
ru Kraju naszego, nie jest Ewangelią,
już bowiem od lat czterech czy dawniej
jak nie jezuita ale Kapucyn jej jest
spowiednikiem. Warszawskich to teologów
rada, która może pokaże w tej ćwierci

roku, jaki to kurs na zaguntowanie O„
bywatelów naszych, a przeto większe
onych i nas wymierzenie podany.
Nie dziwować się też, że nie dotąd o ho„
magium nie wspominają, bo na jednym
że wspiera się fundamencie, tak to ho„
magium jako i niedozwolenie prze„
daży lwowskiego starostwa.
Jeżeli cokolwiek przyciemno piszę,
wybacz przyjacielu, bo jaśniej pi„
sać nie powinienem. To tylko jeszcze
dodaję, że gdy tam obaczycie Xięcia
Wojewodę ruskiego, Marszałka W. K.,
Podkomorzego Koronnego Branickie„
go i wielu innych tejże ligi, wtenczas
dopiero uznasz Przyjacielu, że ci to
donoszę, co nie było przewidzianego,
a właśnie listowi Twemu na odpis
służy.
Chciej tylko minutissima quaeque
notować i mnie donosić, bo czasem
niespodzianie i z bagateli najskryt„
sze dochodzą się tajemnice.
JMł Pan Stanisław tak w swych czyn„

nosiłach pokazał się niewinny, jak
Piłat umywający ręce. Adieu.
Z Warszawy die 5 Novembris 1772
De Rastelli

Zajęcie Xięstw Oświecimskiego i Zatorskiego przez Rząd Austryacki w r. 1772.

D. 20 Kwietnia 1772 doszła obywateli wiadomość o zamierzonym podziale Polski. Tegoż dnia w nocy Moskale pod wodzą majora Michelson wyruszywszy w 300 ludzi z Oświecimia przeciw Konfederatom barskim wpadli d. 21 Kwietnia do Biały i do Bilska gdzie z cesarskiej austryjackiej Komendy dobosza i 2 ludzi zabili; lecz gdy im odpór dano, przyczem 4 Kozaków 3 Kirasyerów w niewolę wzięto, a 2 Kozaków padło, cofnęli się na Białą, gdzie zrewidowawszy domy 20 Konfederatów w niewolę wzięli a 6 zabili, i na Małcnow, Janowice do Oświecimia wrócili, skąd 22 Kwietnia pod Kraków wymaszerowali; i d. 23 Kwietnia na nocleg w Skawinie stanęli, poczem poszli dobywać fortecy w Tyńcu.

D. 12 Maja 1772 wojsko cesarskie austryackie wkroczyło w kraj polski do Białej i rozlokowało się w Komorowicach pod Komendą generała D'Alton; zaczęło swą czynność od tego iż Konfederatów łapało i rozbrajało. – D. 22 Maja poddał się Major Cielecki Komendant Bobrka Moskwie.

D. 21 Junii Dzierzbicki marszałek łęczycki widząc że się nie oprze, poddał fortecę Lanckoronę przez Kapitulacyję z generałem D'Alton, Austryjakom; d. 12 Julii Wilkoński marszałek oświecimski oblegany na Tyńcu przez Suworowa, poddał się austryjackiemu generałowi D'Alton podkomorzemu cesarsk. generałowi, Kawalerowi orderu Maryi Teresyi. Tenże D'Alton stojąc kwaterą w Gaju d. 29 Junii 1772 wydał proklamacyję, aby się nikt z kraju nie wynosił, lecz przy swych powinnościach zostawał,

[2] Generał Esterhazy w 15,000 wojska wkroczył przez Nowytarg i Grybow

[3] Hadyk również wkroczył przez Dukle

obiecując swoją protekcyją.

Tymczasem Młodziejowski B. P. Kanclerz Koronny z Warszawy d. 2 Lipca 1772 pisał do Piotra Małachowskiego starosty oświecimsk. wzywając go w imieniu Króla, aby z powodu Konfederatów i Moskwy która po 2 razy archiwum grodzkie w części podarła, w części zabrała, rozpoczął w imieniu Króla juryzdykcyję grodzką.

D. 25 Julii Generał D'Alton zjechawszy do Wieliczki rozkazał Kluszewskiemu kasztelanowi bieckiemu Administratorowi Żup i Kietlszewskiemu Podżupkowi, aby pieniędzy nikomu nie dawali odtąd bez dyspozycyi D'Altona i aby się z Warszawą nie znosili ani korrespondowali. W razie oporu groził im usunięciem, wskutek czego ci deklaracyję podpisać musieli. Takież same dyspozycyje dał i do Komor polskich; z Xięstwa Zatorskiego i Oświecimskiego kazał dawać z wielkiem zniszczeniem fury dla zwożenia amunicyi i wiktuałów.

Andrzej hr. Hadyk de Futak c. k. tajny radca, generał kawaleryi i kawaler orderu Maryi Teresy dotarłszy do Lwowa wydał z tamtąd z ratusza d. 5 August. 1772 proklamacyję, aby w przeciągu 14 dni konfederaci broń złożyli, grożąc, iż ci co z bronią pojmani będą „non secus ac latrones publici considerabuntur atque igne et ferro exterminabuntur." Każdemu zaś który pojmanego dostawi obiecuje 2 czerw. zł. nagrody.

Generał D'Alton mianował w Tarnowie d. 20 August. 1772 Łętowskiego pisarza ziemsk. krak. komisarzem do repartycyi oddawania furażów i zwożenia takowych do Magazynów dla wojska t. j. dla 3 batalionow polnych, dla 4 batalionow garnizonowych i dla 16 szwadronów stojących załogą w Kolbuszowy, Tarnowie Bochni, Wieliczce, Tyńcu, Lanckoronie, Zatorze. Nakazano dawać z łanu 1 korzec żyta lub pszenicy, 4 korce i 5 garcy jęczmienia, 10½ porcyj funtowych siana, 10 porcyj 10 funtowych słomy, 1/3 sąg drzewa miękkiego. Na powiat Oświecimski i Zatorski z 860 łanów nakazano dostawić 860 korcy żyta lub pszenicy, 3574 korcy 12 garcy jęczmienia lub owsa, 7168 3½ i 279907 porcyj siana (po 10 funt), 68270 porcyj (wiązek) słomy, 2275 2/3 sągów drzewa.

D. 24 Septembr. 1772 minister cesarski i nowy gubernator zakordono=
wego Kraju hr. Pergen zjechał do Zatora dążąc do Lwowa, gdzie
15 Octobr. ma odbierać przysięgę.
D. 20 Octobr. 1772 obywatele i urzędnicy Xięstwa Zatorskiego i
Oświęcimskiego widząc wielki ucisk przez nałożenie furażów na
stany, jako też przez nieustanne dawanie fur, gdy przez wysła=
nych Józefa Jaklińskiego kasztelana oświęcimsk. i Piotra Mała=
chowskiego starostę oświęcim. u generała D'Alton nic wskórać
niemogli, wysłali do Ministerium wiedeńskiego Majora Jordana
syna podczaszego Xięstwa Zatorsk. i Oświęcimsk. i d. 22 Octobr. 1772
znów wysłali Spytka Jordana podczaszego Xięstwa Zator do Warsza=
wy do Młodziejowskiego bisk. poznań. Kanclerza Koron. zasięgając rady
Królewskiej, co mają robić skoro od nich Rząd austriacki żąda homagium
i przysięgi wierności. – Tym czasem Starosta d. 26 Octobris reassumo=
wał sądy grodzkie oświęcimskie. – Ponieważ oprócz furażów D'Alton
na Xięstwo Oświęcimskie nałożył kontrybucyją 2000 złp. i drugi
raz 500 złp. na mundury dla wojska cesarskiego stojącego załogą
w Lanckoronie i Tyńcu, gdy oraz 1400 beczek soli suchedniowej
z żup wielickich dla szlachty Oświęcimskiej już nadal wydawać
niechcą, wysłano do Lwowa do hr. Pergen w Nowembrze 1772 za=
żalenie (d. 18 Decembris)
D. 10 Novembr. 1772 odpowiedział Młodziejowski Małachows=
kiemu przez wysłanego Spytka Jordana.

(Z Pamiętników Piotra Małachowskiego starosty
oświęcim.)

Zator w środku miasta piękny kościół nad sklepieniem dosyć znaczna biblioteka, zamek stoi na wyniosłem wzgórzu.

167

Oświęcim na prawym brzegu rzeki Soły r. 1873 powódź mury zamku wywróciła rząd dworzyszcza przeznaczył na skład soli potem też zamek do rozebrania prywatnej osobie sprzedał. tu przebywał w tym zamku Przemysław Xże Oświęcimski z domu Piastów który będąc bezżenny poślubił Cecylię Brandysównę, której rodzicom należała pobliska leżąca wieś Brandys od Xiążąt Brandysom nadana lecz Przemysław zabity przy połogu córkę i syna niechcąc potomka mieć z poddanką potem ~~rozwiódł~~ chciał rozwiódł się z nią Lecz gdy chciał poślubić córkę Xiężny opolskiej wychowania gdy ta przyjechała pytając Cecylii jakby jej się podobała odrzekła „Oby nowa twa żona równe nie spotkały przykrości" — Wtedy usłyszał Xiążę i pogodził się z dobrą Cecylią gdyż owa Xiężniczka była to córka Cecylii i Przemysława która Xiężna Opolska do siebie wzięła.

